

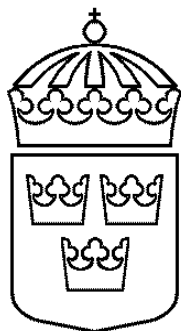
Regeringens proposition 1998/99:100

1999 års ekonomiska vårproposition

Förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak,
ändrade anslag för budgetåret 1999, skattefrågor,
kommunernas ekonomi m.m.

Regeringens proposition 1998/99:100

1999 års ekonomiska vårproposition

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 31 mars 1999

Göran Persson

Erik Åsbrink
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken. Regeringen föreslår ett utgiftstak för staten på 810 miljarder kronor år 2002 samt ett mål för det finansiella sparandet i offentlig sektor på 2,0 procent av BNP år 2002. Regeringen aviserar inom ramen för budgetmålen en politik för arbete och utbildning. Regeringen redovisar även en bedömning av kommunsektorns ekonomiska utveckling m.m. samt lämnar förslag till tilläggsbudget för budgetåret 1999.

Innehållsförteckning

1	Finansplan.....	15
1.1	Ansvar för Sverige	15
1.2	Den ekonomiska utvecklingen	16
1.2.1	Den internationella utvecklingen	17
1.2.2	Den svenska utvecklingen.....	17
1.3	Sverige – en nation med ekonomisk styrka	19
1.3.1	Sunda offentliga finanser.....	19
1.3.2	Stabila priser.....	23
1.3.3	En lönebildning i balans	25
1.4	Sverige – en nation i utbildning och arbete på väg in i 2000-talet	25
1.4.1	Sverige – en nation i utbildning	26
1.4.2	Sverige – en nation i arbete	27
1.4.3	Sverige – en nation på väg in i 2000-talet	29
1.4.4	Hela Sverige skall växa	33
1.5	Sverige – en nation i trygghet och rättvisa.....	34
1.5.1	Den generella välfärden	34
1.5.2	Från bidrag till arbete	34
1.5.3	Skolan, vården och omsorgen – välfärdens kärna.....	35
1.6	Rättvisa skatter.....	36
1.6.1	Skatteöverläggningarna	36
1.6.2	Nya skatteförslag.....	38
2	Förslag till riksdagsbeslut	41
3	Lagförslag	47
3.1	Förslag till ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond	47
3.2	Förslag till lag om kreditering av anställningsstöd på skattekonto	48
3.3	Förslag till lag om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2001 års taxering, m.m.....	49
3.4	Förslag till lag om omräkningstal för 2000 års taxeringsvärden.....	50
3.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt	51
3.6	Lag om ändring i fordonsskattelagen (1988:327).....	52
4	Budgetpolitiska mål och statsbudgeten	55
4.1	Budgetpolitiska mål.....	55
4.1.1	Utgiftstak	55
4.1.2	Finansiellt sparande i offentlig sektor.....	56
4.2	Samhällsekonomiska förutsättningar	56
4.3	Politiska prioriteringar	57

4.4	Statsbudgetens utveckling 1998–2002	61
4.4.1	Statsbudgetens inkomster.....	61
4.4.2	Statsbudgetens utgifter	62
4.4.3	Statsbudgetens saldo, statsskulden och statens finansiella sparande	66
4.5	Kommunsektorns finanser	69
4.6	Ålderspensionssystemet	69
4.7	Den offentliga sektorns finanser.....	71
5	Uppföljning av utgifter för 1998, utgiftsprognos för 1999 och tilläggsbudget för 1999	75
5.1	Inledning.....	75
5.2	Uppföljning av statsbudgetens preliminära utfall 1998.....	75
5.2.1	Statsbudgetens preliminära utfall 1998.....	75
5.2.2	Takbegränsade utgifter 1998	76
5.2.3	Statsbudgetens preliminära utgifter 1998	76
5.3	Utgiftsprognos för 1999.....	79
5.3.1	Utgiftsbegränsande åtgärder 1999.....	81
5.3.2	Utgiftsprognoser per utgiftsområde.....	82
5.4	Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999.....	87
5.4.1	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	87
5.4.2	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	87
5.4.3	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet.....	89
5.4.4	Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	92
5.4.5	Utgiftsområde 6 Totalförsvaret.....	92
5.4.6	Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar	93
5.4.7	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	94
5.4.8	Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	96
5.4.9	Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	96
5.4.10	Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.....	97
5.4.11	Utgiftsområde 15 Studiestöd	100
5.4.12	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	100
5.4.13	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	101
5.4.14	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	102
5.4.15	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	102
5.4.16	Utgiftsområde 21 Energi	103
5.4.17	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	104
5.4.18	Utgiftsområde 24 Näringsliv.....	107
5.4.19	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	109
6	Inkomster.....	113
6.1	Inledning.....	113
6.2	Offentliga sektorns skatter – periodiserad redovisning	114
6.2.1	Antaganden om den makroekonomiska utvecklingen m.m.....	114
6.2.2	Regelförändringar.....	114
6.2.3	Inkomstskatt personer.....	116
6.2.4	Inkomstskatt bolag	117

6.2.5	Socialavgifter	118
6.2.6	Egendomsskatter	119
6.2.7	Skatt på varor och tjänster	120
6.3	Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning.....	122
6.3.1	Övergången från periodiserad till kassamässig redovisning	122
6.3.2	Skatter m.m.	124
6.3.3	Övriga inkomster.....	127
6.4	Uppföljning av statsbudgetens inkomster 1998.....	128
6.5	Skattekvot	129
7	Utgiftstak och utgiftsramar åren 2000–2002	133
7.1	Utgiftstak för staten.....	133
7.2	Preliminär fördelning på utgiftsområden.....	134
7.3	Budgeteringsmarginal, utnyttjande av saldoutrymme och utgiftstak för offentlig sektor	138
7.3.1	Budgeteringsmarginalen och saldoutrymmet	138
7.3.2	Beräkning av utgifterna för den offentliga sektorn.....	139
7.4	Beskrivning av utgiftsområde 1–27	140
8	Skattefrågor	163
8.1	Inledning	163
8.2	Fastighetsbeskattning.....	163
8.2.1	Taxeringsvärden och underlag för fastighetsskatt år 2000.....	163
8.2.2	Reavinstbeskattning av fastigheter	164
8.3	Företagsinriktade åtgärder	165
8.3.1	Förvärv av egna aktier	165
8.3.2	Kupongskatt på näringsbetingade innehav	166
8.3.3	Stoppregler	166
8.3.4	Beskattning av utländska nyckelpersoner	167
8.3.5	Utredning om fåmansföretag och generationsskiften	167
8.4	Energi- och trafikbeskattning.....	167
8.4.1	Skatteväxling	167
8.4.2	Miljöincitament i trafikbeskattningen	168
8.4.3	Jordbrukets beskattning.....	169
8.5	Uppföljning av åtgärder i budgetpropositionen för 1999.....	169
8.5.1	Skattelättnad för låg- och medelinkomsttagare.....	169
8.5.2	Sänkt fastighetsskatt för bostadshyreshus.....	169
8.5.3	Det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster	169
8.6	Finansiella effekter	170
9	Kommunsektorn	173
9.1	Allmänna utgångspunkter.....	173
9.2	Utvecklingen i kommuner och landsting de senaste åren	174
9.2.1	Kommunsektorns andel av samhällsekonomin	174
9.2.2	Kommunsektorns betydelse för det offentliga finansiella sparandet.....	174
9.2.3	Den ekonomiska utvecklingen fram till och med år 1998	175
9.2.4	De kommunala verksamheterna	176
9.2.5	Sysselsättningsutvecklingen i kommuner och landsting fram till år 1998.....	177

9.2.6	Sammanfattande bedömning av utvecklingen i kommuner och landsting de senaste åren.....	178
9.3	Förutsättningar för kommuner och landsting de närmaste åren	179
9.3.1	Den samhällsekonomiska utvecklingen.....	179
9.3.2	Utvecklingen de närmaste åren inom skolan, vården och omsorgen	179
9.3.3	Förändringar i utjämningsystemet	180
9.3.4	Förutsättningar för enskilda kommuner och landsting att uppnå balanskravet	180
9.3.5	Särskilda insatser	182
9.3.6	Sammanfattande bedömning av förutsättningarna för kommuner och landsting att klara balanskravet	182
9.4	Ökade satsningar på kommuner och landsting.....	183
9.4.1	Höjda statsbidrag och ökade skatteinkomster.....	183
9.4.2	Beräkning av ramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner år 2000.....	185
9.4.3	Andra satsningar som påverkar kommuner och landsting.....	186
9.5	Övriga frågor	186
9.5.1	Uppföljning och utvärdering av kommuner och landsting.....	186
9.5.2	Systemet för ersättning för viss mervärdesskatt till kommuner och landsting	188
10	Revision av EU-medel.....	191
10.1	Bakgrund.....	191
10.2	Utgångspunkter för Sveriges agerande rörande revisionsrättens iakttagelser.....	192
10.3	Iakttagelser i rapporterna för 1997 presenterade under 1998 samt svenskt agerande i rådet	192
10.4	Bedömning av iakttagelser som rör Sverige i årsrapporten	193
Bilagor		
	Bilaga 1 Svensk Ekonomi	
	Bilaga 2 Avstämning av målet om en halverad arbetslöshet till år 2000	
	Bilaga 3 Fördelningspolitisk redogörelse	
	Bilaga 4 Redovisning av skatteavvikelser	
	Bilaga 5 Gröna nyckeltal för en ekologiskt hållbar utveckling	

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 mars 1999

Tabellförteckning

1.1	Försörjningsbalans 1998–2002.....	17
1.2	Nyckeltal 1999–2002	18
1.3	Sysselsättning, arbetslöshet och löneutveckling.....	19
1.4	Offentliga finanser 1993–2002.....	20
1.5	BNP-tillväxt.....	20
1.6	Besparingar, begränsningsbelopp och finansiering. Nettoeffekt på offentliga finanser	21
1.7	Nya reformer. Nettokostnad, offentliga finanser.....	22
1.8	Nya utbildningssatsningar.....	27
1.9	Gröna nyckeltal.....	31
1.10	Resurser till skola, vård och omsorg 1997–2002.....	36
2.1	Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag för budgetåret 1999.....	43
4.1	Makroekonomiska förutsättningar.....	56
4.2	Sammanfattning av reformer.....	59
4.3	Besparingar, utgiftsminskningar och finansiering	60
4.4	Total effekt av finansiering/utgiftsminskningar och reformer	61
4.5	Statsbudgetens inkomster.....	61
4.6	Statsbudgetens utgifter	62
4.7	Takbegränsade utgifter 1998-2002	64
4.8	Statsskuldräntor.....	65
4.9	Periodiserade ränteutgifter	65
4.10	Statsbudgetens saldo och statsskulden	66
4.11	Statsbudgetens saldo efter överföring till hushållen samt justering för större engångseffekter	67
4.12	Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande efter beräkningsteknisk överföring till hushållen.....	69
4.13	Kommunsektorns finanser	69
4.14	Pensionssystemets finansiella sparande	70
4.15	Offentliga sektorns finanser	72
5.1	Statsbudgetens preliminära utfall år 1998.....	76
5.2	Takbegränsade utgifter år 1998.....	76
5.3	Statsbudgetens utgifter år 1998.....	79
5.4	Budgetsaldo och statsskuld år 1999	80
5.5	Takbegränsade utgifter år 1999.....	81
5.6	Besparingar år 1999	82
5.7	Begränsningsbelopp år 1999.....	82
5.8	Prognos för takbegränsade utgifter år 1999	86
5.2	Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	95
5.3	Bemyndiganden för anslaget B4 <i>Energiforskning</i>	104
6.1	Statsbudgetens inkomster.....	113

6.2	Antaganden och förändringar jämfört med budgetpropositionen för 1999 (BP)	114
6.3	Bruttoeffekter av regeländringar	114
6.4	Offentliga sektorns skatteintäkter 1997–2002	115
6.5	Prisutveckling på småhus	119
6.6	Intäkter från energiskatter	121
6.7	Statens skatteintäkter och statsbudgetens skatteinkomster 1997–2001	123
6.8	Statsbudgetens inkomster 1998–2002	123
6.9	Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt–Fysiska personers inkomstskatt	125
6.10	Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt–Juridiska personers inkomstskatt	125
6.11	Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt–Socialavgifter	126
6.12	Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt–Mervärdesskatt	126
6.13	Riksbankens inlevererade överskott.....	127
6.14	Skattepliktiga transfereringars inverkan på skattekvoten	130
6.15	Skattekvot enligt nationalräkenskaperna (NR) och periodiserad skattekvot	130
7.1	Preliminär fördelning på utgiftsområden.....	135
7.2	Förändring av takbegränsade utgifter mellan Budgetpropositionen för 1999 och 1999 års ekonomiska vårproposition till följd av förändrade förutsättningar, volymfaktorer m.m.....	136
7.3	Utgiftstak för den offentliga sektorn.....	140
8.1	Budgeteffekter av i VÅP99 aktualiserade skatteförslag m.m. Bruttoeffekter, kassamässiga effekter för statsbudgeten och för offentlig sektor åren 1999–2002 samt varaktiga nettoeffekter för offentlig sektor.....	170
9.1	Kommunernas resultaträkning åren 1994–1998	176
9.2	Landstingens resultaträkning åren 1994–1998.....	176
9.3	Nettokostnader år 1997 samt förändring åren 1996-1997.....	177
9.4	Antalet anställda/anställningar inom kommuner och landsting åren 1993–1998	178
9.5	Kommunsektorns finanser.....	179
9.6	Höjda statsbidrag till kommuner och landsting.....	184
9.7	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner åren 2000-2002.....	185

Diagramförteckning

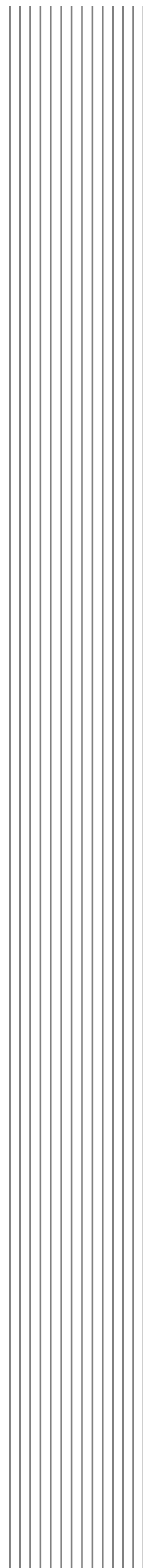

1.1	De statliga utgiftstaken 1997–2002.....	22
1.3	Hushållens inflationsförväntningar samt KPI utfall 1994–1999	23
1.4	Svenska, tyska och amerikanska 10-årsräntor 1998–1999	24
1.5	Månadskostnad efter skatt för ett 2-årigt bostadslån	24
1.6	Valutakurs mot euron, 1998–1999	24
1.7	Förändring disponibel inkomst, justerad för försörjningsbörda, till följd av förslagen i propositionen.....	35
1.8	Förändring av disponibel inkomst genom förslag i propositionen, kvinnor och män	35
4.1	Statsskuldräntor.....	65
4.2	Statsskuldens utveckling.....	68
6.1	Realisationsvinster 1986-1997.....	116
6.2	Inkomstskatt och antal företag 1997	117
9.1	Kommunsektorns finansiella sparande 1980-1998, miljarder kronor och procent av BNP.....	175

1

Finansplan

1 Finansplan

1.1 Ansvar för Sverige

Svensk ekonomi står stark. Visserligen påverkas även Sverige av den sämre utvecklingen i omvärlden. Tillväxten blir därför något lägre än tidigare beräknat, i vart fall den närmaste framtiden. Likväl fortsätter den inhemska ekonomin att växa i god takt, inte minst vad gäller privat konsumtion och investeringar. Den reguljära sysselsättningen har det senaste året ökat med över 100 000 personer och arbetslösheten har fortsatt att minska.

Den goda utvecklingen i den reala ekonomin äger rum samtidigt som inflationen är praktiskt taget obefintlig, den offentliga sektorn uppvisar betydande överskott, räntan är en av de lägsta i Europa och bytesbalansen ligger på en stabil överskottsnivå.

Av avgörande betydelse för att återvinna styrkan i den svenska ekonomin och skapa förtroende för den ekonomiska politiken har varit den framgångsrika budgetsaneringen. Ambitiösa budgetmål har formulerats och har uppnåtts, i vissa fall med god marginal. Hit hör såväl målet om överskott i de offentliga finanserna om 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel som utgiftstaket, som är en central del av den nya och bättre fungerande budgetprocessen.

Det är också av stor vikt att inflationen i Sverige har etablerats på en varaktigt mycket låg nivå. Avgörande för detta är den framgångsrika budgetsaneringen. Penningpolitiken och Riksbankens ökade självständighet har därtill bidragit till detta, liksom åtgärder som ökar konkurrensen och därmed stärker konsumenternas ställning. För att vidmakthålla prisstabilitet också på längre sikt är det nödvändigt att lönebildningen förbättras.

Regeringen bedömer att det finns en viss risk att utgiftstaket för åren 1999 och 2000 inte kommer att hållas. Mot den bakgrunden vidtas vissa åtgärder i form av besparingar m.m., som syftar till att begränsa de totala utgifterna till en nivå som ligger under utgiftstaken. Budgeteringsmarginalerna för åren 1999 och 2000 är förhållandevis små. Beredskap finns att vid behov vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att utgiftstaken hålls.

För åren 2001 och därefter uppkommer ett visst budgetmässigt utrymme utöver det fastlagda överskottsmålet. Utrymmet växer över tiden och bestäms av hur hög den ekonomiska tillväxten blir. Detta utrymme kan användas dels för vissa utgiftsökningar, dels för vissa skattesänkningar.

I denna vårproposition föreslås en del utgiftsökningar, huvudsakligen med början år 2001. Däremot behandlas skattepolitiken bara i begränsad utsträckning. Skattepolitikens långsiktiga inriktning och möjligheterna att genomföra en mera omfattande skattereform får behandlas i annat sammanhang.

1990-talets ekonomiska kris innebar bl.a. att sysselsättningen minskade kraftigt och att i motsvarande mån antalet människor som för sin försörjning är beroende av transfereringar och bidrag ökade väsentligt. Även om denna utveckling har vänt på senare tid, så återstår mycket att göra innan en mera robust grund har lagts för förbättrad välfärd och stigande inkomster i framtiden.

Det är nödvändigt att allt fler människor successivt kan få arbete och att beroendet av transfereringar och bidrag minskar. Detta krav förstärks av den väntade demografiska utvecklingen som innebär att antalet äldre människor kommer att öka väsentligt med åtföljande behov av ökade re-

surser för pensioner, vård och omsorg. Det är mot denna bakgrund som regeringen formulerat ett sysselsättningsmål, som innebär att andelen av befolkningen i åldrarna 20–64 år som har arbete år 2004 skall uppgå till 80 procent.

Politiken måste under en följd av år ha en sådan inriktning att en övergång från bidragsberoende till arbete stimuleras. Det kommer att kräva åtgärder på en rad områden. Några åtgärder med en sådan utformning återfinns i denna vårproposition.

Målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000 ligger fast som ett riktmärke för den ekonomiska politiken. Regeringen kommer noga att följa utvecklingen på arbetsmarknaden. Om så erfordras är regeringen beredd att föreslå ytterligare åtgärder för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten.

En politik för ökad sysselsättning måste i allt högre grad bygga på utbildning, kompetensutveckling och forskning. Detta är nödvändigt både för att stärka individernas möjligheter att hävda sig på arbetsmarknaden och för att stärka Sverige i en allt hårdare internationell konkurrens. Därför föreslår regeringen en fortsättning av Kunskapslyftet och framtidssatsningen på skolan, en fortsatt utbyggnad av antalet högskoleplatser och förstärkta resurser för forskning och forskarutbildning.

Även i arbetslivet måste ökade insatser göras för att stimulera kompetensutvecklingen. Regeringen föreslår sådana åtgärder, som förutsätter samfinansiering med EU-medel och, inte minst, ökade insatser från arbetsgivarna.

En rad åtgärder föreslås för att effektivisera arbetsmarknaden och öka samarbetet mellan högskola och näringsliv. Av särskild betydelse är att underlätta för utsatta grupper att komma in på arbetsmarknaden. Bland annat införs ett nytt stöd för att stimulera arbetsgivare att anställa arbetslösa personer med långa inskrivningstider.

En långsiktigt uthållig tillväxt och sysselsättningsökning förutsätter insatser för att förbättra miljön och säkerställa en ekologiskt hållbar utveckling. I vårpropositionen föreslås bl.a. att de lokala investeringsprogrammen utsträcks i tiden, att miljöforskningen tillförs ökade resurser och att insatserna för marksanering, kalkning och biotopskydd förstärks och förlängs.

Det utrymme som skapas genom budgetsanering och ekonomisk tillväxt bör också kunna användas för att stärka rättvisan och välfärden. Tidigare aviserade höjningar av barnbidragen åren 2000 och 2001 genomförs. Utrymme skapas för

att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen. Ytterligare resurser tillförs skolan, vården och omsorgen genom att de generella statsbidragen till kommuner och landsting höjs utöver tidigare fattade beslut. Det kommunala utjämningsystemet reformeras. Pensionsreformen fullföljs. Biståndet höjs till 0,74 procent av BNI 2002.

Sverige skall präglas av samarbete

Regeringen avser att under mandatperioden försöka skapa största möjliga uppslutning för en politik för full sysselsättning. Sverige är för litet för stora konflikter.

Den ekonomiska vårpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, vilka står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken, utgiftstaken, tilläggsbudgeten för 1999 och de nu föreslagna skatteförändringarna för år 2000.

Samarbetet berör fem områden – ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö – och innefattar både konkreta förslag och åtaganden inför framtiden. Genom detta samarbete bekräftas att det finns en politisk majoritet för en ekonomisk politik som är inriktad på full sysselsättning, ett offentligt överskott om 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel och prisstabilitet.

Regeringen eftersträvar en bred förankring av en kommande skattereform. Samtliga riksdagspartier deltar för närvarande i överläggningarna. Huvudsyftet är att utifrån krav på rättvis fördelning skapa goda och stabila regler för tillväxt och sysselsättning, en ekologisk hållbar utveckling samt att garantera välfärden och dess finansiering.

Den dialog som regeringen har inlett med företrädarna för näringslivet har varit fruktbar och förtjänar en fortsättning. Regeringens ambition är att fortsätta denna dialog kring olika förslag som syftar till att stärka Sverige som företagarnation.

1.2 Den ekonomiska utvecklingen

Den internationella ekonomiska utvecklingen präglas alltså av Asienkrisen och dess konsekvenser för världsekonomin. Detta påverkar ut-

sikterna för den svenska exporten. Till viss del kompenseras detta av en stark utveckling på den svenska hemmamarknaden. Tillväxten i Sverige väntas minska från 2,9 procent 1998 till 2,2 procent 1999. År 2000 beräknas tillväxten ånyo öka till 2,6 procent. Sverige kommer att ta steget in i nästa sekel med god tillväxt, låg inflation, sjunkande arbetslöshet och minskande statsskuld.

1.2.1 Den internationella utvecklingen

Prognosen för den globala tillväxten har reviderats ned jämfört med bedömningen i budgetpropositionen från oktober 1998. Exportförutsättningarna för svensk industri har försämrats i ännu högre grad då en betydande avmattning väntas på viktiga svenska exportmarknader.

Avmattningen av konjunkturen i Europa väntas bli kortvarig tack vare stigande realinkomster, låga räntor och en stark framtidstro bland hushållen. Arbetslösheten förutses minska.

Konjunkturen i Förenta staterna är alltjämt god. Under slutet av 1999 väntas dock både investeringarna och den privata konsumtionen dämpas. Samtidigt som arbetslösheten sjunkit till drygt 4 procent är inflationen historiskt sett mycket låg. Den framgångsrika penningpolitiken har spelat en central roll för den gynnsamma utvecklingen.

Under det senaste året har den ekonomiska krisen slagit hårt mot Asien, Ryssland och Brasilien. Turbulensen på de finansiella marknaderna har dock avtagit och effekterna på den globala ekonomin av utvecklingen i Sydamerika väntas bli måttliga.

I de krisdrabbade asiatiska länderna har en stabilisering skett, och i några länder kan även en försiktig återhämtning skönjas. De tydligaste tecknen finns i Sydkorea och Thailand, två länder som genomfört konkreta åtgärder för att reformera den finansiella sektorn. En omstrukturering av finanssektorn inverkar positivt på hela ekonomin och är även i andra länder en viktig förutsättning för en stärkt tillväxt.

Japan har en nyckelroll i den asiatiska utvecklingen och kraftfulla åtgärder för en fortsatt strukturomvandling är av stor vikt för att förbättra den japanska ekonomin.

Den finansiella och politiska krisen i Ryssland under hösten är ett kraftigt bakslag för reformprocessen. Valutan har försvagats och inflationen skjutit i höjden. BNP väntas i år och nästa år fortsätta att sjunka. Ryssland behöver stärka re-

formprocessen och skyndsamt vidta åtgärder för att hantera den finansiella sektorns problem.

1.2.2 Den svenska utvecklingen

Under perioden 1978 till 1998 var den genomsnittliga svenska BNP-tillväxten 1,7 procent. Jämfört med detta är den prognostiserade tillväxten för 1999 på 2,2 procent god. Ändå är 1999 ett svagt år jämfört med 1998 och år 2000. Orsaken till den temporära svackan är framför allt den svaga tillväxten på viktiga svenska exportmarknader. Svensk hemmamarknad är fortfarande stark.

Det finns i dag historiskt goda förutsättningar för en hög och uthållig tillväxt i svensk ekonomi. De offentliga finanserna visar ett stigande överskott, inflationen och inflationsförväntningarna är låga och räntan är låg. Därmed skapas stabila spelregler för företag och investerare.

Prognos för 1999 och 2000

En betydande del av konjunkturförsvagningen beror på investeringsvaruindustrin, som drabbas av nedgången i investeringsefterfrågan i våra viktigaste handelsländer. En begränsad återhämtning förutses mot slutet av 1999, vilket innebär att varuexporten kan stiga snabbare igen. Svensk industri väntas i viss mån fortsätta att ta marknadsandelar.

Tabell 1.1 Försörjningsbalans 1998–2002

	Mdkr	Procentuell volymförändring			
	1998	1999	2000	2001	2002
Privat konsumtion	951,9	2,6	2,4	1,8	1,8
Offentlig konsumtion	466,4	1,0	1,0	0,9	0,2
Stat	142,5	1,0	0,5	0,5	0,5
Kommuner	323,9	1,0	1,1	1,1	0,1
Bruttoinvesteringar	260,5	4,8	5,4	4,6	4,6
Näringsliv exkl. bostäder	202,9	4,4	4,1	2,4	2,5
Bostäder	25,4	12,1	17,8	22,0	20,0
Myndigheter	32,2	1,5	2,8	1,5	0,1
Lagerbidrag	12,3	-0,7	0,2	0,0	0,0
Export	810,4	3,6	5,7	5,2	5,1
Import	697,9	2,9	6,7	4,9	4,5
BNP	1803,7	2,2	2,6	2,5	2,5

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Den privata tjänstesektorn är inne i en expansiv fas med stigande produktion och en god syssel-

sättningstillväxt. Den utvecklingen väntas fortsätta.

Enligt SCB har sysselsättningen i små och medelstora företag ökat med drygt 25 000 personer mellan 1997 och 1998.

Till skillnad från de senaste åren väntas även bostadsinvesteringarna tillta. Fastighetspriserna är nu så höga och räntorna så låga att det i allt större delar av Sverige är lönsamt att bygga nya bostäder.

Tabell 1.2 Nyckeltal 1999–2002

Årlig procentuell förändring	1999	2000	2001	2002
KPI, årsgenomsnitt	0,2	0,8	1,7	2,0
Kostnadstimlön	3,0	3,2	3,0	3,0
Öppen arbetslöshet ¹	5,8	5,4	5,1	5,0
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder ¹	3,6	3,6	3,5	3,5
Antal sysselsatta	1,4	0,6	0,9	0,8
Real disponibel inkomst ²	3,6	1,8	3,6	3,0
Hushållens nettosparkvot, nivå ²	2,1	1,6	3,3	4,3
Bytesbalans ³	1,3	1,5	1,7	2,1
Tysk ränta 10-års statsobligation ⁴	4,0	4,2	4,4	4,6
Svensk ränta 10-års statsobligation ⁴	4,3	4,4	4,6	4,8
TCW-index ⁴	123	120	118	118

¹ Andel av arbetskraften

² Inklusive beräkningsteknisk överföring

³ Procent av BNP

⁴ Årsgenomsnitt

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen, Sveriges Riksbank och Finansdepartementet.

Hushållens förtroende avseende den egna ekonomin är högt. Inflationen är låg. De offentliga finanserna är i ordning. Arbetslösheten sjunker och sysselsättningen stiger kraftigt. Hushållen har dessutom en god förmögenhetsställning. Hushållens konsumtion väntas därför bli fortsatt stark.

Konkurrenstrycket såväl i Sverige som i utlandet är högt och produktivitetsutvecklingen gynnsam, vilket medför fortsatt små prisökningar i såväl producent- som konsumentledet framöver.

Arbetsmarknaden

Sysselsättningen ökar snabbt. I februari 1999 var 104 000 fler sysselsatta jämfört med samma månad året innan. Sysselsättningsutvecklingen väntas vara fortsatt god under de närmaste åren.

Den öppna arbetslösheten fortsätter att falla. I februari 1999 var den öppna arbetslösheten 5,6 procent, en nedgång med 1,1 procentenheter

jämfört med samma månad året innan. Den öppna arbetslösheten var bland kvinnor i februari 1999 4,9 procent. Den öppna arbetslösheten bland män är högre. Kvinnor dominerar dock bland de deltidsarbetslösa.

Den största ökningen av sysselsättningen sker inom tjänstenäringen. Det gäller såväl inom den privata som den offentliga sektorn. Regeringens prioritering av skolan, vården och omsorgen ger resultat.

Arbetslöshetsmålet har haft en central roll i den ekonomiska politiken. En rad insatser har vidtagits under de gångna åren för att successivt pressa tillbaka arbetslösheten. Denna politik har i allt väsentligt varit framgångsrik. När målet om en halverad arbetslöshet till 4 procent år 2000 sattes upp 1996 var den genomsnittliga öppna arbetslösheten 8,1 procent. Enligt innevarande prognos väntas arbetslösheten falla till 5,4 procent år 2000. Det är en god utveckling, men inte tillräcklig. Målet om en halverad öppen arbetslöshet på 4 procent år 2000 ligger fast. Därför kommer regeringen noga att följa utvecklingen och, om det visar sig nödvändigt, föreslå ytterligare åtgärder mot arbetslösheten utöver de som föreslås i denna proposition.

Huvudorsaken till att målet ej uppnås i den nuvarande prognosen är den svaga internationella utvecklingen som följer i spåret av Asienkrisen. En annan orsak är att löneökningarna har varit något större än beräknat.

Samtidigt har arbetskraftsutbudet fortsatt att öka. När arbetslösheten sjunker ökar optimismen om möjligheterna att få ett arbete. Därmed söker sig personer, som tidigare inte ens tyckt det varit mödan värt att registrera sig som arbetslösa, ut på arbetsmarknaden för att leta efter ett jobb. Mellan februari 1998 och februari 1999 ökade arbetskraften med 63 000 personer.

Att fler personer söker sig ut i arbetskraften är en mycket positiv och önskvärd utveckling. Det senaste årets utveckling kan jämföras med att arbetskraften mellan 1991 och 1994 minskade med drygt en kvarts miljon personer. Sverige skall arbeta sig ur krisen.

Sverige behöver fler människor i arbete och en ökad arbetskraft om vi skall kunna behålla en god välfärd för alla. Inte minst viktigt är detta mot bakgrund av att Sverige de närmaste årtiondena kommer att ha en åldrande befolkning.

Tabell 1.3 Sysselsättning, arbetslöshet och löneutveckling

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Antal sysselsatta ¹	3964	3927	3986	3963	3922	3979	4035	4059	4096	4129
varav privat sektor ¹	2630	2633	2698	2698	2695	2735	2779	2790	2813	2843
varav offentlig sektor ¹	1328	1290	1287	1263	1223	1240	1252	1265	1279	1282
Andelen sysselsatta mellan 20 och 64 år ²	75,9	74,2	74,8	74,6	73,9	74,6	75,3	75,6	76,1	76,5
Öppen arbetslöshet ³	8,2	8,0	7,7	8,1	8,0	6,5	5,8	5,4	5,1	5,0
Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder ³	4,3	5,3	4,4	4,5	4,3	3,9	3,6	3,6	3,5	3,5
Kostnadstimlön ⁴	2,8	2,4	3,3	6,1	4,5	3,6	3,0	3,2	3,0	3,0

¹ Tusental personer.² Reguljärt sysselsatta i åldern 20–64 år i procent av befolkningen i den åldersgruppen.³ I procent av arbetskraften.⁴ Årlig procentuell förändring.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet.

För att tydligt markera denna syn valde regeringen i budgetpropositionen för 1999 att presentera ett sysselsättningsmål. Andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från ca 74 procent 1997 till 80 procent 2004. Därigenom minskar behovet av sociala ersättningar. Sysselsättningsmålet måste ges en central roll i den ekonomiska politiken.

Ambitionen har höjts. Med förslagen i denna proposition tas steg som behövs för att målen skall uppnås. Arbetslösheten skall betvingas. Sverige skall åter till full sysselsättning.

Kalkyl för 2001 och 2002

Kalkylen för 2001 och 2002 baseras på att lönebildningen fungerar väl och att tillgången på arbetskraft är god. Då beräknas tillväxten bli 2,5 procent både 2001 och 2002.

Tillväxten drivs av investeringar och privat konsumtion men även till viss del av utrikeshandeln. Den offentliga konsumtionen ökar till följd av de ökade resurserna till skola, vård och omsorg. Sysselsättningen beräknas öka med 0,9 respektive 0,8 procent. Den öppna arbetslösheten fortsätter att minska och som årsgenomsnitt beräknas den bli 5,0 procent 2002.

1.3 Sverige – en nation med ekonomisk styrka

Sunda offentliga finanser och stabila priser är en förutsättning för en uthållig hög tillväxt och därmed en hög sysselsättning. Detta synsätt är, och har sedan 1994 varit, styrande för den ekonomiska politiken. Framgångarna har varit bety-

dande. Låneberoendets tid är förbi. Överskott i de offentliga finanserna kan nu pressa tillbaka statskulden.

1.3.1 Sunda offentliga finanser

Sverige har på ett par år gått från att ha ett av industrivärldens största underskott till överskott i de offentliga finanserna. År 1993 var underskottet i de offentliga finanserna 12,3 procent av BNP. Fem år senare hade detta vänts till ett överskott på 2,2 procent av BNP.

Trots denna remarkabla förbättring kvarstår en stor statsskuld som följd av fallet i sysselsättningen och underskottspolitikerna i början av 1990-talet. Den svenska statsskulden var den 31 december 1998 1 449 miljarder kronor. Trots det stora överskottet under 1998 fortsatte statsskulden att öka i nominella termer. Försvagningen av kronan under 1998 gjorde att den del av statsskulden som var upplånad i utländsk valuta växte mer än vad som amorterades. Detta visar tydligt att Sverige fortfarande är i en utsatt position trots de senaste årens konsolidering. Enbart ränteutgifterna i statens budget utgör 1999 cirka 93 miljarder kronor.

Med flytande växelkurs och inflationsmål är finanspolitikens främsta syfte att skapa goda betingelser för tillväxt och sysselsättning genom att bevara överskotten i de offentliga finanserna och hålla utgifterna under kontroll. Därmed skapas förutsättningar för låga räntor vilket i sin tur leder till höga investeringar, god tillväxt, ökad sysselsättning och ökade möjligheter till en god fördelningspolitik.

Tabell 1.4 Offentliga finanser 1993–2002

Procent av BNP

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Utgiftskvot	72,8	70,0	67,3	65,8	63,9	62,4	62,1	60,5	59,2	57,6
Inkomstkvot	60,5	59,7	59,6	63,7	62,8	64,6	63,9	62,6	62,4	61,5
Skattekvot	50,2	49,8	49,9	54,1	54,2	56,1	56,0	55,2	55,3	55,1
Finansiellt sparande	-12,3	-10,3	-7,8	-2,1	-1,1	2,2	1,8	2,1	3,1	4,0
Överföring									1,1	2,0
Finansiellt sparande efter överföring	-12,3	-10,3	-7,8	-2,1	-1,1	2,2	1,8	2,1	2,0	2,0
Nettoskuld ¹	11,0	21,9	23,6	20,2	19,0	15,4	10,1	5,9	2,4	0,3
Konsoliderad bruttoskuld ¹	76,0	79,3	78,0	77,2	77,0	75,4	67,6	62,2	54,2	51,0
Statens budgetsaldo, mdkr ¹	-242	-185	-138	-21	-6	10	93	71	171	22

¹ Efter beräkningsteknisk överföring till hushållen 2001 och 2002 av den del av överskottet i offentlig sektor som överskrider målsatta överskott.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Budgetpolitiska mål

Regeringen har under de senaste åren arbetat med fleråriga och preciserade budgetpolitiska mål. Resultaten av detta har varit mycket gott. De budgetpolitiska målen för 1996 och 1997 uppfylldes med bred marginal. Även 1998 klaras budgetmålet med stor marginal. För 1999 och 2000 är dock marginalen mindre.

När målet om offentliga finanser i balans 1998 sattes upp våren 1995 var det få som trodde att det var möjligt att uppnå. I efterhand kan konstateras att de offentliga finanserna 1998 uppvisade ett överskott på 2,2 procent av BNP.

Två övergripande mål styr budgetpolitiken. De offentliga finanserna skall uppvisa överskott och utgifterna skall ej överstiga de uppsatta utgiftstaken.

Överskott i de offentliga finanserna

En stark välfärd kräver starka offentliga finanser. En stor offentlig skuld innebär att framtida generationer tvingas använda en stor del av de resurser de skapar till att betala räntor och amorteringar. Därför skall de offentliga finanserna uppvisa ett överskott.

Det långsiktiga budgetmålet för regering och riksdag är ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Som en gradvis anpassning av detta är budgetmålen för den offentliga sektorns finansiella sparande 0,5

procent av BNP 1999 och 2,0 procent för år 2000 och 2001.

Målen för åren 1999 till 2001 gäller vid den tillväxt som kalkylerades i 1997 års ekonomiska vårproposition. Om tillväxten av konjunkturmässiga skäl väsentligt skulle avvika från denna skall motsvarande avvikelse tolereras. Enligt nuvarande prognoser för 1999 och 2000 beräknas tillväxten bli något lägre än vad som prognostiserades 1997. Enligt regeringens bedömning är detta inte en väsentlig avvikelse.

Tabell 1.5 BNP-tillväxt

Procent

	1997	1998	1999	2000	Totalt
VP 1999	1,8	2,9	2,2	2,6	9,7
VP 1997	2,3	2,5	2,8	2,7	10,7
Differens	-0,5	0,4	-0,6	-0,1	-1,0

År 2001 uppnås målet med bred marginal. Utöver det målsatta överskottet på 2,0 procent av BNP finns ett utrymme som kan användas till reformer för ökad sysselsättning och rättvisa på 1,1 procent av BNP om så bedöms vara lämpligt bl.a. ur konjunktursynvinkel. Detta utrymme har beräkningstekniskt överfört till hushållssektorn i här redovisade kalkyl.

Regeringen föreslår att målet för år 2002 skall vara 2,0 procent av BNP. Även detta år görs därför en beräkningsteknisk överföring, som detta år motsvarar 2,0 procent av BNP, så att målet nås. Resultatet är att den offentliga sektorns nettoskuld är så gott som borta 2002.

Utgiftstaken

Utvecklingen med kraftigt stigande budgetunderskott i början av 1990-talet förvärrades av den dåliga budgetdisciplinen. För att inte åter hamna i samma situation reformerades budgetprocessen under 1996. Genom en stramare budgetprocess kan regering och riksdag tydligare prioritera välfärden.

Ett av de viktigaste inslagen i den nya budgetprocessen är att regeringen i samband med vårpropositionen presenterar förslag till nominella utgiftstak för tre år framåt. De statliga utgifterna måste sedan hållas under utgiftstaken. Utgiftstaket för 1997 klarades med bred marginal. Enligt preliminära siffror klarades även taket för 1998.

Regeringen bedömer att det finns en viss risk för att utgiftstaket skulle kunna överskridas 1999 om inga åtgärder vidtas. Regeringen föreslår därför vissa besparingar för att klara taket. Dessutom har regeringen beslutat om så kallade begränsningsbelopp för vissa anslag. Det innebär att utgifterna inte får överskrida dessa belopp. För 1999 beräknas budgeteringsmarginalen efter dessa åtgärder till 1 miljard kronor. Om denna marginal skulle visa sig vara otillräcklig avser regeringen att under innevarande år vidta ytterligare åtgärder. Utgiftstaken skall hållas.

Enligt regeringens bedömning är budgeteringsmarginalen för år 2000 för liten för att kunna hantera makroekonomiska störningar om inga åtgärder vidtages. Samtidigt finns det behov av att göra besparingar av strukturell natur inom t.ex. läkemedelssubventionerna för att få ner de snabbt ökande kostnaderna. Därför föreslås vissa besparingar även för år 2000. De sämst ställda pensionärerna kompenseras dock.

Budgeteringsmarginalen för 2001 är betryggande stor, 16 miljarder kronor samtidigt som målet om 2,0 procents överskott uppnås med bred marginal.

Regeringen föreslår att utgiftstaket för 2002 skall vara 810 miljarder kronor.

Den nya budgetprocessen har på ett avgörande sätt förbättrat betingelserna för en ansvarsfull ekonomisk politik. Det hindrar inte att det bör göras en översyn av hur den nya processen fungerar. En översyn av budgetprocessen har därför påbörjats i såväl riksdag som regering. Dess principer om budgetdisciplin och ordning och reda i de offentliga finanserna skall ligga fast.

Tabell 1.6 Besparingar, begränsningsbelopp och finansiering. Nettoeffekt på offentliga finanser

Miljoner kronor

	1999	2000	2001	2002
Regeringskansliet	0	0	0	100
Försvarsram inkl omställningsbidrag	0	0	0	1 000
Högekostnadsskydd, läkemedel	800	1 370	1 370	1 370
Sjukpenninggrundande inkomst	0	90	280	470
Antagandepoäng, vilande förtidspension	0	90	170	250
Underhållsstöd	0	210	210	210
Socialfonden	0	400	1 000	1 000
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	1 040	2 790	1 100	1 100
Vuxenstudiestöd	60	0	0	0
Kunskapslyftet	0	900	1 080	0
Räntebidrag	0	110	0	0
Stöd till lokala investeringsprogram	120	740	550	0
Investeringsbidrag	0	250	0	0
Bidrag för att minska elanvändning	60	200	0	0
Väghållning	500	500	0	0
Övrigt kommunikationer	0	100	150	200
Jordbruk	870	400	0	0
Finansiering maxtaxa	0	0	1 700	1 300
Begränsningsbelopp	3 730			
Övrigt	580	730	370	390
Summa besparing	7 750	8 870	7 990	7 390

En långsiktig inkomst- och utgiftsstrategi

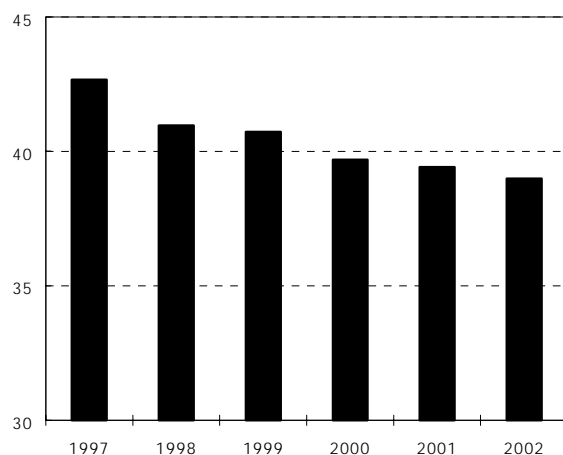
Budgetsaneringen innebar såväl utgiftsnedskärningar som skattehöjningar. För perioden 2001 och framåt är perspektivet det spegelvända. Sverige kan då tillåta sig såväl utgiftsökningar som skattesänkningar, förutsatt att de håller sig inom de ramar som kravet på överskott i de offentliga finanserna, utgiftstaken, konjunkturläget och den ekonomiska tillväxten medger. Därför behövs en långsiktig inkomst- och utgiftsstrategi som en riktlinje för den ekonomiska politiken de kommande åren.

Utgångspunkten för en sådan strategi är att det offentliga överskottet om två procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel skall bestå. Regeringen gör bedömningen att med ett sådant mål är det möjligt att under de kommande åren öka de offentliga utgifterna samtidigt som det kommer att finnas utrymme för skattesänk-

ningar. En långsiktig inkomst- och utgiftsstrategi syftar till att finna en rimlig avvägning mellan sådana utgiftsökningar och skattesänkningar. Den förenar kraven på å ena sidan starka offentliga finanser, å andra sidan berättigade önskemål om förbättringar av den offentliga välfärden och likaledes motiverade krav på skattesänkningar. Därmed befästs den ekonomiska politikens stadga och trovärdighet vilket bidrar till en hållbar och hög ekonomisk tillväxt för en god välfärd.

Diagram 1.1 De statliga utgiftstaken 1997–2002

Procent av BNP¹.

Källa: Finansdepartementet

¹ Till följd av ålderspensionsreformen gjordes hösten 1998 en teknisk justering av utgiftstaken för åren 1999–2001. För att möjliggöra en jämförelse över tiden har utgiftstaken för 1997 och 1998 justerats.

Reformer

Den goda utvecklingen av de offentliga finanserna, den nya budgetprocessen samt de nu föreslagna besparingarna möjliggör nya reformer inom prioriterade områden för de kommande åren. Reformerna kan delas in i fem huvudsakliga områden:

Arbetslösheten skall betvingas. Ett brett åtgärdsprogram genomförs för att göra sysselsättningsökningen uthållig.

Kunskap och kompetens. Högskoleutbildning, forskarutbildning och grundforskning tillförs mer resurser, en studiestödsreform genomförs

Skolan, vården och omsorgen skall förbättras. Mer resurser tillförs barnomsorgen, skolan, vården och omsorgen, maxtaxa inom barnomsorgen införs m.m.

Rättvisan skall stärkas. Biståndet höjs, de tillfälliga skattesänkningarna förlängs. Dessutom höjs barnbidraget enligt tidigare förslag.

Hållbara Sverige. En rad åtgärder genomförs för att göra Sverige mer ekologiskt uthålligt.

**Tabell 1.7 Nya reformer.
Nettokostnad, offentliga finanser**

Miljoner kronor

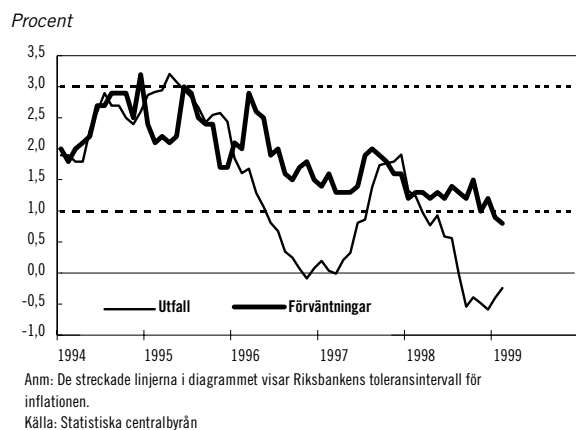
	2000	2001	2002
<i>Arbetslösheten skall betvingas</i>			
Stärkt platsförmedling	700	0	0
Anställningsstöd	970	1 120	1 120
Lönebidrag m.m.	90	90	90
<i>Kunskap och kompetens</i>			
Kompetensutveckling	400	1 000	1 000
Nytt studiestödsystem, pensionsrätt	0	800	1 600
Kunskapslyftet	0	0	3 170
Högskoleplatser	0	450	1 350
Forskning och forskarutbildning	70	470	780
Särskilda utbildningssatsningar	30	80	500
Stiftelsehögskolor	0	200	200
Övrigt	40	0	0
<i>Skolan, vården och omsorgen</i>			
Generella statsbidraget	0	2 000	3 000
200-kronan till kommunsektorn	1 250	0	0
Maxtaxereform och allmän förskola	0	1 700	3 400
Ersättning till vissa steriliserade	90	20	0
Personliga ombud psykiskt funktionshindrade	90	90	90
Handikappområdet	240	190	60
<i>Rättvisan skall stärkas</i>			
Bistånd	0	0	200
Skattereduktion	3 000	300	0
Fastighetsskatt, hyresfastigheter	0	640	1 100
Pensionstillskott	270	0	0
Särskilt grundavdrag, pensionärer	110	0	0
Rättsväsendet	150	150	150
<i>Hållbara Sverige</i>			
Markinköp	0	0	370
Marksanering	0	90	300
Miljöforskning	50	100	100
Biotopskydd	0	80	100
Bygghforskning	50	50	50
Hållbara Sverige – övrigt	40	30	70
Bidrag till minskad elanvändning	0	210	210
Lokala investeringsprogram	0	0	1 200
Övrigt	10	0	0
Summa reformer	7 660	9 850	20 200

1.3.2 Stabila priser

Stabila priser är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik ekonomisk politik. Hög inflation försämrar förutsättningarna för en uthålligt hög tillväxt och därmed också för en stabilt hög sysselsättning. En hög och ojämn inflation har dessutom negativa fördelningseffekter. Den övergripande uppgiften för penningpolitiken är därför prisstabilitet.

Riksbanken bedriver penningpolitiken självständigt. Riksbanken har definierat prisstabilitet som att ökningen av konsumentprisindex skall begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt och nedåt. Regeringen stöder penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

Diagram 1.3 Hushållens inflationsförväntningar samt KPI utfall 1994–1999

Riksdagen tog under hösten 1998 ett andra beslut om att göra Riksbanken mera självständig. Därmed har grundlagen ändrats. Beslutet grundade sig på den fempartiöverenskommelse som gjorts om penning- och valutapolitiken för att stärka trovärdigheten för prisstabiliteten. De nya bestämmelserna innebär bl.a.:

- Riksbanken ges ett överordnat mål för sin verksamhet som läggs fast i lag. Målet för penningpolitiken skall vara att upprätthålla ett fast penningvärde. Eftersom Riksbanken är en myndighet under riksdagen bör banken därutöver stödja den allmänna ekonomiska politiken, bl. a. i syfte att främja en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet.
- I regeringsformen har ett förbud införts för varje myndighet att ge instruktioner till Riks-

banken i frågor som rör penningpolitik. Dessutom får en ledamot av riksbanksdirektionen inte söka eller ta emot instruktioner när hon eller han fullgör penningpolitiska uppgifter.

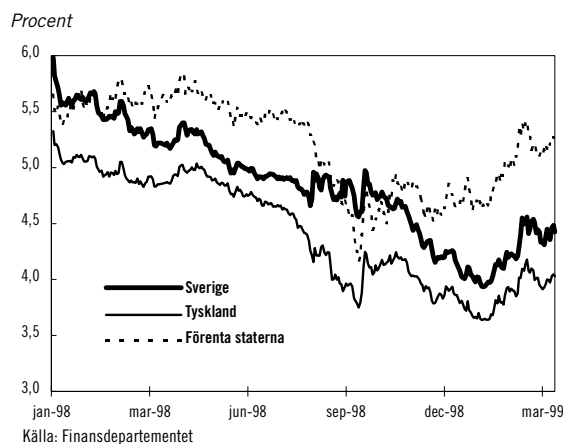
- Riksbankschefen får en stärkt ställning genom att det i regeringsformen anges att denna eller denne under den sexåriga mandatperioden får avsättas endast om hon eller han inte längre uppfyller de krav som ställs för att kunna utföra sina uppgifter eller om hon eller han gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.
- Ansvar för övergripande valutapolitiska frågor har förts över från Riksbanken till regeringen. Riksbanken skall besluta om tillämpningen av det växelkurssystem som regeringen beslutat om.

Den nya riksbankslagstiftningen som trädde i kraft den 1 januari 1999 innebär också att Riksbanken fått en ny direktion med sex heltidsanställda ledamöter som självständigt fattar de penningpolitiska besluten. Direktionen har beslutat att målformuleringen för Riksbanken ligger fast.

Räntan

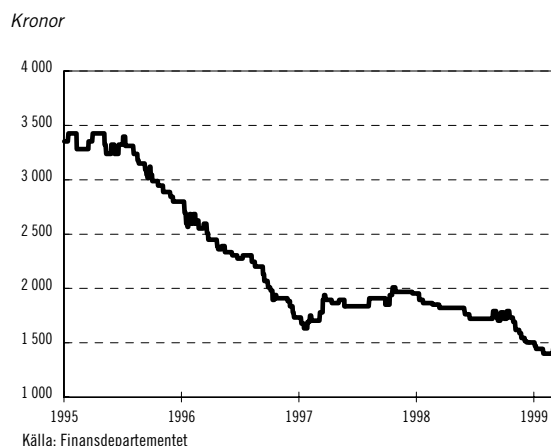
Den låga inflationen och de sanerade offentliga finanserna har medfört att Riksbanken kunnat sänka sin styrränta, den s.k. reporäntan, till under 3 procent. Det är drygt en procentenhet lägre än under början av hösten och den lägsta styrränta Sverige haft sedan den moderna kreditmarknaden började ta form under 1980-talet. Sverige har därmed en av Europas lägsta styrränta

De svenska räntorna ligger i ett historiskt perspektiv på unikt låga nivåer. Saneringen av de offentliga finanserna och penningpolitikens inriktning på prisstabilitet är de viktigaste förklaringarna till att de svenska 10-årsräntorna nu endast ligger strax över euroräntorna och t.o.m. under räntenivåerna i Förenta staterna.

Diagram 1.4 Svenska, tyska och amerikanska 10-årsräntor 1998–1999

Internationella räntor med längre löptid har stigit sedan årsskiftet, till följd av bl.a. den ihållande tillväxten i Förenta staterna. Trots uppgången av de amerikanska långa räntorna är de svenska räntorna lägre än under början av hösten 1998, ca 4,4 procent jämfört med ca 4,7 procent. Differensen mot den tyska tioåriga räntan har fallit från strax under 1 till ca 0,4 procent. Detta beror främst på att turbulensen på de internationella finansiella marknaderna har lagt sig och att det efter valet står klart att den ekonomiska politiken är fortsatt inriktad på överskott i de offentliga finanserna och låg inflation.

Både korta och långa räntor beräknas förbli låga. Det innebär att det finns utrymme för lättnader för dem som bor i hyresrätt, i takt med att lägre räntekostnader slår igenom i hyressättningen, och för hushåll med villa- eller bostadsrättslån. Månadskostnaden efter skatt för ett normalt tvåårigt villalån på 500 000 kronor har fallit från ca 3 500 kronor till ca 1 500 kronor sedan hösten 1994.

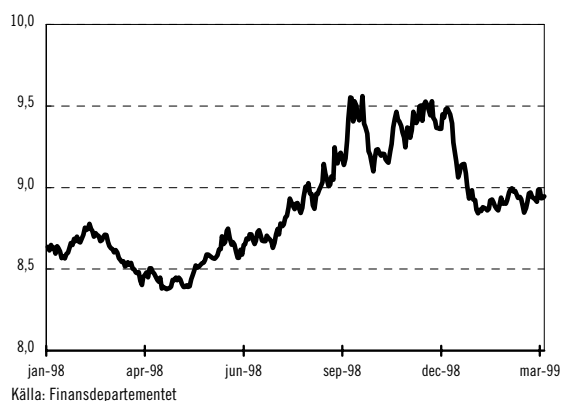
Diagram 1.5 Månadskostnad efter skatt för ett 2-årigt bostadslån

Kronan

Kronan har stärkts. Jämfört med ett konkurrensvägt genomsnitt av valutor har kronan stärkts med ca 4 procent sedan årsskiftet. Detta är delvis en spegling av en lugnare internationell miljö på de finansiella marknaderna men också ett uttryck för att förtroendet för svensk ekonomi är starkt.

Diagram 1.6 Valutakurs mot euron, 1998–1999

Före 1/1 1999 kurs mot D-mark omräknad till euro

Penningpolitikens inriktning på prisstabilitet och flytande växelkurs innebär att det är naturligt med en viss variation i kronans växelkurs. Den internationella finansiella turbulensen under hösten medförde att kronan försvagades och växelkursfluktuationerna tilltog. Andra jämförbara valutor med rörlig växelkurs utsattes också för stora valutakursrörelser.

EMU

Den 1 januari infördes EU:s gemensamma valuta, euron. Införandet av euron utgör ett histo-

riskt och betydelsefullt steg i den europeiska integrationen. Valutaunionen påverkar i hög utsträckning Sverige ekonomiskt och politiskt. Det är viktigt också för Sverige att projektet blir en framgång.

Sverige har valt att inte delta i valutaunionen från starten. Ett eventuellt beslut om deltagande i valutaunionen måste ha ett brett folkligt stöd. Sverige håller dörren öppen för ett senare inträde i valutaunionen. Ett beslut om ett svenskt deltagande i valutaunionen skall underställas svenska folket för prövning i val eller i folkomröstning. Det är angeläget att ett framtida ställningstagande om deltagande i valutaunionen föregås av ordentlig debatt och analys.

För att öka kunskapen och stimulera en bred debatt om ett eventuellt svenskt deltagande har ett informations- och folkbildningsarbete påbörjats. Syftet är att detta skall vara vittomfattande och opartiskt. En särskild delegation har nyligen tillsatts av regeringen med uppgift att fördela 20 miljoner kronor till folkhögskolor och folkbildningsorganisationer för utbildnings- och informationsprojekt om EMU. Sedan tidigare bedrivs även en av regeringen initierad informationsinsats om praktiska eurofrågor som syftar till att informera företag och hushåll om praktiska aspekter av eurons införande.

Regeringens uppfattning är att det inte är aktuellt att delta i det europeiska växelkursarbetet ERM2. Erfarenheterna från den nuvarande politiken inriktad på prisstabilitet i kombination med rörlig växelkurs är goda.

1.3.3 En lönebildning i balans

En väl fungerande lönebildning är en förutsättning för att sysselsättningen skall fortsätta att öka i tillfredsställande takt. Konsekvenserna av brister i lönebildningen är annorlunda nu mot förr. När lönekostnaderna steg mer i Sverige än i omvärlden under 1970- och 1980-talen medförde det på kort sikt inflation och först efterhand försvagad konkurrenskraft och högre arbetslöshet. Utvecklingen visar att en beredvillighet att acceptera inflation inte ger en hållbart låg arbetslöshet. Inflationsvägen är stängd.

Även vid en väsentligt lägre arbetslöshet än dagens måste löneökningarna hålla sig vid en låg nivå. Regeringen tillsatte därför en utredning för att se över regelverket kring lönebildningen. Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande i no-

vember 1998 och remissbehandlingen avslutades i mars 1999.

Reformeringen av lönebildningen är i första hand en fråga för arbetsmarknadens parter. Om parterna ej förmår ta det nödvändiga ansvaret för lönebildningen vilar ansvaret på statsmakterna.

Under hösten 1998 har parterna fört diskussioner om en tänkt allians för tillväxt, vilken även skulle innefatta spelreglerna för lönebildningen. När dessa samtal inte ledde till någon överenskommelse tillsatte regeringen två samsynsmän med uppdrag att rapportera om möjligheterna för arbetsmarknadens parter att nå en samsyn rörande bl.a. spelreglerna kring lönebildningen. De två samsynsmännen rapporterade i mars till regeringen att det finns betydande motsättningar mellan parterna i synen på spelreglerna kring lönebildningen, men att det också finns en bred samsyn om vissa principer för lönebildningen och om ett antal andra frågor. Mot denna bakgrund avser regeringen att under hösten 1999 lägga förslag om regelverket för lönebildningen.

Att motverka osakliga löneskillnader på grund av kön är en av jämställdhetspolitikens viktigaste frågor. Därför kommer regeringen att prioritera uppföljning och analys av de uppdrag och åtgärder som redan beslutats. Vid behov kommer regeringen att överväga ytterligare steg för att motverka osakliga löneskillnader. Även här har dock arbetsmarknadens parter huvudansvaret.

Regeringen kommer att inbjuda arbetsmarknadens parter till överläggningar i avsikt att påskynda det arbete som bedrivs för att motverka lönediskriminering. Regeringen avser att i höstens budgetproposition återkomma med en handlingsplan för hur det fortsatta arbetet för att motverka osakliga löneskillnader på grund av kön skall bedrivas.

1.4 Sverige – en nation i utbildning och arbete på väg in i 2000-talet

Sverige kan ta steget in i 2000-talet med tillförsikt och optimism. Sverige skall åter till full sysselsättning. Andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 procent 1997 till 80 procent 2004. Målet om 4 procents öppen arbetslöshet år 2000 ligger fast. Konsuppldelningen på arbetsmarknaden skall brytas.

Detta är ambitiösa men fullt realistiska mål. Det mesta tyder på att Sverige står inför en lång period med hög tillväxt. En tillväxttakt på i ge-

nomsnitt mellan 2,5 och 3 procent de närmaste åren är fullt möjlig. Av central betydelse för sysselsättningspolitiken är därför att slå vakt om den goda grund som nu lagts med offentliga överskott, låga räntor och stabila priser.

Förutsättningarna för att efterfrågan på arbetskraft skall fortsätta att öka är för närvarande goda trots avmattningen i den internationella konjunkturen. Det senaste året har över 100 000 nya jobb tillkommit. Antalet ungdomar under 25 år som har gått arbetslösa över 100 dagar har minskat kraftigt. Hälften av de som går ut en yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning har erhållit arbete inom sex månader, den högsta andel som uppmäts sedan 1991. Förutsättningarna är också goda för att efterfrågan på arbetskraft på medellång sikt skall fortsätta öka. Det ökande förtroendet för den ekonomiska politiken, med stärkta offentliga finanser, låga räntor och låga inflationsförväntningar skapar goda betingelser för en fortsatt ökning av sysselsättningen. En väl fungerande offentlig sektor och en aktiv fördelningspolitik är också av betydelse i detta sammanhang. Den svenska industrins internationella konkurrenskraft är god, vilket ger bra förutsättningar för en förnyad snabb exporttillväxt när den internationella konjunkturen vänder uppåt.

Denna goda utveckling måste vidmakthållas. Tillgången på kvalificerad arbetskraft de kommande åren måste därför säkras. Flaskhalsar måste undvikas. De arbetslösas kompetens skall höjas. Alla arbetslösas vilja till arbete måste tillvaratas.

1.4.1 Sverige – en nation i utbildning

Sverige skall vara en ledande kunskapsnation. Därför behövs fortsatta offensiva investeringar i kunskap. Kunskap är en central faktor för tillväxt, utveckling och modernisering. Sverige skall konkurrera med kompetens och välutbildad arbetskraft. Kunskap och utbildning är nyckeln till en hög sysselsättning och tillväxt utan att det sker på bekostnad av ökade orättvisor och fördjupade klyftor.

Förskolan utgör det första steget i det livslånga lärandet. Det är ett av skälen till att regeringen avsatt medel för att stegvis införa en allmän förskola samt maxtaxa inom barnomsorgen.

Grundskolan och gymnasieskolan skall ge alla elever en god grund för det livslånga lärandet. Skolans viktigaste resurs i arbetet med att nå målen är välutbildade lärare och skolledare, som

kan leda den pedagogiska utvecklingen. Regeringen avsätter ytterligare resurser för kompetensutveckling. En bra skola kräver välutvecklade system för kvalitetsutveckling, uppföljning och utvärdering. Regeringen fortsätter att prioritera arbetet med kvalitet och likvärdighet i skolan. Kommunerna tillförs mer resurser för att stärka skolan och öka måluppfyllelsen.

Den mest effektiva sysselsättningspolitiken är den som genom att stärka arbetskraftens kompetens och kunskapsnivå stimulerar tillväxt och sysselsättning samt motverkar arbetslöshet. Arbetsmarknadsutbildningen är en av hörnstenarna inom arbetsmarknadspolitik. Regering och riksdag har under senare år betonat vikten av att fokusera på den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen. Bland annat har regeringen satt upp ett ambitiöst mål för andelen i arbete efter avslutad utbildning. Det är viktigt att arbetsmarknadsutbildningen fortsätter att utvecklas för att i högre grad bidra till en effektiv matchning mellan tillgång och utbud av arbetskraft. En viktig del i denna politik är satsningarna på vuxenutbildningen och Kunskapslyftet. Kunskap om informationsteknik och dess användningsområden skall föras in på alla nivåer i utbildningsväsendet.

Kunskapslyftet är nu inne i sitt andra verksamhetsår sedan starten hösten 1997. I dag studerar totalt närmare 200 000 i vuxenutbildning på gymnasial nivå. Under femårsperioden fram till 2002 kommer Kunskapslyftet att ha nått över 800 000 nya studerande. Genom Kunskapslyftet har hundratusentals, i huvudsak tidigare arbetslösa, fått möjlighet att stärka sin kompetens och sin ställning på arbetsmarknaden.

Regeringen föreslår att Kunskapslyftet i stort ligger kvar på samma nivå som 1999 fram till och med första halvåret 2002, vilket innebär att den tidigare planerade utbyggnaden inte kan komma till stånd. Satsningen fortsätter därefter på en lägre nivå under andra halvåret 2002. Regeringen avser att under 2000 återkomma till riksdagen, efter det att underlag inhämtats av den parlamentariska kunskapslyftskommittén, om perioden efter 2002.

Utvecklingen på arbetsmarknaden och den internationella konkurrensen kräver att fler har en högskoleutbildning. Utbyggnaden av högskolan fortsätter därför med 10 000 nya permanenta platser 2001 och ytterligare 10 000 platser 2002. Studiestödet reformeras med början 2001.

Målet för forskningspolitiken är att Sverige skall vara en framstående forskningsnation, där

forskningen håller hög kvalitet och där forskningsinsatserna ger utrymme för både bredd och specialisering. Resurserna för grundforskning ökas för att bidra till kunskapsamhällets infrastruktur. Staten är garant för fri grundforskning med långsiktig och obunden finansiering.

Sverige behöver också fler forskarutbildade såväl för högskolans eget behov som för att möta efterfrågan av forskarutbildade inom näringslivet och i offentlig verksamhet. En successiv satsning på forskning sker nu avseende de nya universitetet, men också generellt för en utbyggd forskarutbildning och stöd till grundforskning.

Tabell 1.8 Nya utbildningssatsningar

Milljoner kronor

	2000	2001	2002
Särskilda utbildningssatsningar ¹	30	80	500
Förlängning av Kunskapslyft			3 168
Studiestödsreform		800 ²	1 600 ²
Högskoleplatser		450	1 350
Forskning och forskarutbildning	70	470	779
Stiftelsehögskolor		200	200
Kompetensutveckling	400	1 000	1 000
Totalt	500	3 000	8 300

¹ Bl.a. IT-satsning, 10-punktsprogrammet

² Inkl. pensionsrätt

1.4.2 Sverige – en nation i arbete

Arbetet med att stärka Sverige går vidare. Regeringen föreslår nu en rad åtgärder för att göra sysselsättningsökningen uthållig. Politiken inriktas på insatser för att arbetsmarknaden skall fortsätta att utvecklas positivt och sysselsättnings- och arbetslöshetsmålet uppnås.

Effektivare arbetsmarknad

Arbetsmarknadens funktionssätt måste förbättras. En mer effektiv arbetsmarknad är viktig för att den nuvarande positiva ekonomiska utvecklingen skall fortsätta och leda till en varaktigt högre sysselsättning och minskad arbetslöshet. En effektiv matchning mellan arbetssökande och lediga platser bidrar till att sysselsättningen kan öka utan att inflationsdrivande flaskhalsar uppstår. Regeringen föreslår därför en rad åtgärder för att bidra till detta:

- Arbetet med att väsentligt reducera det arbetsmarknadspolitiska regelverket skall fort-

sätta. Arbetsmarknadspolitiken skall fokusera på att underlätta en effektiv platsförmedling, minska obalanser på arbetsmarknaden samt att förhindra långa tider utan reguljärt arbete. Regelverket skall bygga på att arbets- och kompetenslinjen gäller, konkurrensneutraliteten säkerställs samt att undanträngnings- och inläsningseffekter motverkas.

- Regeringen föreslår effektiviseringar av de rörlighetsstimulerande åtgärderna.
- Kvaliteten i de individuella handlingsplanerna skall förbättras och medvetandet om dem öka.
- En ettårig försöksverksamhet med bristyrkesutbildning för anställda genomförs inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen.
- De regionala kompetensrådets uppgifter förtydligas för att säkerställa att de fungerar väl i rådande uppgång på arbetsmarknaden.
- Arbetslöshetsförsäkringen ses över vad gäller bl.a. kraven på omställning. Syftet är att säkerställa arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring och samtidigt stärka rättstryggheten för den arbetslöse.
- En utredning tillsätts med uppgift att snarast se över arbetsmarknadsutbildningens organisation och effektivitet. Arbetsmarknadsutbildningen måste i högre grad bidra till en effektiv matchning mellan efterfrågan på och utbud av arbetskraft. Avgränsningen gentemot den reguljära utbildningen skall tydliggöras.

En av arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgifter är att förhindra långa perioder utan arbete. Personer som har varit utan arbete under en längre tid förlorar anknytningen till arbetsmarknaden, med risk för att kompetensen och möjligheterna att följa med i de förändringar som sker på arbetsmarknaden försämras. Arbetsmarknadspolitikens uppgift är att stödja den enskilde i dessa ansträngningar. Mot denna bakgrund är det angeläget att arbetsförmedlingarna fortsättningsvis prioriterar långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna, vad gäller t.ex. deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, så att inte regel-förenklningar och minskade åtgärdsvolymen leder till ökad utförsäkring

Utsatta grupper skall prioriteras. Arbetsmarknadssituationen för invandrare är särskilt problematisk och sysselsättningsgraden har fallit markant sedan början av 1990-talet. För att un-

derlätta för utsatta grupper att komma in på arbetsmarknaden föreslår regeringen ett antal åtgärder:

- Ett förstärkt anställningsstöd införs för arbetslösa med långa inskrivningstider. Stödet ges till arbetsgivare som anställer personer, som har varit öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder under minst tre år. Stödet ges genom en kreditering av arbetsgivarens skattekonto under två år.
- Arbetsförmedlingen får använda 700 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar. Av dessa skall 100 miljoner kronor användas för att särskilt stärka invandrares ställning på arbetsmarknaden.
- De extra personalresurser som tillförs Arbetsmarknadsverket möjliggör för arbetsförmedlingarna att i samarbete med kommunerna förbättra tillgången på praktikplatser i samband med utbildning i svenska för invandrade (SFI).
- Ett system för validering av utländsk yrkeskompetens prövas i pilotprojekt under hösten.
- En försöksverksamhet initieras med inriktning på att pröva nya vägar, metoder och aktörer för att finna effektiva former för att förmedla arbeten till arbetslösa invandrare.
- Ytterligare resurser satsas för att fler arbetshandikappade skall erhålla en lönebidragsanställning.

En offensiv konkurrenspolitik

För att åstadkomma en uthållig sysselsättnings-tillväxt krävs även effektiva marknader. Väl fungerande marknader leder till att produktivitetstillsattnen blir tillräckligt god för att säkerställa en hög standardutveckling och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Effektivare marknader gynnar också konsumenterna i form av lägre priser, bättre kvalitet och större urval av varor och tjänster. Regeringen föreslår därför åtgärder för att bidra till mer effektiva marknader:

- En väl fungerande konkurrens inom byggsektorn minskar på sikt boendekostnaderna för alla. Byggkostnadsdelegationen skall presentera förslag för att motverka att byggsektorn bidrar till att inflationstendenser uppkommer.

- Kvarvarande hinder för konkurrens i gränslandet mellan offentlig och privat verksamhet skall undanröjas. Statskontoret ges i uppdrag att snarast se över hur de statliga myndigheterna agerar på konkurrensutsatta marknader. Diskussioner förs med kommunsektorn om en långsiktig strategi för att offentlig verksamhet inte skall hämma tillväxtförutsättningarna.
- En väl fungerande konkurrens ger ett effektivare näringsliv och ger konsumenten en starkare ställning. Flera branscher kännetecknas idag av bristande konkurrens och att konsumenten därmed har en svag ställning. Regeringen avser att återkomma med förslag som ger ökad konkurrens och stärker konsumentens ställning.
- Sveriges deltagande i den inre marknaden ger konsumenterna ett bredare utbud och lägre priser. Regeringen arbetar för att ytterligare stärka konsumentintresset i handelspolitiken bl.a. genom ökad importkonkurrens. Ett exempel på detta är frågan om utvidgad parallellimport.

Effektivare system för utbildning och kompetensutveckling

Tillgången på de kategorier arbetskraft för vilka efterfrågan stiger måste vara så god att risken för en snabb löneglidning motverkas. Inflationsdrivande flaskhalsar måste undvikas. Detta ställer krav på en hög effektivitet och anpassningsförmåga även inom det reguljära utbildningssystemet. Utöver den stora satsningen på utbildningen, som redovisats tidigare, måste även de som redan har arbete öka sin kompetens. Vikten av en väl fungerande kompetensförsörjning betonas även i den s.k. Industrigruppens förslag.

- En stimulans av kompetensutveckling i arbetslivet genomförs åren 2000 till 2002 med utgångspunkt från det förslag som arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet lämnade hösten 1998. Finansieringen avses ske inom ramen för nya mål 3 inom EG:s socialfond. Hälften av satsningen bör utgöras av medel från EU och hälften av statlig medfinansiering. Stimulansen förutsätter finansiering från arbetsgivarna inom ramen för en trepartssamverkan.

Strategi för företagsutveckling

Sysselsättning och tillväxt förutsätter fler nya och växande företag. Efterfrågan på arbetskraft och den samlade tillväxten i den svenska ekonomin påverkas av de allmänna villkor, som finns för etablering av nya företag och för de redan etablerade företagens tillväxt. Olika former av etablerings- och tillväxthinder måste minskas. Myndighetsstrukturen och stödsystemen skall ses över. Näringspolitiken skall inriktas på att vidmakthålla goda förutsättningar för tillväxt och företagande i alla delar av landet. Den lägre räntan har givit bättre förutsättningar för investeringar i företagen. Jämställdhetsperspektivet skall vara centralt.

Småföretagsdelegationen har presenterat ett betydande antal förslag som syftar till att underlätta företagande. Den interdepartementala arbetsgrupp som regeringen tillsatt för att utvärdera dessa redovisade sin slutliga rapport för regeringen den 31 mars i år. Gruppen har successivt lämnat underlag som har lett till att en betydande del av förslagen redan är genomförda, beslutade eller är under beredning. En ytterligare genomgång av läget beträffande småföretagsdelegationens förslag kommer att redovisas i samband med budgetpropositionen. Den översyn av vissa fåmansbolagsregler och bestämmelser om generationsskiftet i företag som aviseras i denna proposition har stor betydelse för små företags möjligheter att växa. Regeringen föreslår därför att:

- Informationen kring nyföretagande utökas.
- Stödet till kooperativ utveckling utökas.
- Regleringen av värdepappersfonder på nationell nivå ses över.
- En samlad översyn görs av de statliga insatserna på riskkapitalområdet. Syftet är att förbättra samordningen och höja effektiviteten.
- Regeringen undersöker möjligheterna att införa en patentinträngsförsäkring.

Samarbete mellan högskolan och näringslivet måste utökas. Landets små och medelstora företag har i en ökande utsträckning behov av den kunskapsproduktion som sker vid universitet, högskolor och forskningsinstitut. Samhällets investeringar i kunskapsproduktion skall komma även de mindre företagen till del. Det finns en betydande regional utvecklingspotential i ett

ökat och förbättrat samarbete på lokal nivå mellan högskola och näringsliv.

- För att säkerställa och utveckla tillgången på kunskap och kompetens vidareutvecklas program för teknik och kunskapsöverföring från bl.a. högskolorna till små och medelstora företag. Syftet är att kunskapsproducenter inom en region skall bli tillgängliga för små och medelstora företag
- De gymnasiala yrkesutbildningarnas kvalitet behöver öka. Ett utökat samarbete mellan skola och arbetsliv behövs för att finna nya och flexibla former för lärande i arbetslivet. Därmed kan kvaliteten i gymnasieskolan förbättras och den nya lärlingsutbildningen utvecklas.
- Regeringen anser att arbetet med att öka intresset för naturvetenskapliga studier är viktigt. I Göteborg skall, i samarbete med kommunerna och näringslivet i regionen, ett naturvetenskapligt centrum byggas. Regeringen bidrar till finansieringen av detta centrum med 50 miljoner kronor under perioden 1999–2000.

1.4.3 Sverige – en nation på väg in i 2000-talet

I 1998 års ekonomiska vårproposition presenterade regeringen ett antal förslag inom områden som är av stor vikt för den svenska tillväxten och sysselsättningen. Utöver utbildning och företagande är dessa: Hållbara Sverige, delaktighet i informationssamhället, europeiskt samarbete och ett Sverige för alla.

Hållbara Sverige

Regeringens övergripande mål för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Sverige skall vara ett föregångsland i omställningen till hållbar utveckling. Det internationella samarbetet inom bl.a. EU är centralt. Arbetet med att skydda miljön, stimulera lokala initiativ och främja kretsloppstänkandet skall fortsätta. Åtgärder för ekologisk hållbarhet skall stimulera teknisk utveckling och nyföretagande och därmed också samtidigt stärka ekonomi och sysselsättning

Regeringen har under de senaste åren utvecklat en bred plattform för ekologiskt hållbar utveckling. Miljöbalken är i kraft sedan årsskiftet. En mycket bred utbildningsinsats genomförs nu i hela samhället och totalt kommer flera tusen personer att delta under 1999. Riksdagen kommer under våren 1999 att ta ställning till regeringens förslag om de miljömål som skall styra tillämpningen av miljöbalken. Anslagen för miljöpolitiken har ökat. Kommunerna är brett engagerade genom bland annat det lokala investeringsprogrammet. Energiöverenskommelsen innebar ett stort investeringsprogram för att ställa om energisektorn. Ytterligare åtgärder gäller forskning, teknikutveckling och miljöanpassad upphandling, främjandet av export av svensk miljöteknik, osv. Alla samhällssektorer är berörda.

Arbetet med att ställa om Sverige till ett föregångsland för den ekologiska hållbarheten skall fortgå och följas upp årligen genom skrivelser som presenteras samtidigt med budgetpropositionen.

Regeringen föreslår nu ytterligare åtgärder för att bygga om Sverige i hållbar riktning:

- Det lokala investeringsprogrammen förlängs i tiden till att omfatta 2002.
- Miljöforskningen och byggforskningen tillförs ytterligare resurser.
- Anslagen för marksanering, kalkningsverksamhet och biotopskydd förstärks.
- Anslagen för markinköp, miljöövervakning samt miljötillsynen vid länsstyrelserna förlängs t.o.m. 2002 på 2001 års nivå.

En fortsatt miljörelatering av skattesystemet genom skatteväxling är en viktig uppgift i de fortsatta skatteöverläggningarna.

Omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle skapar en sysselsättningspotential. Denna skall tas till vara. Framsynta krav på att skydda naturen och människors hälsa och att gradvis öka resurseffektiviteten skapar tryck på teknisk utveckling och ger därmed möjligheter för ny företagsamhet. Det bidrar därmed till det omvandlingstryck som driver på den ekonomiska utvecklingen. Därmed kan ytterligare resurser avsättas för en hållbar utveckling.

Den ekonomiska politiken måste därför kombineras med en effektiv miljöpolitik baserad på såväl en skarp och tydlig lagstiftning som på

ekonomiska styrmedel och andra stimulanser. Regeringen föreslår därför att:

- De lokala investeringsprogrammen skall även innefatta investeringar som förbättrar inomhusmiljön. Kraven utvecklas vad gäller ekonomiska kalkyler, sysselsättnings- och miljöeffekter m.m. i respektive projekt. Stödet bör även kunna användas för att främja en miljöinriktad näringslivsutveckling inom ramen för programmen.
- Möjligheterna att ställa krav på miljöcertifiering vid företagsstöd och olika former av regionala stöd kommer att prövas av regeringen.
- Miljödelegationen tilldelas medel för att kunna fortsätta sin verksamhet år 2000.
- Regeringen har avsatt medel för att främja export av miljörelaterade varor och tjänster. Denna satsning kommer att fortsätta.

I budgetpropositionen för 1999 utfäste sig regeringen att i 1999 års ekonomiska vårproposition presentera gröna nyckeltal. I tabell 1.9 redovisas sju nyckeltal, vilka kan ses som ett första steg mot att spegla andra samhälleliga dimensioner vid sidan av den ekonomiska dimensionen. Nyckeltalen speglar de svenska bidragen till angelägna miljöproblem.

Samtidigt har Miljövärdsberedningen haft i uppdrag av regeringen att ta fram ett förslag till indikatorer för en ekologiskt hållbar utveckling. Miljövärdsberedningens förslag, som totalt omfattar 17 gröna nyckeltal, är för närvarande föremål för beredning inom Regeringskansliet med sikte på att ett antal gröna nyckeltal årligen skall kunna redovisas till riksdagen.

Koldioxidutsläppen minskade under 1980-talet till följd av en övergång till el för uppvärmning, en ökad användning av biobränsle samt energieffektivisering. De svenska utsläppen av koldioxid per invånare är låga i en internationell jämförelse. Under 1990-talet ökade utsläppen av koldioxid åter något, bl. a. genom en ökad användning av fossila bränslen inom el- och värmeproduktion samt ökade transporter. Koldioxidutsläppen är känsliga för variationer i temperatur och nederbörd.

Sedan 1980 har de svenska utsläppen av svaveldioxid minskat med 80 procent. Utsläpp av kväveoxider i Sverige har minskat med ungefär 20 procent sedan 1980. Minskningarna beror främst på bättre reningsteknik, ökad energihus-

hållning, minskat svavelinnehåll i olja samt övergång från olja till icke-fossilbaserad el.

Sedan 1970-talet har det skett en ökad energieffektivisering uttryckt i termer av energianvändning relaterad till BNP. Denna trend har hållit i sig, men vissa år under 1990-talet har en viss tillbakagång ägt rum.

Belastningen på haven av fosfor minskade i slutet av 1980-talet och i början av 1990-talet, men har sedan ökat igen. Belastningen på haven av kväve minskade i slutet av 1980-talet, men har sedan dess ökat.

Bensenhalten i luften har minskat under 1990-talet. Det beror främst på minskad bensenhalt i bensin och katalytisk avgasrening i bensindrivna bilar.

I bilaga 5 redovisas Miljövårdsberedningens förslag, remissinstansernas synpunkter och regeringens bedömning av framtida utvecklingsmöjligheter. De gröna nyckeltal som presenteras nedan sammanfaller i stora drag med flera av de förslag som miljövårdsberedningen har presenterat.

Tabell 1.9 Gröna nyckeltal

<i>Utsläpp till luft (tusental ton)</i>					
	1980	1985	1990	1995	1996/97
Klimatpåverkan					
Koldioxid ¹	82 437	67 587	59 651	63 475	62 037 ^a
Försurning					
Svaveldioxid	508	266	136	94	100 ^b
Kväveoxider	448	426	388	355	356 ^b
Energianvändning relaterad till BNP² (Wh/kr)					
	1980	1985	1990	1995	1996
Energi-effektivitet	366	344	303	313	320
Belastning på haven (tusental ton)					
	1987	1990	1992	1995	
Övergödning					
Fosfor		5,8	4,6	4,2	4,8
Kväve		148,2	122,9	132,5	134,5
Påverkan på luftkvalitet (µg/m³)					
	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97
Bensen ³	4,3-10,4	3,2-7,4	2,4-6,2	2,1-6,4	1,9-5,1

¹ Inkluderar bunkring för internationell flyg- och sjöfart (skiljer sig därför något i förhållande till Sveriges rapportering till den internationella klimatkonventionen och som ingår i Sveriges åtagande gentemot konventionen).

² BNP baseras på 1991 års priser.

³ Bensenhalt i luften, vinterhalvårsmedelvärde i olika tätorter (11, 18, 25, 28 resp. 33 orter).

a 1997

b 1996

Källa: Institutionen för vatten- och luftvårdsforskning, Naturvårdsverket, NUTEK och Statistiska centralbyrån

Sammanfattningsvis har utsläppen till luft i form av koldioxid, svaveldioxid och kväveoxider upp-

visat en sjunkande trend från 1980-talets nivå. Koldioxidutsläppen har dock ökat något under 1990-talet. Belastningen på haven i form av fosfor och kväve har haft en uppåtgående trend under de senaste åren. Bensenhalten i luft har visat en sjunkande trend under 1990-talet.

Delaktighet i informationssamhället

Sverige är i dag ett av världens datortätaste länder. I år kommer mer än hälften av alla svenskar att ha tillgång till en dator hemma, de flesta anslutna till Internet. Förutsättningarna är därmed goda för att Sverige skall tillhöra de ledande länderna när det gäller utnyttjandet av den tillväxtpotential som ligger i informationssamhället.

En förutsättning för att Sverige skall kunna utnyttja de möjligheter som IT erbjuder är att IT-infrastrukturen är väl utbyggd. Infrastrukturen måste säkerställa effektiv konkurrens för ett brett utbud av tjänster och låga priser i hela landet. Regeringen har tillsatt en särskild utredare, som i juni kommer att lämna förslag om Sveriges framtida IT-infrastruktur.

Tydliga spelregler och en hög säkerhet i den elektroniska kommunikationen är avgörande för att utvecklingen skall fortsätta och tillväxtpotentialerna utnyttjas. Ett intensivt arbete med att skapa goda förutsättningar för säker elektronisk kommunikation pågår både i Sverige och internationellt. EU har en central roll i detta.

Den nationella satsningen på IT i skolan omfattar 1,5 miljarder kronor under tre år, 1999–2001. Satsningen består bl.a. av att ge ca 60 000 lärare kompetensutveckling inom IT samt tillgång till datorer, statsbidrag för att förbättra tillgängligheten till Internet i skolan samt e-postadresser till alla lärare och elever. Användningen av IT domineras i dag av män. Det är angeläget att IT-politiken leder till att kvinnors användning av IT ökar.

Många IT-frågor är globala och där har EU en central roll. Som en möjlig EU-myndighet i Sverige vill regeringen verka för att ett Europeiskt ICT-institut (Information and Communications Technologies) skall etableras i vårt land.

Den inhemska IT-branschen bör ges förutsättningar att snabbt växa i bredd och volym och därigenom skapa nödvändiga tillväxtförutsättningar för hela det svenska näringslivet. Regeringens uppgift är att se till att vi allmänt sett har ett gynnsamt näringslivsklimat, inte minst för den snabbt växande IT-branschen. Regeringen

avser att återkomma med förslag för att befästa Sveriges ställning som en i världen ledande IT-nation.

I det korta perspektivet är 2000-frågan den viktigaste förtroendefrågan inom IT-området. Regeringen tillför därför 2000-delegationen ytterligare 10 miljoner kronor, bl.a. för granskning av viktiga infrastrukturområden och informationsinsatser.

Europeiskt samarbete

Kampen mot arbetslöshet utgör även i fortsättningen ett viktigt inslag i en aktiv svensk Europapolitik. De politiska förutsättningarna för ett stärkt samarbete är goda. Regeringen avser att arbeta för att riktlinjerna för sysselsättningspolitiken och dess övervakning ges samma vikt som motsvarande instrument på det ekonomiska området.

Arbetet med att effektivisera produkt- och kapitalmarknaderna förstärks genom ökat samarbete om ekonomiska reformer på EU-nivå. Samarbetet syftar till att förbättra marknadernas funktionssätt och stärka den inre marknaden. Det är viktigt att fördelarna av den inre marknaden kommer EU:s konsumenter till del på ett tydligt sätt genom lägre priser, ökat urval och bättre kvalitet på produkter och tjänster. De svenska miljö- och konsumentintressena skall tillvaratas.

De förhållanden som ledde till EU-kommissionens avgång har tydligt visat på behovet av effektivisering och interna reformer i kommissionens arbete och en förbättrad kontroll av medelsanvändningen. Detta kommer att bli viktiga uppgifter för den nytillträdande kommissionen.

Vid Europeiska rådets möte i Berlin nåddes enighet om den s.k. Agenda 2000. Medlemsländerna enades om ett finansiellt perspektiv för perioden 2000 till 2006 som låg på väsentligt lägre nivå än vad EU-kommissionen hade föreslagit. Utöver detta beslutades också bl.a. om vissa åtgärder för att göra en rättvisare fördelning av nettobördan av EU:s budget. Sveriges avgift till EU reducerades. Beträffande jordbrukspolitiken beslutades om vissa reformer.

Östersjöregionen har möjligheter att bli en av världens snabbast växande regioner. Den svenska Östersjöpolitiken syftar till att knyta samman Östersjöregionen och bidra till att den stora utvecklingspotentialen kan förverkligas. Östersjöpolitiken är ett verktyg för att uppnå regeringens

sysselsättningsmål. Sverige har ett starkt intresse av att understödja en miljömässigt hållbar utveckling i regionen och att främja de nya demokratiernas politiska, ekonomiska och sociala utveckling.

För att utveckla Östersjöregionens betydelse för tillväxt och sysselsättning i Sverige har tidigare en miljard kronor avsatts i den så kallade Östersjömiljarden. Medlen har använts inom områdena miljö, energi, infrastruktur, kunskapsöverföring och svensk exportindustri. Verksamheten följs upp med ytterligare en Östersjömiljard för den kommande femårsperioden. Östersjömiljard två finansierar bland annat satsningen Marknadsplats Östersjön, som genomförs under ledning av Exportrådet, och syftar till att ge små- och medelstora företag vägledning i samband med exportsatsningar i Östersjöregionen.

Den fasta förbindelsen över Öresund öppnar nya perspektiv för rörlighet, integration, ekonomisk aktivitet och tillväxt över nationsgränsen. Öresundsregionens läge i förhållande till tillväxtmarknaderna i Östeuropa och Centraleuropa ger den en nyckelroll för den ekonomiska utvecklingen i hela Östersjöområdet. Integrations- och tillväxtfrämjande åtgärder i Öresundsregionen är en politisk angelägenhet för en rad politikområden.

Ett Sverige för alla

På några decennier har Sverige genom invandring blivit ett land präglad av kulturell och etnisk mångfald. Närmare en miljon av Sveriges invånare är födda utomlands. Att ta tillvara denna fördel kommer att kräva både förändrade attityder och politiska insatser. Detta blir en av det kommande seklets stora utmaningar.

Integrationspolitiken skall värna grundläggande demokratiska värden. Den skall verka för kvinnors och mäns lika rättigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

För att minska segregationen och uppnå de integrationspolitiska målen och ett Sverige för alla har området tillförts betydande ekonomiska resurser. Av central betydelse är åtgärder för att ge goda kunskaper i det svenska språket från tidig ålder, skapa goda villkor på arbetsmarknaden och att få till stånd en varaktig förbättring av situationen i utsatta bostadsområden med stor andel invånare med invandrarbakgrund.

Enligt storstadspropositionen skall lokala utvecklingsavtal skrivas med Göteborg, Malmö,

Stockholm och vissa andra kommuner i stockholmregionen. Åtgärderna i avtalen skall ta sikte på de utsatta bostadsområdena. Storstadsdelegationen, som lämnar förslag om sådana avtal till regeringen inrättades i januari i år. Medel som delegationen har till förfogande uppgår under perioden 1999–2002 till närmare 2 000 miljoner kronor. De skall användas inom ramen för de lokala utvecklingsavtalen, bl.a. till språkförskolor, språkutveckling i skolan och arbetsmarknadsåtgärder.

Regeringen har även lagt fram en proposition om en ny lag mot etnisk diskriminering som riksdagen beslutat om. Den gäller från och med 1 januari 1999 och diskrimineringsombudsmannen (DO) har förstärkts med 3 miljoner kronor.

En utredare ser över vilka särskilda svårigheter invandrare kan möta i samband med att de startar och utvecklar egna företag, särskilt vad gäller kapitalanskaffning. Ett betänkande kommer att vara klart i april 1999.

1.4.4 Hela Sverige skall växa

Hela Sverige skall växa. För att stödja en sådan utveckling krävs insatser över samtliga områden. Ett exempel härpå är den utökade satsningen på distansutbildning och decentraliserad högskoleutbildning år 2000. Ett annat är den fortsatta kraftsamlingen för att utveckla Sverige som IT-nation. Ett väl underhållet väg- och järnvägsnät med hög trafiksäkerhet är nödvändigt för att skapa goda förutsättningar för näringsliv och boende i hela Sverige. Regeringen genomför därför flera satsningar på infrastruktur. Den största är utbyggnaden av Botniabanan som är en investering på närmare 8 miljarder kronor. Botniabanan innebär att Norrland får en modern och effektiv järnväg som delvis skall ersätta den nuvarande stambanan genom övre Norrland.

Samtidigt står regional- och näringspolitiken inför stora utmaningar. Folkmängden har på senare år minskat inte bara i glesbygd samt små och medelstora kommuner utan även i många stora industriorter. Samtidigt expanderar storstadsområdena. Den svenska regionalpolitiken har framgångsrikt medverkat till att bevara den tradition av solidaritet och sammanhållning som hittills präglat det svenska samhället. Det är viktigt att denna tradition inte bryts. Av den fördelningspolitiska redogörelsen (bilaga 3) framgår att den regionala inkomstspridningen inte ökat under 1990-talet trots arbetslöshet och budgetsanering.

Ett intensivt arbete pågår runt om i landet med att ta fram regionala tillväxtavtal. Syftet är att utnyttja befintliga statliga och andra resurser mer effektivt för tillväxt och nya jobb. Näringslivets medverkan är väsentlig. Regeringens ambition är att tillväxtavtalen skall ligga till grund för en sammanhållen och reformerad regional näringspolitik. Regeringen kommer att följa arbetet med de regionala tillväxtavtalen liksom utvecklingen inom IT-infrastrukturområdet i hela landet.

I samband med stats- och regeringschefernas möte i Berlin i mars 1999 slogs fast att det stöd som glesbygderna i norra Sverige får från EU:s strukturfonder skall fortsätta, och att de skall integreras i det stöd som i fortsättningen skall ges till de mest utsatta områdena i EU-länderna. Stödet utsträcks också till de norrländska kustområdena. Även stödet till övriga områden i Sverige kommer att fortsätta.

För att åstadkomma goda förutsättningar för tillväxt och utveckling i alla delar av landet krävs också likvärdiga betingelser för kommuner och landsting att erbjuda sina invånare en bra vård, omsorg och utbildning.

Kommuner och landsting skall ha likvärdiga förutsättningar att bedriva de verksamheter som utgör välfärdens kärna. De skall också kunna hålla en i princip likvärdig standard för medborgarna oavsett var dessa bor i landet. Därför finns ett kommunalt utjämningsystem. Regeringen föreslår vissa förändringar i det kommunala utjämningsystemet i syfte att skapa ett mer rättvist system. Genom utjämningsystemet ges alla kommuner och landsting möjlighet att ge den kommunala självstyrelsen ett reellt innehåll.

Lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting för åren 1997–1999 upphör att gälla vid utgången av år 1999. Mot bakgrund av de ökade resurser som nu tillförs sektorn förutsätter regeringen att kommuner och landsting är mycket restriktiva med att höja sin kommunalskatt de kommande åren.

Det nyligen fattade försvarsbeslutet kommer att innebära påfrestningar på ett antal orter i Sverige. Inom regeringskansliet har en särskild arbetsgrupp tillsatts med uppgift att förbereda eventuella åtgärder för att dämpa effekterna av denna omställning.

1.5 Sverige – en nation i trygghet och rättvisa

Sverige kan ta steget in i 2000-talet med tillförsikt och optimism. Rättvisan och jämlikheten skall öka samtidigt som effektiviteten och drivkrafterna i samhällsekonomin stärks.

Sverige är och skall fortsätta att vara ett föregångsland när det gäller rättvisa och jämlika livsvillkor. Sverige är ett av de få länderna i världen som uppfyller FN:s biståndsmål om 0,7 procent. Regeringen föreslår nu att biståndet för 2002 höjs till 0,74 procent av BNI.

1.5.1 Den generella välfärden

Trygghet, rättvisa, solidaritet och effektivitet är den generella välfärdens kännetecken. Den generella välfärdspolitiken utjämnar ekonomiska resurser och levnadsförhållanden.

Den generella välfärdspolitiken har två viktiga syften – att öka rättvisan och att bana väg för utveckling. En generell välfärd ger trygga och fria människor som kan möta framtidens utmaningar. Arbetstiden är för många en viktig aspekt av välfärden. Frågan bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Barnbidraget är en viktig del av den generella välfärden. Det tillkommer alla barn. Barnen och ungdomarna hör till de grupper som träffats hårdast av den ekonomiska krisen och arbetslösheten. Därför höjs barnbidraget och studiebidraget i två etapper år 2000 och 2001 med 100 kronor i månaden vardera året.

Pensionssystemet är en del av den generella välfärden. Fempartiuppgörelsen om pensionerna ligger fast. Regeringens arbete är inriktat på att så snart som möjligt lösa de kvarstående frågorna.

De inkomstprövade barnomsorgsavgifterna minskar mäns och kvinnors möjligheter att påverka den egna ekonomin. Den som väljer att öka sin egen arbetsinsats finner ofta att barnomsorgsavgiften höjs. Regeringen avser därför föreslå att en maxtaxereform och allmän förskola införs stegvis från 2001. Den allmänna förskolan skall vara en del av den generella välfärden. Ett reformutrymme om 1,7 miljarder kronor 2001 och 3,4 miljarder kronor 2002 avsätts för dessa ändamål. Därmed kan fler gå från bidrag till arbete.

1.5.2 Från bidrag till arbete

Alltför många människor utestängs idag från den sociala gemenskap, det inflytande och den känsla av att vara behövd som ett arbete medför. Om marginaliseringen på arbetsmarknaden fortsätter att öka kan det få allvarliga långsiktiga sociala följder. De marginaliserades kunskaper och erfarenheter tillvaratas inte. Inkomstskillnaderna ökar. Klyftorna växer.

År 1978 försörjde fem förvärvsarbete en person i förvärvsaktiv ålder med sociala ersättningar, i dag är det mindre än tre. Mer än var tionde person mellan 16 och 64 år försörjs i dag permanent med sociala transfereringar.

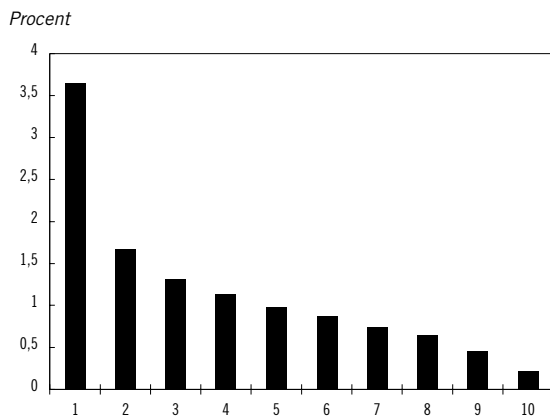
Ett stort hot mot integration och social rättvisa är de höga marginaleffekter som finns i skatte- och transfereringssystemen. Marginaleffekterna drabbar särskilt hårt utsatta grupper i samhället. De gör att människor inte nämnvärt kan påverka sina ekonomiska förhållanden genom att arbeta mer och öka sina inkomster. Att ta kortvariga arbeten, att börja arbeta efter arbetslöshet och att gå från deltid till heltid lönar sig ibland inte alls.

Den viktigaste vägen att motverka risken för ökad marginalisering är åtgärder som höjer kompetensen och sysselsättningen. De förslag som regeringen nu lägger fram riktas i hög grad till dem som under en längre tid varit utan arbete. Omläggningen av arbetsmarknadspolitiken för att öka kvaliteten gynnar särskilt utsatta grupper. De fortsatt omfattande satsningarna på utbildning och ett reformerat studiemedelssystem bidrar till att minska den sociala snedrekryteringen. Skattereduktionen vid anställning av arbetslösa med långa inskrivningstider ökar möjligheten för utsatta grupper att få in en fot på arbetsmarknaden.

Regeringen avser att bedriva ett långsiktigt arbete för att ta bort fattigdomsfällor och minska marginaleffekter. Arbete har ett egenvärde och ger självkänsla. Systemen bör utformas så att utbildning och arbete lönar sig bättre. Införandet av maxtaxa är en viktig del i denna politik.

Förslagen i vårpropositionen har sammantaget en gynnsam fördelningsprofil. Skattereduktionen för låginkomsttagare, höjda pensionstillskott till pensionärer, förbättrade studiestöd, sänkta hyror genom lägre fastighetsskatt för hyresbostäder, frysta taxeringsvärden för småhus ytterligare ett år samt de nya regler för underhållsstöd som tidigare föreslagits gynnar sammantaget framför allt hushåll med låg ekonomisk standard (diagram 1.7).

Diagram 1.7 Förändring disponibel inkomst, justerad för försörjningsbörda, till följd av förslagen i propositionen

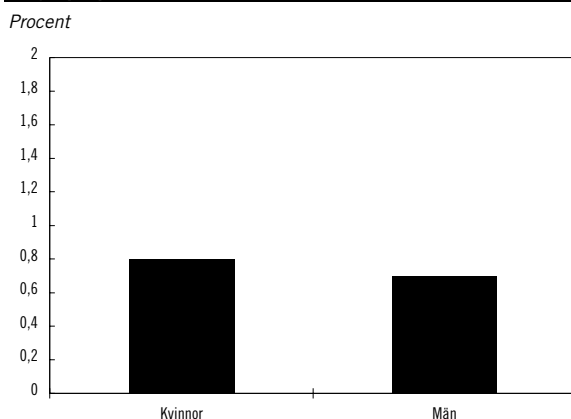
Den femtedel av hushållen som har lägst ekonomisk standard (decilgrupp 1 och 2) får en ökning av den disponibla inkomsten med drygt 2,5 procent medan den femtedel av befolkningen som har högst standard (decilgrupp 9 och 10) får en ökning med mindre än 0,5 procent. Det höjda högkostnadsskyddet för läkemedel har ej kunnat beaktas.

De sammanlagda effekterna är något mer gynnsamma för kvinnor än för män (diagram 1.8)

Förslaget om maxtaxa inom barnomsorgen har inte inkluderats. Regeringen avser redovisa den fördelningspolitiska effekten då det slutgiltiga förslaget presenteras.

En rad initiativ har tagits för att bredda och fördjupa analyserna av fördelningen av den ekonomiska välfärden. Regeringen har uppdragit till Statistiska centralbyrån att undersöka förmögensfördelningen och den offentliga konsumtionens fördelningseffekter.

Diagram 1.8 Förändring av disponibel inkomst genom förslag i propositionen, kvinnor och män

Som uppföljning av de förslag som den s.k. Kvinnomaktutredningen (Utredningen om fördelningen av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män, har regeringen bl.a. avsatt medel för att den kunskap som utredningen tagit fram skall spridas genom regionala konferenser. Vissa av utredningens förslag är föremål för ytterligare översyn, t.ex. frågor som rör jämställdhetslagen och s.k. frivillig jämställdhetsmärkning av produkter och tjänster. Det s.k. Välfärdsbokslutet över 1990-talet har till uppgift att beskriva välfärdsutvecklingen för kvinnor och män under 1990-talet. Behovet av en sådan översyn var en av de bärande tankarna i Kvinnomaktutredningen.

Politiken för rättvisa och välfärd omfattar hela landet. Den fördelningspolitiska redogörelsen i bilaga 3 visar att utjämningen av ekonomisk standard mellan regioner är mycket effektiv. Den ekonomiska välfärden i form av konsumtion av välfärdstjänster är också mycket jämnt fördelad över landet. Trots ekonomisk kris, hög arbetslöshet, budgetsanering och befolkningsomflyttning under 1990-talet finns det inga tendenser till en ökad spridning i ekonomisk standard mellan personer som bor i olika delar av landet.

1.5.3 Skolan, vården och omsorgen – välfärdens kärna

Sverige skall ta steget in i 2000-talet med tillförsikt och optimism. Skolan, vården och omsorg skall utvecklas utan att de offentliga finanserna undermineras.

En grundprincip i regeringens politik är att verksamheter skall prioriteras framför transferringar. Denna princip har varit vägledande sedan 1994. Därför undantogs statsbidraget till kommuner och landsting från besparingar i budgetsaneringen. Den ekonomiska krisen drabbade likväl den kommunala verksamheten. Därför har skolan, vården och omsorgen tillförts resurser i takt med att Sveriges låneberoende minskat.

År 1997 höjdes statsbidragsnivån för kommuner och landsting 4 miljarder kronor. Under förra året höjdes den med 8 miljarder kronor. I år höjs den med 4 miljarder kronor. Dessutom får kommuner och landsting ytterligare 1,3 miljarder kronor 1999 genom ökade skatteinkomster, eftersom de 200 kronor i statlig inkomstskatt som alla löntagare betalar tillförs kommunerna. Sammanlagt innebär det att skola, vård och omsorg i

Tabell 1.10 Resurser till skola, vård och omsorg 1997–2002

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1997 års ekonomiska vårproposition	4	8	8	8	8	8
Budgetpropositionen för 1998			4	8	8	8
1998 års ekonomiska vårproposition		4	4	4	4	4
Budgetpropositionen för 1999			1,3		2	2
1999 års ekonomiska vårproposition				1,3	2	3
Summa	4	12	17,3	21,3	24 ¹	25 ¹

¹ I detta belopp ingår en viss finansiering av införandet av en maxtaxa inom barnomsorgen samt allmän förskola.

år tillförs 17,3 miljarder kronor mer än under 1996.

Det räcker inte. Fortfarande finns stora behov inom skolan, vården och omsorgen. Kraven på vård och omsorg kommer också att öka till följd av att Sveriges befolkning blir allt äldre. Kvalificerad arbetskraft måste kunna rekryteras samtidigt som arbetsvillkoren för dem som redan är verksamma måste förbättras. Kommissionen för rekrytering av personal till vård och omsorg skall redovisa resultatet av sitt arbete den 1 juli 1999.

I enlighet med tidigare utfästelser tillförs skola, vården och omsorgen ytterligare 4 miljarder kronor år 2000. Utöver detta föreslår regeringen att de 200 kronorna i statlig inkomstskatt även under år 2000 skall tillfalla kommuner och landsting. Regeringen lägger också i en särskild proposition förslag till förändringar i utjämningsystemet för kommuner och landsting från år 2000.

För 2001 föreslås att kommuner och landsting skall tillföras ytterligare 2 miljarder kronor utöver de 2 miljarder kronor som aviserades hösten 1999. Det tidigare aviserade tillskottet skall användas för att bl.a. underlätta införandet av förändringar i utjämningsystemet samt bidra till finansieringen för att stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

Socialdemokraterna och centerpartiet har den 15 mars 1999 träffat en överenskommelse om särskild satsning på vård och omsorg under perioden 2002–2004. Bakgrunden till överenskommelsen är den försvarsuppgörelse som träffades mellan de båda partierna den 2 mars 1999, som innebär att ca 8 miljarder kronor bedöms kunna frigöras för insatser inom vård- och omsorgssektorn under de tre åren. Målet för överenskommelsen är att kvaliteten och tillgängligheten i vården och omsorgen skall förbättras genom ökad närhet och korta väntetider i hela landet. Medlen kommer att tillföras kommunsektorn via det generella statsbidragen till kommuner och landsting. Som ett resultat av överenskommelsen

beräknas 1 miljard kronor tillföras utgiftsområde 25 år 2002.

Sammantaget innebär det att den kommunala sektorn tillförs 25 miljarder kronor mer 2002 än under 1996. I detta belopp ingår en viss finansiering av ett stegvis införande av en maxtaxa i barnomsorgen och en allmän förskola. Skolan, vården och omsorgen prioriteras. Sammantaget ger detta goda förutsättningar för fler jobb och en ökad kvalitet på den svenska välfärden.

1.6 Rättvisa skatter

Skatternas främsta syfte är att finansiera välfärden och därmed bidra till trygghet och rättvisa. Under förra mandatperioden 1994–1998 bidrog dessutom skattepolitiken till den omfattande saneringen av de offentliga finanserna, som var nödvändig efter det statsfinansiella sammanbrottet i 1990-talets början.

Nu är läget annorlunda. Sedan 1998 överstiger de offentliga inkomsterna de samlade utgifterna inom den offentliga sektorn. Det grundläggande synsättet har dock inte förändrats. En stabil välfärd kan inte byggas på lånade pengar. Regeringen kommer inte att medverka till skattesänkningar som skulle underminera välfärden.

I takt med att tillväxten skapar mer resurser ökar utrymmet för förbättringar. På samma sätt som budgetsaneringen genomfördes med hjälp av både skattehöjningar och utgiftsminskningar bör det tillgängliga utrymmet fördelas mellan ökade utgifter och sänkta skatter.

1.6.1 Skatteöverläggningarna

Regeringen inbjöd i höstas samtliga riksdagspartier till överläggningar med syfte att undersöka förutsättningarna för en bred förankring av en

kommande skattereform. Huvudsyftet är att skapa goda och stabila regler för tillväxt och sysselsättning samt att garantera välfärden och dess finansiering. Regeringen har också fört överläggningar med företrädare för näringslivet inom den s.k. Industrigruppen. En framtida skattereform måste förenas med sunda offentliga finanser. Målet om 2 procents överskott i de offentliga finanserna skall vidmakthållas. En tillfredsställande kvalitet på vård, skola och omsorg måste garanteras. Målen om en jämn och rättvis fördelning skall tillgodoses.

En central utgångspunkt ges av principerna bakom 1990 års skattereform. Även i dag bör huvudinriktningen vara sänkt skatt på arbetsinkomster för alla. En annan utgångspunkt ges av de krav internationaliseringen ställer och behovet av att bevara skattebaser i Sverige. Huvuddragen i en framtida skattereform bör enligt regeringen vara följande:

Sänkta inkomstskatter

Regeringens mål är att med början under mandatperioden genomföra inkomstskattesänkningar för alla med tyngdpunkt på låg- och medelinkomsttagare. Skattesänkningarna bör utformas så att marginaleffekterna minskas och arbetskraftsdeltagande och utbildning uppmuntras. På så sätt kan en långsiktig förstärkning av Sveriges internationella konkurrenskraft åstadkommas, vilket är viktigt för att säkerställa välfärden. Sänkta inkomstskatter innebär inte bara lättnader för anställda utan också indirekt för företagen och dess ägare.

Ökad sysselsättning

Skattepolitiken bör spela en aktiv roll i regeringens arbete för att öka sysselsättningen. Som ett led i detta arbete föreslår regeringen ett stöd för arbetsgivare som anställer arbetslösa med lång inskrivningstid. Stödet ges genom kreditering av arbetsgivarens skattekonto.

Sverige skall vara attraktivt

En rad åtgärder har vidtagits för att förbättra förutsättningarna för företagsamhet. Bland annat har en nedsättning av socialavgifterna med särskild inriktning mot mindre företag och en lätt-

nad i dubbelbeskattningen av onoterade bolag införts, och en rad förenklingsåtgärder har genomförts, bl.a. ett nytt system för redovisning och betalning av skatter och avgifter.

Regeringens ambition är att ytterligare förbättra näringslivsklimatet. De pågående skatteöverläggningarna kan leda till ändrade regler fr.o.m. inkomståret 2001. I avvaktan på det vill regeringen initiera vissa åtgärder som bör genomföras redan tidigare. Ett skäl till det är att det är önskvärt att införa vissa skattelättnader samtidigt som en avfallsskatt introduceras.

Regeringen avser därför att återkomma med förslag i samband med budgetpropositionen att gälla från och med den 1 januari 2000. Ett gäller möjligheten för publika aktiebolag – och i ett senare skede även privata aktiebolag – att återköpa egna aktier. En annan åtgärd avser slopad kungspångsskatt på näringsbetingade aktier. Ett tredje förslag gäller slopande av ett antal stoppregler för fåmansföretag. Vidare kommer inom kort en promemoria om skattelättnader för utländska företagsledare, experter och forskare med hög kompetens att sändas ut på remiss. Mot bakgrund av regeringens strävan mot enklare och mer tillväxtfrämjande regler för småföretag tillställs en utredning för att se över de s.k. 3:12 reglerna och reglerna för generationsskiften.

Regeringen överväger att ge jordbruket motsvarande lättnader inom energiskattesystemet som gäller för tillverkningsindustrin. Det totala uttaget av energiskatter bör dock inte minska, utan skattebortfallet måste finansieras genom omfördelningar inom energiskattesystemet.

Gröna skatter och skatteväxling

Sverige var i och med 1990 års skattereform ett av de första länderna som omformade skattepolitiken i grön riktning där skatter fick en viktig roll som ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Energiskatterna har sedan dess utsatts för en rad förändringar. Inom Regeringskansliet genomförs därför en genomgripande översyn av hela energiskattesystemet för att förenkla skattesystemet och förbättra miljöeffekterna.

Regeringen avser under våren att lägga ett förslag om införande av en skatt på avfall. En skatt på avfall skapar incitament att minska mängden avfall som deponeras. Vidare kommer Trafikbeskattningsutredningen att lämna sitt slutbetänkande till regeringen.

Skatteväxlingskommittén angav i sitt betänkande att ekonomiska styrmedel har visat sig vara effektiva för att hejda och minska miljöhot. Den successivt ökade miljörelateringen av skattesystemet i vårt land under de senaste årtiondena har bidragit till att vi kunnat uppnå viktiga miljömål. Denna utveckling bör fortsätta. Kommittén förutsatte att utrymmet för skatteväxling i ett 15-årsperspektiv var minst lika stort som det som redan hade utnyttjats under 1980- och 1990-talen. Kommittén utgick därvid från att vår omvärld också kommer att röra sig i riktning mot ökad miljörelatering av skatterna.

Regeringen delar Skatteväxlingskommitténs bedömning och anser därför att en fortsatt miljörelatering av skattesystemet är en viktig uppgift i de fortsatta skatteöverläggningarna. Rätt utformade åtgärder som berör alla samhällssektorer kan bidra till en effektiv användning av våra resurser, begränsa olika slag av negativ miljöpåverkan och utgöra en viktig länk i arbetet för ett ekologiskt hållbart samhälle. Ökade intäkter på grund av en miljörelatering kan till stor del användas för att reducera uttaget av andra skatter, i första hand olika former av skatt på arbete i syfte att stimulera sysselsättningen.

Utformningen av och takten i miljörelateringen får också göras med hänsyn till situationen i vår omvärld. Industrins konkurrenskraft måste säkerställas även i framtiden. Det är viktigt att inte minst den elintensiva industrin satsar på teknisk utveckling. Sverige arbetar på EU-nivå för antagandet av ett nytt direktiv om minimibeskattningsnivå av energi. Framgång i detta arbete kan komma att ytterligare öka Sveriges utrymme för en fortsatt miljörelatering av skattesystemet.

Skattefusk kan inte accepteras

För att på lång sikt värna om viljan att betala skatt är det viktigt att skattesystemet upplevs som rättfärdigt och att skatte- och bidragsfusk inte accepteras. Om medborgarna upplever att de skatter de betalar missbrukas är detta ett hot mot välfärden. Regeringen avser att inleda ett arbete för att minska fusk och överutnyttjande av de offentliga välfärdssystemen. Det gäller bl.a. att påverka attityder och att skapa enkla regler som innebär att det lönar sig att göra rätt. Myndigheternas arbete bör samordnas, bl.a. för att öka risken för upptäckt.

Ökat skattesamarbete i EU

Den ökade rörligheten över gränserna gör det allt viktigare med ett fungerande internationellt samarbete inom skattepolitiken. Annars riskeras en utveckling där länder konkurrerar med varandra genom att erbjuda allt lägre skattesatser, vilket skulle få till följd att alla länder skulle förlora i slutändan. Därför har EU-länderna enats om en uppförandekod för att motverka skadlig skattekonkurrens. Det är dock inte fråga om att införa gemensamma skatteregler utan om att länderna förbinder sig att inte erbjuda förmånligare skatteregler för utländska etableringar än vad som gäller för inhemska företag. Inom EU diskuteras för närvarande flera viktiga direktivförslag på skatteområdet. Det gäller bl.a. förslag om nytt energiskattedirektiv, direktivförslag om beskattning av sparande samt om indrivning av skatter.

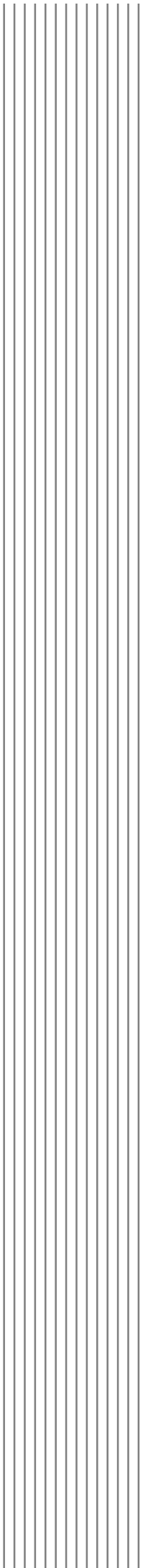
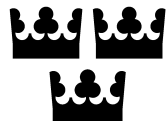
Det är inte bara inom EU som rörligheten över gränserna blir allt mer påtaglig. Därför är även OECD en viktig arena för samarbete. Sverige arbetar också vidare med bilaterala förhandlingar med andra länder. För närvarande har Sverige dubbelbeskattningsavtal med ett 70-tal länder, vilket är viktigt för att underlätta handel och annat samarbete mellan länder.

1.6.2 Nya skatteförslag

Efter förslag i budgetpropositionen hösten 1998 infördes tillfälliga skattelättnader under 1999, och regeringen uttalade då att man skulle återkomma i vårbudgeten om huruvida dessa skulle förlängas. Den tillfälliga sänkningen av fastighetsskatten på hyreshus förlängs till att gälla även år 2000. Ett utrymme som motsvarar den tillfälliga skattereduktionen för låg- och medelinkomsttagare har satts av även för år 2000, men utformningen av skattelättnaden kan komma att förändras. Regeringen återkommer i budgetpropositionen om hur skattelättnaden skall vara utformad.

2

Förslag till
riksdagsbeslut

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

såvitt avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket

1. godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som regeringen förordar (kapitel 1),
2. fastställer målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn till 2,0 procent av bruttonationalprodukten för år 2002 (avsnitt 4.1.2),
3. fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 2002 till 810 miljarder kronor (avsnitt 7.1),
4. godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000–2002 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 7.2),
5. godkänner beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 2000–2002 (avsnitt 7.3.2),
9. godkänner vad regeringen anfört om inriktningen av registerbaserad folk- och bostadsräkning (avsnitt 5.4.2),
10. godkänner att högst 15 000 000 kronor av det på utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan uppförda ramanslaget B4 *Fredsfrämjande verksamhet* får användas för en väpnad svensk styrka i Kosovo under 1999 (avsnitt 5.4.4),
11. bemyndigar regeringen att gemensamt med Landstingsförbundet upplösa den ideella föreningen Spri - Hälso- och sjukvårdens utvecklingsinstitut (5.4.7),
12. bemyndigar regeringen att under det på utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda ramanslaget B1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* under år 1999 fatta beslut om projektbidrag till försöksverksamheter i kommuner och landsting som, inklusive tidigare gjorde åtaganden, innebär utgifter på högst 180 000 000 kronor under åren 2000–2001 (avsnitt 5.4.7),

såvitt avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999

6. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond,
7. antar regeringens förslag till lag om kreditering av anställningsstöd på skattekonto,
8. bemyndigar regeringen att för perioden 1999–2002 ställa ut kreditgaranti till Riksbanken för lån till Brasilien på högst 300 000 000 USD genom Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) (avsnitt 5.4.2),
13. bemyndigar regeringen att under det på utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda ramanslaget B3 *Statsbidrag till vårdartjänst m.m.* under 1999 ingå avtal som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 60 000 000 kronor under år 2000 (avsnitt 5.4.7),
14. godkänner vad regeringen anfört om flyttningsbidrag (avsnitt 5.4.10),

15. godkänner vad regeringen anfört om reformering av anställningsstödet (avsnitt 5.4.10),
  16. godkänner vad regeringen förordar om användningen av medlen för genomförande av försöksverksamhet med lärlingsutbildning (avsnitt 5.4.12)
  17. bemyndigar regeringen att under det på utgiftsområde 21 Energi uppförda ramanslaget B4 *Energiforskning*, under år 1999 besluta om stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 1 199 056 000 kronor under åren 2000–2004 (avsnitt 5.4.16),
  18. bemyndigar regeringen att ge Statens Järnvägar rätt att ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom en total ram om 10 700 000 000 kronor (avsnitt 5.4.17),
  19. bemyndigar regeringen att inom ramen för det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda ramanslaget A4 *Banhållning* göra utfästelser om att till Botniabanan AB betala ersättning som täcker driftskostnader och amorteringar samt ränte- och andra finansiella kostnader (avsnitt 5.4.17),
  20. bemyndigar regeringen att besluta om förändrad verksamhetsinriktning för Postgirot Bank AB samt besluta om en försäljning av Postgirot Bank AB (avsnitt 5.4.17),
  21. bemyndigar regeringen att besluta om att låna inom en ram av 100 000 000 kronor får tas upp i Riksgäldskonoret för att tillfälligt täcka kostnader i samband med en sammanslagning av Telia AB och Telenor AS (avsnitt 5.4.18),
  22. bemyndigar regeringen att besluta om en exportkreditram för Exportkreditnämnden på upp till 125 000 000 000 kronor (avsnitt 5.4.18),
  23. godkänner den av regeringen föreslagna användningen av det under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner uppförda reservationsanslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* (avsnitt 5.4.19),
  24. på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 godkänner ändrade ramar för utgiftsområden samt anvisar ändrade och nya anslag i enlighet med specifikation i bifogade tabell.
- såvitt avser skattefrågor*
25. antar regeringens förslag till lag om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2001 års taxering m.m.,
  26. antar regeringens förslag till lag om omräkningstal för 2000 års taxeringsvärden,
  27. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighets-skatt,
  28. antar regeringens förslag till lag om ändring i fordonsskattelagen (1988:327).

Tabell 2.1 Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag för budgetåret 1999

Tusental kronor

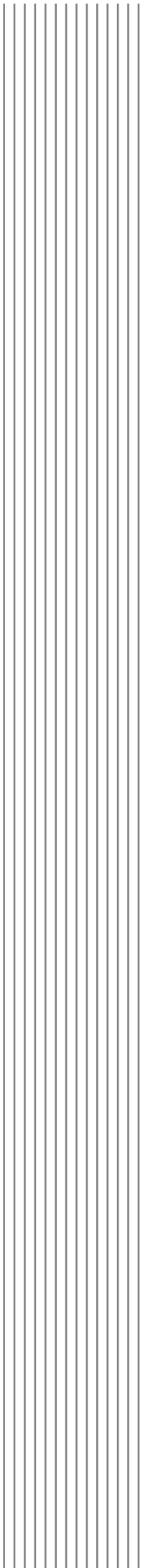
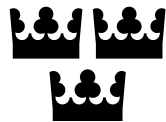
UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER		BELOPP ENLIGT STATSBUDGETEN 1999	FÖRÄNDRING AV RAM/ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ
1		Rikets styrelse	4 179 704	2 000	4 181 704
	C1	Regeringskansliet m.m., ramanslag	2 179 419	2 000	2 181 419
2		Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 705 333	2 000	1 707 333
	A5	Täckning av merkostnader för lokaler, ramanslag	20 500	-3 300	17 200
	A6	Statistiska centralbyrån, ramanslag	353 127	2 000	355 127
	A16	Statens lokalförsörjningsverk: Avvecklingskostnader, ramanslag	nytt	3 300	3 300
4		Rättsväsendet	21 919 269	10 000	21 929 269
	C1	Domstolsväsendet m.m., ramanslag	3 056 983	10 000	3 066 983
6		Totalförsvaret	44 107 565	0	44 107 565
	A3	Utveckling och investeringar, ramanslag	20 052 000	6 828	20 058 828
	B3	Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, ramanslag	1 053 531	- 86 390	967 141
	B6	Funktionen Hälso- och sjukvård m.m., ramanslag	132 165	- 2 500	129 665
	C5	Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor, ramanslag	328 213	88 890	417 103
	D4	Försvarets forskningsanstalt, ramanslag	129 352	- 6 828	122 524
8		Invandrare och flyktingar	4 324 184	0	4 324 184
	A1	Statens invandrarverk, ramanslag	438 558	5 000	443 558
	A3	Migrationspolitiska åtgärder, ramanslag	307 869	-9 790	298 079
	A6	Utresor för avvisade och utvisade, ramanslag	51 400	4 790	56 190
9		Hälsövård, sjukvård och social omsorg	24 012 459	75 000	24 087 459
	A13	Ersättning till vissa steriliserade, ramanslag	nytt	75 000	75 000
10		Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	80 503 205	-1 000	80 502 205
	B1	Riksförsäkringsverket, ramanslag	710 181	-1 000	709 181
13		Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	33 789 000	150 000	33 939 000
	A2	Bidrag till lönegarantiersättning, ramanslag	993 000	150 000	1 143 000
14		Arbetsmarknad och arbetsliv	48 274 400	- 303 000	47 971 400
	A2	Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ramanslag	21 961 114	- 397 000	21 564 114
	A3	Särskilda åtgärder för arbetshandikappade, ramanslag	6 655 092	90 000	6 745 092
	B11	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten, obetecknat anslag	3 229	4 000	7 229
15		Studiestöd	22 447 075	-92 000	22 355 075
	A2	Studiemedel m.m., ramanslag	9 956 780	8 000	9 964 780
	A3	Vuxenstudiestöd m.m., ramanslag	9 690 878	-100 000	9 590 878
16		Utbildning och universitetsforskning	29 030 747	99 000	29 129 747
	A15	Särskilda utbildningsinsatser för vuxna, ramanslag	4 508 566	100 000	4 608 566
	E2	Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m., ramanslag	19 959	-1 000	18 959

TUSENTAL KRONOR

UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER	BELOPP ENLIGT STATSBUDGETEN 1999	FÖRÄNDRING AV RAM/ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ	
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 452 147	1 000	7 453 147	
	F3	Språk- och folkminnesinstitutet, ramanslag	28 346	-2 200	26 146
	H1	Centrala museer: Myndigheter, ramanslag	601 087	2 200	603 287
	H4	Bidrag till vissa museer, obetecknat anslag	39 298	2 000	41 298
	K1	Stöd till trossamfund, ramanslag	55 700	-1 000	54 700
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	20 463 080	40 000	20 503 080	
	A12	Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl., ramanslag	30 000	40 000	70 000
20	Allmän miljö- och naturvård	1 548 899	28 000	1 576 899	
	A2	Miljöövervakning m.m., ramanslag	127 706	5 000	132 706
	A3	Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden, ramanslag	577 975	23 000	600 975
22	Kommunikationer	25 501 314	0	25 501 314	
	B6	Vissa kostnader med anledning av M/S Estonias förlisning, obetecknat anslag	nytt	10 600	10 600
	C2	Upphandling av samhällsättaganden, ramanslag	157 484	-10 000	147 484
	C5	Informationsteknik: Telekommunikation m.m., ramanslag	50 000	10 000	60 000
	D2	Köp av interregional persontrafik på järnväg m.m., ramanslag	405 000	-10 600	394 400
24	Näringsliv	2 897 947	0	2 897 947	
	A2	Småföretagsutveckling, ramanslag	184 062	12 000	196 062
	D1	Teknisk forskning och utveckling, ramanslag	689 200	-5 000	684 200
	F3	Allmänna reklamationsnämnden, ramanslag	14 123	1 000	15 123
	F4	Fastighetsmäklarnämnden, ramanslag	6 198	800	6 998
	F7	Bidrag till miljömärkning av produkter, obetecknat anslag	4 600	-1 800	2 800
	G1	Täckande av förluster vid viss garantigivning m.m., ramanslag	6 000	-1 000	5 000
	G4	Avgifter till vissa internationella organisationer, ramanslag	23 329	-6 000	17 329
25	Allmänna bidrag till kommuner	103 564 700	-40 000	103 524 700	
	A2	Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting, reservationsanslag	1 014 000	-40 000	974 000
		Summa anslagsförändringar på tilläggsbudget		- 29 000	

3

Lagförslag

3 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

3.1 Förslag till ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:419) om brottsofferfond skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Den som döms för ett eller flera brott skall, om fängelse ingår i straffskalan för något av brotten, i domen åläggas att betala en avgift på 300 kr. Detsamma gäller när fråga om ansvar för brott tas upp av åklagare genom strafföreläggande.

Avgift skall inte tas ut om påföljdseftergift meddelas.

1 §

Den som döms för ett eller flera brott skall, om fängelse ingår i straffskalan för något av brotten, i domen åläggas att betala en avgift på 500 kr. Detsamma gäller när fråga om ansvar för brott tas upp av åklagare genom strafföreläggande.

Avgift skall inte tas ut om påföljdseftergift meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

3.2 Förslag till lag om kreditering av anställningsstöd på skattekonto

Härigenom föreskrivs följande.

Anställningsstöd som beslutats av arbetsmarknadsmyndighet får tillgodoföras arbetsgivaren genom kreditering på sådant skattekonto som har upprättats för denne enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483).

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka stöd som skall krediteras skattekontot.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999.

3.3 Förslag till lag om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2001 års taxering, m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Vid 2001 års taxering skall för fysiska personer den del av den statliga inkomstskatten på förvärvsinkomst som enligt 10 § lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt anges till ett fast belopp om 200 kronor i stället utgöra en kommunal inkomstskatt. Vid tillämpning av lagen (1997:324) om begränsning av skatt skall denna skatt dock anses utgöra statlig inkomstskatt.

2 § Av den sammanlagda inkomstskatten enligt 1 § skall 66,5 procent utgöra skatt till kommuner och 33,5 procent skatt till landsting. Därvid skall en kommun som inte ingår i ett landsting behandlas som om den även utgjorde ett landsting.

En preliminär utbetalning av den sammanlagda inkomstskatten skall göras av skattemyndigheten i januari 2000 i samband med slutavräkningen av 1998 års kommunalskattemedel. Detta belopp skall fastställas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Utbetalning skall ske till kommunerna respektive landstingen med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november 1999.

En slutavräkning av inkomstskatten skall ske när den årliga taxeringen år 2001 har avslutats. Därvid skall de bestämmelser tillämpas som gäller slutavräkning av kommunalskattemedel enligt 4 § femte stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

3 § Skattemyndighetens beslut enligt 2 § får överklagas hos regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

3.4 Förslag till lag om omräkningstal för 2000 års taxeringsvärden

Härigenom föreskrivs följande.

För sådan värderingsenhet som avses i 3 § första stycket b lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt skall omräkningstalet enligt 16 A kap. fastighetstaxeringslagen (1979:1152) för år 2000 vara 1,00. För småhusenhet och småhus med tillhörande tomtmark på lantbruksenhet skall motsvarande omräkningstal vara det omräkningstal som gäller för år 1999.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

3.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt att det i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:526) om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt skall införas en ny bestämmelse, punkt 5, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5. I stället för det procenttal som föreskrivs i 3 § första stycket b skall procenttalet vid 2001 års taxering utgöra 1,3.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

3.6 Lag om ändring i fordonsskattelagen (1988:327)

Härigenom föreskrivs i fråga om fordonsskattelagen (1988:327) att 14 a § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 a §

För en personbil, en buss med en skattevikt av högst 3 500 kilogram eller en lastbil med en skattevikt av högst 3 500 kilogram, som uppfyller kraven för miljöklass 1 enligt 2 a § bilavgaslagen (1986:1386), tas fordonsskatt inte ut under de fem första åren från det fordonet blir skattepliktigt första gången.

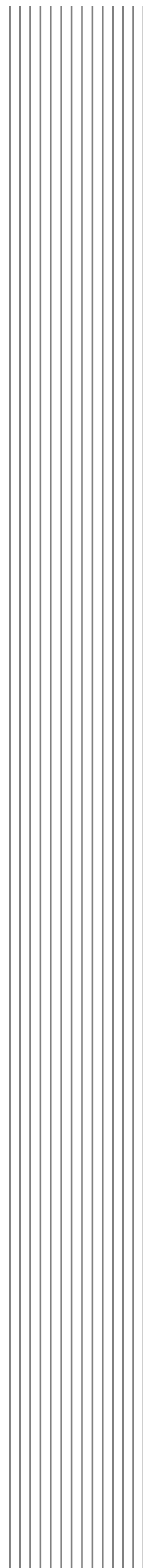
För en personbil, en buss med en skattevikt av högst 3 500 kilogram eller en lastbil med en skattevikt av högst 3 500 kilogram, som uppfyller kraven för miljöklass 1 *eller 1 E eller 1 H* enligt 2 a § bilavgaslagen (1986:1386), tas fordonsskatt inte ut under de fem första åren från det fordonet blir skattepliktigt första gången.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

4

Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

4 Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

I detta kapitel presenteras budgetpolitiska mål, prioriteringar och beräkningar av statsbudgeten och den offentliga sektorns finanser. Vidare presenteras kortfattat de makroekonomiska förutsättningar som beräkningarna baseras på.

4.1 Budgetpolitiska mål

De budgetpolitiska mål som regeringen föreslagit och som riksdagen ställt sig bakom har varit vägledande i arbetet med denna proposition. Dessa mål kan sammanfattas på följande sätt:

- Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn skall uppgå till 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.
- De takbegränsade utgifterna skall rymmas inom beslutade utgiftstak för staten.

Finansiellt sparande i offentlig sektor skall inte förväxlas med statsbudgetens saldo. Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn (överskottet i de offentliga finanserna) visar den förändring av den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet som beror på transaktioner. Försäljningar av aktier och andra finansiella tillgångar påverkar inte det finansiella sparandet, eftersom byte av en finansiell tillgång (aktier) mot en annan (pengar) inte har någon effekt på den finansiella förmögenhetsställningen. Inte heller realiserade valutakursvinster eller förluster vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta påverkar det finansiella sparandet.

Statsbudgetens saldo är ett kassamässigt begrepp. Saldot visar amorteringen på statsskulden

eller, om saldot är negativt, statens lånebehov. Saldot omfattar statsbudgetens inkomster och statsbudgetens utgifter, vilka inkluderar samtliga utgiftsområden, Riksgäldskontorets nettoutlåning och överföringar till eller från AP-fonden. Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten påverkar emellertid inte statsbudgetens saldo.

4.1.1 Utgiftstak

Utgiftstaket för staten är fördelat på 26 utgiftsområden (nr 1–25 samt 27), ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, minskning av anslagsbehållningar samt en budgeteringsmarginal. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. ingår inte i utgiftstaket eftersom regering och riksdag i mycket begränsad omfattning kan påverka dessa utgifter på kort sikt. Minskning av anslagsbehållningar ingår som en post under utgiftstaket, vilket innebär att den är medräknad i saldot både för statsbudgeten och för de offentliga finanserna. Budgeteringsmarginalen utgör skillnaden mellan utgiftstaket och summan av de utgifter som omfattas av utgiftstaket, de s.k. takbegränsade utgifterna.

Utgiftstaket för den offentliga sektorn utgörs av utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och den beräknade utgiftsnivån för den kommunala sektorn med avdrag för interna transaktioner mellan staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet.

Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten och godkänner en beräkning av de offentliga ut-

gifterna. Regeringens förslag till utgiftstak presenteras i kapitel 7.

4.1.2 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Regeringens förslag: Målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn fastställs till 2,0 procent av BNP för år 2002.

Målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn är beroende av konjunkturläget. Målen för åren 1999 till 2001 gäller vid den tillväxt som kalkylerades i 1997 års ekonomiska vårproposition. Om tillväxten av konjunkturmässiga skäl väsentligt skulle avvika från denna skall motsvarande avvikelse tolereras. Enligt nuvarande prognoser för tillväxten 1999 och 2000 beräknas tillväxten bli något lägre än vad som prognostiserades 1997. Enligt regeringens bedömning är detta inte en väsentlig avvikelse. Regeringen föreslår att målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn för år 2002 skall vara 2,0 procent av BNP. Målet för det finansiella sparandet uppgår därmed till 0,5 procent av BNP 1999 och till 2,0 procent av BNP för vart och ett av åren 2000 till 2002.

4.2 Samhällsekonomiska förutsättningar

Vid beräkningen av det finansiella sparandet i den offentliga sektorn samt statsbudgetens inkomster och utgifter är de antaganden som görs om den makroekonomiska utvecklingen av stor betydelse. De makroekonomiska förutsättningar som beräkningarna i denna proposition baseras på redovisas i sin helhet i bilaga 1 Svensk ekonomi. I tabell 4.1 anges några faktorer av särskild betydelse för de offentliga finanserna.

I fasta priser beräknas BNP växa med 2,2 procent 1999 och med ca 2,5 procent per år under perioden 2000–2002. Jämfört med budgetpropositionen för 1999 innebär detta en nedjustering av tillväxten med 0,8 procentenheter år 1999, 0,6 procentenheter år 2000 och 0,1 procentenhet år 2001. Inflationen under perioden 1999–2001 antas bli lägre än enligt budgetpropositionen för

Tabell 4.1 Makroekonomiska förutsättningar

Värden från budgetpropositionen för 1999 anges inom parentes

	1998	1999	2000	2001	2002
BNP ¹	2,9 (3,0)	2,2 (3,0)	2,6 (3,2)	2,5 (2,6)	2,5
Prisbasbelopp ²	36,4 (36,4)	36,4 (36,4)	36,5 (36,7)	36,8 (37,3)	37,3
KPI Årsgenomsnitt	0,4 (0,5)	0,2 (0,7)	0,8 (1,7)	1,7 (2,0)	2,0
Privat konsumtion ¹	2,6 (2,7)	2,6 (2,9)	2,4 (2,5)	1,8 (2,0)	1,8
Lönesumma ¹	6,6 (4,5)	4,2 (4,1)	3,7 (4,7)	3,8 (4,1)	3,7
Sysselsättnings- grad ³	74,6	75,3	75,6	76,1	76,5
Öppen arbetslöshet ⁴	6,5 (6,6)	5,8 (5,7)	5,4 (4,4)	5,1 (4,0)	5,0
Arbetsmarknads- politiska åtgärder ⁴	3,9 (3,9)	3,6 (3,9)	3,6 (3,8)	3,5 (3,5)	3,5
Ränta 5 år Årsgenomsnitt	4,7 (4,8)	3,7 (4,7)	3,9 (4,9)	4,3 (5,0)	4,6
Ränta 6 månader Årsgenomsnitt	4,3 (4,4)	3,2 (4,3)	3,3 (4,3)	3,6 (4,3)	4,0

¹ Årlig procentuell förändring

² Tusental kronor

³ Andel av befolkningen mellan 20 och 64 år i reguljär sysselsättning

⁴ Andel av arbetskraften

1999, vilket medför att prisbasbeloppet nu beräknas bli 200 kronor lägre år 2000 och 500 kronor lägre år 2001. Prisbasbeloppet påverkar främst statens och AP-fondens utgifter för transfereringar som är knutna till basbeloppet samt grundavdragen vid beräkning av fysiska personers inkomstskatt. I fasta priser beräknas den privata konsumtionen öka med 2,6 procent 1999, 2,4 procent 2000 och 1,8 procent 2001 och 2002. Detta innebär en viss nedjustering jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999. Som ett resultat av den lägre inflationen beräknas den privata konsumtionen i löpande priser öka mindre än vad som antogs i budgetpropositionen för 1999.

Den öppna arbetslösheten beräknas minska successivt under perioden, från 6,5 procent 1998 till 5,0 procent 2002. År 2000 beräknas den öppna arbetslösheten till 5,4 procent och 2001 till 5,1 procent, vilket är 1,0 respektive 1,1 procentenheter högre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1999. De konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärderna beräknas nu omfatta en något mindre del av arbetskraften än vad som då beräknades.

I budgetpropositionen för 1999 presenterade regeringen ett mål för sysselsättningsgraden som innebär att den andel av befolkningen i åldrarna

20–64 år som är reguljärt sysselsatt skall uppgå till minst 80 procent 2004. Sysselsättningsgraden var 74,6 procent 1998 och beräknas stiga till 76,5 procent 2002.

Både inflationen och de korta och långa marknadsräntorna väntas stiga något mot slutet av perioden. Inflationen beräknas öka till 2,0 procent 2002. Jämfört med budgetpropositionen för 1999 beräknas nu både de korta och de långa marknadsräntorna bli mellan 0,7 och 1,1 procentenheter lägre.

4.3 Politiska prioriteringar

Den ekonomiska vårpropositionen innehåller en rad förslag för ökad tillväxt, sysselsättning och rättvisa samt förbättrad jämställdhet och miljö. Fortsatta sunda offentliga finanser är en grundläggande förutsättning för regeringens politik.

I finansplanen beskrivs utförligt de reformer och prioriteringar som regeringen föreslår och de bedömningar som ligger till grund för förslagen. Reformerna kan delas in i följande fem områden.

- Arbetslösheten skall betvingas
- Kunskap och kompetens
- Skolan, vården och omsorgen skall förbättras
- Rättvisan skall stärkas
- Hållbara Sverige

Åtgärderna sammanfattas i tabell 4.2. I tabellen redovisas de reformer som ger upphov till utgiftsökningar eller inkomstminskningar. De redovisade nettoeffekterna för offentlig sektor tar i förekommande fall hänsyn till effekter på inkomstskatten. Bruttoeffekter redovisas inom parentes. Samtliga beräkningar av de offentliga finanserna innefattar de åtgärder som presenteras i propositionen. I beräkningarna av utgiftsramarna för åren 2000–2002 har åtgärderna fördelats på utgiftsområden.

Arbetslösheten skall betvingas

Ett förstärkt anställningsstöd införs under 1999 för arbetslösa med långa inskrivningstider på arbetsförmedlingen. Stödet ges till arbetsgivare som anställer personer, som varit öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder under minst tre år. Antalet arbetsmarknadspolitiska åtgärder

skall reduceras väsentligt samt fokuseras på arbetsmarknadspolitikens huvuduppgifter. En utredning tillsätts med uppgift att snarast se över arbetsmarknadsutbildningens organisation och effektivitet. AMS får använda 700 miljoner kronor till personalförstärkningar under år 2000 inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Av detta belopp skall 100 miljoner kronor användas för att särskilt stärka invandrarnas ställning på arbetsmarknaden. Anslagsnivån för lönebidrag höjs med 90 miljoner kronor 1999 och med ytterligare 30 miljoner kronor från och med 2000.

Kunskap och kompetens

År 1997 inleddes den femåriga satsningen på vuxenutbildning, kunskapslyftet. Under 1998 och 1999 har antalet platser successivt ökat. Regeringen avser att föreslå att antalet platser fram till och med första halvåret 2002 i stort ligger kvar på samma nivå som 1999, vilket innebär att den tidigare planerade utbyggnaden inte kan komma till stånd. Satsningen fortsätter därefter på en lägre nivå under andra halvåret 2002.

Regeringen har tidigare aviserat en proposition om ett reformerat studiestödssystem. Medel har nu beräknats för detta ändamål med avsikten att införa ett reformerat studiestödssystem med början under 2001.

Utbyggnaden av grundutbildningen vid universitet och högskolor fortsätter. Regeringen har beräknat medel för 10 000 nya högskoleplatser fr.o.m. 1 juli 2001 samt ytterligare 10 000 platser fr.o.m. 1 juli 2002. Regeringen avser att senare återkomma till fördelningen av de nya platserna.

Regeringen avser vidare att föreslå att anslagen till grundforskning och forskarutbildning förstärks. År 2000 har beräknats 70 miljoner kronor som främst avses tilldelas de nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro. Åren 2001 och 2002 har beräknats 470 miljoner kronor respektive 779 miljoner kronor för detta ändamål.

Regeringen avser även att föreslå en satsning på kompetensutveckling för anställda åren 2000–2002. Utgångspunkten är det förslag som lämnats av arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet. Finansiering avses ske inom ramen för nya mål 3, inom EG:s socialfond. Hälften av satsningarna bör utgöras av medel från EU och hälften av statlig medfinansiering. Stimulansen förutsätter finansiering från arbetsgivare inom ramen för en trepartssamverkan.

Skolan, vården och omsorgen skall förbättras

Utrymme skapas för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen. Riksdagen har beslutat om ökade generella statsbidrag till kommuner och landsting under åren 1997 till 1999 om sammanlagt 16 miljarder kronor. År 1999 överfördes den statliga skatt på 200 kronor, som utgår för skattskyldiga med förvärvsinkomster från staten till kommuner och landsting. Detta föreslås ske även år 2000, vilket innebär att kommuners och landstings skatteinkomster ökar med cirka 1,3 miljarder kronor. Regeringen har också aviserat att det generella statsbidraget skall öka med 4 miljarder kronor år 2000 och med ytterligare 2 miljarder kronor tillföras år 2001.

I denna proposition aviserar regeringen en ytterligare nivåhöjning av det generella statsbidraget med 2 miljarder kronor år 2001. Till följd av de förändringar som kommer att ske inom försvarsområdet beräknas dessutom 1 miljard kronor år 2002.

Beslutade och aviserade tillskott innebär i förhållande till 1996 års nivå en sammanlagd höjning av statsbidragen till kommuner och landsting med 25 miljarder kronor år 2002. I detta belopp ingår medel som bidrar till finansieringen för att stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen. En närmare redovisning av regeringens aviserade tillskott görs i kapitel 9.

Inom området vård och omsorg avser regeringen fördela medel till handikappområdet, dels för kompetensutveckling, forskning, ytterligare medel till handikapporganisationerna m.m., dels för engångsvisa tillskott till bilstödet för handikappade. Resurser prioriteras även för ett införande av personliga ombud för psykiskt funktionshindrade. I tilläggsbudget föreslår regeringen att ett nytt anslag förs upp på statsbudgeten 1999 för ersättning till personer som steriliserats mot sin vilja under perioden 1935–1975.

Rättvisan skall stärkas

Biståndsramen 1999 uppgår till 12,8 miljarder kronor, vilket motsvarar 0,705 procent av brutonationalinkomsten (BNI). I enlighet med tidigare beslut beräknas ramen år 2000 till 0,72 procent av BNI och år 2001 till 0,73 procent av BNI. Regeringen aviserar i denna proposition en ökning av ramen för biståndet år 2002 till 0,74 procent av BNI.

Under 1999 tillförs låg- och medelinkomsttagare en ökad köpkraft genom en skattereduktion

på 1 320 kronor mot pensionsgrundande inkomst upp till 135 000 kronor. Därefter avträpas reduktionen och upphör vid en inkomst på 245 000 kronor. Regeringen gör nu bedömningen att det finns ett ekonomiskt utrymme att även under 2000 medge en skattelättnad för låg- och medelinkomsttagarna. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen med den exakta utformningen av en sådan skattelättnad.

För 1999 sänks fastighetsskatten på hyreshus från 1,5 procent till 1,3 procent. Regeringen angav i budgetpropositionen för 1999 att man förväntade sig att den lägre skattenivån omsätts i lägre hyror. Sänkningen begränsas till bostadshyreshus, vilket innebär att såväl hyresgäster som bostadsrättsinnehavare kan få reducerade boendekostnader. Sänkningen gjordes i avvaktan på förslag från Fastighetsbeskattningskommittén. Regeringen gör nu samma bedömning som under hösten 1998 och föreslår därför att den sänkta fastighetsskatten skall gälla även för 2000.

Hållbara Sverige

I syfte att främja en hållbar utveckling i Sverige föreslår regeringen åtgärder för 1999 samt aviserar beräknade resursförstärkningar för de kommande tre åren. En förlängning av tidigare resursförstärkningar avseende markinköp, miljöövervakning och länsstyrelsernas miljötillsyn görs t.o.m. 2002 med ca 410 miljoner kronor. Åtgärder för sanering och återställning av förorenade områden erhåller en förstärkning under treårsperioden med 385 miljoner kronor. Miljöforskningen förstärks under treårsperioden med 250 miljoner kronor och byggforskningen förstärks med 150 miljoner kronor under motsvarande period. Insatserna för biotopskydd förstärks med totalt 175 miljoner kronor för 2001 och 2002. Kalkning av försurade sjöar och vattendrag beräknas också få en förstärkning under treårsperioden med 90 miljoner kronor. Vidare anser regeringen att tidsperioden för de lokala investeringsprogrammen bör utsträckas genom att medlen för perioden 1999–2001 förskjuts med sammanlagt 1,2 miljarder kronor till 2002. Regeringen avser att ta fram ett program för att utveckla miljöbilar i samarbete med bilindustrin.

Tabell 4.2 Sammanfattning av reformer

Nettoförsvagning av de offentliga finanserna. Bruttoeffekter inom parentes. För utgiftsreformer är bruttoeffekten lika med effekten på de takbegränsade utgifterna.

Miljoner kronor	2000	2001	2002
Arbetslösheten skall betingas	1 765	1 215	1 215
varav Stärkt platsförmedling	700	0	0
Anställningsstöd*	975 (1 300)	1 125 (1 500)	1 125 (1 500)
Lönebidrag m.m.	90 (120)	90 (120)	90 (120)
Kunskap och kompetens	540	3 000	8 597
varav Kompetensutveckling	400	1 000	1 000
Nytt studiestödssystem inkl. pensionsrätt	0	800	1 600
Kunskapslyftet	0	0	3 168 (4 400)
Högskoleplatser	0	450	1 350
Forskning och forskarutbildning	70	470	779
Särskilda utbildningsinsatser	30	80	500
Siftelsehögskolor (moms)	0	200	200
Övrigt	40	0	0
Skolan, vården och omsorgen skall förbättras	1 672	3 992	6 545
varav Maxtaxereform och allmän förskola	0	1 700	3 400
Generella statsbidraget	0	2 000	3 000
200-kronan till kommunsektorn*	1 250	0	0
Ersättning till vissa steriliserade	90	15	0
Personliga ombud för psykiskt funktionshindrade	90	90	90
Handikappområdet	242	187	55
Rättvisan skall stärkas	3 528	1 090	1 450
varav Bistånd	0	0	200
Skattereduktion*	3 000	300	0
Fastighetsskatt: bostadshyreshus*	0	640	1 100
Pensionstillskott	268	0	0
Särskilt grundavdrag för pensionärer*	110	0	0
Rättsväsendet	150	150	150
Hållbara Sverige	145	340	988
varav Markinköp	0	0	368
Marksanering	0	85	300
Miljöforskning	50	100	100
Biotopskydd	0	75	100
Byggforskning	50	50	50
Hållbara Sverige - övrigt	45	30	70
Bidrag till minskad elanvändning, energiforskning m.m.	0	210	210
Övrigt	12	0	1 250
Summa försvagning av offentliga finanser	7 662	9 847	20 255
varav förändrade skatteregler	5 335	2 065	2 225
Summa ökning av takbegränsade utgifter	2 357	7 812	19 292

* Avser förändrade skatteregler

Utgiftsbegränsande åtgärder och finansiering

Regeringen gör bedömningen att det finns en risk för att utgiftstaket för staten överskrids 1999 om inga åtgärder vidtas. Ekonomistyrningsverkets senaste prognos visar att utgiftstaket för staten år 1999 riskerar att överskridas med 6,7 miljarder kronor. Regeringen delar Ekonomistyrningsverkets bedömning att utgiftstaket riskerar att överskridas och vidtar därför utgiftsbegränsande åtgärder motsvarande totalt ca 8 miljarder kronor. I detta belopp inkluderas effekten av s.k. begränsningsbelopp för vissa anslag som regeringen har beslutat om. Det innebär att utgifterna inte får överstiga dessa belopp. Även för 2000 behöver åtgärder vidtas för att undvika ett överskridande. Regeringen föreslår därför vissa besparingar för att klara utgiftstaket. Dessa åtgärder samt föreslagna besparingar för kommande år har även bidragit till att finansiera de reformförslag som redovisas i tabell 4.2.

I tabell 4.3 redovisas beräknade utgiftseffekter av besparingsförslagen på tilläggsbudget för innevarande år samt de utgiftsbegränsande åtgärder regeringen beslutat om år 1999 för stöd till lokala investeringsbidrag, bidrag för att minska elanvändningen, väghållningen, jordbruk samt del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och övrigt. Regeringen föreslår vidare i prop. 1998/99:106 att beloppsgränsen för högkostnadsskyddet i läkemedelsförmånen höjs fr.o.m. 1 juni 1999 med 500 kronor från 1 300 kronor till 1 800 kronor. Ytterligare redovisning av dessa åtgärder återfinns i avsnitt 5.3.1. De av regeringen införda begränsningsbeloppen redovisas i tabell 5.7.

För år 2000 och 2001 anger beloppen i tabell 4.3 utgiftsminskningen jämfört med de beräknade anslagsbelopp som redovisades i budgetpropositionen för 1999. För 2002 anger beloppen utgiftsminskning i förhållande till de utgiftsnivåer som ges av befintliga regler och beräknade anslagsnivåer vid oförändrad politik.

Tabell 4.3 Besparingar, utgiftsminskningar och finansiering

Nettoförstärkning av offentliga finanser. Minskning av takbegränsade utgifter inom parentes

Miljoner kronor	1999	2000	2001	2002
Regeringskansliet	0	0	0	100
Försvarsram (inkl omställningsbidrag)	0	0	0	1 000
Högkostnadsskydd, läkemedel	800	1 370	1 370	1 370
Sjukpenninggrundande inkomst (SGI)	0	87 (145)	285 (475)	474 (790)
Antagandepoängberäkning, vilande förtidspension	0	90 (150)	172 (287)	249 (415)
Underhållsstöd	0	210	210	210
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	1 038 (1 378)	2 787 (3 796)	1 100 (1 473)	1 100 (1 473)
Socialfonden	0	400	1 000	1 000
Vuxenstudiestöd	60 (100)	0	0	0
Kunskapslyftet	0	900 (1 250)	1 080 (1 500)	0
Räntebidrag	0	112	0	0
Stöd till lokala investeringsprogram	120	737	550	50
Investeringsbidrag för bostäder	0	250	0	0
Bidrag för att minska elanvändningen	55	200	0	0
Väghållning	500	500	0	0
Övrigt kommunikationer	0	100	150	200
Jordbruk	870	400	0	0
Finansiering maxtaxa	0	0	1 700	1 300
Utgiftseffekt av begränsningsbelopp	3 731	0	0	0
Övrigt	580	732	375	392
Summa förstärkning av de offentliga finanserna	7 754	8 875	7 992	7 445
Summa minskning av takbegränsade utgifter	8 134	10 352	9 090	8 300

Nettobesparingen anger effekten på finansiellt sparande i offentlig sektor. De redovisade nettoeffekterna för offentlig sektor tar i förekommande fall hänsyn till det bortfall av inkomstskatter som förändringen ger upphov till. Bruttobesparingen, som visar minskningen av de takbegränsade utgifterna, redovisas i dessa fall inom parentes i tabell 4.3.

Tabell 4.4 Total effekt av finansiering/utgiftsminskningar och reformer

Miljoner kronor

	1999	2000	2001	2002
Finansiellt sparande i offentlig sektor	7 163	1 213	-1 855	-12 810
Takbegränsade utgifter	-7 635	-7 995	-1 278	10 992

Totalt innebär de föreslagna satsningarna och besparingarna att den offentliga sektorns finansiella sparande ökar med ca 7 miljarder kronor år 1999 och med ca 1 miljard kronor 2000. I förhållande till gällande regler innebär förändringarna en försvagning av de offentliga finanserna för år 2001 och år 2002. Förändringarna innebär att de takbegränsade utgifterna minskar med knappt 8 miljarder kronor åren 1999 och 2000 och med drygt 1 miljard kronor år 2001. År 2002 innebär förändringarna att de takbegränsade utgifterna ökar med ca 11 miljarder kronor i förhållande till de utgiftsnivåer som ges av gällande regler och beräknade anslagsnivåer vid oförändrad politik.

4.4 Statsbudgetens utveckling 1998–2002

År 1998 var statsbudgetens saldo positivt för första gången sedan budgetåret 1989/90 och staten kunde amortera ca 10 miljarder kronor på statsskulden. Åren 1999–2002 beräknas statsbudgetens saldo visa betydande överskott. Dessa stora positiva budgetsaldon beror emellertid till största delen på tillfälliga effekter i samband med införandet av ålderspensionsreformen, samt på inkomster från försäljning av aktier.

4.4.1 Statsbudgetens inkomster

Statsbudgetens totala inkomster beräknas öka med ca 62 miljarder kronor mellan åren 1998 och 2002, vilket motsvarar en genomsnittligt ökningstakt på cirka 2,1 procent per år. Statens årliga skatteinkomster beräknas också öka med ca 62 miljarder kronor mellan åren 1998 och 2002. Övriga inkomster beräknas således uppgå till ungefär samma nivå år 1998 och år 2002. Under de mellanliggande åren 1999–2001 beräknas emellertid övriga inkomster uppgå till en högre nivå, främst till följd av högre beräknade inkomster av försäld egendom. I relation till BNP beräknas så-

väl statsbudgetens totala inkomster som statsbudgetens skatteinkomster vara lägre i slutet av perioden än åren 1998 och 1999.

I tabell 4.5 redovisas det preliminära utfallet av statsbudgetens skatteinkomster och övriga inkomster för år 1998 och därtill den förväntade utvecklingen under perioden 1999–2002, samt förändringen jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999.

Statsbudgetens inkomster beräknas öka med närmare 40 miljarder kronor mellan åren 1998 och 1999. Ökningen beror till största delen på att övriga inkomster beräknas bli betydligt högre år 1999, främst till följd av högre förväntade inkomster från försäld egendom.

Inkomstökningen på 16 miljarder kronor mellan år 1999 och år 2000 förklaras till stora delar av att inkomsterna från aktieutdelningar tillfälligt beräknas bli högre år 2000. Ökningen av statsbudgetens skatteinkomster mellan år 1999 och år 2000 begränsas bl.a. till följd av ökade skatteutbetalningar till kommunerna år 2000, vilka beror på en stor slutreglering av 1998 års kommunalskatter, och lägre inkomster från beskattningen av reavinsten år 2000. Under perioden 2000–2002 förklaras inkomstökningen främst av ökande skatteinkomster medan övriga inkomster minskar till följd av lägre utdelningsinkomster och lägre beräknade inkomster från försäld egendom.

I förhållande till budgetpropositionen för 1999 beräknas inkomsterna bli ca 49 miljarder kronor högre år 1999, 47 miljarder kronor högre år 2000 och 31 miljarder kronor högre år 2001.

Tabell 4.5 Statsbudgetens inkomster

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Miljarder kronor</i>					
Skatteinkomster	639,7	649,2	651,4	672,8	701,8
Övriga inkomster	66,6	96,3	110,2	85,9	66,1
Totala inkomster	706,3	745,5	761,5	758,7	767,9
<i>Diff. mot budgetprop. för 1999</i>					
Skatteinkomster	22,0	18,6	0,6	-4,0	-
Övriga inkomster	-13,0	30,5	46,8	34,6	-
Totala inkomster	9,0	49,1	47,4	30,6	-
<i>Procent av BNP</i>					
Skatteinkomster ¹	35,5	35,1	34,0	33,8	33,8
Totala inkomster	39,2	40,3	39,7	38,1	37,0

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

¹Denna kvot skall inte förväxlas med skattekvoten för hela offentliga sektorn.

Fyllnadsinbetalningar av skatt år 1998 blev särskilt stora till följd av höga realisationsvinster inkomståret 1997. En högre lönesumma för åren 1998 och 1999 i förhållande till vad som antogs i budgetpropositionen för 1999 leder till ökade skatteinkomster från fysiska personer och ökade socialavgifter under dessa år. Dessa faktorer har bidragit till en upprevidering av skatteinkomsterna år 1998 och år 1999. Den högre lönesumman för åren 1998 och 1999 innebär också att slutregleringen av kommunalskattemedel, som sker med två års eftersläpning, nu beräknas bli högre åren 2000 och 2001. Det innebär således att utbetalningarna från staten till kommunerna dessa år blir större än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1999.

Inkomsterna från juridiska personer beräknas öka år 2000 i förhållande till budgetpropositionen för 1999, vilket i huvudsak förklaras av det statligt ägda aktiebolaget Stattums förväntade inbetalning av reavinstskatt efter försäljningen av aktieinnehavet i Pharmacia & Upjohn.

Under övriga inkomster är det framför allt inkomster av statens aktier och försäld egendom som förändrats sedan budgetpropositionen för 1999. Det beror bland annat på att Stattums aktieutdelning om 12 miljarder kronor till följd av försäljningen av aktieinnehavet i Pharmacia & Upjohn förväntas inbetalas till staten år 2000. Åren 1999 och 2000 beräknas inkomster av försäld egendom årligen uppgå till 45 miljarder kronor och år 2001 till 35 miljarder kronor. År 2002 beräknas försäljningsinkomsterna uppgå till 15 miljarder kronor.

En fördjupad redovisning av statsbudgetens inkomster presenteras i kapitel 6.

4.4.2 Statsbudgetens utgifter

Utgifter exklusive statsskuldsvräntor 1998–2002

Statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsvräntor, dvs. utgiftsområde 1–25 och 27, beräknas öka från 585,7 miljarder kronor år 1998 till 626,6 miljarder kronor år 2002. Ålderspensionsreformen innebär emellertid att statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsvräntor ökar med ca 15 miljarder kronor mellan år 1998 och 1999 till följd av ändrat betalningsansvar mellan Staten och AP-fonden och internttransaktioner i form av statlig ålderspensionsavgift. För att möjliggöra en jämförelse av utgiftsutvecklingen från 1998 till 2002 kan 1998 års preliminära utgifter korrigerats för en tänkt ålderspensionsreform detta år.

Tabell 4.6 Statsbudgetens utgifter

Miljarder kronor

	1998 ¹	1999	2000	2001	2002
Utgifter exkl. statsskuldsvräntor ²	585,7 ³	616,0	618,0	625,9	626,6
Statsskuldsvräntor ⁴	113,4	92,9	77,4	73,1	52,9
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. ⁵	-2,5	-56,6	-4,6	-111,1	66,5
Summa utgifter	696,6	652,3	690,8	587,9	746,0

¹ Preliminärt utfall

² Inklusive minskning av anslagsbehållningar

³ Korrigerat för ålderspensionsreformen motsvarar detta 600,4 mdkr (dvs. beloppet skulle ha varit 600,4 mdkr om ålderspensionsreformen genomförts redan 1998).

⁴ Avser utgiftsområde 26 Statsskuldsvräntor m.m.

⁵ Inklusive kassamässig korrigerig, finansiell överföring från AP-fonden till Riksgäldskontoret, avgiftsväxling med anledning av pensionsreformen och beräkningsteknisk överföring till hushållen.

Efter en sådan korrigerig av utgifterna ökar statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsvräntor med ca 26 miljarder kronor mellan år 1998 och år 2002 eller med i genomsnitt ca 1,1 procent per år. Som andel av BNP minskar statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsvräntor med ca 2 procentenheter, från 32,5 procent 1998 till 30,2 procent år 2002.

I tabell 4.7 redovisas de beräknade utgifterna per utgiftsområde för åren 1998–2002. För att underlätta en jämförelse över tiden visas i en fotnot till tabellen en beräkning av utgifterna per utgiftsområde i det fall ålderspensionen hade genomförts redan 1998.

De största utgiftsökningarna under perioden 1998–2002 återfinns under följande utgiftsområden:

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Utgiftsområdet ökar med ca 12 miljarder kronor under perioden. Huvuddelen av ökningen beror på att utgifterna för sjukpenning och förtidspensioner beräknas öka mycket kraftigt.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet ökar med 6 miljarder kronor under perioden. Ökningen förklaras bl.a. av höjningen av det allmänna barnbidraget (+100 kronor per barn och månad fr.o.m. år 2000 och ytterligare 100 kronor fr.o.m. år 2001) och av ökade utgifter för föräldraförsäkring.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgiftsområdet ökar med ca 9 miljarder kronor under perioden. Utgiftsökningen förklaras bl.a.

av de i denna proposition aviserade satsningarna på nya högskoleplatser, nytt studiestödssystem och forskning. Utrymme skapas för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna

Utgiftsområdet ökar med knappt 10 miljarder kronor under perioden. Ökningen beror främst på de beslutade och aviserade resurstillskotten till skola, vård och omsorg.

De största utgiftsminskningarna under perioden 1998–2002 återfinns under följande två utgiftsområden.

Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsområdet minskar med ca 10 miljarder kronor under perioden. Förklaringen är främst att den öppna arbetslösheten antas sjunka från 6,5 procent år 1998 till 5,0 procent år 2002.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgiftsområdet minskar med ca 11 miljarder kronor under perioden. En viktig förklaring är att utgifterna för räntebidraget minskar från 10,8 miljarder kronor år 1998 till 1,6 miljarder kronor år 2002.

En fördjupad redovisning av statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsräntor för åren 1998–1999 och åren 2000–2002 ges i kapitel 5 respektive kapitel 7.

Tabell 4.7 Takbegränsade utgifter 1998-2002

Miljarder kronor

	1998 Prel. utfall ¹	1999 Prognos	2000 Beräknat ²	2001 Beräknat ²	2002 Beräknat ²
UO 1 Rikets styrelse	4,3	4,7	4,2	4,5	4,6
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	2,0	1,7	1,5	1,5	1,6
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	5,9	6,0	5,8	5,8	5,9
UO 4 Rättsväsendet	21,4	22,4	22,1	22,4	22,7
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2,6	3,0	2,8	2,9	2,9
UO 6 Totalförsvaret	42,4	45,6	44,9	44,5	43,5
UO 7 Internationellt bistånd	11,5	12,0	12,5	13,3	13,2
UO 8 Invandrare och flyktingar	4,2	4,4	4,2	4,4	3,9
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	23,1	24,6	25,4	26,3	26,3
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	39,7	84,9	86,9	86,9	88,0
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62,7	34,3	33,4	32,6	32,0
UO 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	35,9	41,1	43,5	46,2	46,7
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	37,3	33,5	31,9	30,3	29,6
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	47,7	47,6	45,5	45,6	45,9
UO 15 Studiestöd	21,9	21,1	22,1	24,2	24,5
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	27,7	30,0	30,8	34,8	37,0
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,3	7,5	7,5	7,6	7,8
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	22,4	19,5	16,3	13,0	11,3
UO 19 Regional utjämning och utveckling	3,4	3,9	2,7	3,3	2,7
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1,4	1,6	1,7	1,8	2,0
UO 21 Energi	0,9	1,1	1,2	1,9	1,7
UO 22 Kommunikationer	27,4	25,0	25,3	24,7	25,0
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	11,8	11,6	12,7	13,2	13,2
UO 24 Näringsliv	2,8	3,4	3,0	2,9	2,9
UO 25 Allmänna bidrag till kommunerna	96,8	102,7	102,2	104,7	106,3
UO 26 Statsskuldräntor m.m.	113,4	92,9	77,4	73,1	52,9
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	21,2	22,6	19,4	21,5	22,3
Minskning av anslagsbehållningar	0,0	0,0	8,5	5,0	3,0
Summa utgiftsområden	699,1	708,9	695,4	699,0	679,5
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	585,7	616,0	618,0	625,9	626,6
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	132,6	135,8	139,5	144,0	149,7
Takbegränsade utgifter	718,3	751,8	757,4	769,9	776,3
Budgeteringsmarginal	1,7	1,2	3,6	16,1	33,7
Utgiftstak för staten	720,0	753,0	761,0	786,0	810,0

¹För att möjliggöra en jämförelse av utgifterna under perioden 1998-2002 redovisas nedan en schablonmässig beräkning av utgifterna för det fall ålderspensionsreformen hade genomförts redan 1998: UO10 75,8 mdkr, UO11 33,3 mdkr, UO12 40,7 mdkr, UO13 39,5 mdkr, UO14 48,0 mdkr, UO15 22,5 mdkr, Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor 600,4 mdkr, Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten 137,1 mdkr och Takbegränsade utgifter 737,5 mdkr.

²Enligt förslaget till preliminära utgiftsområdesramar (se tabell 7.1). Beräknad förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit redovisas sammantaget för samtliga utgiftsområden under posten Minskning av anslag sbeållningar.

Statsskuldräntor 1998-2002

Statsskuldräntorna påverkas framför allt av storleken på statsskulden, räntenivån samt växelkurser. Statsskuldräntorna påverkas även av mer tekniska faktorer till följd av Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik.

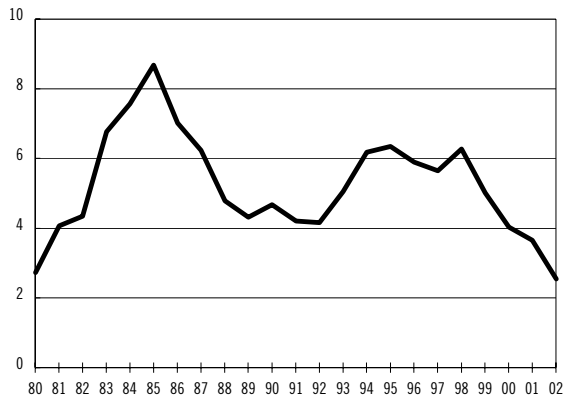
Som framgår av diagram 4.1 steg ränteutgifterna som andel av BNP kraftigt under 1980-talets första hälft. Ränteutgifternas andel av BNP var som högst 1985 då de uppgick till närmare 9 procent. Efter 1985 minskade ränteutgifternas andel av BNP snabbt för att återigen öka åren

1993 och 1994. År 1998 uppgick ränteutgifterna till 113 miljarder kronor eller ca 6 procent av BNP. Under perioden 1999–2002 beräknas ränteutgifterna minska successivt för att år 2002 uppgå till ca 53 miljarder kronor eller 2,6 procent av BNP.

Diagram 4.1 Statsskuld räntor

Procent av BNP

De kraftigt minskade ränteutgifterna under perioden 1998–2002 förklaras av lägre räntenivåer och av den amortering på statsskulden som sker till följd av bl.a. finansiella överföringar från AP-fonden till staten i samband med ålderspensionsreformen och försäljningar av statligt aktieinnehav.

Tabell 4.8 Statsskuld räntor

Miljarder kronor	1998	1999	2000	2001	2002
Räntor på lån i svenska kronor	73,1	71	58	47	39
Räntor på lån i utländsk valuta	23,6	22	20	19	19
Räntor på in- och utlåning	-3,9	-2	-3	-3	-4
Över-/underkurser vid emission ¹	-5,7	-9	-4	-4	-3
Summa räntor	87,2	81	70	58	51
Valutaförluster/-vinster ²	9,8	-2	-1	2	0
Kursförluster/-vinster ³	15,6	14	8	12	2
Övrigt	0,6	0	0	0	0
Summa ränteutgifter	113,3	93	77	73	53

¹Överkurser uppstår när Riksgäldskontoret emitterar nya obligationer eller utökar befintliga benchmarklån om marknadsräntan vid emissionstillfället är lägre än kupongräntan. Underkurser uppstår vid motsatt förhållande.

²Vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta realiserar valutakursförluster eller vinster beroende på hur valutakursen utvecklats sedan lånet tecknades. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och statsbudgetens saldo men inte statens finansiella sparande.

³Kursförluster uppstår vid förtidsinlösen av lån som har en högre kupongränta än marknadsräntan vid återköpstillfället. Kursvinster uppstår vid motsatt förhållande. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och statsbudgetens saldo men inte statens finansiella sparande.

Statsskuld räntornas olika komponenter visas i tabell 4.8. Den del av ränteutgifterna som beror på valutaförluster/vinster och kursförluster/vinster påverkar inte statens finansiella sparande. Budgetmålet för den offentliga sektorn avser det finansiella sparandet redovisat enligt nationalräkenskaperna. Det räntemått som där är relevant är delposten summa räntor enligt tabell 4.8. Vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta uppstår valutakursförluster/vinster beroende på hur valutakursen utvecklats sedan lånet anskaffades. Kursförluster uppstår vid förtidsinlösen av lån som har en högre kupongränta än marknadsräntan vid återköpstillfället.

Prognosen för ränteutgifterna år 1999 är ca 20 miljarder kronor lägre än ränteutgifterna för år 1998. Till minskningen av ränteutgifterna bidrar bl.a. en lägre räntenivå år 1999 samt en kraftig minskning av de realiserade valutaförlusterna.

I statsbudgeten redovisas statsskuld räntor utgiftsmässigt. I tabell 4.9 redovisas de kostnads- mässiga räntorna, vilket innebär att ränteutgifterna har periodiserats över lånens löptid. Den kostnads- mässiga redovisningen är mindre beroende av upplåningstekniken och förändringar av räntekostnader kan lättare förklaras av den underliggande lånebehovs- och ränteutvecklingen. Enligt den periodiserade redovisningen kommer räntekostnaderna att minska från ca 93 miljarder kronor år 1998 till 57 miljarder kronor år 2002.

Tabell 4.9 Periodiserade ränteutgifter

Miljarder kronor	1998	1999	2000	2001	2002
Summa räntor enligt tabell 4.8	87	81	70	58	51
Justering kursdifferenser vid emission	3	10	1	3	1
Justering nollkupongräntor	3	2	3	2	5
Summa kostnadsjusteringar	6	12	4	5	6
Summa räntekostnader	93	93	75	64	57

4.4.3 Statsbudgetens saldo, statsskulden och statens finansiella sparande

Statsbudgetens saldo

Statsbudgetens saldo är detsamma som statens lånebehov (med omvänt tecken). Ett positivt budgetsaldo innebär att staten amorterar på statsskulden. Statsbudgetens saldo förbättrades från -6,2 miljarder kronor 1997 till 9,7 miljarder kronor år 1998. Senast statsbudgeten visade ett överskott var budgetåret 1989/90. Under perioden 1999–2002 beräknas det ackumulerade överskottet uppgå till 357 miljarder kronor. Överskotten används för amortering på statsskulden.

För att statsbudgetens saldo skall överensstämma med statens lånebehov redovisas Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigerigering på statsbudgeten. I tabell 4.10 redovisas också två lånebehovspåverkande förändringar som föranleds av pensionsreformen separat: finansiell överföring från AP-fonden till staten och avgiftsväxling med anledning av pensionsreformen. Riksgäldskontorets nettoutlåning, kassamässig korrigerigering, överföring från AP-fonden till staten och avgiftsväxling med anledning av pensionsreformen ingår på utgiftssidan efter de utgifter som är grupperade på 27 utgiftsområden.

Tabell 4.10 Statsbudgetens saldo och statsskulden

Miljarder kronor

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	600,5	648,9	706,3	745,5	761,5	758,7	767,9
Utgifter exkl. statsskuld räntor ¹	559,2	569,2	585,7	616,0	618,0	625,9	626,6
Statsskuld räntor m.m. ²	99,5	98,4	113,4	92,9	77,4	73,1	52,9
Saldo exkl. Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m.	-58,3	-18,6	7,1	36,6	66,2	59,7	88,3
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-125,8	-10,4	-2,8	-11,6	40,4	12,4	9,1
varav In-/utlåning från myndigheter (räntekonto) ³	-1,2	7,2	4,1				
Inbetalning av premiepensionsmedel inkl. ränta	-10,5	-12,1	-13,7	-22,5	-19,0	-19,2	-19,9
Utbetalning av premiepensionsmedel					49,6	21,2	18,9
Lönegarantifonden, inkl. ränta	-0,6	-0,7	-0,9				
CSN, studielån	8,9	9,9	10,1	11,0	11,7	12,1	11,5
Insättningsgaranti	-1,0	-2,1	-2,1	-2,2	-2,5	-0,8	-0,7
Övrigt, netto	-121,4 ⁴	-12,6	-0,3	-2,1	0,6	-0,9	-0,7
Kassamässig korrigerigering	88,5	-2,0	0,3				
Överföring från AP-fonden⁵				-45,0	-45,0	-175,6	-13,6
Avgiftsväxling m.a.a. pensionsreformen						30,0	30,0
Statsbudgetens saldo före beräkningsteknisk överföring till hushållen	-21,0	-6,2	9,7	93,2	70,8	192,9	62,8
Beräkningsteknisk överföring till hushållen						22,1	41,0
Statsbudgetens saldo efter beräkningsteknisk överföring till hushållen						170,8	21,8
Skulddispositioner m.m.	4,4	14,7	26,4	-30,3	-5,3	-7,3	0,0
Statsskuld förändring	25,4	20,9	16,8	-123,5	-76,1	-178,1	-21,8
Statsskuld vid årets slut efter beräkningsteknisk överföring till hushållen	1 411,2	1 432,1	1 448,9	1 325,4	1 249,3	1 071,2	1 049,3
<i>Procent av BNP</i>	<i>83,6</i>	<i>82,4</i>	<i>80,3</i>	<i>71,7</i>	<i>65,2</i>	<i>53,8</i>	<i>50,6</i>

¹Inklusive minskning av anslagsbehållningar

²Avser hela utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m.

³Normalt görs inga prognoser på In-/utlåning från myndigheter (räntekonto) utan här redovisas endast utflåtet.

⁴Varav Arbetsmarknadsfonden och Kärnbränslefonden förklarar 87 miljarder kronor respektive 19 miljarder kronor.

⁵Samma beräkningstekniska antaganden som i budgetpropositionen för 1999. Total beräkningsteknisk överföring år 2001 är 235 mdkr, varav 175,6 mdkr påverkar lånebehovet år 2001 och 13,6 mdkr år 2002. Resterande belopp påverkar lånebehovet först efter år 2002.

Riksgäldskontorets nettoutlåning till myndigheter, affärsverk och statliga bolag

De största delposterna under Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning utgörs av förändringar av myndigheternas räntekontobehållningar, in- och utbetalningar av premiepensionsmedel, Centrala studiestödsnämndens (CSN) upplåning för finansiering av studielån samt insättningsgarantiavgifter.

Sedan 1995 har medel för premiepension avsatts hos RGK. I budgetpropositionen för 1999 antogs att pensionsavgifter jämte ränta på ca 37 miljarder kronor avseende åren 1995–1997 skulle betalas ut till Premiepensionsmyndigheten under 1999. Denna utbetalning har senarelagts till år 2000 till följd av problem med uppbyggnaden av Premiepensionsmyndighetens datasystem. Utbetalningen år 2000, som kommer att avse premiepensionsmedel för åren 1995–1998, innebär att RGK:s nettoutlåning ökar med omkring 50 miljarder kronor mellan år 1999 och år 2000. Riksgäldskontorets utlåning till CSN beräknas uppgå till 11–12 miljarder per år under perioden 1998–2002.

Kassamässig korrigerigering

Kassamässig korrigerigering utgör skillnaden mellan å ena sidan saldot mellan statsbudgetens anslag och inkomsttitlar och å andra sidan nettot av in- och utbetalningar över statsverkets checkräkning (SCR) i Riksbanken. Redovisningen över SCR är kassamässig. Då utfallet av den kassamässiga korrigerigeringen beräknas residualt redovisas normalt inte några prognoser för denna post.

Överföring från AP-fonden

Som ett led i den s.k. finansiella infasningen av det nya ålderspensionssystemet kommer medel att överföras från AP-fonden till RGK. För åren 1999 och 2000 uppgår överföringsbeloppet till 45 miljarder kronor per år. Överföringsbeloppet år 2001 har ännu inte fastställts. Beräkningstekniskt antas överföringsbeloppet år 2001 uppgå till 235 miljarder kronor, vilket är samma antagande som ingick i budgetpropositionen för 1999. Då överföringen 2001 till viss del består av bostadsobligationer som antas behållas till förfallotidpunkten påverkas lånebehovet med ca 176 miljarder istället för 235 miljarder kronor detta år. År 2002 beräknas bostadsobligationer inklusive kupongräntor till ett värde av ca 14 miljarder kronor förfalla till betalning och därmed minska lånebehovet. Efter år 2002 beräknas bostadsobligationer till ett värde av ca 46 miljarder återstå. Bostadsobligationerna förfaller och minskar lånebehovet efterföljande år.

Avgiftsväxling med anledning av pensionsreformen

För åren 2001 och 2002 beräknas den avgiftsväxling som föranleds av det reformerade pensionsystemet öka lånebehovet med 30 miljarder kronor per år. Beloppen är beräkningstekniska antaganden i avvaktan på beslut om formerna för avgiftsuttag till det reformerade ålderspensionsystemet. Det beräkningstekniska antagandet är en följd av att statsbudgeten kommer att försvaras med ca 30 miljarder kronor per år efter det att ett avgiftsuttag motsvarande intjänade pensionsrätter införs i det reformerade pensionsystemet.

Tabell 4.11 Statsbudgetens saldo efter överföring till hushållen samt justering för större engångseffekter

Miljarder kronor

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Statsbudgetens saldo (efter beräkningsteknisk överföring till hushållen)	-138,6	-21,0	-6,2	9,7	93,2	70,8	170,8	21,8
varav Beräkningsteknisk överföring till hushållen							-22,1	-41,0
Större engångseffekter	20,2	84,2	50,2	24,9	112,5	59,4	210,6	28,6
varav Försäljning av statliga bolag m.m.	8,7	5,0	15,6	11,2	45,0	45,0	35,0	15,0
Överföring från AP-fonden ¹					45,0	45,0	175,6	13,6
Premiepensionsmedel, nettoinbetalningar	9,1	10,5	12,1	13,7	22,5	-30,6 ²		
Statsbudgetens saldo (justerat för större engångseffekter)	-158,8	-105,2	-56,4	-15,2	-19,3	11,4	-39,8	-6,8

¹ Samma beräkningstekniska antaganden som i budgetpropositionen för 1999. Total beräkningsteknisk överföring år 2001 är 235 mdkr, varav 175,6 mdkr påverkar lånebehovet år 2001 och 13,6 mdkr år 2002. Resterande belopp påverkar lånebehovet först efter år 2002.

² Varav inbetalning 19,0 mdkr och utbetalning 49,6 mdkr. Utbetalningen avser premi epensionsmedel för åren 1995–1998.

Saldo justerat för engångseffekter

Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn åren 2001 och 2002 beräknas överträffa det målsatta överskottet på 2 procent av BNP. Dessa överskjutande överskott antas beräkningstekniskt tillföras hushållssektorn så att budgetmålen uppnås exakt. I tabell 4.11 redovisas budgetsaldot justerat för större engångseffekter under förutsättning att överskott i de offentliga finanserna utöver målsatta överskott fr.o.m. år 2001 överförs till hushållen. Av tabellen framgår att det för engångsvisa effekter justerade budgetsaldot är negativt för samtliga år utom år 2000.

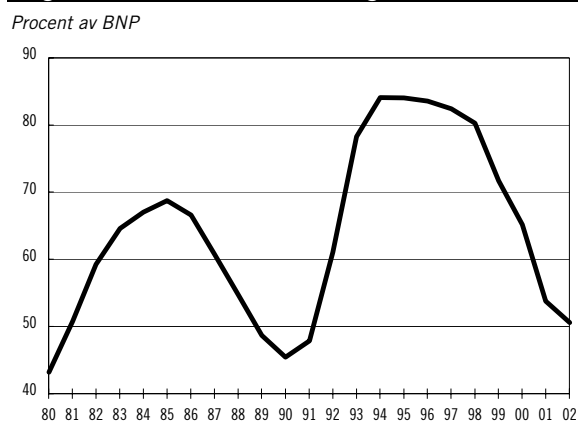
Efter det att det finansiella sparande som överstiger målet för år 2002 beräkningstekniskt har tagits i anspråk för skattesänkningar och utgiftsreformer, beräknas amorteringen på statsskulden uppgå till 22 miljarder kronor detta år. Att statsbudgetens saldo visar överskott även efter denna beräkningstekniska överföring till hushållen beror dock på tillfälliga inkomstförstärkningar till följd av försäljningar av statlig egendom (15 miljarder kronor) och effekten på statsbudgetens saldo till följd av överföringar från AP-fonden (14 miljarder kronor) år 2002. Exklusive dessa två tillfälliga inkomstförstärkningar visar statsbudgeten ett underskott på ca 7 miljarder kronor. Slutsatsen är att statsskulden på sikt nominellt kommer att vara ungefär oförändrad eller öka vid det målsatta överskottet i de offentliga finanserna på 2,0 procent av BNP. Större delen av det målsatta överskottet i de offentliga finanserna kommer i stället att komma från ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Detta är en följd av att ålderspensionsreformen på lång sikt innebär en mycket stor omfördelning av det offentliga finansiella sparandet från staten till ålderspensionssystemet.

Statsskulden

Statsskuldens utveckling bestäms huvudsakligen av det beräknade lånebehovet. Statsskulden påverkas emellertid även av valutaförändringar eftersom omkring en fjärdedel av skulden är upplånad i utländsk valuta. Dessa lån värderas till aktuella valutakurser. Under 1998 ökade statsskulden med 17 miljarder kronor till 1 449 miljarder kronor i slutet av året. Förklaringen till att statsskulden ökade trots ett budgetsaldo på nära 10 miljarder kronor är att valutaskulden

ökade till följd av en försvagning av kronan. Under perioden 1999–2002 beräknas statsskulden minska med ca 400 miljarder kronor till ca 1 050 miljarder kronor (se tabell 4.11). Statsskulden beräknas minska med ca 43 miljarder kronor mer än beräknad amortering under perioden, främst till följd av en starkare krona. Kronan antas framför allt stärkas under 1999 vilket leder till en minskning av valutaskulden detta år med ca 30 miljarder kronor. Valutaskuldens förändring framgår av tabell 4.10 under posten Skulddispositioner m.m..

I diagram 4.2 visas statsskuldens andel av BNP (skuldkvoten) under perioden 1980–2002. Som framgår ökade skuldkvoten kraftigt under första delen av 1980-talet. År 1985 uppgick statsskulden till 69 procent av BNP. Under 1980-talets senare hälft minskade skuldkvoten för att år 1990 uppgå till endast 46 procent av BNP. Under 1990-talets första hälft ökade statsskulden snabbt för att stabiliseras runt 85 procent av BNP åren 1994 och 1995. Efter 1995 har skuldkvoten successivt minskat. I slutet av år 1998 uppgick skuldkvoten till ca 80 procent och år 2002 beräknas den uppgå till ca 51 procent av BNP. Detta innebär att skuldkvoten under beräkningsperioden 1999–2002 minskar med nära 30 procentenheter efter den antagna överföringen till hushållen åren 2001 och 2002. Minskningen av statsskulden från år 1999 förklaras emellertid till övervägande del av de engångseffekter som redovisats ovan.

Diagram 4.2 Statsskuldens utveckling

Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Statsbudgetens saldo innehåller till skillnad från statens finansiella sparandet allt som påverkar statens lånebehov som t.ex. Riksgäldskontorets nettoutlåning och överföringar till eller från AP-fonden. Statens finansiella sparande visar istället den förändring av statens finansiella nettoförmögenhet som sker genom reala transaktioner.

I tabell 4.12 redovisas de viktigaste förklaringarna till varför statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande skiljer sig åt. En viktig förklaring är överföringen av medel från AP-fonden till statsbudgeten. Engångsöverföringen år 2001 kommer delvis att bestå av bostadsobligationer som skall förvaltas av Riksgäldskontoret tills det att obligationerna förfaller till betalning. Till den del dessa obligationer förfaller till betalning efter år 2001 påverkas inte statens lånebehov detta år. En annan viktig förklaring är den utlåning som Riksgäldskontoret förmedlar till studerande via CSN. Ytterligare en skillnad finns i försäljningar av statliga aktieinnehav som förbättrar statsbudgetens saldo men inte det finansiella sparandet, eftersom byte av en finansiell tillgång mot en annan inte har någon effekt på den finansiella förmögenhetsställningen. Slutligen påverkas statsbudgetens saldo men inte det finansiella sparandet av kurs- och valutavinster/förluster på statskulden.

Tabell 4.12 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande efter beräkningsteknisk överföring till hushållen

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Statsbudgetens saldo	9,7	93,2	70,8	170,8	21,8
Effekt av överföring från AP-fonden				59,4	-13,6
CSN studielån ¹	7,6	8,5	9,2	9,7	9,1
Försäljning av bolag m.m.	-4,8	-45,0	-57,0	-35,0	-15,0
Kurs-/valuta förluster på statsskulden	25,4	11,8	6,9	14,6	1,7
Delpensionsfonden	-6,3				
Övrigt	2,5	-0,3	-0,8	1,4	2,1
Finansiellt sparande i staten	34,1	68,3	29,1	220,9	6,1

¹Nettot inkluderar förutom "CSN studielån" under Riksgäldskontorets nettoutlåning (tabell 4.10) även inbetalningar på inkomsttypen 4000 Återbetalning av lån.

4.5 Kommunsektorns finanser

Kommunsektorns finansiella sparande uppgick år 1998 till -1,6 miljarder kronor. För år 1999 beräknas det finansiella sparandet öka och uppgå till 2,2 miljarder kronor. Under åren 2000 och 2001 stärks kommunsektorns sparande ytterligare eftersom inkomsterna förväntas öka samtidigt som kommunsektorn antas anpassa sina utgifter efter en mer långsiktig inkomstutveckling. Kommunsektorns finansiella sparande beräknas bli tillräckligt stort för att balanskravet skall kunna uppnås för sektorn som helhet från och med år 2000.

Förra året ökade kommunsektorns konsumtion med 1,3 procent i fasta priser enligt det preliminära utfallet från nationalräkenskaperna för år 1998. Därmed uppgick konsumtionen till ca 18,0 procent av BNP. År 1999 beräknas kommunsektorns konsumtion växa med ca 1,0 procent. Därefter förväntas konsumtionen att öka med i genomsnitt ca 0,8 procent per år fram till år 2002. Konsumtionsökningen möjliggörs genom en gynnsam utveckling av både skatteinkomster och statsbidrag. En närmare redovisning av kommunsektorns finanser ges i kapitel 9 och bilaga 1 Svensk ekonomi.

Tabell 4.13 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	443,5	457,5	482,4	500,5	511,3
Utgifter	445,1	455,4	473,3	491,4	507,1
Finansiellt sparande	-1,6	2,2	9,1	9,1	4,2

4.6 Ålderspensionssystemet

Utgifterna för inkomstrelaterad ålderspension, som finansieras ur Allmänna pensionsfonden och redovisas vid sidan av statsbudgeten, beräknas i år uppgå till 135 miljarder kronor. Ålderspensioner finansierade över statsbudgeten uppgår till cirka 11 miljarder kronor.

Före år 1999 omfattade de statliga takbegränsade utgifterna vid sidan av statsbudgeten dels försäkringen för allmän tilläggspension (ATP), dels utgifter för delpension- och arbetsskadeförsäkring. Från och med budgetåret 1999 bokförs de senare på statsbudgeten. Med anledning av ålderspensionsreformen har från och med år 1999 finansieringsansvaret för efterlevande- och för-

tidspensioner inom ATP förts över till statsbudgeten. I gengäld har finansieringsansvaret för större delen av utgifterna för folkpension i form av ålderspension förts till AP-fonden. Takbegränsade utgifter vid sidan av statsbudgeten omfattar numera således enbart inkomstrelaterad ålderspension. Ålderspensionssystemet inkluderar AP-fonden och från och med år 1999 även Premiepensionsmyndigheten.

Enligt riksdagens beslut överförs under åren 1999 och 2000 ett belopp på 45 miljarder kronor vartdera året från AP-fonden till statsbudgeten, som ett led i den s.k. finansiella infasningen av det nya ålderspensionssystemet. Ytterligare en överföring avses ske år 2001. Storleken på denna är inte beslutad, men i likhet med i budgetpropositionen för 1999 har gjorts ett beräkningstekniskt antagande om att överföringen uppgår till 235 miljarder kronor.

Formerna för avgiftsuttag till det reformerade ålderspensionssystemet har inte slutligen avgjorts och i avvaktan på beslut i denna fråga ligger nuvarande avgiftsnivåer kvar. Eftersom dessa är lägre än vad som motsvarar det avgiftsuttag som skall gälla i det reformerade systemet kommer AP-fondens avgiftsintäkter att öka med ca 30 miljarder kronor per år när en slutlig reglering av avgifterna äger rum. Detta kompenseras av att statsbudgeten försvagas med motsvarande belopp. I redovisningen nedan antas att reglering av avgiftsuttaget kommer att ske den 1 januari år

2001. Om reglering sker vid en annan tidpunkt måste överföringsbeloppet år 2001 anpassas därtill.

Sedan 1995 avsätts medel hos Riksgäldskontoret för en framtida överföring till premiepensionssystemet. Enligt besked från Premiepensionsmyndigheten kan placering av premiepensionsmedlen på individuella konton ske först under år 2000. Detta år kommer därför medel motsvarande premiepensionsrätt för fyra år att överföras till Premiepensionsmyndigheten.

Under 1998 överfördes AP-fondens fastighetsinnehav till bolagsform. Detta skall rätteligen bokföras som ett positivt finansiellt sparande, eftersom det innebär ökade finansiella tillgångar och minskade reala tillgångar. Statistiska centralbyrån har emellertid valt att inte beakta denna transaktion, med hänsyn till att fondens tidigare uppköp av fastigheter inte har registrerats i nationalräkenskaperna. Denna praxis tillämpas även här och innebär ett lägre finansiellt sparande för AP-fonden än vad som redovisats bland annat i budgetpropositionen för 1999.

Till följd av övergångseffekterna av pensionsreformen reduceras AP-fondens finansiella sparande åren 1999–2001. När övergångseffekterna är över år 2002 beräknas sparandet i pensionsystemet, dvs. AP-fonden och premiepensionssystemet uppgå till drygt 31 miljarder kronor eller 1,5 procent av BNP.

Tabell 4.14 Pensionssystemets finansiella sparande

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	132,8	144,6	187,9	189,5	181,9
Pensionsavgifter	92,1	107,6	110,4	113,7	117,3
Reglering av avgiftsuttaget				30,0	30,0
Överföring av premiepensionsmedel			49,6	21,2	18,9
Räntor, utdelningar	40,7	37,0	27,9	24,6	15,7
Utgifter	125,8	181,5	185,3	379,6	150,7
Pensioner	124,9	135,0	138,7	143,2	149,3
Överföring till staten		45,0	45,0	235,0 ¹	
Övriga utgifter	0,9	1,5	1,6	1,4	1,4
Finansiellt sparande	7,0	-36,9	2,6	-190,1	31,2
AP-fonden	7,0	-36,9	49,1	-213,5	9,3
Premiepensionsmyndigheten			51,7	23,4	21,9

¹ Beräkningstekniskt antagande

4.7 Den offentliga sektorns finanser

År 1998 uppgick den offentliga sektorns finansiella sparande till 39,5 miljarder kronor eller 2,2 procent av BNP, enligt redovisningen i nationalräkenskaperna. Jämfört med motsvarande bedömning i budgetpropositionen för 1999 blev sparandet cirka 16,5 miljarder kronor större. Det bättre utfallet beror i huvudsak på att skatteinkomsterna blev högre än väntat.

Genom överskottet 1998 har den offentliga sektorns finansiella sparande förbättrats med nära 60 miljarder kronor sedan 1997 och med nära 200 miljarder kronor sedan 1994.

I år beräknas det finansiella sparandet uppgå till 33,5 miljarder kronor eller 1,8 procent av BNP. Skatterna som andel av BNP (skattekvoten) ligger kvar på 1998 års nivå, trots vissa skattesänkningar. Dessa motverkas av att skatteinkomsterna ökar till följd av periodiseringseffekter. Nedgången i sparandet med 0,4 procent av BNP från 1998 kan hänföras till att utgifterna exkl. räntor stiger som andel av BNP.

Det finansiella sparandet förstärks till cirka 2 procent av BNP år 2000. Skattekvoten sjunker från den tillfälligt högre nivån 1998 och 1999. Förbättringen av sparandet beror på att utgifterna som andel av BNP minskar. Med hittills beslutade och föreslagna regelförändringar förstärks sedan sparandet till 3,1 procent av BNP år 2001 och till 4 procent av BNP år 2002. Förbättringen beror på en fortsatt nedgång av utgifterna som andel av BNP, medan skattekvoten i stort

sett är oförändrad. Inkomsterna av räntor och utdelningar sjunker eftersom de finansiella tillgångarna minskar, främst genom AP-fondens överföringar till staten (se kapitel 4.6), men även till följd av försäljningar av statliga bolag. Inkomsterna från dessa försäljningar inkluderas per definition inte i det finansiella sparandet. Därmed reduceras den offentliga skulden och ränteutgifterna när försäljningsinkomsterna används till amorteringar av statsskulden.

Det finansiella sparandet i offentlig sektor åren 2001 och 2002 överträffar det målsatta överskottet på 2 procent av BNP med ca 22 resp 41 miljarder kronor. Dessa överskjutande överskott antas i föreliggande kalkyl beräkningstekniskt tillföras hushållssektorn, så att budgetmålet för den offentliga sektorn uppnås exakt.

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld definierad enligt de s.k. Maasterichtkriterierna, har som andel av BNP sjunkit sedan 1995 och uppgick vid utgången av 1998 till 75,4 procent av BNP. Under prognosperioden minskar den konsoliderade bruttoskulden nominellt och understiger även med den antagna överföringen till hushållen 60 procent av BNP år 2001.

Nettoskulden, som är nettot av den offentliga sektorns samtliga finansiella tillgångar och skulder, sjunker i takt med de finansiella överskotten och de värdeförändringar som sker på tillgångar och skulder. I slutet av prognosperioden beräknas nettoskulden uppgå till ca 0,5 procent av BNP.

Tabell 4.15 Offentliga sektorns finanser

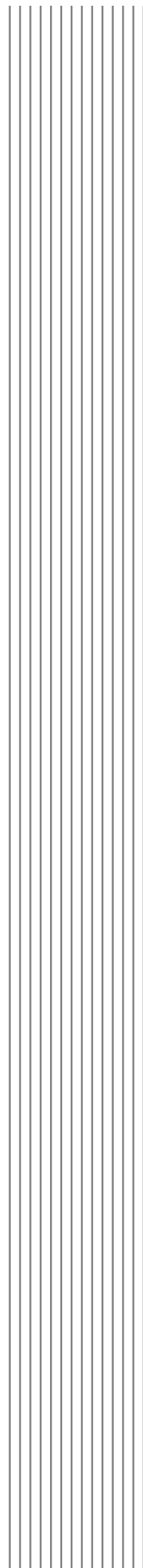
Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	1 164,9	1 181,1	1 200,8	1 242,4	1 276,3
<i>Procent av BNP</i>	<i>64,6</i>	<i>63,9</i>	<i>62,6</i>	<i>62,4</i>	<i>61,5</i>
Skatter och avgifter	1 012,6	1 035,9	1 058,9	1 102,6	1 142,4
<i>Procent av BNP</i>	<i>56,1</i>	<i>56,0</i>	<i>55,2</i>	<i>55,3</i>	<i>55,1</i>
Kapitalinkomster	82,1	73,5	69,6	66,6	59,1
Övriga inkomster	70,2	71,8	72,3	73,2	74,7
Utgifter	1 125,3	1 147,6	1 160,1	1 180,4	1 193,8
<i>Procent av BNP</i>	<i>62,4</i>	<i>62,1</i>	<i>60,5</i>	<i>59,2</i>	<i>57,6</i>
Transfereringar	516,1	522,7	522,3	532,0	532,6
Konsumtion och investeringar	505,5	529,7	551,5	572,5	591,4
Ränteutgifter	103,7	95,3	86,3	75,9	69,8
Finansiellt sparande före överföring	39,6	33,5	40,7	62,0	82,5
<i>Procent av BNP</i>	<i>2,2</i>	<i>1,8</i>	<i>2,1</i>	<i>3,1</i>	<i>4,0</i>
Beräkningsteknisk överföring				22,1	41,0
Finansiellt sparande efter överföring				39,8	41,5
<i>Procent av BNP</i>				<i>2,0</i>	<i>2,0</i>
Finansiell ställning					
Nettoskuld	277,0	186,1	112,9	47,7	7,2
<i>Procent av BNP</i>	<i>15,4</i>	<i>10,1</i>	<i>5,9</i>	<i>2,4</i>	<i>0,3</i>
Konsoliderad bruttoskuld	1 359,4	1 250,3	1 192,8	1 080,2	1 057,8
<i>Procent av BNP</i>	<i>75,4</i>	<i>67,6</i>	<i>62,2</i>	<i>54,2</i>	<i>51,0</i>

5

Uppföljning av utgifter för 1998, utgiftsprognos för 1999 och tilläggs- budget för 1999

5 Uppföljning av utgifter för 1998, utgiftsprognos för 1999 och tilläggsbudget för 1999

5.1 Inledning

Regeringen skall, enligt 37 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten, senast fyra månader efter budgetårets slut redovisa statsbudgetens preliminära utfall. Vidare skall regeringen förklara väsentliga skillnader mellan budgeterade belopp och preliminärt utfall. För budgetåret 1998 redovisas ett preliminärt utfall i avsnitt 5.2. En uppföljning av det preliminära utfallet för inkomsterna återfinns i avsnitt 6.5.

För det innevarande året skall regeringen enligt 36 § lagen om statsbudgeten redovisa prognoser över utfallet av statens inkomster och utgifter samt statens lånebehov vid minst två tillfällen. Väsentliga skillnader mellan budgeterade belopp och beräknat utfall skall förklaras. I denna proposition redovisas en första prognos för år 1999. En andra prognos kommer att redovisas i budgetpropositionen för 2000. I avsnitt 5.3 redovisas utgiftsprognosen för 1999, inklusive utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Inkomstberäkningarna för år 1999 redovisas i avsnitt 6.4.

Förslaget till tilläggsbudget för 1999 redovisas i avsnitt 5.4.

5.2 Uppföljning av statsbudgetens preliminära utfall 1998

I detta avsnitt ges en översiktlig redogörelse av det preliminära utfallet för 1998. En detaljerad redovisning av det slutliga utfallet för budgetåret 1998 kommer att ges i en skrivelse till riksdagen i juni 1999.

5.2.1 Statsbudgetens preliminära utfall 1998

Statsbudgetens saldo är detsamma som statens lånebehov (med motsatt tecken). Ett positivt saldo innebär att staten amorterar på statsskulden.

I tabell 5.1 redovisas det preliminära utfallet för statsbudgeten och en jämförelse görs med anvisade belopp i statsbudgeten. Budgetsaldot uppgick år 1998 till 9,7 miljarder kronor. I statsbudgeten beräknades budgetsaldot till -14,9 miljarder kronor. Utfallet blev därmed 24,6 miljarder kronor bättre än beräknat. Jämfört med utfallet år 1997 har statsbudgetens saldo förbättrats med 15,9 miljarder kronor.

Statsbudgetens inkomster beräknades i statsbudgeten till 676,1 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 706,3 miljarder kronor, vilket är 30,2 miljarder kronor högre än beräknat. Ök-

ningen förklaras främst av högre skatteinkomster (se vidare avsnitt 6.5).

Det preliminära utfallet för statsbudgetens utgifter blev 696,6 miljarder kronor. Det är 5,6 miljarder kronor högre än budgeterat. Framför allt är det högre utgifter för statsskuldräntorna som förklarar det högre utfallet. Under budgetåret 1998 tillfördes på tilläggsbudget 1,8 miljarder kronor.

Tabell 5.1 Statsbudgetens preliminära utfall år 1998

Miljarder kronor

	Stats- budge- ten	Tilläggs- budget	Totalt	Preli- minärt utfall	Diff utfall stats- budget
Inkomster	676,1		676,1	706,3	30,2
Utgifter:	691,0	1,8	692,7	696,6	5,6
Varav utgifter exkl. stats- skuldräntor	583,7 ¹	1,8	580,5	585,7	2,0
Varav stats- skuldräntor	109,1	0,0	109,1	113,4	4,3
Varav riks- gäldskontor- ets nettoutlå- ning m.m.	-1,8	0,0	-1,8	-2,5	-0,7
Budgetsaldo	-14,9	-1,8	-16,7	9,7	24,6

¹ Inkl. posten Minskning av anslagsbehållningar med 5 miljarder kr onor.

5.2.2 Takbegränsade utgifter 1998

Utgiftstaket för staten omfattar utgiftsområdena 1-25 samt 27. Utgiftsområde 26 *Statsskuldräntor m.m.* ingår således inte. Till de takbegränsade utgifterna adderas också socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten samt posten *Minskning av anslagsbehållningar*. Skillnaden mellan det fastställda utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna utgörs av budgeteringsmarginalen.

Riksdagen fastställde våren 1996 utgiftstaket för staten för budgetåret 1998 till 720 miljarder kronor.

I statsbudgeten beräknades de takbegränsade utgifterna till 716,4 miljarder kronor (se tabell 5.2). Budgeteringsmarginalen beräknades uppgå till 3,6 miljarder kronor.

I budgetpropositionen för 1999 beräknades budgeteringsmarginalen för år 1998 till 1,1 miljarder kronor. Regeringen gjorde i denna proposition bedömningen att utgiftstaket för staten var hotat. Regeringen beslutade därför om ett antal senareläggningar och reduceringar av utgifter för att undvika ett överskridande.

Det preliminära utfallet för de takbegränsade utgifterna blev 718,3 miljarder kronor. Det innebär att de takbegränsade utgifterna beräknas bli 1,7 miljarder kronor lägre än utgiftstaket för staten. Budgeteringsmarginalen blev därmed 1,9 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. Statens utgifter exklusive statsskuldräntor uppgick till 585,7 miljarder kronor, vilket är 2 miljarder kronor högre än vad som budgeterades i statsbudgeten. Det preliminära utfallet för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten uppgick till 132,6 miljarder kronor, vilket är 0,1 miljarder kronor lägre än beräknat i budgetpropositionen för 1998.

Som andel av BNP uppgick de takbegränsade utgifterna för år 1998 preliminärt till 39,8 procent, vilket är 0,4 procentenheter mindre än år 1997. Jämfört med år 1997 ökade de takbegränsade utgifterna med 19,4 miljarder kronor.

Tabell 5.2 Takbegränsade utgifter år 1998

Miljarder kronor

	Stats- budgeten	Preliminärt utfall	Differens
Utgifter exkl. statsskuld- räntor	583,7 ¹	585,7	2,0
Socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten	132,7	132,6	-0,1
Takbegränsade utgifter	716,4	718,3	1,9
Budgeteringsmarginal	3,6	1,7	-1,9
Utgiftstak för staten	720,0	720,0	0,0

¹ Inkl. posten Minskning av anslagsbehållningar med 5 miljarder kr onor.

5.2.3 Statsbudgetens preliminära utgifter 1998

Som framgår av tabell 5.1 uppgick det preliminära utfallet för statsbudgetens utgifter till 696,6 miljarder kronor. Det är 5,6 miljarder kronor högre än vad som ursprungligen budgeterades. På tilläggsbudget tillfördes 1,8 miljarder kronor och det preliminära utfallet är därmed 3,9 miljarder kronor högre än totalt anvisade medel.

En större förbrukning än anvisade medel kan finansieras genom att myndigheterna utnyttjar ingående reservationer/anslagssparande eller anslagskredit eller genom att regeringen genom särskilda beslut, s.k. medgivet överskridande, tillför ett anslag ytterligare medel.

Avvikelserna per utgiftsområde i förhållande till anvisade medel på statsbudgeten redovisas i tabell 5.3. Det preliminära utfallet för de 27 utgiftsområdena är 6,3 miljarder kronor högre än

budgeterat. För utgiftsområde 6, 10, 22, 25, 26 och 27 blev det preliminära utfallet mer än 1 miljard kronor högre än anvisat på statsbudgeten. Två utgiftsområden, utgiftsområde 13 *Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet* och utgiftsområde 23 *Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar*, redovisar utfall som underskrider budgeterade belopp i statsbudgeten med mer än 1 miljard kronor.

Nedan kommenteras endast de större avvikelserna mellan budgeterade belopp i statsbudgeten och det preliminära utfallet.

Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 41,2 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 1,2 miljarder kronor högre än budgeterat. De högre utgifterna är framför allt hänförliga till anslaget *Försvarmakten*, vars utfall blev 1,4 miljarder kronor högre än anvisat. Den högre förbrukningen inom utgiftsområdet ryms inom tillgängliga medel, då anslagssparande från tidigare budgetår har nyttjats.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Det preliminära utfallet för utgiftsområdet blev 2,5 miljarder kronor eller knappt 7 procent högre än vad som budgeterades i statsbudgeten. Differensen förklaras till största delen av högre utgifter för anslaget *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* Utfallet för anslaget blev 20,7 miljarder kronor, vilket är 2,8 miljarder kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Utgifterna för sjukpenningen har ökat kraftigt på grund av ett större antal sjukdagar, bl.a. som en följd av att långtids-sjukskrivningarna har ökat. Under år 1998 har riksdagen beslutat om en höjning av ersättningsnivån, förkortat sjuklöneperioden samt tagit bort begränsningsreglerna kring kompletterande avtalsersättningar.

Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Det preliminära utfallet för utgiftsområdet blev 5,4 miljarder kronor eller 12,6 procent lägre än anvisat i statsbudgeten. Avvikelsen hänförs till anslaget *Bidrag till arbetslöshetsersättning*. Orsaken är att den öppna arbetslösheten blev lägre än vad som tidigare prognostiserats. I budgetpropositionen för 1998 beräknades den öppna arbetslösheten till 7,4 procent. I 1998 års ekonomiska vårproposition nedreviderades den öppna arbetslösheten till 6,7 procent. Till följd av detta

minskades anslaget med 4,2 miljarder kronor på tilläggsbudget. Utfallet för den öppna arbetslösheten blev 6,5 procent, dvs. 0,9 procentenheter lägre än vad som antogs i budgetpropositionen för 1998.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

I statsbudgeten anvisades totalt 24,1 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 27,4 miljarder kronor, vilket är 3,3 miljarder kronor eller 13,6 procent högre än anvisade medel. Avvikelsen beror främst på att Banverket och Vägverket utnyttjat delar av sina anslagssparanden.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Det preliminära utfallet uppgår till 11,8 miljarder kronor och är därmed 1,9 miljarder kronor lägre än anvisade medel i statsbudgeten. Förklaringen är främst att de EU-finansierade utgifterna för bl.a. *Arealersättning och djurbidrag m.m.* och *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter m.m.* blev lägre än budgeterat. Vidare senarelades utgifter om knappt 0,4 miljarder kronor för miljöersättning avseende flerårig vallodling från år 1998 till år 1999.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Det preliminära utfallet för utgiftsområdet uppgår till 96,8 miljarder kronor, vilket är 3,7 miljarder kronor högre än anvisade medel i statsbudgeten. I 1998 års ekonomiska vårproposition tillfördes utgiftsområdet, framför allt anslaget *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting*, ytterligare 4,2 miljarder kronor på tilläggsbudget.

Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

Utgifterna för statsskuldsräntorna påverkas främst av statsskuldens storlek, räntenivåer och växelkurser, men även av mer tekniska faktorer till följd av Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik. Utgiftsområdet redovisar för året 1998 de högsta utgifterna av samtliga utgiftsområden. Utgiftsområdets andel av statsbudgetens utgifter uppgick till drygt 16 procent.

I statsbudgeten anvisades 109,1 miljarder kronor. Det preliminära utfallet uppgår till 113,4 miljarder kronor. Utfallet blev således knappt 4,3 miljarder kronor högre än anvisat belopp. Skillnaden förklaras främst av högre ränteutgifter på lån i utländsk valuta och ökade valutakursförlustar till följd av att kronan försvagades i förhållande till de valutakurser som beräkningen i statsbudgeten baserades på.

Utgiftsområde 27 Avgiften till EG-budgeten

Det preliminära utfallet för utgiftsområdet uppgår till 21,2 miljarder kronor, vilket är 1,6 miljarder kronor eller 8 procent högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Avvikelsen förklaras huvudsakligen av högre utgifter för anslagen *Mervärdesskattebaserad avgift* och *Avgift baserad på bruttonationalinkomsten*. Den mervärdesskattebaserade avgiften och avgiften baserad på bruttonationalinkomsten blev 1,1 miljarder kronor respektive 0,4 miljarder kronor högre än anvisat i statsbudgeten.

Den största delen av ökningen beror på uppreviderade avgiftsbaser för åren 1995-1997, (framför allt blev mervärdesskattebasen år 1997 större än vad som tidigare antagits), vilket ökade avgiften med omkring 0,9 miljarder kronor. Den andra större effekten beror på att ECU-kursen den sista december 1997 blev högre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1998. Kursen per den sista december 1997 avgör till vilken kurs betalningarna görs under år 1998. Den högre ECU-kursen medförde därför ökade utgifter på ca 0,4 miljarder kronor i förhållande till vad som beräknades i statsbudgeten.

Minskning av anslagsbehållningar

I statsbudgeten för år 1998 beräknades en förbrukning av anslagsbehållningarna med 5 miljarder kronor. Denna förbrukning redovisades i en särskilda post *Minskning av anslagsbehållningar*. Posten är ett netto mellan förbrukning av kvarstående medel från föregående budgetår och sparade medel från innevarande budgetår samt utnyttjande av anslagskredit. I redovisningen av det preliminära utfallet ingår förbrukningen av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit i utgifterna för respektive utgiftsområde. Det preliminära utfallet visar att anslagsbehållningarna minskade med 4,7 miljarder kronor år 1998.

Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m.

Det preliminära utfallet för Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning inklusive den kassamässiga korrigeringen uppgick till minus 2,5 miljarder kronor. Utfallet för RGK:s nettoutlåning m.m. blev därmed 0,7 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. Två delförklaringar till minskningen är att Centrala studie-stödsnämndens upplåning för studielån blev lägre än beräknat och att det s.k. Securumlånet återbetalades till RGK.

Tabell 5.3 Statsbudgetens utgifter år 1998

Miljarder kronor

	Statsbudget	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Preliminärt utfall	Differens Utfall stats- budget
U0 1 Rikets styrelse	4,0	0,0	4,0	4,3	0,4
U0 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	2,1	0,0	2,0	2,0	-0,1
U0 3 Skatteförvaltning och uppbörd	5,7	0,0	5,7	5,9	0,2
U0 4 Rättsväsendet	21,0	0,1	21,1	21,4	0,4
U0 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2,8	0,0	2,8	2,6	-0,2
U0 6 Totalförsvaret	41,2	0,1	41,3	42,4	1,2
U0 7 Internationellt bistånd	11,4		11,4	11,5	0,0
U0 8 Invandrare och flyktingar	3,9	0,4	4,2	4,2	0,3
U0 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	22,5	0,3	22,8	23,1	0,6
U0 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	37,2		37,2	39,7	2,5
U0 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62,7		62,7	62,7	0,0
U0 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	35,8		35,8	35,9	0,1
U0 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	42,7	-4,2	38,5	37,3	-5,4
U0 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	47,5	-0,1	47,5	47,7	0,1
U0 15 Studiestöd	21,3	-0,1	21,3	21,9	0,6
U0 16 Utbildning och universitetsforskning	27,1	0,2	27,2	27,7	0,7
U0 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,3		7,3	7,3	0,0
U0 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	22,8	0,4	23,2	22,4	-0,5
U0 19 Regional utjämning och utveckling	3,6		3,6	3,4	-0,2
U0 20 Allmän miljö- och naturvård	1,2	0,1	1,2	1,4	0,2
U0 21 Energi	1,6	0,4	2,0	0,9	-0,7
U0 22 Kommunikationer	24,1	0,0	24,1	27,4	3,3
U0 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13,7	0,0	13,7	11,8	-1,9
U0 24 Näringsliv	2,7	0,0	2,7	2,8	0,1
U0 25 Allmänna bidrag till kommunerna	93,0	4,2	97,3	96,8	3,7
U0 26 Statsskuldsräntor m.m.	109,1		109,1	113,4	4,3
U0 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	19,6		19,6	21,2	1,6
Minskning av anslagsbehållningar	5,0		5,0	0,0	-5,0
Summa utgiftsområden	692,8	1,8	694,6	699,1	6,3
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m.	-1,8		-1,8	-2,5	-0,7
Summa statsbudgetens utgifter	691,0	1,8	692,7	696,6	5,6

5.3 Utgiftsprognos för 1999

Det av riksdagen beslutade utgiftstaket för år 1999 på 753 miljarder kronor ligger fast. Rege-
ringen följer noggrant utgiftsutvecklingen under
innevarande budgetår. Kontinuerlig utgiftsupp-
följning och granskning av prognoser är centralt
för att i tid kunna vidta korrigerande åtgärder.

I statsbudgeten beräknades budgetsaldot till
16 miljarder kronor för 1999, (se tabell 5.4).
Aktuell prognos för statsbudgetens saldo är
93,2 miljarder kronor, dvs. en förbättring med
77,2 miljarder kronor.

Ökade inkomster förklarar till två tredjedelar
det förbättrade budgetsaldot. Inkomsterna ökar
med 49,1 miljarder kronor jämfört med den be-
räkning som gjordes i statsbudgeten och beräk-

nas nu till 745,5 miljarder kronor. Av inkomstökningen på 49,1 miljarder kronor utgörs ca 19 miljarder kronor av högre skatteinkomster och ca 30 miljarder kronor av högre övriga inkomster. De högre inkomsterna beror främst på högre antagande om lönesummans utveckling, högre realisationsvinster i företag och hushåll samt ökade inkomster från försäljning av statlig egendom, (se kapitel 6.4 för en mer detaljerad redovisning av inkomstprognoser för år 1999).

Statsbudgetens utgifter prognostiseras till 652,3 miljarder kronor, vilket är 28,1 miljarder kronor lägre än vad som angavs i statsbudgeten. Utgifter exklusive statsskuldräntor förväntas öka med 2,2 miljarder kronor till 616 miljarder kronor.

Aktuell beräkning av statsskuldräntorna uppgår till 92,9 miljarder kronor. Det är en höjning med 8,3 miljarder kronor jämfört med statsbudgeten. Utgiftshöjningen beror framför allt på ökade kursförluster till följd av större byten av statsobligationer än vad som tidigare planerades.

Prognosen för Riksgäldskontorets nettoutlåning, inklusive den kassamässiga korrigeringen och överföringen av medel från AP-fonden, är -56,6 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten medför aktuell prognos att budgetsaldot förbättras med 38,6 miljarder kronor. Detta förklaras till största delen av att det i statsbudgeten förutsattes att de av Riksgäldskontoret tillfälligt förvaltade medlen för premiepensionen avseende inkomståren 1995-1997, skulle överföras till Premiepensionsmyndigheten under 1999. Överföringen har nu senarelagts till år 2000, vilket förbättrar budgetsaldot med 37 miljarder kronor år 1999.

Statsskulden beräknas vid utgången av år 1999 uppgå till 1 325,4 miljarder kronor, vilket är 56,9 miljarder kronor lägre än beräkningen i statsbudgeten.

Tabell 5.4 Budgetsaldo och statsskuld år 1999

Miljarder kronor

	Stats- budgeten	Prognos	Differens
Inkomster	696,4	745,5	49,1
Utgifter:	680,4	652,3	-28,1
Varav utgifter exkl. statsskuldräntor	613,8 ¹	616,0	2,2
Varav statsskuldrän- tor	84,6	92,9	8,3
Varav riksgäldskonto- rets nettoutlåning m.m. ²	-18,0	-56,6	-38,6
Budgetsaldo	16,0	93,2	77,2
Statsskuld	1 382,3	1 325,4	-56,9

¹Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.²Inklusive kassamässig korrigering och den finansiella överföringen från AP-fonden till RGK.*Prognos för takbegränsade utgifter 1999*

Riksdagen har för år 1999 fastställt utgiftstaket för staten till 753 miljarder kronor. De takbegränsade utgifterna beräknades i statsbudgeten till 749,7 miljarder kronor. I statsbudgeten uppgick därmed budgeteringsmarginalen till 3,3 miljarder kronor.

I den nu aktuella beräkningen av de takbegränsade utgifterna ingår effekten av såväl besparingar och begränsningsbelopp som effekten av förslagen på tilläggsbudgeten. Som framgår av tabell 5.5 prognostiseras de takbegränsade utgifterna till 751,8 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen beräknas därmed uppgå till 1,2 miljarder kronor, vilket är 2,1 miljarder kronor lägre än beräkningen i statsbudgeten. Minskningen beror på att utgifter exklusive statsskuldräntor bedöms öka med 2,2 miljarder kronor till 616,0 miljarder kronor. Utgifterna för ålderspensions-systemet vid sidan av statsbudgeten beräknas till 135,8 miljarder kronor, vilket är oförändrat jämfört med beräkningen i statsbudgeten.

Som andel av BNP beräknas de takbegränsade utgifterna uppgå till 40,7 procent. Jämfört med år 1998 är de takbegränsade utgifterna som andel av BNP i princip oförändrade när hänsyn tas till ålderspensionsreformens effekter på de takbegränsade utgifterna.

Tabell 5.5 Takbegränsade utgifter år 1999

Miljarder kronor

	Stats- budgeten	Prognos	Differens
Utgifter exkl. statsskuld- räntor	613,8 ¹	616,0	2,2
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	135,8	135,8	0,0
Takbegränsade utgifter	749,7	751,8	2,1
Budgeteringsmarginal	3,3	1,2	-2,1
Utgiftstak för staten	753,0	753,0	0,0

¹ Inklusive posten Minskning av anslagsbehållnin gar.

5.3.1 Utgiftsbegränsande åtgärder 1999

Om det finns risk för att utgiftstaket för staten kommer att överskridas, skall regeringen för att undvika detta enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten, vidta sådana åtgärder som den har befogenheter till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder.

Utgiftstaket är ett allvarligt budgetpolitiskt åtagande för regeringen. Ekonomistyrningsverkets senaste prognos visar att utgiftstaket för staten år 1999 riskerar att överskridas med 6,7 miljarder kronor. Regeringen delar Ekonomistyrningsverkets bedömning att utgiftstaket riskerar att överskridas och vidtar därför utgiftsbegränsande åtgärder motsvarande totalt ca 8 miljarder kronor. Åtgärderna utgörs dels av besparingar och dels av den utgiftsreduktion som beräknas uppkomma till följd av införandet av s.k. begränsningsbelopp för anslagsförbrukningen på vissa anslag. Besparingarna uppgår till totalt ca 4,2 miljarder kronor och effekten av begränsningsbeloppen beräknas till omkring 3,7 miljarder kronor. Effekten av såväl besparingar som begränsningsbeloppen har beaktats i aktuell beräkning.

Besparingar år 1999

Besparingarna för år 1999 uppgår till ca 4,2 miljarder kronor. Dessa besparingar redovisas fördelade per utgiftsområde i tabell 5.6. Av det totala besparingsbeloppet fattar regeringen beslut om ca 3,2 miljarder kronor. Resterande besparingar föreslår regeringen dels på tilläggsbudget i denna proposition, dels, vad gäller läkemedelsförmånen, i annan proposition. Förslagen på tilläggsbudget avser anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder (utgiftsområde 14 *Arbetsmarknad och arbetsliv*) och anslaget Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

(utgiftsområde 25 *Allmänna bidrag till kommuner*). De beloppsmässigt största besparingarna kommenteras nedan.

Den största besparingen på utgiftsområde 9 *Hälsovård, sjukvård och social omsorg* utgörs av en höjning av högkostnadsskyddet inom läkemedelsförmånen. Utgifterna för läkemedel har ökat mycket kraftigt mellan 1990 och 1998. Enligt regeringen är det angeläget att vidta åtgärder för att hejda denna utveckling. I avvaktan på att en mer omfattande översyn hinner genomföras, bör åtgärder vidtas inom ramen för det nuvarande systemet. Regeringen föreslår därför i prop. 1998/99:106 att högkostnadsskyddet höjs fr.o.m. 1 juni 1999 med 500 kronor från 1 300 kronor till 1 800 kronor. Besparingen för anslaget *Bidrag till läkemedelsförmånen* beräknas uppgå till 800 miljoner kronor för år 1999.

De totala besparingarna inom utgiftsområde 14 *Arbetsmarknad och arbetsliv* uppgår till 1 161 miljoner kronor. Största enskilda besparingen härrör från anslaget *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* och uppgår till 1 126 miljoner kronor. I statsbudgeten anvisades anslaget 21 961 miljoner kronor. Regeringen bedömer emellertid att behovet av konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder har minskat.

Under utgiftsområde 15 *Studiestöd* minskas anslaget *Vuxenstudiestöd m.m.* med 100 miljoner kronor. Denna besparing avser medel som står till regeringens disposition.

Besparingen inom utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande* uppgår till 120 miljoner kronor och avser anslaget *Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet*. Merparten av besparingen är en förskjutning i tiden, då 100 miljoner kronor av besparingen återförs till anslaget år 2002.

Totalt reduceras utgifterna för utgiftsområde 22 *Kommunikationer* med 500 miljoner kronor. Besparingen avser anslaget *Väghållning och statsbidrag*.

Den största enskilda besparingen på utgiftsområde 23 *Jord- och skogsbruk, fiske m.m.* avser vallstödet och uppgår till 400 miljoner kronor. Denna besparing avser senareläggning av utbetalning av miljöersättning för flerårig vallodling från år 1999 till år 2000. Senareläggningen berör anslagen *Kompletterande åtgärder inom jordbruket* och *Från EG-budgeten finansierade kompletterande åtgärder inom jordbruket*.

Tabell 5.6 Besparingar år 1999

Miljoner kronor	
Effekt på takbegränsade utgifter	1999
Utgiftsområde	
Uo 4 Rättsväsendet	45
Uo 5 Utrikesförvaltning och internationell. samverkan	50
Uo 8 Invandrare och flyktingar	15
Uo 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	860
Uo 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	115
Uo 14 Arbetsmarknad och arbetsliv ¹	1 161
Uo 15 Studiestöd	100
Uo 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	15
Uo 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjn. & byggande	120
Uo 19 Regional utjämning och utveckling	20
Uo 20 Allmän miljö- och naturvård	60
Uo 21 Energi	180
Uo 22 Kommunikationer	500
Uo 23 Jord- och skogsbruk, fiske m.m.	870
Uo 25 Allmänna bidrag till kommunerna	40
Summa besparingar	4 151

¹ Nettobesparing efter satsning på bl.a. lönebidrag och lönegaranti.

Begränsningsbelopp år 1999

Begränsningsbeloppens syfte är att säkerställa att anslagsförbrukningen år 1999 inte överstiger en viss bestämd nivå. De nivåer som anges i tabell 5.7 utgör de maximala utgifterna för berörda utgiftsområden och anslag. För utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning* är den högsta tillåtna anslagsbelastningen 29 986 miljoner kronor inklusive förbrukning av anslagsbehållningar. Den faktiska utgiftsreduktionen av samtliga begränsningsbelopp är osäker, men beräknas uppgå till totalt ca 3,7 miljarder kronor.

Tabell 5.7 Begränsningsbelopp år 1999

Miljoner kronor	
Nivåer som ej får överskridas	1999
Utgiftsområde/Anslag	
Uo 1, 1995/96 B2 Samarbete och utveckling Östersjön	279
Uo 2, A14 kontrollfunktionen i staten	116
Uo 3, A2 Skattemyndigheterna	4 482
Uo 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	3 011
Uo 5, A1 Utrikesförvaltningen	1 906
Uo 6 Totalförsvaret	45 948
Uo 7, Vo A Internationellt utvecklingssamarbete	11 150
Uo 7, Vo B Samarbete Central- och Östeuropa	835
Uo 8, B2 Särskilda åtg. i utsatta bostadsområden	142
Uo 18, E1 Lokala investeringsbidrag	960
Uo 19, 1998 A1 Regionalpolitiska åtgärder	610
Uo 21, B4 Energiforskning	247
Uo 21, B9 Åtg. för elvärmeförsörjning i Sydsverige	0
Uo 22, A2 Våghållning och statsbidrag	11 895
Uo 22, A4 Banverket: Banhållning	7 290
Uo 24, D1 Teknisk forskning och utveckling	869
Uo 24 1995/96 A 16 Program för småftg. utveckling	298
Uo 25, A2 Särsk. insatser i kommuner och landsting	950

5.3.2 Utgiftsprognoser per utgiftsområde

I tabell 5.8 redovisas de prognostiserade utgifterna per utgiftsområde samt de prognostiserade utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. För vissa utgiftsområden har utgiftsprognoserna reviderats kraftigt i förhållande till anvisade medel på statsbudgeten. De största differenserna mellan prognos och statsbudgeten redovisas utgiftsområdesvis.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Den nuvarande utgiftsprognosen innebär att utgifterna för utgiftsområdet förväntas uppgå till 4,7 miljarder kronor, vilket är 0,6 miljarder kronor högre än anvisade medel i statsbudgeten. De högre utgifterna hänför sig i huvudsak till anslagen *Regeringskansliet m.m.* och *äldreanslaget Samarbete och utveckling inom Östersjöregionen* (den s.k. Östersjömiljarden). Den högre beräknade förbrukningen finansieras av anslagssparande och reservationer.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

I statsbudgeten för år 1999 anvisades utgiftsområdet 21,9 miljarder kronor. Aktuell beräkning överstiger anvisade medel med 0,4 miljarder kro-

nor. Största delen av avvikelsen härrör från anslagen *Domstolsväsendet m.m.* och *Kriminalvården*. Utgiftsprognosen för de två anslagen innebär att tillgängliga medel överskrids och att anslagskrediten därmed måste utnyttjas.

Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet totalt 44,1 miljarder kronor. Aktuell utgiftsberäkning uppgår till 45,6 miljarder kronor och överstiger därmed anvisade medel med 1,5 miljarder kronor. Störst avvikelse uppvisar anslaget *Utveckling och investeringar*. Utgiftsprognosen för detta anslag är 1,1 miljarder kronor högre än anvisade medel. Vidare är utgifterna för anslagen *Funktionen Civil ledning* och *Funktionen Hälso- och sjukvård* 0,2 miljarder kronor respektive 0,1 miljarder kronor högre än beloppen i statsbudgeten. De högre beräknade utgifterna för dessa anslag täcks av anslagssparande och anslagskrediter.

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Den senaste utvecklingen i Förbundsrepubliken Jugoslavien ger anledning till stor oro. Sverige har åtagit sig att ge tillfälligt skydd för upp till 5 000 av de fördrivna från Kosovo som i dag befinner sig i dess närområde. Antalet registrerade i Statens invandrarverks mottagandesystem kan därför också komma att bli högre än tidigare vad som beräknats för innevarande år. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen inom området vad gäller prognoser och utgifter samt vid behov återkomma i budgetpropositionen för år 2000.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

I statsbudgeten anvisades totalt 24 miljarder kronor. Regeringen föreslår i prop. 1998/99:106 i dag bl.a. att högkostnadsskyddet inom läkemedelsförmånen höjs med 500 kronor, vilket innebär en besparing på 0,8 miljarder kronor. Denna besparing är inräknad i aktuell prognos. Aktuell prognos överstiger anvisade medel med 0,6 miljarder kronor. Den främsta orsaken till avvikelsen är att utgifterna för anslaget *Bidrag för läkemedelsförmånen* beräknas överstiga anvisat belopp i statsbudgeten med omkring 0,6 miljarder kronor. Regeringens bedömning är att en utredning bör tillsättas för att göra en översyn av läkemedelsförmånen i syfte att bl.a. få kontroll över kostnadsutvecklingen.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Aktuell beräkning visar att utgifterna inom utgiftsområdet förväntas uppgå till 84,9 miljarder kronor, vilket är ca 4,4 miljarder kronor högre än vad som anvisades på statsbudgeten. Avvikelsen härrör från anslaget *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* Aktuell prognos för anslaget uppgår till 24,6 miljarder kronor. Det är 4,5 miljarder kronor högre än vad som anvisades på statsbudgeten. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i samband med budgetpropositionen för 2000. Utgifterna för sjukförsäkringen har ökat kraftigt under år 1998 och prognoserna för år 1999 och framåt visar på en fortsatt ökning. Regeringen avser att inom kort tillsätta en särskild utredare för att bl.a. föreslå åtgärder för att dämpa den kraftiga utgiftsutvecklingen. På basis av utredarens förslag avser regeringen att ge förslag till åtgärder i 2000 års ekonomiska vårproposition.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsprognosen uppgår till 41,1 miljarder kronor och är därmed 1,2 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Till största delen förklaras ökningen av högre utgifter för anslagen för *Föräldraförsäkring* och för *Underhållsstöd*, vilka ökar med 0,6 miljarder kronor respektive 0,5 miljarder kronor. De högre utgifterna förklaras bl.a. av att tidigare icke preciserade besparingar inräknades i anslagsbeloppen i statsbudgeten. Dessa icke preciserade besparingar kommer emellertid inte att genomföras under 1999 och ingår således inte i aktuella prognoser för de två anslagen. För åren 2000-2002 föreslår regeringen en besparing för underhållsstödet uppgående till 210 miljoner kronor per år och en besparing på föräldraförsäkringen (SGI) som år 2002 uppgår till 550 miljoner kronor.

Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Prognosen för den öppna arbetslösheten år 1999 uppgår till 5,8 procent av arbetskraften.

Aktuell beräkning för utgiftsområdet uppgår till 33,5 miljarder kronor, vilket är ca 0,2 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsprognosen för år 1999 uppgår till 47,6 miljarder kronor, vilket är 0,7 miljarder kronor

lägre än anvisade medel i statsbudgeten. De lägre utgifterna förklaras till största delen av besparingen på anslaget *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder*. Regeringen bedömer att behovet av konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder har minskat sedan bedömningen i statsbudgeten.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Aktuell utgiftsprognos för utgiftsområdet uppgår till 21,1 miljarder kronor. Det är 1,4 miljarder kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Den främsta orsaken till minskningen beror på en redovisningsteknisk förändring som innebär att avräkningsprinciperna för Centrala studiestödsnämnden avseende anslaget *Studiemedel m.m.* gjorts mer enhetliga. I stället för att som tidigare tillämpa både utgifts- och kassamässig avräkning för olika slag av utgifter under anslaget tillämpas efter förändringen enbart en kassamässig avräkningsprincip. Förändringen medför att ca 1,2 miljarder kronor avräknas år 2000 i stället för år 1999. Ramen för utgiftsområdet påverkas inte av förändringen. Vidare är utgiftsprognosen för anslaget *Studiemedel m.m.* knappt 0,3 miljarder kronor lägre än anvisade medel i statsbudgeten. Minskningen förklaras främst av en något lägre studerandevolym.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

I statsbudgeten anvisades totalt 29 miljarder kronor. Utgifterna förväntas bli 1 miljard kronor högre. Den främsta orsaken till utgiftsökningen är att en del av en tidigare beslutad besparing uppgående till 1 060 miljoner kronor, som inom utgiftsområdet tagits ut genom anslagsminskningar om 566 miljoner kronor, kompenseras genom förbrukning av anslagsbehållningar. För utgiftsområdet uppgår den högsta tillåtna anslagsbelastningen till 29 986 miljoner kronor.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

För år 1999 beräknas utgifterna till 19,5 miljarder kronor, vilket är 0,9 miljarder kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Anslaget *Stöd till lokala investeringsbidrag för ekologisk hållbarhet* förklarar omkring 0,5 miljarder kronor av minskningen. Den lägre anslagsförbrukningen beror dels på besparingar (uppgående till 120 miljoner kronor), dels på utgiftsminskning till följd av begränsningsbelopp. Vidare är utgiftsprognoserna för anslagen *Räntebidrag m.m.* och *Bostadsbidrag* sammanlagt omkring 0,3 mil-

jarder kronor lägre än beloppen i statsbudgeten. De lägre beräknade utgifterna för räntebidragen förklaras främst av lägre ränteantagande.

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Utgiftsprognosen uppgår till 3,9 miljarder kronor, vilket är 1,2 miljarder kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Till största delen beror avvikelserna på att vissa åtaganden gjorda före år 1999 skall täckas av anslagsbehållningar på s.k. äldreanslag, främst äldreanslaget *Regionalpolitiska åtgärder* där utgiftsprognosen för år 1999 uppgår till 0,7 miljarder kronor. För att underlätta övergången till ett bemyndigandesystem har ett nytt anslag *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* förts upp på statsbudgeten år 1999. Anslaget uppgår under en övergångsperiod till ett lägre belopp på grund av att anslagsbehållningar på äldreanslagen istället skall tas i anspråk.

Utgiftsområde 21 Energi

Aktuell beräkning för utgiftsområdet uppgår till 1,1 miljarder kronor och understiger därmed anvisade medel i statsbudgeten med 0,6 miljarder kronor. Besparingar och utgiftsreduktioner på grund av begränsningsbeloppen förklarar ca 0,2 miljarder kronor av minskningen. Vidare har utgiftsprognosen för anslaget *Introduktion av ny energiteknik* nedreviderats med omkring 0,2 miljarder kronor jämfört med anvisade belopp i statsbudgeten. Anledningen till detta är att verksamheten ännu inte till fullo kommit igång.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

I statsbudgeten anvisades totalt 25,5 miljarder kronor. Aktuell beräkning av utgifterna uppgår till 25 miljarder kronor, vilket är 0,5 miljarder kronor lägre än anvisade medel. Till största delen förklaras minskningen av begränsningsbeloppen för anslagen *Väghållning och statsbidrag*.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

I statsbudgeten anvisades totalt 2,9 miljarder kronor till utgiftsområdet. Den aktuella utgiftsprognosen överstiger anvisade medel med 0,5 miljarder kronor. Införandet av begränsningsbelopp för två anslag beräknas reducera utgifterna med drygt 0,3 miljarder kronor. Utgiftsreduceringen på grund av dessa begränsningsbelopp är inräknad i aktuell prognos. De beräknade högre utgifterna är framför allt hänförliga till de två anslagen *Teknisk forskning och utveckling* och *Program för småföretagarutveckling, för-*

nyelse och tillväxt (anvisades på statsbudgeten budgetåret 1995/96).

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner
I statsbudgeten anvisades totalt 103,6 miljarder kronor till detta utgiftsområde. I den aktuella prognosen beräknas utgifterna bli omkring 0,8 miljarder kronor lägre. Effekten av utgiftsbe- gränsningen för anslaget *Bidrag till särskilda in- satsar i vissa kommuner och landsting* har beaktats i aktuell prognos.

Lägre utgifter för anslaget *Statligt utjämnings- bidrag till kommuner och landsting* förklarar minskningen i förhållande till anvisade medel på statsbudgeten. Statistiska centralbyrån (SCB) fastställer i januari månad de utjämningsbidrag respektive utjämningsavgifter som landets kom- muner och landsting skall erhålla eller betala un- der året. De av SCB fastställda nivåerna avseende år 1999 innebär att bidraget blir ca 0,7 miljarder lägre för året 1999 än vad som anvisades på stats- budgeten.

Utgiftsområde 27 Avgiften till EG-budgeten

Från och med år 1999 består utgiftsområdet av ett enda anslag; *Avgiften till Europeiska gemen- skapens budget*. Under detta anslag redovisas fem anslagsposter. Anslagsposterna utgörs dels av de fyra tidigare anslagen, dels av anslagsposten *Av- gift avseende Storbritanniens budgetreduktion*.

Sveriges avgift till EU beräknas bli drygt 0,7 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten för år 1999. Vad Sverige förskotts- vis skall betala under år 1999 avgörs av euro- kursen den 31 december 1998. I statsbudgeten gjordes ett antagande att kursen vid detta datum skulle bli 8,66 kronor per euro. Den 31 december uppgick kursen till 9,49 kronor per euro. Diffe- rensen mellan antagandet i statsbudgeten och kursen den 31 december 1998 är orsaken till den högre avgiften för år 1999 i jämförelse med vad som beräknades i statsbudgeten.

Sverige förväntas under år 2000 få betala en lägre avgift på grund av den påverkan som växel- kurseffekten har på avgiften under år 1999. Det finns dock andra faktorer som kan leda till att reduceringen av avgiften för år 2000 blir mindre än den justering som växelkurseffekten föranle- der. Exempel på osäkerhetsfaktorer är korrige- ringsbetalningar och ändrade prognoser för EU- budgetens utfall.

Mot bakgrund av de osäkerheter som fortfa- rande finns vad gäller EU:s ändrings- och tilläggsbudget för år 1999 föreslår regeringen inte nu någon förändring av anslaget till avgiften till Europeiska gemenskapens budget för år 1999.

Minskning av anslagsbehållningar

I statsbudgeten var förbrukningen av anslagsbe- hållningar ej fördelad per utgiftsområde, utan re- dovisades under posten *Minskning av anslagsbe- hållningar*. Förbrukningen prognostiserades i statsbudgeten till 5 miljarder kronor. I aktuell prognos ingår emellertid förbrukningen av an- slagsbehållningar under respektive anslag och ut- giftsområde.

Tabell 5.8 Prognos för takbegränsade utgifter år 1999

Miljarder kronor

	Statsbudget	Förslag till tilläggsbudget	Totalt anvisat	Prognos	Differens prognos statsbudget
UO 1 Rikets styrelse	4,2	0,0	4,2	4,7	0,6
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,7	0,0	1,7	1,7	0,0
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	5,8		5,8	6,0	0,2
UO 4 Rättsväsendet	21,9	0,0	21,9	22,4	0,4
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2,9		2,9	3,0	0,1
UO 6 Totalförsvaret	44,1	0,0	44,1	45,6	1,5
UO 7 Internationellt bistånd	11,9		11,9	12,0	0,1
UO 8 Invandrare och flyktingar	4,3	0,0	4,3	4,4	0,1
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24,0	0,1	24,1	24,6	0,6
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	80,5	0,0	80,5	84,9	4,4
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34,3		34,3	34,3	0,0
UO 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	39,9		39,9	41,1	1,2
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	33,8	0,2	33,9	33,5	-0,2
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	48,3	-0,3	48,0	47,6	-0,7
UO 15 Studiestöd	22,4	-0,1	22,4	21,1	-1,4
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	29,0	0,1	29,1	30,0	1,0
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,5	0,0	7,5	7,5	0,0
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	20,5	0,0	20,5	19,5	-0,9
UO 19 Regional utjämning och utveckling	2,7		2,7	3,9	1,2
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1,5	0,0	1,6	1,6	0,0
UO 21 Energi	1,7		1,7	1,1	-0,6
UO 22 Kommunikationer	25,5	0,0	25,5	25,0	-0,5
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	12,0		12,0	11,6	-0,3
UO 24 Näringsliv	2,9	0,0	2,9	3,4	0,5
UO 25 Allmänna bidrag till kommunerna	103,6	0,0	103,5	102,7	-0,8
UO 26 Statsskuld räntor m.m.	84,6		84,6	92,9	8,3
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	21,9		21,9	22,6	0,7
Minskning av anslagsbehållningar	5,0		5,0	0,0	-5,0
Summa utgiftsområden	698,4	0,0	698,4	708,9	10,5
Summa utgiftsområden exkl. statsskuld räntor	613,8	0,0	613,8	616,0	2,2
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	135,8		135,8	135,8	0,0
Takbegränsade utgifter	749,7		749,6	751,8	2,1
Budgeteringsmarginal	3,3		3,4	1,2	-2,1
Utgiftstak för staten	753,0		753,0	753,0	0,0

5.4 Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999

Enligt 9 kap. 5 § regeringsformen kan riksdagen för löpande budgetår på tilläggsbudget göra en ny beräkning av statsinkomster samt ändra och anvisa nya anslag. De förändringar av gällande statsbudget som nu kan överblickas och andra frågor som regeringen anser bör tas upp, redovisas i det följande.

Anslagsförändringarna i detta förslag till tilläggsbudget innebär att anvisade medel sammanlagt minskar med 29 miljoner kronor. Inklusivt av regeringen beslutade indragningar av anslagsbehållningar leder åtgärderna till en minskning av tillgängliga medel med 45 miljoner kronor.

De föreslagna ökningarna av anslag uppgår till totalt ca 656 miljoner kronor. I vissa fall finns förslag till finansiering av den föreslagna utgiftsökningen genom minskning av 1999 års anslag. I några fall föreslås indragning av anslagsbehållningar. Minskningarna av 1999 års anslag uppgår totalt till ca 685 miljoner kronor. Minskningarna till följd av indragningar av anslagsbehållningar uppgår till 16 miljoner kronor.

Regeringens ambition är att ökade utgifter skall finansieras genom motsvarande minskning av utgifterna samma år. Efter de föreslagna åtgärderna uppgår budgeteringsmarginalen till 1,2 miljarder kronor för år 1999.

5.4.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

C1 Regeringskansliet m.m.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 2 179 419 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C1 *Regeringskansliet m.m.* ökas med 2 000 000 kronor. Finansiering har skett genom att anslagen A1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.*, B1 *Funktionen civil ledning*, D2 *Försvarshögskolan* och D4 *Försvarets forskningsanstalt* inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret minskades med vardera 500 000 kronor i budgetpropositionen för 1999.

Skälen för regeringens förslag: Till och med budgetåret 1998 har utgifter om ca 2 000 000 kronor per år för fakultetsansvarig vid Geneva Centre for Security Policy (GCSP) beräknats under anslagen A1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.*, B1 *Funktionen civil ledning*, D2 *Försvarshögskolan* och D4 *Försvarets forskningsanstalt* inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret. Regeringen har beslutat att utgifterna från och med år 1999 skall finansieras av Regeringskansliet. I budgetpropositionen för 1999 minskades ovan nämnda anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret med vardera 500 000 kronor (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:FiU1, rskr. 1998/99:38, bet. 1998/99:FöU1, rskr. 1998/99:74). Anslaget C1 *Regeringskansliet m.m.* bör därför tillföras motsvarande belopp fr.o.m. år 1999.

5.4.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Statsgaranti för Riksbankens lån till Brasilien

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att för perioden 1999-2002 ställa ut kreditgaranti till Riksbanken för lån till Brasilien på högst 300 miljoner USD genom Banken för internationell betalningsutjämning (BIS).

Skälen för regeringens förslag: I december 1998 beslutade Internationella valutafondens (IMF) styrelse att bevilja Brasilien ett treårigt stabiliserings- och reformprogram. Inom ramen för programmet ställs totalt ca 40 miljarder USD eller ca 320 miljarder kronor till landets förfogande. Stödpaketet består av dels lån från internationella institutioner, dels bilaterala lån från 21 länder.

Sverige har i egenskap av medlem i den s.k. Tiogruppen ombetts att delta bland de bilaterala långivarna. Sveriges deltagande sker genom Riksbanken. Sveriges andel av de bilaterala lånen på totalt 14,5 miljarder USD uppgår till 300 miljoner USD eller ca 2,4 miljarder kronor. Enligt avtalet skall utestående lån vara återbetalda senast år 2002. De bilaterala lånen ges av Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) i Basel med garanti från de deltagande ländernas centralbanker. För Sveriges del är det således Riksbanken som garanterar lånet. Eftersom de bilaterala lånen faller utanför Riksbankens ordinarie verk-

samhet, har Riksbanken begärt statsgaranti för denna insats.

Regeringen anser det angeläget att Sverige deltar i ovannämnda stödarrangemang. Det är viktigt för Brasilien att landet tar sig ur den pågående finansiella krisen, men det har också stor betydelse för utvecklingen av världsekonomin. Regeringen anser att det är viktigt att även privata långgivare i olika länder bidrar till finansieringen genom att förnya sina lån.

Riksbanken erhåller ersättning från BIS för sin garanti. Efter ett godkännande av riksdagen kommer regeringen att uppdra åt Riksgäldskontoret att ställa ut garantin till Riksbanken. Då fastställs en avgift som motsvarar garantins förväntade ekonomiska risk och övriga kostnader för åtagandet. Denna avgift betalar sedan Riksbanken till Riksgäldskontoret, vilket innebär att statsbudgeten inte förväntas belastas med några kostnader för garantin.

A6 Statistiska centralbyrån

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 353 127 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A6 *Statistiska centralbyrån* ökas med 2 000 000 kronor. Finansiering sker dels genom att anslaget B1 *Riksförsäkringsverket* under utgiftsområde 10 minskas med 1 000 000 kronor, dels genom att anslaget E2 *Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.* under utgiftsområde 16 minskas med 1 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att det inrättas ett yrkesregister som kan ersätta den insamling av yrkesuppgifter som tidigare skett i samband med folk- och bostadsräkningar. Registret skall tillgodose både statistikens och forskningens krav på relevanta data. Yrkesuppgifter används inom yrkesmedicinsk- och samhällsvetenskaplig forskning, utbildnings-, sysselsättnings- och samhällsplanering, hälso- och sjukvårdsplanering, prognosverksamhet och inom områden som berör jämställdhetsaspekter. Det övergripande målet med uppgifterna i ett yrkesregister är att bilda underlag för framställning av officiell statistik.

Yrkesregistret bör byggas upp på det sätt som SCB har föreslagit. Förslaget innebär att befintliga yrkesuppgifter i lönestatistiken utnyttjas och

kompletteras med enkätinsamling av yrkesuppgifter från de ca 180 000 småföretag som inte ingår i lönestatistiken. Kostnaden för registret beräknas till 8,3 miljoner kronor årligen under en fyraårsperiod och därefter 6 miljoner kronor per år. Regeringen föreslår att 2 miljoner kronor anvisas för att under 1999 påbörja uppbyggnaden av ett yrkesregister vid SCB. Därutöver avser regeringen att låta SCB disponera 1 500 000 kronor för ändamålet av de medel som står till regeringens disposition under anslaget.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med den lagstiftning som krävs för att inrätta ett yrkesregister.

A7 Folk- och bostadsräkning

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 70 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner vad regeringen anfört om inriktningen av registerbaserad folk- och bostadsräkning. Registerbaserad folk- och bostadsräkning bedöms kunna genomföras år 2004 eller 2005. Sammanlagt ytterligare 100 miljoner kronor avsätts år 2001 och framöver för att genomföra projektet. Utgifterna finansieras inom ramen för berörda utgiftsområden.

Riksdagen beslutade år 1995 att det skall genomföras registerbaserad folk- och bostadsräkning år 2000 (prop. 1995/96:90, bet. 1995/96:FiU6, rskr. 1995/96:117). Regeringen har därefter informerat riksdagen att arbetet är försenat. Den genomförda försöksverksamheten visade att uppläggnings- och lägenhetsregistret i försöksområdena har fungerat bra medan folkbokföringen på lägenheter har inneburit vissa problem. Regeringen uppdrog därför åt Statistiska centralbyrån (SCB) att under hösten 1998 utreda en alternativ metod för att kunna genomföra en folk- och bostadsräkning år 2000. Med denna metod, som innebär att SCB utnyttjar registret över 1990 års folk- och bostadsräkning och gör en kompletterande uppgiftsinsamling, är det möjligt att genomföra en folk- och bostadsräkning år 2000. Detta är emellertid en mycket kostsam engångslösning. Kostnaden beräknas till ca 230 miljoner kronor.

Mot den här bakgrunden är det regeringens bedömning att fortsatta investeringar för att

möjliggöra registerbaserad folk- och bostadsräkning är det bästa alternativet. Detta förordas också av alla som använder statistiken, nämligen kommuner, statliga myndigheter och forskare. Detta alternativ är en långsiktig investering som lägger grund för framtida folk- och bostadsräkningar och möjliggör besparingar för staten och kommunerna. Problemen i folkbokföringen bedöms vara av övergående karaktär och kunna lösas bl.a. genom att skapa stabila lägenhetsbeteckningar. På grund av förseningarna kan en registerbaserad folk- och bostadsräkning genomföras först år 2004 eller 2005. Denna tidtabell förutsätter att verksamheten påbörjas redan under innevarande budgetår. Förseningarna innebär också ökade kostnader vilket medför att sammanlagt ytterligare ca 100 miljoner kronor avsätts för projektet år 2001 och framöver. Av de medel som riksdagen redan har anslagit för verksamheten återstår ca 185 miljoner kronor. Utgifterna finansieras inom ramarna för berörda utgiftsområden (utgiftsområdena 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 22). Regeringen avser att återkomma till riksdagen med den lagstiftning som krävs för att genomföra registerbaserad folk- och bostadsräkning.

A16 Statens Lokalförsörjningsverk

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag A16 *Statens Lokalförsörjningsverk: Avvecklingskostnader* uppgående till 3 300 000 kronor anvisas för år 1999. Finansiering sker genom att anslaget A5 *Täckning av merkostnader för lokaler* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har beslutat om avveckling av Statens lokalförsörjningsverk från den 1 januari 1998 (prop. 1997/98:1, utgiftsområde 2, bet. 1997/98:FiU2, rskr. 1997/98:120). Avvecklingskostnaderna har finansierats från ramanslaget A11 *Statens lokalförsörjningsverk: Avvecklingskostnader* inom utgiftsområde 2 upptaget på statsbudgeten år 1998. Kostnaderna för avvecklingen har visat sig bli 3 300 000 kronor högre än beräknat.

Regeringen bedömer att kostnaderna bör finansieras från ett särskilt anslag för detta ändamål. Därför föreslås att ett ramanslag A16 *Statens lokalförsörjningsverk: Avvecklingskostnader* tas

upp på statsbudgeten även för 1999 med 3 300 000 kronor.

5.4.3 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Höjning av avgiften till brottsofferfonden

Regeringens förslag: Avgiften till brottsofferfonden höjs från 300 till 500 kronor. Förstärkningen av fonden sker för att öka utrymmet för bidrag till ideella organisationers verksamhet.

Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade i juni 1995 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att utvärdera de åtgärder som den senaste tioårsperioden har vidtagits på brottsofferområdet (dir. 1995:94). En särskild utredare förordnades i januari 1996. Utredningen antog namnet Brottsofferutredningen (Ju 1995:07).

Utredningen lade i mars 1998 fram betänkandet BROTTSOFFER - Vad har gjorts? Vad bör göras? (SOU 1998:40). Betänkandet har remissbehandlats. Regeringen tar i detta ärende endast upp frågan om avgiften till brottsofferfonden.

Lagförslaget gäller rättsverkan av brott och faller inom Lagrådets granskningsområde. Förslaget innebär dock endast en höjning av avgiften. När brottsofferfonden infördes anförde Lagrådet endast vissa lagtekniska synpunkter. Lagrådets hörande måste mot den bakgrunden anses sakna betydelse.

Brottsofferutredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Stockholms, Helsingborgs, och Sundsvalls tingsrätter*, samt *Riksåklagaren* avstyrker förslaget och *Gävle* och *Luleå tingsrätter* samt *Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet* är tveksamma. *Brottsoffermyndigheten* föreslår att avgiften enligt lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll dessutom skall höjas till 70 kronor per dag och högst få uppgå till 5 000 kronor.

Bakgrund: Enligt 1 § lagen (1994:419) om brottsofferfond skall den som döms för ett eller flera brott i domen åläggas att betala en avgift på 300 kronor, om fängelse ingår i straffskalan för

något av brotten. Detsamma gäller när fråga om ansvar för brott tas upp av åklagare genom strafföreläggande.

Avgifterna skall enligt 3 § föras till en brottsofferfond, vars medel, enligt de föreskrifter som regeringen bestämmer, skall användas för verksamhet som gagnar brottsoffer.

I 1 § förordningen (1994:426) om brottsofferfond anges att bidrag från fonden får lämnas för att stödja forskning, utbildning, information och annan utvecklingsverksamhet som gäller brottsofferfrågor och som bedrivs av ideella organisationer eller i privat eller offentlig regi. Bidrag får enligt paragrafens andra stycke lämnas till löpande verksamhet bara om det finns särskilda skäl. Begränsningen infördes 1995. Frågor om bidrag från fonden prövas enligt 3 § av ett råd vid Brottsoffermyndigheten.

Bestämmelser om uppbörd och indrivning av fondavgifter finns i bötesverkställighetslagen (1979:189), lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m., bötesverkställighetsförordningen (1979:197) och indrivningsförordningen (1993:1229).

Fonden tillförs också avgifter enligt lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll. Den som verkställer ett fängelsestraff enligt lagen skall enligt 5 § betala en avgift, om det är motiverat med hänsyn till hans möjligheter att erhålla inkomst under verkställigheten utanför anstalt. Avgiften uppgår enligt paragrafens andra stycke till 50 kronor per dag som verkställigheten skall pågå, dock högst 3 000 kronor.

När brottsofferfonden inrättades beräknades att fondavgiften skulle tillföra fonden 19 miljoner kronor per år (prop. 1993/94:143, s. 24 f). Av Brottsoffermyndighetens årsredovisningar framgår att fonden 1997 och 1998 har tillförts 10,6 respektive 10,1 miljoner kronor per år genom frivillig betalning av fondavgiften. Fonden har vardera året tillförts 3,2 miljoner kronor genom frivillig betalning av avgiften enligt lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll. Samtidigt har 2,9 respektive 2,5 miljoner kronor tillförts fonden genom indrivning av avgifter.

Skälen för regeringens förslag: Brottsofferfonden inrättades för att bl.a. skapa utrymme för ekonomiska bidrag till olika ideella organisationers arbete på brottsofferområdet (se prop. 1993/94:143, s. 20 f, bet.1993/94:JuU25, s. 10 f, rskr. 1993/94:320). Brottsofferjourer, kvinnojourer och andra brottsofferinriktade ideella organi-

sationer har tilldelats relativt stora belopp ur brottsofferfonden. Bidrag från fonden till löpande verksamhet får dock enligt 1 § andra stycket förordningen (1994:426) om brottsofferfond lämnas endast om det finns särskilda skäl. På grund av det rådande ekonomiska läget i främst kommunerna har bidragen till organisationerna minskat under senare år.

Utredningen har mot denna bakgrund föreslagit att avgiften till brottsofferfonden höjs till 500 kronor. Tillskottet bör enligt utredningen reserveras för bidrag till de ideella organisationerna, främst den löpande verksamheten. Utredningen har därför också föreslagit att inskränkningen för bidrag till löpande verksamhet tas bort.

De ideella organisationerna på brottsofferområdet gör betydande insatser till stöd för brottsoffer. Det är mycket angeläget att de ges tillräckligt stöd för sin verksamhet. Det är naturligt att brottsofferfonden används för detta ändamål. Regeringen ser det som nödvändigt att förstärka brottsofferfonden och anser liksom utredningen att det bör ske genom en höjning av avgiften till fonden. Endast på det sättet kan stödet till de ideella organisationerna öka utan att fondens utdelning till bland annat forskning eftersätts. Med utgångspunkt i de belopp som 1997 och 1998 inflöt i brottsofferavgifter och tillfördes genom indrivning av avgifter till fonden kan den nu föreslagna höjningen beräknas tillföra fonden knappt 9 miljoner kronor per år.

Riksåklagaren har invänt mot en höjning av avgiften och menar att det finns en risk för allmänt minskad respekt för det straffrättsliga systemet, i synnerhet för dem som döms för mindre allvarliga brott, om avgiften får för stor proportion i förhållande till straffet. *Luleå tingsrätt* anför att avgiften inte bör vara lika kännbar som bötesstraffet, vilket ofta kan komma att inträffa efter en höjning. *Gävle tingsrätt* anför att det blir mer befogat att differentiera avgiftsnivån mellan olika brott om avgiften höjs. *Stockholms tingsrätt* anför att en möjlighet till jämkning och i vissa fall eftergift av skyldigheten att utge avgift bör övervägas.

Regeringen kan i och för sig ha förståelse för dessa synpunkter. Enligt regeringens mening kan dock avgiften inte ens efter en höjning till 500 kronor anses vara särskilt hög. Det torde höra till de absoluta undantagen att bötesstraffet understiger det beloppet. Utgångspunkterna för utformningen av systemet för skyldigheten att betala avgiften bör vara desamma som när fonden

infördes 1994, nämligen att systemet skall vara acceptabelt från rättvisesynpunkt, enkelt att tillämpa och förutsebart för den enskilde (jfr prop. 1993/94:143, s. 22). Bland annat kravet på enkelhet talar mot differentierade avgifter. Avgiftens storlek efter höjningen medför enligt regeringens bedömning heller inte något behov av jämningsregler.

Avgiften skall slutligen inte vara högre än att frivillig betalning underlättas. Den skall inte heller inkräkta på betalning av eventuella skadestånd och böter (jfr prop. 1993/94:143, s. 22). *Sundsvalls tingsrätt* har inväntat att mot en höjning av avgiften med hänvisning till dessa krav. *Helsingborgs tingsrätt* har pekat på risken för en minskad frivillig betalning. Regeringen gör bedömningen att en höjning med 200 kronor inte nämnvärt torde påverka betalningsbenägenheten.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anför att tillskottet inte bör öronmärkas för de ideella organisationernas verksamhet och att fördelningen bör ske enligt samma principer som gäller övriga medel. Mot bakgrund bl.a. av det minskade ekonomiska stödet till de ideella organisationerna menar regeringen att det tvärtom är angeläget att en förstärkning av fonden huvudsakligen används för att ge organisationer en mer trygg finansiell bas för sin verksamhet, framförallt för att dessa i ökad grad skall kunna vara tillgängliga för brottsoffer som kontaktar organisationen. Utredningen har förordat en fördelning av medel som innebär att jourer som samverkar, t.ex. genom att anställa en gemensam brottsofferassistent, premieras. Detta skulle bl.a. ha den fördelen att även andra ideella organisationer än brottsofferjourerna skulle få del av tillskottet till fonden. Regeringen menar att det inte är lämpligt eller möjligt att här slå fast hur tillskottet till fonden närmare skall användas. Det bör därvid beaktas att det är Brottsoffermyndighetens råd som i dag beslutar om fördelningen av fondens medel. Vidare bör det fortlöpande resultatet av de två försöksverksamheter med en regional brottsofferassistent respektive en statligt anställd brottsoffersamordnare som i dag pågår, beaktas. Det framstår dock som naturligt att tillskottet till fonden i stor utsträckning bör komma den verksamhet som bedrivs av landets brottsofferjourer till del.

Det är angeläget att brottsofferfonden och de mer stadigvarande verksamheter fonden bidrar till också på lång sikt har en säker finansiering. Det finns därför anledning att titta närmare på formerna för att tillföra fonden medel. Det är

dock angeläget att en förstärkning av fonden kan ske omgående, utan att avvakta det arbetet.

Brottsoffermyndigheten har i sitt remissvar föreslagit att avgiften enligt lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll skall höjas. Det skall beaktas att avgiftens storlek har bestämts mot bakgrund av att en viss del av det ekonomiska utrymmet som inkomstmöjligheterna utanför jämfört med i anstalt ger bör tas i anspråk genom avgiften. Enligt utredningen gör sig dessa överväganden alltså gällande. Ett ställningstagande i den riktning Brottsoffermyndigheten förordar skulle kräva ytterligare beredningsunderlag. Förslaget torde få beaktas inom ramen för kommande utvärdering av bestämmelserna om intensivövervakning.

Utredningen har övervägt om förbudet i 45 § lagen (1974:03) om kriminalvård i anstalt mot utmätning av en intagens arbetsersättning bör upphävas, men inte funnit tillräckliga skäl att göra det. Vidare har utredningen övervägt om det bör införas ett undantag som tillåter utmätning av fondavgiften i de intagnas ersättning men funnit att detta inte är lämpligt. Utredningen har inte heller sett andra möjligheter att effektivisera uppbörds- eller indrivningsförfarandet av fondavgifter. Regeringen ser inte några skäl att göra någon annan bedömning än den utredningen gjort på dessa punkter.

C1 Domstolsväsendet m.m.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 3 056 983 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C1 *Domstolsväsendet m.m.* ökas med 10 000 000 kronor. Finansiering sker genom indragning av medel från det under fjortonde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget A8 *Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning* med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: I samband med införandet av miljöbalken och inrättandet av särskilda miljödomstolar uppstod vissa engångsvisa kostnader för domstolsväsendet. Regeringen anser att domstolsväsendet skall ersättas för dessa kostnader.

5.4.4 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

B4 Fredsfrämjande verksamhet

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 146 333 000 kronor.

Regeringens förslag: Högst 15 000 000 kronor av anslaget B4 *Fredsfrämjande verksamhet* får användas för en väpnad svensk styrka i Kosovo under år 1999.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen avser att i en proposition föreslå riksdagen att regeringen får ställa en väpnad styrka till förfogande som ett svenskt bidrag till en multinationell fredsstyrka i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien.

Utgifterna för ett svenskt deltagande i Kosovo beräknas uppgå till ca 220 miljoner kronor år 1999. Regeringen avser att finansiera insatsen enligt följande:

Regeringen föreslår att högst 15 miljoner kronor av anslaget B4 *Fredsfrämjande verksamhet* får användas för insatsen under år 1999. Detta innebär att anslaget ändamål vidgas för det belopp som nämnts.

Vidare avser regeringen att utnyttja den ingående reservationen från det äldre anslaget B9 *Fredsbevarande verksamhet*, senast uppfört på statsbudgetens tredje huvudtitel budgetåret 1995/96. Denna reservation uppgår till ca 52 miljoner kronor. Ändamålet med anslaget är att möjliggöra för regeringen att på begäran av FN, enligt beslut av OSSE eller EU eller annat bilateralt eller mellanstatligt organ, ställa personal till förfogande för konfliktförebyggande, fredsbevarande och annan fredsfrämjande verksamhet m.m.

Återstående 153 miljoner kronor avser regeringen finansiera över utgiftsområde 6 Totalförsvaret genom att använda det ingående anslagssparandet på anslaget A2 *Fredsfrämjande truppinsatser*. Huvuddelen av anslagssparandet härrör från de 205 miljoner kronor som riksdagen, för att möjliggöra en utökad satsning på den fredsfrämjande verksamheten, anvisat på anslaget A2 *Fredsfrämjande truppinsatser* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:FiU11, rskr. 1998/99:42).

5.4.5 Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

A3 Utveckling och investeringar

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 20 052 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Utveckling och investeringar* ökas med 6 828 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget D4 *Försvarets forskningsanstalt* minskas med 6 828 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: År 1998 tilldelades Försvarets forskningsanstalt 10 miljoner kronor för att genomföra sanering efter forskning kring explosivämnen i Ursvik. Finansieringen skedde genom att anslaget A1 *Försvarsmakten* minskades med motsvarande belopp. Eventuellt belopp som inte förbrukades skulle återföras till Försvarsmakten (prop. 1997/98:1, volym 5, utgiftsområde 6, bet. 1997/98:FöU1, rskr. 1997/98:82). Av Försvarets forskningsanstalts redovisning framgår att utgifterna för saneringen uppgick till 3 171 210 kronor varför 6 828 790 kronor återstår. Regeringen föreslår därför att anslaget D4 *Försvarets forskningsanstalt* minskas med 6 828 000 kronor och att anslaget A3 *Utveckling och investeringar* ökas med motsvarande belopp.

C5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 328 213 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C5 *Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor* ökas med 88 890 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget B3 *Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst* minskas med 86 390 000 kronor och anslaget B6 *Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.* med 2 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 1999 att Statens räddningsverks utgifter för förvaltningskostnader och kostnader med anledning av fredsreddningstjänst skulle anvisas under förevarande anslag. Till och med budgetåret 1998 beräknades

dessa utgifter under anslaget B3 *Funktionen Befolkningskydd och räddningstjänst*. Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget. I regeringens förslag skulle rätteligen ytterligare 81 390 000 kronor ha beräknats under förevarande anslag, i stället för under anslaget B3 *Funktionen Befolkningskydd och räddningstjänst*. Regeringen föreslår därför att anslaget B3 *Funktionen Befolkningskydd och räddningstjänst* minskas med 81 390 000 kronor och att anslaget C5 *Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor* ökas med motsvarande belopp.

Enligt regeringen är det angeläget att öka satsningen på minröjningsområdet vad gäller forskning samt inriktningen av utbildningen av civilpliktiga. Regeringen föreslår därför att anslaget C5 *Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor* ökas med 5 000 000 kronor och anslaget B3 *Funktionen Befolkningskydd och räddningstjänst* minskas med motsvarande belopp. Om behov finns av ytterligare åtgärder på detta område avser regeringen att återkomma till riksdagen.

Slutligen föreslår regeringen att anslaget C5 *Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor* ökas med ytterligare 2,5 miljoner kronor. Regeringen har nyligen föreslagit en lag om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Genom lagen genomförs EG-direktivet om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår (96/82/EG) och FN:s konvention om gränsöverskridande effekter av industriolyckor av den 17 mars 1992 (se prop. 1998/99:64 Säkrare kemikaliehantering). Beloppet skall användas för att finansiera tillkommande kostnader för länsstyrelsernas och kommunernas tillsyn m.m. med anledning av lagen. Finansiering sker genom att anslaget B6 *Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.* minskas med motsvarande belopp.

5.4.6 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

A1 Statens invandrarverk

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 438 558 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Statens invandrarverk* ökas med 5 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A3 *Migrationspolitiska åtgärder* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Sedan år 1997 pågår ett förändringsarbete med syfte att få en mer rationell och samordnad styrning av utlandsmyndigheternas hantering av utlänningsärenden. Processen inbegriper flera myndigheter, däribland Statens invandrarverk i dess roll som central utlänningsmyndighet. I arbetet ingår att utveckla ett nytt modernt IT-stöd. För att kunna genomföra detta utvecklingsarbete och modernisera arbetssättet behöver Statens invandrarverk tillföras 4 miljoner kronor. För att tillgodose det fortsatta behovet av särskilda insatser i f.d. Jugoslavien behöver Invandrarverket tillföras 1 miljon kronor för förstärkning av utrikesförvaltningen. Finansiering sker genom att anslaget A3 *Migrationspolitiska åtgärder*, anslagsposten 3 Återvändningsinsatser m.m., minskas med motsvarande belopp.

A6 Utresor för avisade och utvisade

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 51 400 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A6 *Utresor för avisade och utvisade* ökas med 4 790 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A3 *Migrationspolitiska åtgärder* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Effekten av Dublinkonventionen och de till denna konvention kopplade avtalen med Danmark och Tyskland har blivit större än beräknat, dvs. antalet verkställigheter har ökat. Detta har lett till högre kostnader och en större anslagsförbrukning på anslaget för utresor för avisade och utvisade under år 1998 än tidigare beräknat. Anslaget tillförs därför 4 790 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A3 *Migrationspolitiska åtgärder*, anslagsposten 3 Återvändningsinsatser m.m., minskas med motsvarande belopp.

5.4.7 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

A3 Bidrag till hälso- och sjukvården

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 985 626 000 kronor, varav ca 30 000 000 kronor avser finansiering av Hälso- och sjukvårdens utvecklingsinstitut (Spri).

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att gemensamt med Landstingsförbundet upplösa den ideella föreningen Spri, Hälso- och sjukvårdens utvecklingsinstitut.

Skälen för regeringens förslag: Hälso- och sjukvårdens utvecklingsinstitut (Spri) är en allmännyttig ideell förening som har bildats av staten och Landstingsförbundet. Mot bakgrund av att Landstingsförbundet efter samråd med staten givit en särskild utredare i uppdrag att utreda Landstingsförbundets framtida engagemang i Spri förklarade sig regeringen i budgetpropositionen (prop. 1998/99:1) inte beredd att ta ställning till den framtida finansieringen av Spri. Några medel för bidrag till Spri har heller inte anvisats inom ramen för statsbudgeten för tiden efter år 1999.

Landstingsförbundets styrelse beslutade den 23 oktober 1998 att för sin del säga upp avtalet mellan staten och Landstingsförbundet om Spri. Därefter har regeringen den 10 december 1998 sagt upp avtalet. Regeringen har vidare tillsatt en arbetsgrupp för att ta fram underlag inför ställningstagande om den verksamhet Spri bedriver, vad gäller tiden efter år 1999.

Landstingsförbundet har påkallat överläggningar med staten om engagemanget i Spri. I samband med detta har Socialdepartementet inhämtat upplysningar från Socialstyrelsen, Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik samt Spri. Parterna konstaterar att Spri sedan det ursprungliga bildandet år 1968 på ett aktivt sätt bidragit till att utveckla hälso- och sjukvården. Spri har bl.a. medverkat till att utveckla DRG-systemet i svensk sjukvård, introducerat metoder och system för kvalitetsutveckling, på olika sätt stött IT-utvecklingen inom hälso- och sjukvården samt byggt upp ett nationellt ansvarsbibliotek på hälso- och sjukvårdsområdet. Utvecklingen i samhället och inom hälso- och sjukvården under dessa drygt 30 år har emellertid

medfört i grunden ändrade förutsättningar för den samverkan mellan staten och landstingen kring hälso- och sjukvården, som varit Spris uppgift.

Företrädare för staten och Landstingsförbundet kommer mot den bakgrunden inom kort att underteckna en överenskommelse om att upplösa den ideella föreningen Spri och att snarast inleda de förberedelser som behövs för en avveckling av institutets verksamhet per den 31 december 1999. Parterna överväger också för närvarande inriktningen av utvecklingsinsatser inom hälso- och sjukvården framdeles.

Överenskommelsen görs för sin giltighet beroende av att den slutligt godkänns av regeringen, under förutsättning att riksdagen fattar de beslut som behövs. Överenskommelsens giltighet villkoras även av att Landstingsförbundets styrelse godkänner den.

Regeringen avser att i budgetpropositionen för år 2000 återkomma med förslag om statens medverkan i det fortsatta utvecklingsarbetet inom hälso- och sjukvården. Det pågår diskussioner mellan staten och Landstingsförbundet om framtida former och inriktning för detta utvecklingsarbete. I det sammanhanget diskuteras bl.a. frågor om nya initiativ, som t.ex. ett nationellt råd för att sammanföra den hälso- och sjukvårdspolitiska diskussionen mellan huvudmännen och staten, t.ex. i frågor om hälso- och sjukvårdens ställning och inriktning. Även frågor om behov av att stödja utvecklingsarbete som är av nationell betydelse genom samverkan med regionala kunskapscentrum och behovet av att stärka den hälsoekonomiska kompetensen diskuteras. Vidare skall bedömas i vilken utsträckning delar av nuvarande verksamhet vid Spri bör överföras till annan huvudman. Exempel på en sådan verksamhet är Spris bibliotek och utredningsbank som regeringen bedömer angelägen att överföra till en statlig myndighet. Mot bakgrund av att kommunerna fått en nytt ansvar inom hälso- och sjukvården är en viktig utgångspunkt för det framtida utvecklingsarbetet att även kommunerna medverkar tillsammans med staten och landstingen.

A13 Ersättning till vissa steriliserade

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag A13 *Ersättning till vissa steriliserade* uppgående till 75 000 000 kronor anvisas för år 1999.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen beslutade den 18 mars 1999 propositionen (1998/99:71) Ersättning av staten till steriliserade i vissa fall. Där föreslås en lag som ger rätt för vissa personer som under perioden 1935-1975 steriliserats mot sin vilja eller på någon annans initiativ att erhålla ekonomisk ersättning från staten.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1999. Ansökningstiden för ersättningsanspråk föreslås löpa ut den 30 juni 2001. Ersättning föreslås utgå med ett schablonbelopp om 175 000 kronor per ersättningsberättigad person. I propositionen lämnas också förslag om de principer som skall gälla för en sådan ersättning samt om att en särskild nämnd skall handlägga och besluta i ersättningsfrågorna.

Osäkerheten kring hur många personer som kan komma att omfattas av ersättningen är stor. Antalet ersättningsberättigade kan i nuläget beräknas till 500-1 000 personer. Det innebär att kostnaderna för utbetalda ersättningar kan beräknas uppgå till 100-175 miljoner kronor. Utöver ersättningen till steriliserade tillkommer vissa kostnader av administrativ karaktär. Häri ingår bl.a. kostnader för den särskilda nämnd som skall besluta i ersättningsärendena samt för den handläggande personalen. De administrativa kostnaderna beräknas totalt uppgå till ca 7 500 000 kronor.

Regeringen bedömer att sammanlagt 180 000 000 kronor behöver avsättas på statsbudgeten under perioden 1999-2001 för ersättning till steriliserade. För år 1999 beräknas kostnaderna för ändamålet till 75 000 000 kronor. Återstående medelsbehov har beaktats i beräkningarna av utgiftsområdesramarna för utgiftsområde 9 fr.o.m. år 2000.

B1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 270 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att ifråga om ramanslaget B1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* under år 1999 besluta om projektbidrag till försöksverksamhet i kommuner och landsting som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 180 000 000 kronor under åren 2000-2001.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget är beräknat till 260 miljoner kronor för vardera åren 2000 och 2001 i budgetpropositionen för 1999. Regeringen avser att använda 90 miljoner kronor för stimulansbidrag till försöksverksamheter i kommuner och landsting som syftar till utveckling och nytänkade inom vård-, omsorgs- och serviceverksamheter under vart och ett av åren 2000 och 2001. Avsatta medel för detta ändamål år 1999 uppgår till 50 miljoner kronor. Stimulansbidraget kommer huvudsakligen att användas för att stödja fleråriga utvecklingsprojekt inom de prioriterade områden som redovisas i budgetpropositionen för 1999. Regeringen föreslår att riksdagen medger att regeringen för anslaget B1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* får besluta om projektbidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 180 miljoner kronor under åren 2000 och 2001.

Tabell 5.2 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknad	2001 beräknad
Utestående förpliktelser vid årets början	-	0	180	90
Nya förpliktelser	-	0	0	0
Infriade förpliktelser	-	0	90	90
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	-	180	0	0

B3 Statsbidrag till vårdartjänst m.m.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 144 617 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att, ifråga om ramanslaget B3 *Statsbidrag till vårdartjänst m.m.* under år 1999 ingå avtal som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 60 000 000 kronor under år 2000.

Skälen för regeringens förslag: Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) administrerar anslaget enligt bestämmelserna i förordningen (1996:1536) med instruktion för Statens institut för särskilt utbildningsstöd. Delar av anslaget disponeras för omvårdnadsinsatser i anslutning till riksgymnasieutbildningen för svårt rörelsehindrade ungdomar. Denna verksamhet finns idag i Stockholm, Göteborg, Umeå och Kristianstad. Undervisningen ges inom den ordinarie kommunala gymnasieskolan. Kostnaderna för omvårdnadsverksamheten i anslutning till undervisningen regleras enligt avtal genom årliga överenskommelser mellan staten och de olika huvudmännen på de fyra orterna. Dessa överenskommelser träffas för ett läsår i taget. Mot bakgrund av att avtalen sträcker sig mellan två budgetår hemställer regeringen härmed om bemyndigande att träffa avtal som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 60 miljoner kronor under år 2000.

5.4.8 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

B1 Riksförsäkringsverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 710 181 000 kronor.

För att bidra till finansieringen av höjningen av anslaget A6 *Statistiska Centralbyrån* under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning minskas anslaget B1 *Riksförsäkringsverket* med 1 000 000 kronor.

5.4.9 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

A2 Bidrag till lönegarantiersättning

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 993 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Bidrag till lönegarantiersättning* ökas med 150 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* under utgiftsområde 14 minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: I enlighet med riksdagens beslut med anledning av 1997 års ekonomiska vårproposition erhöll Förmånsrättskommittén (Ju 1996:02) tilläggsdirektiv (dir. 1997:82), som innebar att kommittén skulle analysera alternativa möjligheter till hur statens kostnader för lönegarantin kunde minska med 300 000 000 kronor på årsbasis och lägga fram förslag om en sådan besparing senast den 30 september 1998. Anslaget för budgetåret 1999 har med anledning av detta minskats med en halvårseffekt av besparingen, det vill säga med 150 000 000 kronor.

Förmånsrättskommitténs arbete avslutades emellertid först i februari 1999, då betänkandet Nya förmånsrättsregler (SOU 1999:1) överlämnades till regeringen. Betänkandet remissbehandlas för närvarande. De föreslagna förändringarna beräknas kunna träda i kraft senast den 1 juli år 2000. Förslag till ändringar av lönegarantibestämmelserna som medför den angivna kostnadsminskningen kan inte läggas fram i sådan tid att de får effekt på kostnaderna för lönegarantin under det innevarande budgetåret.

Budgetåret 1998 utbetalades som lönegarantimedel 1 055 000 000 kronor. Därtill utbetalades ersättningar för främst administrativa kostnader. Utgifterna under budgetåret 1999 kan beräknas uppgå till ca 1 064 000 000 kronor.

Mot denna bakgrund bör besparingen på 150 000 000 kronor återföras till anslaget. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* under utgiftsområde 14 minskas med motsvarande belopp.

5.4.10 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 21 961 114 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med 145 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen föreslår att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med 48 000 000 kronor till följd av de förändringar som riksdagens beslut om utformningen av reglerna för arbetspraktik medför (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:AU1, rskr. 1998/99:105). Som en följd av det minskade resursbehovet på grund av föreslagna förändringar av anställningsstöd och flyttningsbidrag beräknas anslaget kunna minskas med ytterligare 97 000 000 kronor. För att bidra till finansiering av vissa reformer minskas anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* med ytterligare 244 000 000 kronor. Reformerna berör lönegaranti, lönebidrag och Stiftelsen Utbildning Nordkalotten. Vidare bör utgifterna för räntesubventioner och avskrivning av lån för äldre utbildningsbidrag med lånedel från och med innevarande budgetår inte längre beräknas under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Utgifterna bör i stället beräknas under utgiftsområde 15 Studiestöd. Anslaget A 2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* bör därför minskas med ytterligare 8 000 000 kronor samtidigt som anslaget A2 *Studiemedel m.m.* ökas med motsvarande belopp.

Sammantaget innebär regeringens förslag inom alla utgiftsområden att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med 397 000 000 kronor.

Flyttningsbidrag

Regeringens förslag: Flyttningsbidrag skall bestå av respension, starthjälp och pendlingsstöd. Stödformerna medflyttandebidrag och inlösen av egnahemsfastigheter och bostadsrätter avskaffas. Förslaget skall gälla från och med den 1 juli 1999.

Skälen för regeringens förslag: Flyttningsbidrag är ett samlingsnamn för stödformerna respension, starthjälp, medflyttandebidrag och pendlingsstöd. Bidrag kan i första hand beviljas den som är eller riskerar att bli arbetslös och flyttar till annan ort för arbete eller studier. Regler om detta finns i förordning (1994:7) om flyttningsbidrag.

Flyttningsbidragen är ett viktigt instrument i arbetsmarknadspolitiken, främst för att stimulera geografisk rörlighet och en flexibilitet på arbetsmarknaden och på så sätt minska arbetslösheten och motverka arbetskraftsbrist. Gällande regelverk är emellertid förhållandevis otillgängligt och administrativt sett tungrovt vilket bland annat har inneburit att stöden inte kommit att användas på ett kostnadseffektivt sätt. Regeringen anser därför – i linje med pågående regelförenklingsträvanden – att regelverket bör förändras och förenklas. Utgångspunkten för regeringens förslag har varit ett uppdrag AMS haft att redovisa hur flyttningsbidragen kan effektiviseras.

Flyttningsbidragen skall i högre utsträckning än i dag riktas till den enskilde individen som är eller riskerar att bli arbetslös och mindre till individens hushåll eller den som redan har en anställning. De bör vidare renodlas till att stödja enbart den som söker, tillträder och/eller flyttar för att tillträda en anställning. Flyttningsbidraget bör därför fortsättningsvis endast bestå av respension, starthjälp och pendlingsstöd. Däremot bör medflyttandebidraget avskaffas. Detta stöd lämnas i dag under vissa förutsättningar till en arbetsgivare som anställer en familjemedlem som flyttar tillsammans med en arbetstagar som tillträder en anställning på annan ort än hemorten. Stödformen har haft en mycket begränsad användning trots att den haft en i förhållande till de övriga stödformerna generös utformning.

Flyttningsbidrag bör fortsättningsvis endast kunna lämnas till den som har fyllt 25 år. Om särskilda skäl föreligger får flyttningsbidrag även lämnas till den som har fyllt 20 år eller genomgått treårig gymnasieutbildning. Vidare skall arbetsförmedlingen göra en ingående prövning av om personen skulle ha kunnat få arbete i eller nära hemorten utan hjälp av flyttningsbidrag

Respension kan i dag lämnas bl.a. vid arbetstagar eller hushållsmedlemmars återflyttning till hemorten. Denna möjlighet kan mot bakgrund av vad ovan sagts om stödets inriktning inte längre anses arbetsmarknadspolitiskt motiverad och bör tas bort. Vidare bör den del av ersättningen för uppehälle som består i traktamente tas

bort, medan reseersättningen och övernattningskostnader bör finnas kvar – de delarna torde vara de mest kännbara utgifterna vid sökande- och tillträdesresor. Slutligen bör ersättning för bo-
hagstransport lämnas endast till den som skall tillträda en anställning, inte som i dag även inför arbetsmarknadsutbildning.

När det gäller *pendlingsstöd* bör reglerna justeras på så sätt att nuvarande möjlighet till bidrag för två hemresor per månad, om avståndet är för långt för dagpendling, tas bort. Gällande regler är kostsamma och till exempel starthjälp kan användas för sådana kostnader. Starthjälp föreslås fortsättningsvis lämnas med 11 000 kronor. Det bör vara den enskildes ensak att avgöra om stödet skall användas för att täcka pendlingskostnader eller annat.

Bestämmelserna om att pendlingsstöd och starthjälp inte lämnas till den som tillträder en anställning som är den första efter avslutad utbildning av annat slag än arbetsmarknadsutbildning bör ändras så att utbildningar inom kunskapslyftet och motsvarande vuxenutbildning likställs med arbetsmarknadsutbildningar i detta sammanhang.

Regeringen avser vidare att avskaffa bestämmelserna om möjligheten till inlösen av egna hemsfastigheter och bostadsrätter i vissa delar av landet av arbetsmarknadsskäl. Stödformen har haft en mycket begränsad användning och kan inte längre motiveras av arbetsmarknadspolitiska skäl.

Förslaget innebär att utgifterna minskar med 7 000 000 kronor.

Anställningsstöd

Regeringens förslag: Anställningsstödet vid anställning av personer med mycket långa inskrivningstider vid arbetsförmedlingen förlängs och förstärks. Det förstärkta stödet ska uppgå till 75 procent av lönekostnaden dock högst 11 550 kronor per månad de första 6 månaderna och till 25 procent av lönekostnaderna dock högst 3 850 kronor per månad i ytterligare 18 månader. Vidare skall anställningsstödet omformas från ett kontantbidrag till en kreditering på skattekontot för arbetsgivare som anställer en person med anställningsstöd. De nya reglerna skall gälla från och med den 1 oktober 1999.

Skälen för regeringens förslag: En av arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgifter är att motverka långa tider utan reguljärt arbete. Den som varit utan arbete en längre tid riskerar att förlora anknytningen till arbetsmarknaden och – ytterst – att slås ut från den. I februari 1999 var det 100 000 kvinnor och män som var arbetslösa eller i konjunkturberoende åtgärder och som varit inskrivna vid arbetsförmedlingen i tre år eller mer. Detta motsvarar 23 procent av samtliga personer som är öppet arbetslösa eller deltar i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Många av dessa har inte lyckats få reguljärt arbete utan befinner sig i en rundgång mellan öppen arbetslöshet och åtgärder. En stor del av de långtidsinskrivna utgörs av utomnordiska medborgare och funktionshandikappade.

En åtgärd som har varit framgångsrik när det gäller att bryta arbetslöshet är anställningsstödet. Anställningsstöd lämnas i dag i form av statsbidrag till arbetsgivare som anställer långtidsarbetslösa personer vilka som regel varit inskrivna vid arbetsförmedlingen i minst ett år. Bidraget lämnas med 50 procent av lönekostnaderna, dock högst 350 kronor om dagen. Syftet är att lönesubventionen skall stimulera företag att anställa personer som har särskilda svårigheter att få ett reguljärt arbete.

Regeringen anser att anställningsstödet är värdefullt och bör förstärkas när det gäller anställning av arbetslösa med särskilt långa inskrivningstider. Vidare föreslår regeringen att anställningsstödet fortsättningsvis bör ha formen av en kreditering av arbetsgivarens skattekonto.

Förslaget innebär följande. AMS eller länsarbetsnämnden skall fatta beslut om anställningsstöd. Stödet består i att skattekontot för den arbetsgivare som anställer en arbetslös med anställningsstöd genom myndigheternas försorg krediteras med beslutat stödbelopp. Beslutet om anställningsstöd innebär således en minskning av det belopp som arbetsgivaren skall betala in på skattekontot.

För den arbetsgivare som anställer en långtidsarbetslös person som vid anställningen varit inskriven vid arbetsförmedlingen som arbetslös eller deltagit i arbetsmarknadspolitiska åtgärder under minst tolv månader, kan anställningsstöd utgå liksom idag under sex månader. Stödet skall utgå med 50 procent av lönekostnaden, dock maximalt 350 kronor/dag. Ersättningsnivån är således oförändrad jämfört med nuvarande anställningsstöd. Den arbetsgivare som bedriver sådan verksamhet som innefattar offentliga inves-

teringar eller investeringar av samhällsnyttig karaktär skall även fortsättningsvis kunna erhålla anställningsstöd under tolv månader.

Den arbetsgivare som anställer en person som före anställningen var öppet arbetslös eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd och varit anmäld vid arbetsförmedlingen under minst 36 månader föreslås få anställningsstöd under sammanlagt 24 månader. Under de första sex månaderna skall anställningsstödet utgöra 75 procent av lönekostnaden, dock maximalt 11 550 kronor/månad. Resterande 18 månader skall stödet uppgå till 25 procent av lönekostnaden, dock maximalt 3 850 kronor/månad, vilket ungefär motsvarar storleken av de arbetsgivaravgifter som belöper på den anställdes lön i det fall lönen understiger 12 000 kronor/månad.

Regleringen av att stödet får ges ut genom kreditering på skattekonto bör ske genom lag. Lagförslaget är av så enkel beskaffenhet att lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Något ytt- rande från lagrådet har därför inte inhämtats.

Förändringen i anställningsstödet i övrigt bör ske genom ändringar i förordningen (1997:1275) om anställningsstöd. De nya reglerna bör gälla från och med den 1 oktober 1999. De gamla reglerna i förordningen bör dock övergångsvis alltjämt gälla beträffande anställningsstöd i form av bidrag där beslut fattats t.o.m. den 30 september 1999.

Förslaget innebär att utgifter för anställningsstödet inte kommer att belasta utgiftsområdet. För innevarande budgetår innebär det minskade utgifter inom utgiftsområdet med 90 000 000 kronor.

A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 6 655 092 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Särskilda åtgärder för arbetshandikappade* ökas med 90 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: För att förbättra möjligheterna för funktionshindrade att få arbete föreslår regeringen att anslaget för särskilda åtgärder för arbetshandikappade tillförs ytterligare 90 000 000 kronor för år 1999.

Finansiering sker genom att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med motsvarande belopp.

B11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 3 229 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B11 *Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten* ökas med 4 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Stiftelsen Utbildning Nordkalotten är en svensk stiftelse som har bildats av Finland, Norge och Sverige. Verksamheten regleras genom en överenskommelse mellan de tre nordiska länderna samt stiftelsens stadgar. Stiftelsen anordnar arbetsmarknadsutbildning för i första hand personer bosatta i de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige. Verksamheten finansieras i huvudsak genom intäkter från kurs- och uppdragsverksamhet. Stiftelsen får ett årligt bidrag från staten för elevsocial verksamhet, marknadsföring, anpassning av utbildning till de olika ländernas behov och kompetensutveckling av personal.

Genom en förändring av den svenska mervärdesskattelagstiftningen till följd av harmonisering med gällande EU-regler, har Stiftelsen Utbildning Nordkalottens försäljning av arbetsmarknadsutbildning belagts med mervärdesskatt. Den norska och finska staten, som hittills har upphandlat hälften av utbildningsplatserna har aviserat att prishöjningen på grund av skatteförändringen medför att man tvingas dra ner på köp av utbildningar om inte den svenska staten vidtar åtgärder för att kompensera för prisökningen. För att säkerställa att antalet utbildningsplatser inte minskar, som en följd av mervärdesskattepåslaget, föreslår regeringen att Stiftelsen Utbildning Nordkalotten tillförs 4 000 000 kronor från år 1999. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med motsvarande belopp.

5.4.11 Utgiftsområde 15 Studiestöd

A2 Studiemedel m.m.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 9 956 780 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Studiemedel m.m.* ökas med 8 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Utgifterna för räntesubventioner och avskrivning av lån för äldre utbildningsbidrag med lånedel beräknas under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Hanteringen av dessa lån sköttes av Centrala studiestödsnämnden (CSN) under perioden 1 juli 1993-31 december 1994. Sedan lånen upphörde 1 januari 1995 har CSN varje år debiterat Arbetsmarknadsstyrelsen för kostnaderna för räntesubventioner och avskrivningar. För att förenkla administrationen bör i stället utgifterna beräknas under utgiftsområde 15 Studiestöd där CSN är ansvarig myndighet. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* bör därför minskas med 8 000 000 kronor samtidigt som utgiftsområde 15 anslaget A2 *Studiemedel m.m.* ökas med motsvarande belopp.

A3 Vuxenstudiestöd m.m.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 9 690 878 000 kronor.

För att bidra till finansieringen av höjningen av anslaget A15 *Särskilda utbildningsinsatser för vuxna* under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning minskas anslaget A3 *Vuxenstudiestöd m.m.* med 100 000 000 kronor.

5.4.12 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

A2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 297 736 000 kronor. Därvid har 41 805 000 kronor beräknats för genomförande av försöksverksamhet med lärlingsutbildning.

Regeringens förslag: Medlen som beräknats för genomförande av försöksverksamhet med lärlingsutbildning bör få användas även till kvalitetsförbättrande insatser för yrkesutbildningar i gymnasieskolan generellt.

Skälen för regeringens förslag: Ändamålet med medelsanvändningen är att stimulera utvecklingen av en ny och modern lärlingsutbildning (jfr. prop. 1997/98:1, utgiftsområde 16). Medlen används för direkt stöd till kommuner som deltar i försöksverksamheten och till nationella stimulan- och informationsinsatser. Bidrag utbetalas enligt förordningen (1997:762) om försöksverksamhet med lärlingsutbildning inom gymnasieskolan och gäller för lärlingsutbildning som påbörjas före utgången av juni år 2000.

Regeringen anser att det behövs ytterligare insatser för att stärka skolans arbetslivsanknytning. Regeringen föreslår därför att medlen även bör få användas för kvalitetsförbättrande insatser för yrkesutbildningar inom gymnasieskolan generellt samt för utveckling av programinriktat individuellt program. Genom en sådan förändring av ändamålet för anvisade medel bör förutsättningarna för en positiv utveckling av såväl lärlingsutbildning som annan arbetsplatsförlagd utbildning bli bättre än vad som nu är fallet.

A15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 508 566 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A15 *Särskilda utbildningsinsatser för vuxna* ökas med 100 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A3 *Vuxenstudiestöd* inom utgiftsområde 15 Studiestöd minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Den femåriga satsning på vuxenutbildning, kunskapslyftet, som inleddes den 1 juli 1997 består dels av ett bidrag till kommunerna för gymnasial vuxenutbildning som anordnas utöver den som anordnas med kommunala medel, dels av studiestöd till de vuxenstudierande som deltar i kunskapslyftet.

Statsbidraget till kommunerna har utbetalats i förskott och slutavräknas efter den första 18-månadersperioden, som omfattar den 1 juli 1997- den 31 december 1998. Regeringen har den 25 februari 1999 fattat beslut om omfördelning av medlen. Kommunerna har anordnat platser till högre kostnader än vad som tilldelats medel för, vilket innebär ett överskridande på anslaget A15 *Särskilda utbildningsinsatser för vuxna* inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Samtidigt har anslaget A3 *Vuxenstudiestöd* inom utgiftsområde 15 Studiestöd avseende särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (Svuxa) inte till fullo utnyttjats. Detta beror dels på att fler studerande än beräknat har sökt särskilt utbildningsbidrag (UBS), dels på att vissa grupper inom kunskapslyftet finansierar sina studier på annat sätt.

Regeringen föreslår därför att ramanslaget A15 *Särskilda utbildningsinsatser för vuxna* ökas med 100 000 000 kronor samtidigt som det inom utgiftsområde 15 Studiestöd uppförda anslaget A3 *Vuxenstudiestöd* minskas med motsvarande belopp.

E2 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 19 959 000 kronor.

För att bidra till finansieringen av höjningen av anslaget A6 *Statistiska centralbyrån* under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning minskas anslaget E2 *Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.* med 1 000 000 kronor.

5.4.13 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

H1 Centrala museer: Myndigheter

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 601 087 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget H1 *Centrala museer: Myndigheter* ökas med 2 200 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget F3 *Språk- och folkminnesinstitutet* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Enligt riksdagens beslut (prop. 1998/99:1, utg.omr.17, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:55) skall Svenskt visarkiv föras över från Språk- och folkminnesinstitutet till Statens musiksamlingar den 1 juli 1999. Regeringen har tillkallat en särskild utredare (dir. 1998:102) för att förbereda och genomföra denna organisationsförändring. Överförandet förutsätter en omfördelning av medel mellan berörda myndigheter. Utredaren har till regeringen redovisat att 2 200 000 kronor bör föras från Språk- och folkminnesinstitutet till Statens musiksamlingar under innevarande budgetår. Regeringen delar utredarens bedömning och föreslår att nämnda överföring genomförs.

H4 Bidrag till vissa museer

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 39 298 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget H4 *Bidrag till vissa museer* ökas med 2 000 000 kronor. Finansiering sker genom att ramanslaget K1 *Stöd till trossamfund* minskas med 1 000 000 kronor samt genom indragning av 1 000 000 kronor från det under elfte huvudtiteln för budgetåret 1995/96 uppförda reservationsanslaget B13 *Sysselsättningsinsatser på kulturområdet*.

Skälen för regeringens förslag: Millesgården planerar att bygga en ny, fristående utställningshall för att bereda plats för större utställningar och därmed fler besökare men även för att motverka det kraftiga slitaget på befintliga byggnader. För kostnader i samband med uppförandet

av utställningshallen, vilken beräknas stå färdig i höst, föreslår regeringen att 2 000 000 kronor anvisas.

Effekterna av förslaget till finansiering innebär att visst kyrkligt restaureringsarbete eventuellt får skjutas upp.

5.4.14 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

A12 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 30 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A12 *Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl.* ökas med 40 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade hösten 1996 att införa ett tillfälligt investeringsbidrag för anordnande av nya studentbostäder (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FiU11, rskr. 1996/97:51). Beslutet hade sin grund i den av riksdagen år 1996 beslutade kraftiga ökningen av antalet utbildningsplatser inom högskolan. Bidraget avser projekt som påbörjats under tiden den 1 oktober 1996 till den 31 december 1999 och som färdigställts inom ett och ett halvt år från påbörjandet. Bidrag lämnas med maximalt 25 000 kronor för varje studentrum som tillkommer genom ny- eller ombyggnad.

I enlighet med regeringens förslag i tilläggsbudgeten för år 1998 vidgades bidragskretsen så att bidrag även lämnas för anordnande av nya ungdomsbostäder (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98 FiU:27, rskr. 1997/98:217). I och med detta begränsas bidraget inte längre till bostäder på eller i anslutning till orter med universitet eller högskola.

Till följd av ett förhållandevis svagt intresse för bidraget och för att tillgodose behovet av vissa omprioriteringar inom utgiftsområde 18 ändrades reglerna genom riksdagsbeslut i december 1998 på så sätt att bidrag inte beviljas för ansökningar som inkommit till länsstyrelserna efter

den 12 oktober 1998 (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:FiU1, rskr. 1998/99:38). Regeringen bedömde vid tidpunkten för budgetpropositionen för 1999 att återstående utbetalningar för beviljade bidrag skulle komma att uppgå till ca 30 miljoner kronor. Boverket bedömer dock i sin prognos av den 27 januari 1999 att de återstående utbetalningarna kommer att överskrida detta belopp. Regeringen föreslår därför att 40 miljoner kronor tillförs anslaget. Regeringen avser att följa utgiftsutvecklingen och vid behov återkomma i samband med budgetpropositionen för 2000 med förslag om att tillföra ytterligare medel för ändamålet om det visar sig nödvändigt. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner minskas med motsvarande belopp.

5.4.15 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

A2 Miljöövervakning m.m.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 127 706 000 kronor. För första halvåret 1999 har regeringen under anslaget beräknat en ersättning till AB Svensk Bilprovning med 8 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Miljöövervakning m.m.* ökas med 5 000 000 kronor. Finansiering sker genom indragning av medel från det under fjortonde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 uppförda reservationsanslaget A8 *Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning* med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Ett 10-årigt avtal mellan Naturvårdsverket och AB Svensk Bilprovning avseende bilavgasundersökningar upphör den 30 juni 1999. Regeringen har beslutat att tillkalla en särskild utredare (dir. 1998:89) med uppgift att se över det statliga åtagandet för forskning och utveckling när det gäller avgaser och bränslen inom motorfordonsområdet. Utredarens förslag skall redovisas senast den 1 juli 1999. Risken för kompetensförluster bedöms som stor om verksamheten upphör helt vid halvårsskiftet. Regeringen föreslår därför, i avvaktan

på utredarens förslag, att ytterligare 5 000 000 kronor anvisas under år 1999.

A3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 577 975 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden* ökas med 23 000 000 kronor. Finansiering sker genom indragning av medel från det under fjortonde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 uppförda reservationsanslaget A8 *Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologisk hållbar riktning* med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har uttalat att någon förändring av kalkningsverksamheten inte bör beslutas innan den nationella kalkningsplanen har presenterats. Naturvårdsverket skall redovisa planen till regeringen senast den 30 juni 1999. En närmare analys av behovet av kalkningsåtgärder under år 1999 har visat att verksamheten inte ryms inom ramen för av riksdagen tidigare beslutad anslagsnivå, bl.a. beroende på ett extraordinärt stort behov av kalkning för att kompensera för den ökade försurning som de stora nederbörds mängderna under år 1998 medfört. Under anslaget bör därför anvisas en engångsförstärkning om 23 miljoner kronor för kalkningsverksamheten.

Finansiering av åtgärd under utgiftsområde 4 Rättsväsendet

I statsbudgeten för budgetåret 1995/96 finns A8 *Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologisk hållbar riktning* uppfört ett reservationsanslag.

För att bidra till finansieringen av anslaget C1 *Domstolsväsendet m.m.* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet görs en indragning av medel från det under fjortonde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 uppförda reservationsanslaget A8 *Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologisk hållbar riktning* med 10 000 000 kronor.

5.4.16 Utgiftsområde 21 Energi

B4 Energiforskning

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 398 056 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under ramanslaget B4 *Energiforskning* under år 1999 besluta om stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 199 056 000 kronor under åren 2000-2004.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade under budgetåret 1998 (prop. 1998/99:1, utg. omr. 21, bet. 1998/99:NU3,rskr 1998/99:111) om beställningsbemyndigande för anslaget B4 *Energiforskning*.

För att den långsiktiga verksamhet som energiforskning utgör skall kunna bedrivas ändamålsenligt krävs ett utökat beställningsbemyndigande för framtida åtagande. Den tidigare till 952 000 000 kronor uppgående bemyndiganderamen bör därför höjas till totalt 1 199 056 000 kronor.

Tabell 5.3 Bemyndiganden för anslaget B4 Energiforskning

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	79 850	170 697	231 533	-	-
Nya förpliktelser	246 546	304 426	1 214 523	-	-
Infriade förpliktelser*	-155 699	-243 590	-247 000	-398 056	-553 944
Utestående förpliktelser vid årets slut	170 697	231 533	1 199 056	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	235 000	870 000	1 199 056	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

5.4.17 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Statens Järnvägar (SJ)

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att ge Statens Järnvägar rätt att ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom en total ram om 10 700 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: SJ har i sin balansräkning avsättningar för pensionsåtaganden. För delar av dessa åtaganden är räntan så hög som 11 procent. Utredningar visar att det skulle vara fördelaktigare för SJ att överlåta delar av pensionsåtagandet till en extern försäkringsgivare. Detta skulle innebära att SJ:s avsättningar om ca 1,5 miljarder kronor omfinansieras och redovisas som låneskuld. På denna låneskuld betalas fortsättningsvis normal ränta, f.n. ca 4 procent. Denna omfinansiering ingick ej i den ursprungliga beräkningen av låneramen. För att klara omfinansieringen behöver SJ:s låneram därför utökas med 1,5 miljarder kronor till 10,7 miljarder kronor.

A4 Banhållning

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att inom ramen för det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda ramanslaget A4 *Banhållning* göra utfästelser om att till Botniabanan AB betala ersättning som täcker driftkostnader och amorteringar samt ränte- och andra finansiella kostnader.

Skälet för regeringens förslag: I 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150) angavs bl.a. att medel för att täcka statens kostnader för hyra av Botniabanan och andra betalningar som följer av garanterade lån och kapitaltäckningsgarantin skall inrymmas i statsbudgeten fr.o.m. 2004.

För att klargöra att Botniabanan under alla förhållanden kommer att betalas över statsbudgeten och därmed minimera den garantiavgift som Riksgäldskontoret kommer att behöva ta ut för sina kapitalkostnadsgarantier till Botniabanan AB, föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att från anslaget A4 *Banhållning* till Botniabanan AB betala ersättning som täcker driftkostnaden och amortering samt ränte- och andra finansiella kostnader.

B6 Vissa kostnader med anledning av M/S Estonias förlisning

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande budgetår.

Regeringens förslag: Ett nytt obetecknat anslag B6 *Vissa kostnader med anledning av M/S Estonias förlisning* uppgående till 10 600 000 kronor anvisas för år 1999. Finansiering sker genom att anslaget D2 *Köp av interregional persontrafik* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen uppdrog den 2 mars 1995 åt Sjöfartsverket att upphandla och låta genomföra en övertäckning av M/S Estonia med skalkonstruktion av betong. Sjöfartsverket genomförde upphandlingen och arbetet med övertäckningen påbörjades. Regeringen uppdrog den 19 september 1996 åt Sjöfartsverket att avbryta arbetet med övertäckningen. Arbetet hade dessförinnan, den 20 juli 1996,

avbrutits till följd av en deformation av sjöbotten.

Sjöfartsverket har fått ersättning för de kostnader verket haft för genomförande av uppdragen under åren 1995 och 1996. Verket har även under åren 1997 och 1998 haft vissa kostnader med anledning av uppdraget. Kostnaderna avser främst teknisk och juridisk konsultation, med det konsortium som erhöll övertäckningsuppdraget, om konsekvenserna av det avbrott som gjorts i arbetet och den skada som uppstått på sjöbotten under arbetet. Verkets kostnader för åren 1997 och 1998 uppgår till totalt 5 600 000 kronor.

M/S Estonias förlisning har medfört att åtgärder som bl.a. syftar till att på olika sätt stödja anhöriga till de omkomna samt överlevande behövs. Ett exempel på en sådan åtgärd är den enkätundersökning bland anhöriga som Ersta sjukhus bedriver, men även andra slags åtgärder kan vara aktuella. Regeringen bedömer därför att 5 000 000 kronor behöver användas för sådan verksamhet. Ett obetecknat anslag bör föras upp för ändamålen.

Kostnaderna på sammanlagt 10 600 000 kronor skall finansieras inom utgiftsområde 22 Kommunikationer genom en minskning av anslaget D2 *Köp av interregional persontrafik* med motsvarande belopp.

C5 Informationsteknik: Telekommunikation m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 50 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C5 *Informationsteknik: Telekommunikationer m.m.* ökas med 10 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget C2 *Upphandling av samhällsätaganden* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att frågan rörande IT- omställningen inför år 2000 är av högsta prioritet. Anslaget bör ökas för att 2000-delegationens arbete skall kunna utföras på ett tillfredsställande sätt.

Postgirot Bank AB

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att få besluta om förändrad verksamhetsinriktning för Postgirot Bank AB. Vidare bemyndigas regeringen att besluta om en försäljning av Postgirot Bank AB.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade 1993 om en förändrad verksamhetsform för Postverket (prop. 1993/94:38, bet. 1993/94:TU9, bet. 1993/94:TU11 rskr. 1993/94:119). Riksdagens beslut innebar att Postverket den 1 mars 1994 ombildades till ett statligt helägt aktiebolag, Posten Aktiebolag, vars huvudinriktning skulle vara att erbjuda post- och kassaservice åt företag, organisationer och privatpersoner på den svenska marknaden.

Begränsningar i Postgirots verksamhet

Samtidigt med beslutet att bolagisera Posten bemyndigade riksdagen regeringen att överföra Postgirots verksamhet med tillgångar och skulder till ett av Posten AB helägt bankaktiebolag, Postgirot Bank AB (Postgirot). Riksdagen godkände också den inriktning och begränsning av Postgirots verksamhet som regeringen föreslagit. Avsikten med ombildningen till bankaktiebolag var enligt regeringen inte att Postgirot skall utveckla en fullständig bankrörelse. Därför infördes begränsningar när det gäller Postgirots sammanlagda utestående krediter och den räntebärande inlåningsvolymen.

Dessa begränsningar innebar att det sammanlagda beloppet av krediterna inte borde överstiga 4 miljarder kronor sett som ett genomsnitt under en tolv månadsperiod. Den totala räntebärande inlåningsvolymen begränsades på motsvarande sätt till 23 miljarder kronor. Vidare föreskrevs att traditionell kreditgivning till företag och hushåll inte får bedrivas och att villkoren för kontona inte får utformas så att en sparkontorörelse utvecklas. Riksdagens beslut innebar att dessa riktlinjer skulle införas i bolagsordningen och att väsentliga förändringar av denna kräver regeringens godkännande. Inför förändringar i verksamhetens förutsättningar borde även riksdagen höras.

I samband med att Postgirot ombildades till bankaktiebolag avskaffades också Postgirots, i förordning reglerade, ensamrätt till de statliga betalningarna. För att i ett avseende skapa konkurrens på lika villkor mellan Postgirot och andra betalningsförmedlare gavs Postgirot möjlighet

att erbjuda 360-dagarskrediter och ränta på inestående medel även till privatpersoner.

Regeringen redovisade år 1995, i propositionen Postens finansiella tjänster (prop. 1995/96:3), att Postgirot måste få utökade befogenheter på det finansiella området för att kunna möta den allt hårdare konkurrensen på betalningsmarknaden. Regeringen föreslog därför att regeringen skulle ges bemyndigande att besluta om inriktning och begränsningar av Postgirots bankrörelseverksamhet med inriktning på betalningsförmedling. Ändringar som medförde en förändrad inriktning skulle dock underställas riksdagen. Riksdagen beslutade (bet. 1995/96:NU3, rskr. 1995/96:41) i enlighet med regeringens förslag.

Regeringen godkände den 25 april 1996 en ändrad bolagsordning för Postgirot Bank AB. Förändringen medförde att begränsningen av det sammanlagda beloppet av utnyttjade krediter beräknade på de senaste 12 månaderna höjdes från 4 miljarder kronor till 10 miljarder kronor

Postgirots utveckling under 1990-talet

Postgirot har uppvisat en fallande resultatutveckling under 1990-talet. Mellan år 1993 och år 1998 har resultatet minskat från 1,6 miljarder kronor till 0,3 miljarder kronor. Utvecklingen är dels beroende på en skärpt konkurrenssituation, dels en följd av låga marknadsräntor som gör att Postgirots intäkter från räntenettet minskar.

Den svenska betalningsmarknaden uppgår till cirka 11 900 miljarder kronor varav Postgirots andel uppgick till ca 48 procent under år 1997. Drygt två tredjedelar av hushållsbetalningarna som hanteras i Postgirosystemet kommer från avsändare som har en kontorelation med en annan bank än Postgirot. Både betalnings- och gireringssystemet växer, men fler och fler betalningar går utanför gireringssystemen. Bankerna visar ett allt större intresse för egen betalningsförmedling eftersom det är en viktig del i kundrelationen. Den tekniska utvecklingen möjliggör nya betalningsvägar. Vissa konsument- och företagsbetalningar förmedlas mellan avsändarens och mottagarens bankkonto utan medverkan vare sig från Postgirot eller från Bankgirot. Sammantaget innebär den förväntade utvecklingen, tillsammans med en fortsatt låg skillnad mellan inlånings- och utlåningsränta, minskad tid då medlen finns hos Postgirot och ökad internationalisering, en fortsatt press på rörelseresultatet i Postgirot.

Nya förutsättningar för Postgirot

Den hårda konkurrensen och det krympande räntenettet medför nya ekonomiska förutsättningar för Postgirot. För att möta de nya förutsättningarna krävs en ständig anpassning av villkoren för Postgirots verksamhet.

Riksdagen har sedan tidigare (prop. 1995/96:3, bet. 1995/96:NU3, rskr. 1995/96:41) medgivit att regeringen får besluta om inriktning och begränsningar av Postgirots bankrörelseverksamhet med inriktning på betalningsförmedling. Detta är dock inte tillräckligt för att snabbt göra förändringar i förutsättningarna för Postgirots verksamhet. Därför bör regeringen få ett utökat bemyndigande av riksdagen som innebär att regeringen även skall få besluta om förändringar av inriktningen av Postgirots verksamhet och om en försäljning.

Det finns tre handlingsalternativ för Postgirots framtid:

- Inga åtgärder vidtas.
- Utveckla till bank i egen regi, vilket kräver en betydande investering eftersom tillväxt på egen hand bedöms som omöjligt.
- Försäljning, vilket realiserar värdet för Postgirot och ger möjligheter för Postgirot att hos köparen utvecklas till bank.

Alternativet att *inte vidta några åtgärder* är inte långsiktigt hållbart eftersom räntenettet kommer att minska och att möjligheten att kompensera detta med avgifter är begränsade i dagsläget.

Regeringen anser att alternativet att *utveckla Postgirot i egen regi*, t.ex. genom att satsa på en fullt utvecklad bankverksamhet, är riskfyllt. Postgirot saknar idag i stort helt inlåning, utlåning, fondförvaltning och har en begränsad kompetens om bankprodukter. För att nå lönsamhet och värdetillväxt bedömer regeringen att den utvecklade banken bör ha en marknadsandel på 10-15 procent. Detta kan ske antingen genom tillväxt av egen kraft, vilket tar tid, eller genom förvärv av inlånings- och utlåningsverksamhet från andra aktörer. Det senare kräver då initialt ett stort kapitaltillskott från staten. Fördelarna med detta alternativ är emellertid att förutsättningar kan skapas för att förbättra konkurrensen i banksystemet och den statliga insynen i banksektorn liksom att andra allmänna hänsyn lättare kan tillgodoses.

En *försäljning* av Postgirot får anses vara ett annat möjligt alternativ för staten. Det finns intressenter inom banksystemet som är tänkbara

köpare. En försäljning medför att Postgirot kan utvecklas till en bank tillsammans med en annan aktör än Posten. Ett förvärv av Postgirot skulle ge möjlighet för en bank att överta en uppbyggd kundbas i syfte att antingen öka eller att försvara sin markandsandel på den svenska bankmarknaden eller att etablera en ny position på den svenska bankmarknaden. Det finns betydande kostnads- och intäktssynergier som kan realiseras av en köpare med rätt förutsättningar. Posten AB saknar själv de förutsättningarna idag. Regeringen bedömer att en försäljning av Postgirot skulle kunna vara ett affärsmässigt bra alternativ.

Regeringen anser att oavsett vilket av ovanstående alternativ som väljs måste regeringen få möjlighet att besluta dels om de förändringar i verksamhetens inriktning som kan bli nödvändiga för att trygga en fortsatt verksamhet med god lönsamhet i Postgirot, dels om en försäljning av Postgirot. Ett sådant bemyndigande är nödvändigt för att på ett affärsmässigt sätt kunna genomföra en affär med eventuella intressenter.

En försäljning av Postgirot måste förberedas på ett affärsmässigt sätt för att ett bra försäljningspris skall kunna erhållas. I förberedelserna ingår bl.a. för Posten AB att klara ut de rent affärsmässiga åtaganden man har till bl.a. Nordbankens och Föreningssparbankens giron samt det kontorsnät som man behöver för sin verksamhet.

De avsedda förändringarna av Postgirots verksamhetsinriktning som här beskrivs innebär att Postgirot i en eller annan skepnad kommer att erbjuda bl.a. betalningsförmedlingstjänster i konkurrens med andra banker och företag. Härav följer att staten, som är en stor avsändare och mottagare av betalningar, i fortsättningen i princip behöver ha en relation till Postgirot som är konkurrensneutral. Den faktiska konkurrensfördel som Postgirot för närvarande har kan därmed inte vidmakthållas.

Posten AB har, i avtal med staten, åtagit sig att tillhandahålla en daglig grundläggande kassaservice. Avtalet löper t.o.m. den 31 december 1999. Mot bakgrund av detta har regeringen nyligen låtit utreda statens ansvar för en rikstäckande betaltjänst och kontantförsörjning (SOU 1998:159 Kassaservice). Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling.

5.4.18 Utgiftsområde 24 Näringsliv

A2 Småföretagsutveckling

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 184 062 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Småföretagsutveckling* ökas med 12 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget G1 *Täckande av förluster vid viss garantigivning* minskas med 1 000 000 kronor, anslaget D1 *Teknisk forskning och utveckling* minskas med 5 000 000 kronor samt att anslaget G4 *Avgifter till vissa internationella organisationer* minskas med 6 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen aviserade i december 1998 ett antal åtgärder i syfte att underlätta företagande. En regelförenklingsgrupp, SimpLex, har bildats inom Näringsdepartementet för att driva på arbetet med konsekvensanalyser och regelförenkling. Gruppen skall bestå av tre personer. En kundundersökning skall göras bland myndigheternas företagskunder för att mäta service, tillgänglighet m.m. Information om företagande till blivande och befintliga företagare skall förstärkas. Näringsdepartementet kommer att utveckla nya former för kontakter med småföretag. En interaktiv websida skall utformas för kommunikation över nätet. Den totala kostnaden för ovanstående åtgärder beräknas till 12 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget G1 *Täckande av förluster vid viss garantigivning* minskas med 1 000 000 kronor, anslaget D1 *Teknisk forskning och utveckling* minskas med 5 000 000 kronor samt att anslaget G4 *Avgifter till vissa internationella organisationer* minskas med 6 000 000 kronor.

F3 Allmänna reklamationsnämnden

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag om 14 123 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F3 *Allmänna reklamationsnämnden* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget F7 *Bidrag till miljömärkning av produkter* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: För att säkerställa verksamheten vid Allmänna reklamationsnämnden behöver anslaget F3 *Allmänna reklamationsnämnden* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget F7 *Bidrag till miljömärkning av produkter* minskas med motsvarande belopp. Detta innebär ett minskat ekonomiskt utrymme för SIS Miljömärkning AB. Det är dock regeringens bedömning att verksamheten kan bedrivas inom det anvisade anslaget. Kommittén Konsumentpolitiken inför ett nytt sekel (Fi 1999:01) kommer senast den 30 november 1999 att i en rapport till regeringen bl.a. presentera en utvärdering av SIS Miljömärkning AB för vidare ställningstaganden.

F4 Fastighetsmäklarnämnden

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag om 6 198 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F4 *Fastighetsmäklarnämnden* ökas med 800 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget F7 *Bidrag till miljömärkning av produkter* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: För att säkerställa verksamheten vid Fastighetsmäklarnämnden ökas anslaget F4 *Fastighetsmäklarnämnden* med 800 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget F7 *Bidrag till miljömärkning av produkter* minskas med 800 000 kronor. Detta innebär ett minskat ekonomiskt utrymme för SIS Miljömärkning AB. Det är dock regeringens bedömning att verksamheten kan bedrivas inom det anvisade anslaget. Kommittén Konsumentpolitiken inför ett nytt sekel (Fi 1999:01) kommer senast den 30 november 1999 att i en rapport till regeringen bl.a. presentera en utvärdering av SIS Miljömärkning AB för vidare ställningstaganden.

G3 Kostnader för omstrukturering av vissa statligt ägda företag m.m.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att besluta om att lån inom en ram av 100 000 000 kronor får tas upp i Riksgäldskontoret för att tillfälligt täcka kostnader i samband med en sammanslagning av Telia AB och Telenor AS.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har träffat avtal med den norska regeringen om att slå samman Telia AB och den norska motsvarigheten Telenor AS. Regeringen kommer att lägga fram en proposition den 16 april 1999 med förslag om detta. Även det norska Folketinget skall ta ställning till sammanslagningen. För att täcka svenska statens kostnader, främst avseende ekonomisk och juridisk rådgivning i ärendet, bör riksdagen besluta om en låneram uppgående till 100 miljoner kronor. Lånet är avsett att lösas med medel som frigörs vid en försäljning av en del av svenska statens aktier i det sammanslagna bolaget. Räntor för lånet kommer att belasta anslaget G3 *Kostnader för omstrukturering av vissa statligt ägda företag, m.m.*

Exportkreditnämnden (EKN)

Ram för ordinarie exportkreditgarantier

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål en exportkreditgarantiram på 100 000 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att besluta om en exportkreditram för Exportkreditnämnden på upp till 125 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen gjorde i budgetpropositionen för 1999 bedömningen att totalramen för ordinarie exportkreditgarantier inte behövde höjas utan kunde ligga kvar på samma nivå - 100 miljarder kronor - som under år 1998. Riksdagen godkände regeringens förslag. EKN har i skrivelse till regeringen den 15 februari 1999 föreslagit att den av riksdagen beslutade ramen redan under innevarande år höjs till 125 miljarder kronor. Bakgrunden är att en fortsatt stor efterfrågan på garantigivning för vissa större affärer gör att återstående utrymme inom beslutad ram kan visa sig otillräckligt. För närvarande uppgår ramutnyttjandet efter schablonmässiga justeringar av de s.k. utfästelsebelopp

pen till ca 78 miljarder kronor. Utnyttjandet kan dock komma att öka kraftigt relativt snart om kontrakt skrivs för vissa större affärer där EKN utfärdat löfte om garanti. Regeringen bör därför bemyndigas att besluta om en exportkreditram för Exportkreditnämnden på upp till 125 000 000 000 kronor.

5.4.19 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

A 2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 1 014 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Under anslaget skall bidrag kunna lämnas till kostnader med anledning av branden i Göteborg den 29-30 oktober 1998.

Skälen för regeringens förslag: Sedan år 1996 disponerar regeringen medel för bidrag till sär-

skilda insatser i kommuner och landsting (prop. 1994/95:150, bil. 7 s. 64). Syftet med anslaget är att kunna utgöra ett stöd till kommuner och landsting som på grund av speciella omständigheter kan hamna i en särskilt svår ekonomisk situation.

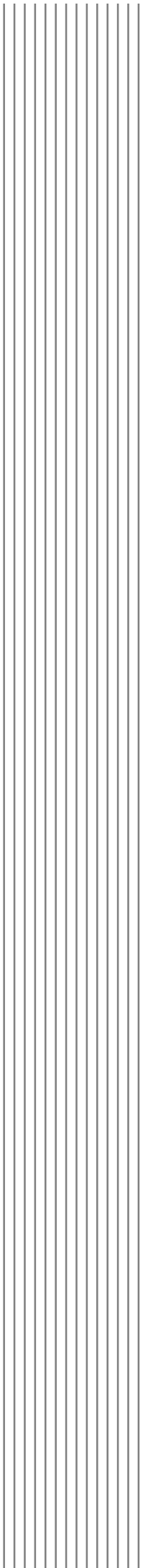
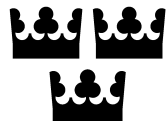
Till följd av diskoteksbranden vid Backaplan i Göteborg den 29-30 oktober 1998 har främst Göteborgs kommun drabbats av extra kostnader. Kostnaderna avser dels insatser i samband med själva branden för den akuta vården av skadade samt hjälp och stöd till överlevande och anhöriga, dels kostnader för att under en två-årsperiod hjälpa och stödja alla drabbade. Regeringen föreslår att bidrag till de extra kostnader som uppstod med anledning av branden tillfälligtvis skall kunna utbetalas från anslaget.

För att bidra till finansieringen av höjningen av anslaget A12 *Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl.* under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande minskas anslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* med 40 000 000 kronor.

6

Inkomster

6 Inkomster

6.1 Inledning

Statsbudgetens inkomster består dels av skatter och avgifter, dels av övriga inkomster. Skatter och avgifter utgörs av inkomstskatter, socialavgifter, egendomsskatter och skatt på varor och tjänster. De övriga inkomsterna utgörs främst av inkomster av statlig verksamhet, försäljning av statlig egendom samt bidrag från EU. I tabell 6.1 redovisas hur statsbudgetens inkomster beräknas utvecklas under perioden 1998–2002.

Tabell 6.1 Statsbudgetens inkomster

Miljarder kronor och procent

	1998	1999	2000	2001	2002
Skatter m.m.	639,7	649,2	651,4	672,8	701,8
varav skatt på inkomst	114,2	136,5	108,3	115,0	126,5
varav socialavgifter och allmän pensionsavgift	210,9	230,4	241,4	250,7	260,2
varav skatt på varor och tjänster	243,1	245,6	253,5	261,1	269,0
Övriga inkomster	66,6	96,3	110,2	85,9	66,1
varav statens verksamhet	37,5	33,3	48,3	34,4	34,3
varav försäld egendom	11,2	45,0	45,0	35,0	15,0
Totala inkomster	706,3	745,5	761,5	758,7	767,9
Andel skatter	91%	87%	86%	89%	91%
Andel övriga inkomster	9%	13%	14%	11%	9%

Under prognosperioden uppgår den underliggande årliga förändringen av statens skatteinkomster till mellan 15 och 20 miljarder kronor. I den underliggande utvecklingen har effekter av betalningsförskjutningar och ändrade skatteregler exkluderats.

Den faktiska utvecklingen av skatteinkomsterna uppvisar emellertid stora variationer mellan åren. Ökningen är svag i början av perioden, men starkare mot slutet. Den ojämna utvecklingen beror på att skatteinkomsterna i början av perioden påverkas av ändrade skatteregler och betalningsförskjutningar. Bland de regeländringar som påverkar utvecklingen mellan åren 1998 och 1999 kan nämnas sänkt statlig inkomstskatt, skattereduktion, kommunal 200-krona samt sänkt fastighetsskatt (se tabell 6.3). Mellan åren 1999 och 2000 ökar skatteinkomsterna endast med två miljarder kronor. Den svaga utvecklingen förklaras bland annat av ökade kommunala skatteutbetalningar, som beror på en stor slutreglering av 1998 års kommunalskatter. Utvecklingen förklaras även av att de egna inbetalningarna av preliminär skatt förväntas bli lägre år 2000 än år 1999, vilket i sin tur förklaras av att realisationsvinsterna antas minska mellan åren 1998 och 1999. Regeringens förslag till förändring i utjämningsystemet för kommuner och landsting minskar inkomsterna med två miljarder kronor mellan åren 1999 och 2000. Denna minskning av inkomsterna motsvaras av minskade utgifter i samma omfattning. Åren 2001 och 2002 ökar statens skatteinkomster med 20 respektive 30 miljarder kronor. En mindre del förklaras av ökad fastighetsskatt genom att frysningen av den rullande fastighetstaxeringen upphör i och med utgången av år 2000. Pris-

utvecklingen för perioden 1996-2000 får då fullt genomslag.

De stora förändringarna av övriga inkomster förklaras till största delen av inkomsterna från statens aktier och försäljning av statliga bolag. Utdelningarna beräknas minska med drygt två miljarder kronor mellan åren 1998 och 1999. År 2000 prognostiseras en engångsutdelning från Statum AB som härrör från försäljningen av aktie innehavet i Pharmacia & Upjohn. Denna engångsutdelning förklarar även den stora minskningen påföljande år. Övriga förändringar förklaras av planerade försäljningar av statligt aktieinnehav under de kommande åren.

6.2 Offentliga sektorns skatter – periodiserad redovisning

6.2.1 Antaganden om den makroekonomiska utvecklingen m.m.

Prognosen baseras på de makroekonomiska förutsättningar som finns redovisade i Bilaga 1, Svensk ekonomi. I beräkningarna har hänsyn tagits till de regelförändringar som regeringen lägger fram i denna proposition (se bl.a. avsnitt 8.5). I tabell 6.2 redovisas de antaganden som har störst inverkan på skatteintäkterna samt förändringen i förhållande till budgetpropositionen 1999.

Tabell 6.2 Antaganden och förändringar jämfört med budgetpropositionen för 1999 (BP)

Timlön, utbetald lön och privat konsumtion: årlig procentuell förändring. Prisbasbelopp och skiktgräns: kronor.

	1999	2000	2001	2002
Timlön	3,0	3,2	3,0	3,0
Skillnad mot BP	0,1	0	0	
Utbetald lön	4,2	3,7	3,8	3,7
Skillnad mot BP	0,1	-1,0	-0,3	
Privat konsumtion	3,4	3,3	3,3	3,7
löpande priser				
Skillnad mot BP	-0,2	-1,0	-0,7	
Prisbasbelopp	36 400	36 500	36 800	37 300
Skillnad mot BP	0	-200	-500	
Skiktgräns	219 300	224 300	230 100	237 900
Skillnad mot BP	0	-900	-3 600	
Övre skiktgräns	360 000	368 200	377 700	390 500
Skillnad mot BP	0	-1 500	-6 000	

Utfallet för lönesumman 1998 blev betydligt högre än vad som antogs i budgetpropositionen.

Detta medför att nivån på den utbetalda lönesumman, jämfört med budgetpropositionen, är högre för samtliga prognosår även om utvecklingstakten är lägre för åren 2000 och 2001. Den privata konsumtionen, i löpande priser, är lägre för samtliga prognosår jämfört med vad som antogs till budgetpropositionen. Det lägre inflationsantagandet medför ett lägre prisbasbelopp och lägre skiktgränser för uttag av statlig inkomstskatt. Nedjusteringen av prisbasbeloppet påverkar utbetalda pensioner och grundavdraget. Lägre pensioner minskar både den statliga och kommunala inkomstskatten medan ett lägre grundavdrag verkar i motsatt riktning. De lägre skiktgränserna ökar den statliga inkomstskatten med en miljard kronor år 2001. I tabell 6.4 återfinns offentliga sektorns skatteintäkter för åren 1997-2002.

6.2.2 Regelförändringar

Utvecklingen mellan åren av de olika skatterna beror dels på de underliggande skattebasernas förändring, dels på beslutade eller föreslagna regeländringar. För att kunna följa den underliggande utvecklingen av skatterna redovisas därför i tabell 6.3 effekterna av de viktigaste regeländringarna som berör prognosperioden. Beloppen visar den årligt tillkommande intäktsförändringen till följd av ändrade skatteregler.

Tabell 6.3 Bruttoeffekter av regeländringar

Miljarder kronor

	1999	2000	2001
Statlig inkomstskatt			
Höjd skiktgräns 25% statlig skatt	-4,2		
Allm.pensionsavgift tak 7,5 till 8,06 BB	-0,2		
200-kronan	-1,3		1,3
Kommunal inkomstskatt			
Allm.pensionsavgift tak 7,5 till 8,06 BB	-0,3		
Sänkt medelutdebitering	-1,3		
200-kronan	1,3		-1,3
Skattereduktion	-3,3		3,3
Inkomstskatt bolag			
Återföring av periodiseringsfonder	4,0		
Återföring av skatteutjämningsreserv			-2,1
upphör			
Socialavgifter			
Allm. pensionsavgift tak 7,5 till 8,06 BB	1,0		
Egendomsskatter			
Fastighetsskatt markvärdet vattenkraft			
2,21% till 0,5%	-1,2		
Fastighetsskatt hyreshus 1,5% till 1,3%	-0,8		0,8
Frysta taxeringsvärden bostäder upphör			4,2

Tabell 6.4 Offentliga sektorns skatteintäkter 1997–2002

Miljarder kronor

Inkomstår	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomstskatter	395,9	416,2	425,6	437,0	453,6	474,4
<i>Personer</i>	<i>334,5</i>	<i>353,0</i>	<i>354,5</i>	<i>367,3</i>	<i>383,5</i>	<i>399,1</i>
Kommunal skatt	292,7	306,9	317,4	327,7	338,5	351,3
Statlig skatt	29,3	32,9	28,6	30,0	32,8	34,9
Skatt på kapital	11,3	12,6	10,6	11,4	10,8	11,4
Skattereduktioner m.m.	1,2	0,6	-2,1	-1,7	1,4	1,5
<i>Bolag</i>	<i>57,6</i>	<i>59,0</i>	<i>66,9</i>	<i>65,4</i>	<i>65,8</i>	<i>70,9</i>
Skatt på vinster	46,5	47,9	56,2	55,8	55,3	59,3
Avkastningsskatt	12,3	12,0	10,8	9,4	10,3	11,3
Skattereduktioner m.m.	-1,2	-0,9	-0,1	0,2	0,2	0,2
<i>Övriga inkomstskatter</i>	<i>3,8</i>	<i>4,1</i>	<i>4,2</i>	<i>4,3</i>	<i>4,3</i>	<i>4,4</i>
Socialavgifter	302,4	329,1	343,5	354,7	367,7	381,2
Arbetsgivaravgifter	240,7	257,1	268,3	278,2	288,4	299,0
Egenavgifter	6,3	5,9	6,2	6,5	6,7	7,0
Allmän pensionsavgift	46,5	56,9	59,5	61,2	63,1	65,1
Särskild löneskatt	12,8	14,8	15,2	15,7	16,3	16,9
Nedsättningar	-3,8	-5,6	-5,7	-7,0	-6,8	-6,8
Skatt på egendom	37,0	36,6	35,2	35,8	41,9	43,5
Fastighetsskatt	27,1	24,9	23,3	23,7	28,8	30,2
Förmögenhetsskatt	5,5	5,7	6,0	6,0	6,8	6,9
Arvs- och gåvoskatt	1,8	2,0	1,8	1,9	1,9	2,0
Stämpelskatt	2,6	4,0	4,2	4,2	4,3	4,4
Skatt på varor och tjänster	230,9	241,0	246,7	255,4	262,7	270,2
Mervärdesskatt	153,3	160,2	166,8	173,4	179,9	186,9
Tobaksskatt	7,5	7,5	6,7	6,7	6,6	6,6
Skatt på etylalkohol	4,7	4,6	4,5	4,4	4,4	4,3
Skatt på vin m.m.	3,1	3,2	3,2	3,3	3,3	3,4
Skatt på öl	2,0	2,2	2,2	2,3	2,3	2,4
Skatt på energi	47,1	50,2	50,6	51,2	51,7	52,3
Skatt på annonser och reklam	1,2	1,2	1,0	1,1	1,1	1,1
Fordonsskatt	6,1	6,1	6,1	6,2	6,3	6,3
Tullmedel	3,5	3,4	3,1	3,2	3,4	3,6
Övrigt	2,3	2,5	2,5	3,7	3,7	3,3
Offentliga sektorns skatteintäkter	966,2	1 022,8	1 051,0	1 082,9	1 125,9	1 169,3
varav						
Kommunalskatt	292,7	306,9	317,4	327,7	338,5	351,3
Avgifter till pensionssystemet m.m.	106,2	112,0	109,1	112,7	116,5	120,4
Statens skatteintäkter	567,4	603,9	624,5	642,5	671,0	697,5

Det är viktigt att understryka att de redovisade beloppen avser bruttoeffekter, dvs. storleken på den initiala skatteändringen. Nettoeffekten beaktar även indirekta effekter på offentliga utgifter och andra skattebaser via förändringar i löner, priser och vinster.

De redovisade beloppen avser periodiserade helårseffekter. De kassamässiga effekterna är i regel mindre införandeåret eftersom uppbořdsförskjutningar, jämkningar m.m. måste beaktas.

6.2.3 Inkomstskatt personer

Statlig inkomstskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	29,3	32,9	28,6	30,0	32,8	34,9
Diff. BP	0,2	1,5	1,3	-0,3	1,7	

Bortsett från 1999 ökar den statliga inkomstskatten samtliga prognosår, vilket beror på relativt stora reallöneökningar. Nedgången 1999 är en följd av att inkomstgränsen för uttag av 25 procent statlig inkomstskatt ändrats från 245 000 kronor till 389 500 kronor, samt att det fasta beloppet om 200 kronor utgör en kommunal skatt. I frånvaro av de regeländringar som finns redovisade för den statliga inkomstskatten i tabell 6.3, totalt 5,7 miljarder kronor, skulle intäkterna öka med 1,4 miljarder kronor mellan 1998 och 1999 istället för att minska med 4,3 miljarder kronor.

Bortsett från år 2000 ökar skatterna samtliga år jämfört med beräkningen till budgetpropositionen. Ökningen beror på högre reallöner. Minskningen år 2000 förklaras av att det fasta beloppet om 200 kronor enligt regeringens förslag även år 2000 skall utgöra en kommunal skatt.

Skatt på kapitalinkomster

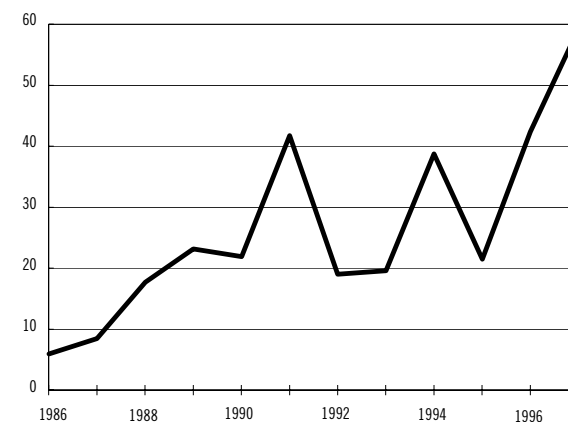
Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	11,3	12,6	10,6	11,4	10,8	11,4
Diff. BP	0,2	5,8	3,1	3,4	1,6	

Skatt på kapitalinkomster utgörs av skatt på räntor och utdelningar, realisationsvinster samt skattereduktion för utgiftsräntor. Skatterna beräknas 1998 uppgå till 31 miljarder kronor, medan skattereduktionerna beräknas uppgå till drygt 18 miljarder kronor. Av skatteintäkterna är drygt tio miljarder kronor skatt på räntor och utdelningar, 18 miljarder kronor skatt på realisationsvinster medan två miljarder kronor avser skatt på positiv räntefördelning. Positiv räntefördelning innebär att en viss del av företagarens inkomst av näringsverksamhet av neutralitetsskäl beskattas som kapitalinkomst istället för som löneinkomst. Skattereduktionerna består till drygt 17 miljarder kronor av utgiftsräntor, medan en miljard kronor avser realisationsförluster. Den för inkomståret 1998 höga prognosen för realisationsvinster har uppskattats utifrån de stora egna inbetalningar av preliminär skatt som gjordes december 1998 och under våren 1999. Realisationsvinsterna beräknas nu till drygt 60 miljarder kronor, dvs. något högre än utfallet för 1997. Utvecklingen av realisationsvinsterna under perioden 1986–1997 redovisas i diagram 6.1.

Diagram 6.1 Realisationsvinster 1986-1997

Miljarder kronor

Realisationsvinsterna är beroende dels av innehavstiden, dels av prisutvecklingen på fastigheter och värdepapper. Prognosen för realisationsvinster görs alltid med försiktighet på grund av svårigheten att prognostisera tillfälliga inkomster. Av detta skäl görs en nivå-sänkning inkomståret 1999 och därefter antas en viss ökning. Skatt på räntor och utdelningar, positiv räntefördelning och skattereduktioner beräknas vara i princip oförändrade för åren 1999 och framåt.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är det framför allt de högre realisations-

vinsterna samt minskade utgiftsräntor som förklarar den positiva differensen.

Kommunal inkomstskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	292,7	306,9	317,4	327,7	338,5	351,3
Diff. BP	0,3	4,1	3,1	2,7	0,8	

Den kommunala inkomstskatten beräknas öka med cirka 14 miljarder kronor mellan åren 1997 och 1998. Främst förklaras detta av en kraftig ökning av lönesumman för år 1998. Övriga prognosår antas lönesumman växa långsammare, vilket begränsar ökningen till cirka tio miljarder kronor per år. Skatteintäkterna påverkas från och med år 1999 av sänkt genomsnittlig kommunal-skatt, från 31,65 procent till 31,48 procent, och av att det fasta beloppet om 200 kronor under åren 1999 och 2000 utgör en kommunal inkomstskatt.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är intäkterna högre för samtliga år, vilket huvudsakligen förklaras av högre utbetalda löner 1998.

Övriga skatter och skattereduktioner

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	1,2	0,6	-2,1	-1,7	1,4	1,5
Diff. BP	0,1	0,2	0,2	-3,0	0,1	

I denna grupp redovisas dels ett antal mindre skatter och avgifter som betalas av fysiska personer, dels skattereduktioner. På intäktssidan redovisas följande skatter; skattetillägg, förseningsavgift, expansionsmedelsskatt och avkastningsskatt. Skattereduktioner utgörs av reduktion för ROT-arbeten och skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare samt reducerad fastighets-skatt. Intäkterna uppgår till cirka 1,4 miljarder kronor varje år. Skattereduktionerna uppgår till 0,8 miljarder kronor år 1998 och till 3,5 respektive 3,2 miljarder kronor åren 1999 och 2000. Möjligheten att erhålla ROT-reduktionen upphörde 31 mars 1999. Skattereduktionen för låg-

och medelinkomsttagare, som föreslås att gälla även år 2000, beräknas till 3,3 miljarder kronor per år. Nedgången av nettot 1998 beror på att sjömansskatten inte längre redovisas separat utan ingår som en del av statlig och kommunal inkomstskatt.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen har nettot av intäkter och reduktioner ökat något samtliga år utom år 2000.

6.2.4 Inkomstskatt bolag

Inkomstskatt

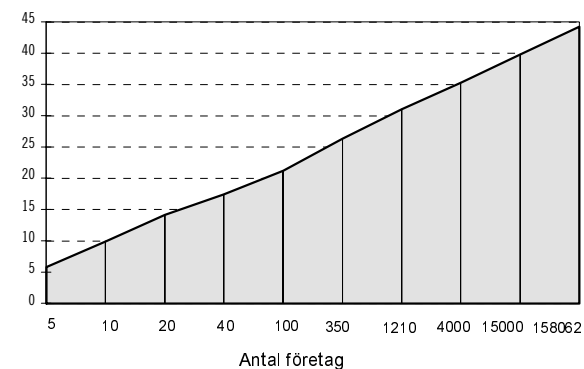
Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	46,5	47,9	56,2	55,8	55,3	59,3
Diff. BP	0,5	0,5	4,4	1,8	1,3	

Inkomstskatten för juridiska personer uppgick 1997 till 46,5 miljarder kronor. Aktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer svarade för 44,3 miljarder kronor, ideella och ekonomiska föreningar för 1,7 respektive 0,5 miljarder kronor. Ett fåtal företag svarade för en mycket stor andel av den totala inkomstskatten. I diagram 6.2 visas inkomstskatten 1997 fördelad efter antalet företag.

Diagram 6.2 Inkomstskatt och antal företag 1997

Miljarder kronor

Av diagrammet framgår att fem företag betalade 5,8 miljarder kronor eller drygt tolv procent av den totala inkomstskatten. Hundra företag betalade 21,2 miljarder kronor eller 46 procent av den totala inkomstskatten. För de hundra företagen var motsvarande andel 34 procent inkomståret 1996.

Mellan 1997 och 1998 beräknas inkomstskatten öka med 1,4 miljarder kronor. Ökningen förkla-

ras dels av lägre avskrivningsunderlag 1998, dels av förbättrade vinster för företagen under 1998. Det lägre avskrivningsunderlaget beror på att bygginvesteringar under vissa förutsättningar kunde direktavskrivas under perioden november 1994 till maj 1996.

År 1999 beräknas inkomstskatten öka med 8,3 miljarder kronor. Av ökningen beror fyra miljarder kronor på att tidigare avsättningar till periodiseringsfonder börjar återföras till beskattning fr.o.m. detta år. Vidare förklaras 2,8 miljarder kronor av skatt på den realisationsvinst som beräknas uppkomma vid försäljningen av aktieinnehavet i Pharmacia & Upjohn. Från och med 1999 samt resterande år under prognosperioden ökar inkomstskatten också beroende på att ett stort antal företag får tillgodoräkna sig en överkonsolidering hos pensionsförvaltaren SPP. Av denna anledning antas därför inkomstskatten öka med 1,1 miljarder kronor 1999 och därefter med 0,8 miljarder kronor per år. De fullständiga skattekonsekvenserna kan dock inte beräknas förrän ärendet behandlats av Skatterättsnämnden.

Under åren 2000–2002 antas företagens vinster öka med mellan fyra och sju procent per år. Trots detta minskar inkomstskatten mellan 1999 och 2000 med 0,4 miljarder kronor och med ytterligare 0,5 miljarder kronor mellan 2000 och 2001. Nedgången 2000 beror på extraordinära skatteintäkter 1999 på grund av försäljningen av Pharmacia & Upjohn. På grund av att återföringar från företagens skatteutjämningsreserver upphör minskar skatten med 2,1 miljarder kronor år 2001. Detta motverkas delvis av ökade vinster och den sammanlagda effekten blir därför en minskning av inkomstskatten med 0,5 miljarder kronor. Mellan 2001 och 2002 ökar inkomstskatten med fyra miljarder kronor.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen har inkomstskatten 1998 justerats upp med 0,5 miljarder kronor. Inkomstskatten 1999 ökar med 4,4 miljarder kronor, främst beroende på realisationsvinsten vid försäljningen av Pharmacia & Upjohn och på SPP:s överkonsolidering. Åren 2000 och 2001 ökar inkomstskatten med 1,8 respektive 1,3 miljarder kronor jämfört med budgetpropositionen. Ökningen förklaras dels av SPP:s överkonsolidering, dels av reviderade vinstantaganden.

Avkastningsskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	12,3	12,0	10,8	9,4	10,3	11,3
Diff. BP	-0,3	0,1	0,7	-0,9	-1,0	

Intäkterna från avkastningsskatten beror på föregående års värdetillväxt i pensionsspararnas fondförmögenheter, statslåneränta samt nettosparande i pensions- och kapitalförsäkringar. De successivt lägre intäkterna under perioden 1997–2000 beror på att statslåneräntan har sjunkit och att den antas sjunka ytterligare under 1999. Ökningen därefter förklaras av att statslåneräntan antas stiga något.

Avkastningsskatten 1997 blev 0,3 miljarder kronor lägre än vad som beräknades till budgetpropositionen. År 1999 är avkastningsskatten 0,7 miljarder kronor högre än i budgetpropositionen, vilket förklaras av livbolagens ökade förmögenhet. Åren 2000–2001 är avkastningsskatten cirka en miljard kronor lägre än i budgetpropositionen beroende på ett lägre antagande om statslåneräntans nivå.

6.2.5 Socialavgifter

Arbetsgivaravgifter, egenavgifter och särskild löneskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	255,9	272,2	284,0	293,5	304,6	316,1
Diff. BP	0,2	3,1	4,3	0,5	-0,6	

Socialavgifter tas ut som arbetsgivaravgifter, egenavgifter och särskild löneskatt. År 1999 utgår arbetsgivaravgifter med 33,06 procent, egenavgifter med 31,25 procent och särskild löneskatt med 24,26 procent. Både arbetsgivar- och egenavgifterna kan under vissa förutsättningar sättas ned. En regional nedsättning av avgifterna medges i vissa delar av landet, främst Norrlands inland. Nedsättningen, som enbart omfattar vissa branscher, uppgår till åtta procentenheter och gäller till och med år 2000. För att stimulera nyanställningar och uppmuntra egenföretagande ges sedan 1997 en generell nedsättning av avgif-

terna. Nedsättningen uppgår till fem procent av avgiftsunderlaget, dock högst 42 600 kronor per år. För att underlätta för arbetslösa med långa inskrivningstider vid arbetsförmedlingen föreslår regeringen i denna proposition ett tidsbegränsat anställningsstöd för företag vilka anställer personer som har varit arbetslösa en längre tid, se avsnitt 5.4.10.

Arbetsgivaravgifterna beräknas 1999 uppgå till 268,3 miljarder kronor för att därefter öka med mellan tio och elva miljarder kronor per år. Ökningen följer i stort utvecklingen av utbetalda löner. Egenavgifterna beräknas 1999 uppgå till 6,2 miljarder kronor och förväntas därefter öka med mellan 0,2 och 0,3 miljarder kronor per år. Den särskilda löneskatten beräknas 1999 uppgå till drygt 15 miljarder kronor, för att därefter öka med cirka 0,6 miljarder kronor per år. De olika nedsättningarna av avgiftsuttaget beräknas minska intäkterna med cirka 5,8 miljarder kronor år 1999 och med cirka sju miljarder kronor år 2000.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen sker en kraftig ökning av avgiftsintäkterna åren 1998 och 1999. Den viktigaste förklaringen är ett för lågt antagande om den totala lönesumman för år 1998. Utfallet för 1998 indikerar en betydligt högre lönesumma än vad som prognostiserades, vilket påverkar även övriga prognosår. Intäkterna år 2000 och framåt påverkas dessutom av det föreslagna anställningsstödet.

Allmän pensionsavgift

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	46,5	56,9	59,5	61,2	63,1	65,1
Diff. BP	0	0,7	0,8	0,7	0,6	

Den allmänna pensionsavgiften utgår med 6,95 procent på lön och skattepliktiga transfereringar och betalas av fysiska personer upp till 66 års ålder. Avgiften tas ut på inkomster upp till och med 8,06 gånger det förhöjda prisbasbeloppet, vilket motsvarar 299 832 kronor år 1999. Avgiften är avdragsgill både vid den statliga och kommunala taxeringen. Av ökningen mellan 1998 och 1999 förklaras cirka en miljard kronor av att taket för avgiftsuttaget höjdes från 7,5 till 8,06 prisbasbelopp. I övrigt följer den årliga förändringen utvecklingen av lönesumman.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen har avgifterna för samtliga prognosår ökat med mellan 0,6 och 0,8 miljarder kronor. Större delen förklaras av att lönerna 1998 nu ligger på en betydligt högre nivå jämfört med beräkningen till budgetpropositionen.

6.2.6 Egendomsskatter

Fastighetsskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	27,1	24,9	23,3	23,7	28,8	30,2
Diff. BP	-0,7	-0,6	-0,5	-1,6	0,2	

Riksdagen har tidigare beslutat om en sänkning av skatten på småhus och hyreshus (bostadsdelen) från 1,7 till 1,5 procent från och med den 1 januari 1998. Skatten på hyreshus har därefter sänkts tillfälligt till 1,3 procent år 1999. Regeringen föreslår i denna proposition att den tillfälligt sänkta skatten på hyreshus förlängs till och med år 2000. Bruttokostnaden för den förlängda skattesänkningen beräknas till 0,8 miljarder kronor.

Prognosen för fastighetsskatten baseras på ett antagande om fastighetsprisernas utveckling mellan de allmänna fastighetstaxeringarna vart sjätte år. Tabell 6.5 visar antaganden om prisutvecklingen i nuvarande beräkning jämfört med de antaganden som har använts i tidigare beräkningar. Av tabellen framgår att prisutvecklingen under perioden 1996–2000 successivt justerats upp vid de olika beräkningstillfällena. I aktuell beräkning antas priserna öka med drygt 20 procent, vilket är marginellt högre jämfört med beräkningen till budgetpropositionen.

Tabell 6.5 Prisutveckling på småhus

Årlig procentuell förändring

	1996-97	1997-98	1998-99	1999-00	1996-00
Aktuell beräkning	6,8	6,9	3,9	1,5	20,4
Budgetproposition för 99	6,8	8,2	1,5	1,5	19,1
Vårproposition 98	6,8	2,0	2,0	2,0	13,3
Budgetproposition för 98	4,0	2,0	2,0	2,0	10,4

Not: Prisutvecklingen avser perioden juli - juni.

De totala skatteintäkterna beräknas minska med 1,6 miljarder kronor mellan åren 1998 och 1999. Förklaringen är dels den ovan nämnda skattesänkningen på bostadsdelen i hyreshus, dels den tidigare beslutade skattesänkningen på elproduktionsanläggningars markvärde. År 2001 förväntas intäkterna öka med drygt fem miljarder kronor, vilket beror på att omräkningsförfarandet återinförs. Prisutvecklingen för perioden 1996–2000 får då fullt genomslag.

Utfallet för 1997 visar att skatteintäkterna är sammanlagt 0,7 miljarder kronor lägre än vad som beräknades till budgetpropositionen. Orsaken är ett för högt antagande om prisutvecklingen 1995–1996 på småhus och bostadsdelen i hyreshus. Det lägre utfallet 1997 påverkar även intäkterna prognosåren 1998–2002, dvs. även åren 1998–2000 då taxeringsvärdena är frysta. År 2001, då omräkningsförfarandet återinförs, förväntas intäkterna öka med cirka 0,2 miljarder kronor jämfört med vad som beräknades till budgetpropositionen.

Förmögenhetsskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	5,5	5,7	6,0	6,0	6,8	6,9
Diff. BP	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	

Förmögenhetsskatten beräknas 1998 uppgå till 5,7 miljarder kronor. För åren 1998–2000 har prisutvecklingen på fastigheter ingen inverkan på förmögenhetsskatten. I och med att omräkningsförfarandet av taxeringsvärden för fastigheter återinförs ökar förmögenhetsskatten år 2001.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen har förmögenhetsskatten reviderats ned med 0,1 miljarder kronor för samtliga år. Revideringen beror på ett lägre taxeringsutfall.

6.2.7 Skatt på varor och tjänster

Mervärdesskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	153,3	160,2	166,8	173,4	179,9	186,9
Diff. BP	0,8	2,6	2,6	1,6	-0,2	

Under perioden 1999–2002 beräknas intäkterna från mervärdesskatten öka med 6–7 miljarder kronor per år. Utvecklingen av mervärdesskatten är beroende av tillväxten i privat konsumtion, förbrukning och investeringar i kommunsektorn samt investeringar och förbrukning i företag med undantag från skatteplikt. Av mervärdesskatten beräknas cirka 70 procent härröra från privat konsumtion. Då omsättningen av varor och tjänster beskattas enligt olika skattesatser är även fördelningen inom privat konsumtion av central betydelse.

För perioden 1999–2002 baseras prognosen på ett antagande om en genomsnittlig ökning av privat konsumtion i löpande priser med 3,5 procent. Investeringarna i företag med undantag från skatteplikt antas under 1999 öka med 7,4 procent. År 2000–2002 antas dessa investeringar årligen öka med tio procent. Förbrukning och investeringar i kommunsektorn, samt förbrukning i företag med undantag från skatteplikt ökar svagt under prognosperioden.

Trots att den privata konsumtionen har reviderats ned något beräknas intäkterna nu bli mellan 1,6 och 2,6 miljarder kronor högre för åren 1998 till 2000 än vad som beräknades till budgetpropositionen. De högre intäkterna förklaras bland annat av ökade inbetalningar av mervärdesskatt från kommunsektorn. En mindre del förklaras även av en reviderad beräkning av avdragsförbud för bilar.

Tobaksskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	7,5	7,5	6,7	6,7	6,6	6,6
Diff. BP	0	0,3	0,3	0,3	0,3	

Intäkterna från tobaksskatt beräknas uppgå till 6,7 miljarder kronor 1999. För de följande prognosåren antas intäkterna minska svagt i enlighet med en långsiktig nedåtgående trend i tobaksrökningen. Skatten på cigaretter sänktes den 1 augusti 1998. Styckskatten sänktes från 85 öre till 20 öre, medan den del av skatten som är relaterad till detaljhandelspriset höjdes från 17,8 procent till 39,2 procent. Skattesänkningen har inneburit lägre priser på cigaretter och förutsättningarna för en minskad konsumtion av obeskattade cigaretter har därmed förbättrats.

I jämförelse med beräkningen till budgetpropositionen blev intäkterna från tobaksskatten 0,3 miljarder kronor högre 1998. Orsaken är en ökad konsumtion av beskattade cigaretter, dels inom landet, dels via en ökad gränshandel. Intäkterna beräknas därför bli cirka 0,3 miljarder kronor högre per år under prognosperioden.

Alkoholskatt (skatt på etylalkohol, vin och andra jästa drycker, mellanklassprodukter och öl)

Miljarder kronor

	1997	Utfall 1998	Prognos			
			1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	9,8	10,0	9,9	10,0	10,0	10,1
Diff. BP	0	0,1	0,1	0,1	0,2	

Under inkomstiteln *Alkoholskatt* redovisas skatt på etylalkohol, skatt på vin och andra jästa drycker, skatt på mellanklassprodukter samt skatt på öl. Under rubriken mellanklassprodukter återfinns i huvudsak starkviner, men även drycker där alkoholhalten inte enbart uppkommit genom jäsning, t.ex. sherry.

För 1999 beräknas skatt på alkohol uppgå till 9,9 miljarder kronor. Den beskattade spritkonsumtionen antas minska under prognosperioden, vilket innebär att skatt på etylalkohol minskar. Konsumtionen av öl, och även av vin, antas däremot öka något sett över prognosåren, vilket innebär att de sammanlagda intäkterna från alkoholskatterna ökar med 0,2 miljarder kronor mellan 1999 och 2002. Sedan den 1 januari 1997 beskattas endast öl med en alkoholhalt överstigande 2,8 volymprocent. Preliminära siffror för 1998 tyder på att konsumtionen av alkoholsvagare öl, alkoholhalt högst 2,8 volymprocent, minskar medan konsumtionen av flertalet av de starkare öltyperna ökar. I tabell 6.4 visas intäk-

terna från de fyra olika skatteslag som återfinns under rubriken alkoholskatt.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är skatteintäkterna cirka 0,1 miljard kronor högre 1998–2000. År 2001 beräknas de sammanlagda intäkterna från skatt på alkohol bli 0,2 miljarder kronor högre än i tidigare beräkning. De högre intäkterna i nuvarande prognos beror främst på ett antagande om högre konsumtion av öl.

Skatt på energi

Miljarder kronor

	1997	Utfall 1998	Prognos			
			1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	47,1	50,2	50,6	51,2	51,7	52,3
Diff. BP	0	0,6	0,3	0,4	-0,4	

Under inkomstiteln *Energiskatt* redovisas inte enbart energiskatt, utan även koldioxidskatt och svavelskatt. Under perioden 1999–2002 beräknas de sammanlagda skatterna på energi öka med 1,7 miljarder kronor. Fördelningen av intäkterna på olika skatte- och energislag framgår av tabell 6.6. Till övriga bränslen i tabell 6.6 hänförs bl.a. oljeprodukter och kolbränslen.

Tabell 6.6 Intäkter från energiskatter

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Energiskatt	37,2	37,4	37,9	38,3	38,8
varav					
elektrisk kraft	10,4	10,7	10,7	10,8	11,0
bensin	19,7	19,5	19,7	19,9	20,2
övrigt	7,2	7,3	7,5	7,6	7,6
Koldioxidskatt	12,9	13,0	13,2	13,4	13,4
varav					
bensin	4,7	4,6	4,6	4,7	4,8
övrigt	8,3	8,4	8,5	8,7	8,7
Svavelskatt	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Not: På grund av avrundning summerar inte alltid delsummorna till totalsummorna.

Energiskatten utgör knappt 75 procent av de totala skatterna på energi medan resten huvudsakligen består av koldioxidskatt. Av intäkterna från skatterna på energi utgör skatt på bensin knappt 50 procent, skatt på elektrisk kraft drygt 20 procent och skatt på övriga energislag cirka 30 procent.

Under prognosperioden ökar inkomsterna med mellan 0,4 och 0,6 miljarder kronor per år. Bensin användningen under 1999 bedöms vara i stort sett oförändrad jämfört med användningen under 1998. Under år 2000 antas en svag ökning. Ökningen av intäkterna under prognosperioden avspeglar även att skattesatserna är indexerade.

Utfallet för 1998 blev 0,6 miljarder kronor högre än vad som beräknades till budgetpropositionen, trots att 1998 enligt temperaturuppgifter har varit varmare än ett normalår. Intäkter från energiskatt på elektrisk kraft blev lägre än beräknat. Under 1998 minskade bensinförbrukningen med cirka 2,6 procent jämfört med 1997. Minskningen blev dock inte fullt så stor som kunde antas med förbrukningssiffror endast för det första halvåret 1998, vilket medförde högre intäkter än vad som prognostiserades i budgetpropositionen. Även intäkter från skatt på oljeprodukter, däribland dieselolja, och övriga bränslen blev högre än tidigare beräknat.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är skatteintäkterna högre för perioden 1999–2000, medan intäkterna för år 2001 beräknas bli lägre. Åren 1999 och 2000 beräknas intäkterna från skatt på bensin samt skatt på elektrisk kraft bli lägre än vad som beräknades i budgetpropositionen. Ett lägre antagande om inflationstakten medför att indexeringen av skattesatserna ger något lägre intäkter. Det uppvägs dock 1999–2000 av en högre beskattad förbrukning av oljeprodukter och övriga bränslen.

Övriga skatter

Prognosen för särskild skatt på elektrisk kraft från kärnkraftverk har utarbetats utan kännedom om Regeringsrättens beslut i frågan om rätten att driva reaktorn Barsebäck 1. Den har därför baserats på ett antagande om att regeringens beslut att rätten skall upphöra kommer att gälla från den 1 juli 1999. Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är skatteintäkterna därför något högre 1999 och beräknas uppgå till 1,5 miljarder kronor.

Regeringen avser att införa en skatt på avfall den 1 januari år 2000. Införandeåret beräknas skatteintäkterna till 1,3 miljarder kronor. Jämfört med budgetpropositionen, som förutsatte ett införande per den 1 juli 1999, är intäkterna 0,6 miljarder kronor lägre år 1999. Granskning enligt EU:s statsstödsregler och rimlig tid mellan beslut

och ikraftträdande har medfört att införandet har skjutits upp.

6.3 Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning

6.3.1 Övergången från periodiserad till kassamässig redovisning

I avsnitt 6.2 redovisas skatterna periodiserat. Det innebär att de är beräknade utifrån gällande skatteregler och de inkomster den skattskyldige har ett visst inkomstår. Statsbudgetens inkomster redovisas emellertid kassamässigt, vilket innebär att det är de skatter och avgifter som under budgetåret betalas in till staten som redovisas. Dessutom avser redovisningen av de periodiserade skatterna hela den offentliga sektorn medan statsbudgeten enbart redovisar statens skatteinkomster. Skillnaden mellan intäkter, periodiserade skatter, och inkomster, kassamässiga skatter, förklaras i huvudsak av förskjutningar i uppbörden och av att vissa skatter betalas in som preliminära skatter med slutreglering året efter.

Två inkomstitlar, fysiska och juridiska personers inkomstskatt, redovisar skatteinkomster som avser både flera år och flera skatter. Inkomstitlarna redovisar t.ex. budgetåret 1998 ett netto av inbetalda preliminärskatter avseende inkomståret 1998, kvarstående skatter avseende inkomståren 1996 och 1997 och överskjutande skatter avseende inkomståret 1997. Dessa skatteinbetalningar avser samtliga skatter som en skattskyldig debiteras i samband med taxeringen. Från titlarna sker, med viss eftersläpning, utbetalningar samt omföringar till andra inkomstitlar. Det netto som därefter återstår är vad som redovisas på titeln. Denna redovisningsordning har sin grund i den samordnade uppbörden.

Tabell 6.7 Statens skatteintäkter och statsbudgetens skatteinkomster 1997–2001

Miljarder kronor

	Utfall 1997	Utfall/Prognos 1998	Prognos			
			1999	2000	2001	2002
Statens skatteintäkter	567,4	603,9	624,5	642,5	671,0	697,5
Betalningsförskjutningar m.m.	-12,8	14,5	4,2	-9,5	-16,6	-14,1
Kommunal utjämningsavgift	20,7	21,3	20,5	18,4	18,4	18,4
Skatter m.m. på statsbudgeten	575,3	639,7	649,2	651,4	672,8	701,8

Tabell 6.8 Statsbudgetens inkomster 1998–2002

Miljarder kronor

Budgetår		Utfall 1998	Prognos			
			1999	2000	2001	2002
1000	Skatter m.m.	639,7	649,2	651,4	672,8	701,8
1100	Skatt på inkomst	114,2	136,5	108,3	115,0	126,5
varav	1111 Fysiska personers inkomstskatt	39,8	56,1	34,2	39,8	48,7
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	68,3	74,9	68,9	70,3	73,0
	Övriga inkomstskatter	6,1	5,6	5,1	4,8	4,7
1200	Socialavgifter och allmän pensionsavgift	210,9	230,4	241,4	250,7	260,2
varav	Inkomster	322,2	339,8	354,2	366,9	380,2
	Utgifter	111,3	109,4	112,8	116,1	120,0
1300	Skatt på egendom	35,1	38,6	36,7	35,5	36,1
varav	1310 Skatt på fast egendom	24,0	27,1	24,9	23,3	23,7
	1320 Förmögenhetsskatt	5,1	5,5	5,7	6,0	6,0
	1341 Stämpelskatt	4,0	4,2	4,2	4,3	4,4
	Övriga egendomsskatter	2,0	1,8	1,9	1,9	2,0
1400	Skatt på varor och tjänster	243,1	245,6	253,5	261,1	269,0
varav	1411 Mervärdesskatt	162,6	165,4	172,0	178,4	185,4
	1424 Tobaksskatt	7,5	6,7	6,7	6,6	6,6
	1425 Alkoholskatt	10,0	9,9	10,0	10,0	10,1
	1428 Energiskatt	49,8	50,8	51,1	51,7	52,3
	1452 Annon- och reklamskatt	1,2	1,0	1,1	1,1	1,1
	1460 Skatt på vägtrafik	6,1	6,1	6,2	6,3	6,3
	1471 Tullmedel	3,4	3,1	3,2	3,4	3,6
	Övriga skatter på varor och tjänster	2,5	2,5	3,4	3,7	3,7
1500	Utjämningsavgift	21,3	20,5	18,4	18,4	18,4
1600	Betalningsdifferenser	15,1	-22,4	-7,0	-7,9	-8,5
2000	Inkomster av statens verksamhet	37,5	33,3	48,3	34,4	34,3
varav	2411 Inkomster av statens aktier	8,9	6,4	18,0	5,6	5,3
3000	Inkomster av försäld egendom	11,2	45,0	45,0	35,0	15,0
varav	3312 Övriga inkomster av försäld egendom	11,2	45,0	45,0	35,0	15,0
4000	Återbetalning av lån	2,9	3,1	2,7	2,6	2,6
5000	Kalkylmässiga inkomster	5,2	5,3	5,3	5,2	5,2
6000	Bidrag m.m. från EU	9,6	9,6	8,9	8,6	8,9
7000	Extraordinära medel från EU	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Statsbudgetens totala inkomster		706,3	745,5	761,5	758,7	767,9

I samband med det nya uppbördsförfarandet, som infördes 1998, tillkommer ytterligare en komplikation. Eftersom inbetalningar inte som tidigare är knutna till en viss typ av skatt går det inte att särskilja vilken skatt som den skattskyldige egentligen har betalat. Därför är det inte inbetalda preliminärskatter som redovisas på titlarna, utan de skatter som de skattskyldiga redovisar på sin uppbördsdeklaration. Om betalningen avviker från de deklarerade beloppen redovisas denna skillnad på inkomstiteln *Betalningsdifferenser*. Samma problem uppstår även vid redovisningen av kvarstående skatter. Tidigare redovisades den inbetalda kvarskatten på titeln, medan det i nuvarande system är skillnaden mellan den vid taxeringen fastställda slutliga skatten och av arbetsgivaren avdragen preliminär skatt som redovisas på titeln. Detta innebär att titelns inkomster ökar, trots att någon inbetalning inte har skett. Även denna skillnad, mellan det inbetalda beloppet och det debiterade, redovisas på titeln *Betalningsdifferenser*. Redovisningsordningen innebär att vissa titlar redovisar ett melanting av intäkt och inkomst medan andra endast redovisar inkomster. Statsbudgetens totala inkomster blir däremot alltid kassamässigt redovisade eftersom även betalningsdifferenser ingår.

6.3.2 Skatter m.m.

Miljarder kronor

	Utfall 1998	Prognos			
		1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	639,7	649,2	651,4	672,8	701,8
Diff. BP	22,0	18,6	0,6	-4,0	

Statsbudgetens totala skatteinkomster år 1998 blev 22,0 miljarder kronor högre än vad som beräknades i budgetpropositionen. Orsaken är bl.a. att lönesumman och realisationsvinsterna blev högre än tidigare beräknat. I avsnitt 6.4 presenteras en mer utförlig uppföljning av 1998 års skatteinkomster. Under prognosperioden 1999–2002 beräknas inkomstökningen bli något lägre åren 1999 och 2000 jämfört med åren 2001 och 2002. Den relativt svaga utvecklingen år 1999 och 2000 beror främst på betalningsförskjutningar och regelförändringar.

För många inkomstitlar överensstämmer den periodiserade skatten i stort sett med den kassamässiga. Det som skiljer är att uppbörden sker med en månads eftersläpning. Denna redo-

visning gäller för flertalet inkomstitlar under *Skatt på varor och tjänster*, *Övriga inkomstskatter* och *Övrig skatt på egendom*. Den kassamässiga fastighets- och förmögenhetsskatten är den periodiserade skatten två år tillbaka i tiden. Dessa skatter ingår i den samordnade uppbörden och omförs från inkomstskattetitlarna andra året efter inkomståret. För de skatter som redovisas över skattekontot är redovisningen speciell, varför de kommenteras nedan. En ytterligare skillnad mellan de periodiserade skatterna och de kassamässiga är att tillkommande, restituerade, indrivna och restförda skatter ingår i den kassamässiga redovisningen men inte i den periodiserade. Tillkommande skatter och restititioner beror på omprövningsbeslut av tidigare års taxeringar.

1111 – Fysiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

	Prognos /Utfall 1998	Prognos			
		1999	2000	2001	2002
Periodiserad redovisning	46,2	37,1	39,7	45,1	47,9
Kassamässig redovisning	39,8	56,1	34,2	39,8	48,7

I den periodiserade redovisningen utgörs fysiska personers inkomstskatt av nettot av statlig inkomstskatt på förvärvs- och kapitalinkomster, medgivna skattereduktioner samt skattetillägg m.m. På titeln inbetalas emellertid även kommunal inkomstskatt, allmän pensionsavgift, egenföretagaravgifter, fastighets-, förmögenhets- och mervärdesskatt. Alla dessa skatter utom kommunalskatten omförs till andra inkomstitlar på statsbudgeten. Allmän pensionsavgift och egenföretagaravgifter omförs preliminärt under inkomståret med slutreglering två år senare. Mervärdesskatten omförs året efter inkomståret medan övriga skatter omförs andra året efter inkomståret. Kommunalskatten utbetalas med ett preliminärt belopp, som fastställs i december året innan inkomståret, medan en slutreglering görs andra året efter inkomståret. Skillnaden mellan de kassamässiga och periodiserade skatterna redovisas i tabell 6.9.

Tabell 6.9 Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt - Fysiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt	-6,3	19,0	-5,5	-5,3	0,8
varav omföringar	-0,6	0,1	0,7	4,5	5,1
varav kommunal-skatt	7,1	8,0	-3,9	-3,9	0,6
varav betalnings-förskjutningar	-9,5	14,1	0,3	-3,2	-1,3
varav övrigt	-3,4	-3,2	-2,6	-2,7	-3,5

En förklaring till skillnaden mellan den kassamässiga och periodiserade skatten är att storleken på de skatter som omförs varierar mellan åren. Omföringarna påverkar titeln positivt samtliga prognosår. Kommunalskatterna påverkar inkomsttiteln positivt åren 1998 och 1999, medan slutregleringen av 1998 och 1999 års kommunalskatter påverkar titeln negativt åren 2000 och 2001.

De betalningsförskjutningar som kvarskatt och överskjutande skatt ger upphov till är en annan förklaring till skillnaden. Under varje budgetår debiteras skatter på titeln som avser tidigare år, samtidigt som en del av den periodiserade skatten för budgetåret debiteras nästa år. Den stora betalningsförskjutningen 1999 beror på att en del av kvarskatten avseende inkomståret 1998 debiteras titeln i december 1999. I posten övrigt ingår restitutioner och tillkommande skatt. Även restförda skatter ingår i posten övrigt åren 1998 och 1999. Från och med år 2000 redovisas restförda skatter däremot på titeln *Betalningsdifferenser*.

1121 – Juridiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

	Prognos /Utfall	Prognos			
	1998	1999	2000	2001	2002
Periodiserad redovisning	58,8	66,6	65,1	65,6	70,6
Kassamässig redovisning	68,3	74,9	68,9	70,3	73,0

I den periodiserade redovisningen utgörs juridiska personers inkomstskatt av inkomstskatt och avkastningsskatt. På titeln inbetalas emellertid även fastighetsskatt, särskild löneskatt, för-

mögenhetsskatt och mervärdesskatt. Dessa skatter omförs till respektive titel två år senare, förutom mervärdesskatten som omförs ett år senare. Juridiska personers inkomstskatt är högre kassamässigt än periodiserat för samtliga prognosår. Denna skillnad visas i tabell 6.10.

Tabell 6.10 Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt - Juridiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt	9,5	8,3	3,8	4,8	2,4
varav omföringar	5,3	-0,4	-0,4	3,6	4,1
varav betalnings-förskjutningar	4,7	7,2	3,3	-0,3	-3,3
varav övrigt	-0,5	1,5	1,0	1,5	1,6

Åren 1998, 2001 och 2002 är summan av fastighetsskatt, särskild löneskatt, förmögenhetsskatt och mervärdesskatt högre än de belopp som omförs från titeln. Åren 1999–2000 råder det omvända förhållandet. Betalningsförskjutningar påverkar titeln positivt åren 1998–2000. Detta beror på att ökningstakten av den periodiserade skatten planar ut. Vidare förklaras skillnaden mellan periodiserad och kassamässig skatt av tillkommande skatt, restitutioner och restförda skatter.

1200 – Socialavgifter och allmän pensionsavgift

Miljarder kronor

	Prognos /Utfall	Prognos			
	1998	1999	2000	2001	2002
Periodiserad redovisning	217,2	234,4	242,0	251,2	260,8
Kassamässig redovisning	210,9	230,4	241,4	250,7	260,2

De periodiserade intäkterna på titeln består av arbetsgivaravgifter, särskild löneskatt, allmän pensionsavgift och egenföretagaravgifter minus nedsatta avgifter samt omföringar till ålderspensionssystemet. De kassamässiga inkomsterna är lägre än de periodiserade samtliga prognosår. I tabell 6.11 visas skillnaden mellan kassamässig och periodiserad skatt samt olika faktorerens betydelse för differensen.

Tabell 6.11 Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt - Socialavgifter

Miljarder kronor					
	1998	1999	2000	2001	2002
Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt	-5,9	-4,0	-0,6	-0,5	-0,6
varav omföringar	-3,0	-2,7	-0,9	-1,1	-1,1
varav betalningsförskjutningar	-3,7	-1,0	0,4	0,2	0,1
varav utbetalningar	0,8	-0,3	-0,1	0,4	0,4

Egenföretagarnas avgifter och den särskilda löneskatten omförs från titlarna fysiska och juridiska personers inkomstskatt med två års eftersläpning. År 1999 förklarar dessa omföringar 2,7 miljarder kronor. Betalningsförskjutningar, som att arbetsgivaravgifterna debiteras med en månads fördröjning, förklarar ytterligare en miljard kronor. Slutligen framgår att utbetalningar till pensionssystemet kan skilja sig åt periodiserat och kassamässigt. År 1999 förklarar dessa utbetalningar 0,3 miljarder kronor av differensen.

År 1999 beräknas bruttoinkomsterna till 339,8 miljarder kronor och utgifterna i form av omföring av medel till pensionssystemet till 109,4 miljarder kronor. Nettoinkomsterna uppgår således till 230,4 miljarder kronor.

1411 – Mervärdesskatt

Miljarder kronor

	Prognos /Utfall	Prognos			
	1998	1999	2000	2001	2002
Periodiserad redovisning	160,2	166,8	173,4	179,9	186,9
Kassamässig redovisning	162,6	165,4	172,0	178,4	185,4

Skillnaden mellan den periodiserade mervärdesskatten och den på statsbudgeten redovisade mervärdesskatten förklaras i huvudsak av omföringar och betalningsförskjutningar. Mervärdesskatt som deklarerar i fysiska och juridiska personers inkomstdeklarationer omförs till inkomsttiteln med ett års eftersläpning. Betalningsförskjutningar består i att mervärdesskatten deklarerar drygt en månad efter aktivitetsmånaden. Den periodiserade skatten är högre än den kassamässiga för samtliga prognosår. I tabell 6.12 redovisas skillnaden fördelad på olika faktorer betydelse.

Tabell 6.12 Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt - Mervärdesskatt

Miljarder kronor					
	1998	1999	2000	2001	2002
Skillnad mellan kassamässig och periodiserad skatt	2,4	-1,3	-1,4	-1,5	-1,5
varav omföringar	4,1	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
varav betalningsförskjutningar	-1,6	-1,1	-1,1	-1,2	-1,2

Bortsett från 1998 är effekten av omföringar negativ för samtliga år. Tidpunkten för omföringar av mervärdesskatt från inkomsttitlarna juridiska och fysiska personers inkomstskatt ändrades under 1998. Tidigare gjordes omföringen i juni månad andra året efter inkomståret, medan de nu omförs i december året efter inkomståret. Under 1998 omfördes således mervärdesskatt avseende både inkomståret 1996 och 1997. Effekten av betalningsförskjutningar är positiv för 1998 och negativ för resterande år.

1600 – Betalningsdifferenser

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	15,1	-22,4	-7,0	-7,9	-8,5
Diff. BP	13,9	-4,9	-1,3	-2,0	

Inkomsttiteln *Betalningsdifferenser* har av naturliga skäl ingen motsvarighet i den periodiserade redovisningen. På denna titel bokförs de skulder respektive fordringar som den skattskyldige har gentemot staten. Om de debiterade skatterna är större än inbetalningarna uppkommer en negativ betalningsdifferens medan en positiv differens uppkommer vid det motsatta förhållandet. Detta innebär att titeln uppvisar stora variationer mellan både enskilda månader och år. Utfallet för 1998 var 15,1 miljarder kronor och förklaras av stora egna inbetalningar av preliminär skatt, inbetalda, men ej bokförda, skatter samt av bokförd, men ej utbetald, negativ mervärdesskatt. Budgetåret 1999 påverkas titeln dels av utbetalningar av överskjutande skatter, dels av att kvarstående skatter, som debiteras fysiska och juridiska personers inkomsttitlar, enbart till viss del kommer att betalas under 1999. Av beloppet om 22 miljarder kronor avser drygt tolv miljarder kronor fysiska personer och drygt sex miljarder

kronor juridiska personer. De följande åren minskar det negativa beloppet till 7–8 miljarder kronor och utgörs av restförda skatter samt betalningsförskjutningar.

I jämförelse med beräkningen till budgetpropositionen har den negativa betalningsdifferensen 1999 ökat med fem miljarder kronor, vilket bl.a. beror på en upprevidering av fysiska persons realisationsvinster. Betalningen av den ökade skatten sker som egna inbetalningar och görs dels i december, dels under våren året efter inkomståret. Förändringen de följande åren är också en följd av ökade skatter som inte preliminärbeskattas.

6.3.3 Övriga inkomster

2000 – Inkomster av statens verksamhet

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	37,5	33,3	48,3	34,4	34,0
Diff. BP	-1,8	1,1	11,5	0,5	

Inkomsttitlar med de största inkomsterna är *Riksbankens inlevererade överskott*, *Inlevererat överskott från AB Svenska Spel*, *Inkomster av statens aktier* och *Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor*. Den stora ökningen år 2000 beror på att Stattum AB beräknas leverera in en aktieutdelning om tolv miljarder kronor, vilken härrör från försäljningen av det statliga aktieinnehavet i Pharmacia & Upjohn. Under följande prognosår beräknas inkomsterna från utdelningar minska, vilket beror på planerade försäljningar. År 2000 påverkas även av att *Riksbankens inlevererad överskott* beräknas uppgå till 11,6 miljarder kronor, vilket är en ökning med fyra miljarder kronor jämfört med år 1999.

Tabell 6.13 Riksbankens inlevererade överskott

Miljarder kronor

År	Nettoresultat	Inlevererat överskott
1993	22,7	
1994	-12,5	
1995	23,4	
1996	13,7	
1997	10,9	
1998	12,2	9,3
1999	Antaget 12,2	7,6
2000	Antaget 12,2	11,6
2001	Antaget 12,2	9,8
2002		9,5

Not: Nettoresultat beräknas som resultat före bokslutsdispositioner exklusive valutakurseffekt.

För att minska variationen i inleveranserna skall 80 procent av Riksbankens genomsnittliga nettoresultat den senaste femårsperioden ligga till grund för inleveransen. I tabell 6.13 redovisas Riksbankens nettoresultat för åren 1993 till 1998. För åren 1999-2001 antas nettoresultatet uppgå till samma belopp som för 1998. Av tabellen framgår att ökningen av inlevererat överskott mellan 1999 och 2000 beror på en kraftig ökning av Riksbankens nettoresultat mellan 1994 och 1995.

3000 – Inkomster av försäld egendom

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	11,2	45,0	45,0	35,0	15,0
Diff. BP	-11,1	30,0	36,0	35,0	

Försäljningar av statligt aktieinnehav beräknas under prognosperioden uppgå till totalt 140 miljarder kronor. Fördelningen över åren är mer en plan än en reell prognos. Det är mycket svårt att uppskatta det exakta beloppet och när i tiden försäljningarna kommer att ske.

4000 – Återbetalning av lån

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	2,9	3,1	2,7	2,6	2,6
Diff. BP	0,0	0,0	0,0	-0,2	

Återbetalning av lån beräknas till 3,1 miljarder kronor år 1999 och avser återbetalning av äldre studielån. Kapitalbehållningen var 30,1 miljarder kronor 31 december 1998. Eftersom Centrala Studiestödsnämndens finansiering av lånemedel från och med 1989 sker via upplåning i Riksgäldskontoret påverkar återbetalningarna av de nya lånen inte inkomsterna på statsbudgeten.

5000 – Kalkylmässiga inkomster

Miljarder kronor

	Utfall 1998	Prognos			
		1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	5,2	5,3	5,3	5,2	5,2
Diff. BP	0,0	0,0	0,0	-0,1	

Kalkylmässiga inkomster utgörs till största delen av premier för statlig tjänstepensionering och särskild löneskatt på pensionskostnader.

6000 – Bidrag m.m. från EU

Miljarder kronor

	Utfall 1998	Prognos			
		1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	9,6	9,6	8,9	8,6	8,9
Diff. BP	-0,1	-0,7	-0,7	-0,7	

Bidrag m.m. från EU beräknas till 9,6 miljarder kronor år 1999 och beräknas därefter minska till 8,9 miljarder kronor. Huvudorsaken till minskningen är att bidraget från EG:s jordbruksfonds garantisektion antas minska. Den främsta orsaken till detta är att konsekvenserna av Agenda 2000 inte har kunnat beaktats i prognosen. Redan nu kan dock sägas att Agenda 2000 kommer att innebära ett ökat bidrag till Sverige från EG-budgeten.

7000 – Extraordinära medel från EU

Inkomsterna avser infasningsbelopp med anledning av Sveriges medlemskap i EU. Den sista återbetalningen gjordes i december 1998.

6.4 Uppföljning av statsbudgetens inkomster 1998

Statsbudgetens totala inkomster för år 1998 blev 706,3 miljarder kronor, vilket är 30,3 miljarder kronor högre än vad som beräknades till budgetpropositionen för 1998 som gjordes hösten 1997.

1000 Skatter m.m.

Utfallet blev 639,7 miljarder kronor, vilket är en ökning med 37,7 miljarder kronor jämfört med beräkningen till statsbudgeten.

Fysiska personers inkomstskatt

Fysiska personers inkomstskatt blev 5,7 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Med hänsyn tagen till de betalningar som redovisas på titeln *Betalningsdifferenser* blev utfallet 14,5 miljarder kronor högre. Inkomsterna blev drygt 18 miljarder kronor högre medan utgifterna blev knappt 4 miljarder kronor högre än beräknat. De ökade inkomsterna beror dels på ett högre utfall vad gäller utbetalda löner, dels på högre inkomster från realisationsvinster. Mellan 1997 och 1998 ökade lönerna med 49 miljarder kronor jämfört med 37 miljarder kronor i beräkningen till budgetpropositionen. De ökade lönerna medförde högre preliminärskatter om 4-5 miljarder kronor. Vad avser realisationsvinster är både utfallet för 1997 och prognosen för 1998 närmare 30 miljarder kronor högre i nuvarande beräkning. Den högre prognosen motsvarar 9 miljarder kronor i ökade skatter, vilket har ökat både de egna inbetalningarna av preliminär skatt och fyllnadsinbetalningarna för 1998. De högre utbetalningarna avser omföringar av mervärdesskatt. Under 1998 beslutades att omföringar av mervärdesskatt skall göras i december året efter inkomståret istället för som tidigare i juni andra året efter inkomståret. Den ändrade tidpunkten för omföringar medförde att det under 1998 gjordes två omföringar av mervärdesskatt, dvs. för både inkomståret 1996 och 1997.

Juridiska personers inkomstskatt

Juridiska personers inkomstskatt blev 10,4 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Större delen förklaras av högre fyllnadsinbetalningar, främst beroende på att inkomstskatten och avkastningsskatten 1997 blev 4,8 respektive 1,1 miljarder kronor högre än beräknat. RSV:s debi-

tering av preliminärskatt blev dessutom 3,2 miljarder kronor högre än beräknat.

Socialavgifter

Inkomsterna från socialavgifter år 1998 blev cirka 2,1 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Den största delen förklaras av ett för lågt antagande om avgiftsunderlagets utveckling medan en mindre del beror på att egenföretagarnas avgifter, den särskilda löneskatten och den allmänna pensionsavgiften blev högre än tidigare beräknat.

Mervärdesskatt

Inkomster från mervärdesskatt blev 7,7 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Tidigarelagda omföringar från fysiska och juridiska personers inkomstskatt förklarar 4,9 miljarder kronor. Privat konsumtion har sedan beräkningen till statsbudgeten reviderats ned med 1,5 procentenheter. Trots detta blev inkomsterna högre än beräknat. Detta förklaras av tre faktorer; en högre andel högbeskattade varor och tjänster inom privat konsumtion, ökade inbetalningar av mervärdesskatt från kommunsektorn samt en reviderad beräkning av avdragsförbudet för bilar.

Tobaksskatt

Utfallet blev cirka en miljard kronor lägre än i statsbudgeten. De båda skattehöjningarna på tobak under 1997 minskade skattebasen, dels genom ökad gränshandel och smuggling, dels genom ändrade rökvanor.

Alkoholskatt

För de sammanlagda inkomsterna från alkoholskatt blev utfallet cirka en miljard kronor lägre än i statsbudgeten. En stor del av detta, närmare 0,8 miljarder kronor, förklaras av lägre inkomster än prognostiserat från skatt på öl. Den 1 januari 1997 ändrades ölbeskattningen och det medförde lägre inkomster på grund av en lägre skattesats på starköl. Dessutom minskade inkomsterna då öl med en alkoholhalt om högst 2,8 volymprocent efter skatteändringen inte längre beskattas. Båda dessa effekter underskattades i prognosen.

Energiskatt

Utfallet för de skatter som redovisas under titeln energiskatt blev 1,1 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. I likhet med 1997 har 1998 varit varmare än ett normalår. Det lägre utfallet beror dock främst på lägre inkomster än förväntat från energi- och koldioxidskatt på bensin, vilket för-

klarar 0,9 miljarder kronor. Bensinförbrukningen minskade under 1998 med 2,6 procent jämfört med 1997, istället för att som antogs i prognosen till statsbudgeten öka med 1,2 procent.

Skatt på avfall

I statsbudgeten förutsattes införande av en avfallsskatt per den 1 juli 1998. Prognosen om 0,3 miljarder kronor innebar en kvartalsuppbörd. Ny införandetidpunkt beräknas bli den 1 januari år 2000.

2000 Inkomster av statens verksamhet

Utfallet för inkomster av statens verksamhet blev 37,5 miljarder kronor, vilket är 2,3 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. De lägre inkomsterna förklaras till största delen av minskade utdelningsinkomster från Securum AB och till en mindre del av ett lägre inlevererat överskott från Riksbanken.

3000 Inkomster av försåld egendom

Utfallet för inkomster av försåld egendom blev 11,2 miljarder kronor, vilket är 3,8 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Uteblivna försäljningar förklarar de lägre inkomsterna.

6000 Bidrag m.m. från EU

Bidrag m.m. från EU blev 1,4 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. En del av differensen förklaras av att exportbidragen och bidrag från EG:s socialfond blev lägre än beräknat.

6.5 Skattekvot

Skattekvoten visar förhållandet mellan det totala skatteuttaget och BNP. Det finns flera olika definitioner av skattekvoten och i regel är de internationellt bestämda. Den skattekvot som presenteras i finansplanen är beräknad i enlighet med nationalräkenskapernas (NR:s) definition, som i sin tur följer FN:s rekommendationer. Enligt nationalräkenskaperna beräknas kvoten utifrån de skatter som betalas under ett visst år. En skattekvot beräknad utifrån de periodiserade skatterna visar istället hur stor del av årets BNP

som det offentliga tar i anspråk för skatter. Denna kvot är oberoende av när i tiden den skattskyldige väljer att betala sin skatt, vilket inte är fallet med den skattekvot som beräknas i enlighet med NR:s definition. En skatteändring för ett visst år påverkar den periodiserade skattekvoten för samma år medan detta inte behöver vara fallet vid beräkningen av NR:s skattekvot.

Andelen skattepliktiga transfereringar varierar mycket mellan länderna inom OECD. Ett alternativ vid internationella jämförelser är därför att exkludera skatter på offentliga transfereringar vid beräkning av skattekvoten. Som framgår av tabell 6.14 tillhör Sverige den grupp av länder inom OECD som har en hög andel skattepliktiga transfereringar. Om skatten på offentliga transfereringar exkluderas kommer den uppmätta skattekvoten för Sveriges del att minska med i storleksordningen 5–6 procentenheter.

Tabell 6.14 Skattepliktiga transfereringars inverkan på skattekvoten

Procent av BNP

0-0,5	0,5-3	5,0-6,0
Australien	Belgien	Danmark
Irland	Italien	Holland
UK	Norge	Sverige
USA	Tyskland	

Källa: OECD.

I tabell 6.15 redovisas skattekvoten för perioden 1997–2002 dels enligt NR:s definition, dels beräknad utifrån de periodiserade skatterna. Dessutom redovisas den periodiserade skattekvoten exklusive skatt på offentliga transfereringar och den frivilliga delen av kyrkoskatten. Vid beräkningen av skattekvoten skall även vissa avgifter, som inte ingår i redovisningen av de periodiserade skatterna, läggas till. Till dessa hör bland annat bankgarantiavgifter och avgifter till kärnbränslefonden. I samtliga nedan redovisade skattekvoter ingår de ovan nämnda avgifterna.

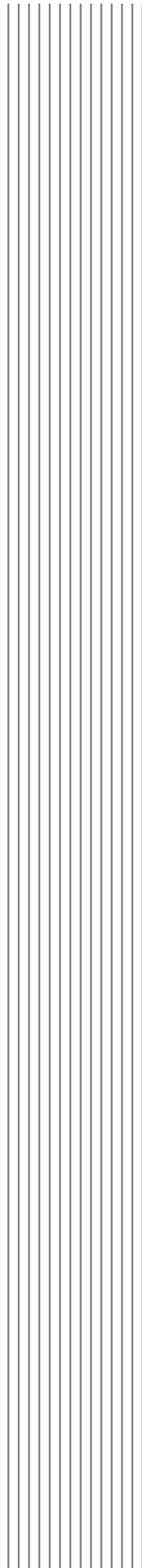
Tabell 6.15 Skattekvot enligt nationalräkenskaperna (NR) och periodiserad skattekvot

Procent

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Skattekvot enl. NR	54,2	56,1	56,0	55,2	55,3	55,1
Periodiserad skattekvot	54,2	55,3	55,4	55,1	55,1	55,0
Periodiserad skattekvot exkl. skatt på transfereringar m.m.	49,2	50,2	50,3	50,2	50,2	50,1

7

Utgiftstak och utgifts- ramar åren 2000-2002

7 Utgiftstak och utgiftsramar åren 2000–2002

7.1 Utgiftstak för staten

Regeringens förslag: Utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställs till 810 miljarder kronor för år 2002.

De budgetpolitiska målen innebär att statens utgifter skall rymmas inom de av riksdagen beslutade utgiftstaken och att det finansiella sparatet i den offentliga sektorn skall visa ett överskott på i genomsnitt 2 procent av BNP över en konjunkturcykel.

Utgiftstaket för staten är fördelat på 26 utgiftsområden (nr 1–25 samt 27), ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, minskning av anslagsbehållningar samt en budgeteringsmarginal. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. ingår inte i utgiftstaket. Statsskuldräntorna exkluderas på grund av att regeringen endast i begränsad utsträckning kan påverka ränteutgifterna. Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten består från och med år 1999 av delsektorerna AP-fonden och premiepensionssystemet. Minskning av anslagsbehållningar ingår som en post under utgiftstaket, vilket innebär att den är medräknad i saldoto för statsbudgeten och för de offentliga finanserna. I denna proposition föreslås ett utgiftstak för år 2002 samt en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 t.o.m. 2002.

Våren 1996 beslutade riksdagen för första gången om ett utgiftstak för staten. Utgiftstaket

var treårigt och gällde för åren 1997–1999. Våren 1997 beslutade riksdagen om utgiftstaket för år 2000 och våren 1998 om utgiftstaket för år 2001. Med anledning av det reformerade pensionssystemet beslutade riksdagen hösten 1998 om en teknisk justering av utgiftstaken för åren 1999–2001. Riksdagen har fastställt utgiftstaket för staten till 761 miljarder kronor för år 2000 och 786 miljarder kronor för år 2001. Vid varje beslut om ett statligt utgiftstak har riksdagen även godkänt en beräkning av de offentliga utgifterna. Utgiftstaket för den offentliga sektorn omfattar utgiftstaket för staten samt den beräknade utgiftsnivån för kommunerna reducerat för transaktioner mellan stat, kommuner och ålderspensionssystemet.

Utgiftstaket för staten är av central betydelse för att tydliggöra behovet av prioriteringar mellan olika utgiftsområden. Oförmåga att prioritera leder till att ekonomin överansträngs, vilket i sin tur kan leda till inflation och underskott i ett första skede och åtstramning och arbetslöshet i ett andra skede. Vidare ger utgiftstaket för staten den ekonomiska politiken större trovärdighet och budgetpolitiken en långsiktig inriktning med hög förutsägbarhet. På grund av den fortgående internationaliseringen av den svenska ekonomin kan det också vara svårt att finansiera en okontrollerad utgiftsutveckling med ett högre skatteuttag. Utgiftstaket underlättar därför möjligheten att uppnå målet för finansiellt sparande i den offentliga sektorn.

För åren 2000–2001 ligger de tidigare beslutade utgiftstaken fast på 761 respektive 786 miljarder kronor. För år 2002 föreslås ett utgiftstak på 810 miljarder kronor. Utgiftstaket som andel av

BNP beräknas minska från 40,7 procent år 1999 till 39,6 procent år 2001. Förslaget till utgiftstak för år 2002 innebär att utgiftstaket detta år beräknas uppgå till 39,1 procent av BNP. Utgiftstaket ökar reallt med i genomsnitt 0,8 procent per år under perioden 1999–2002.¹

7.2 Preliminär fördelning på utgiftsområden

Regeringens förslag: Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000–2002 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

I budgetpropositionen för 1999 presenterades en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001. Regeringen föreslår nu en reviderad preliminär fördelning av utgifterna för dessa år samt en preliminär fördelning för år 2002. Förslaget till utgiftsramar för åren 2000–2002 samt differenser i förhållande till de preliminära ramarna i budgetpropositionen för 1999 redovisas i tabell 7.1.

Förslaget till utgiftsramar för år 2002 baserar sig i normalfallet på föreslagna ramar för år 2001 som räknas upp med relevant prisindex. Beräkningarna av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 - 2002 är baserade på nu kända förutsättningar vad avser den ekonomiska utvecklingen, volymutvecklingen och effekten av gällande regelsystem och skall därför betraktas som preliminära. Inför budgetpropositionen för 2000 kan vissa justeringar, främst av teknisk karaktär, komma att göras. Beräkningen av s.k. pris- och lönekänsliga anslag kan komma att justeras med hänsyn till nya antaganden om den ekonomiska utvecklingen.

---

¹ Fastprisberäkning med implicitprisindex för statlig konsumtion och investeringar och med KPI för utgiftstakets övriga delar.

Tabell 7.1 Preliminär fördelning på utgiftsområden

Miljoner kronor

	2000	2001	2002	Differens mot budgetpropositionen	
				2000	2001
UO 1 Rikets styrelse	4 215	4 483	4 629	-48	-70
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 489	1 528	1 579	5	-53
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	5 770	5 837	5 919	-68	-88
UO 4 Rättsväsendet	22 143	22 377	22 707	-32	-190
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 828	2 858	2 889	-67	-73
UO 6 Totalförsvaret	44 857	44 527	43 538	-584	-700
UO 7 Internationellt bistånd	12 458	13 298	13 164	-431	-571
UO 8 Invandrare och flyktingar	4 217	4 431	3 885	-18	-23
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	25 351	26 271	26 299	880	1 506
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	86 878	86 936	88 006	5 781	3 636
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33 445	32 632	32 042	-308	-846
UO 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	43 468	46 208	46 715	887	586
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	31 917	30 276	29 569	5 433	6 213
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	45 473	45 609	45 930	-3 408	-1 798
UO 15 Studiestöd	22 136	24 161	24 509	-1 605	-1 192
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	30 824	34 777	37 041	420	2 908
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 524	7 626	7 806	-72	-97
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggand	16 270	13 049	11 283	-1 031	-652
UO 19 Regional utjämning och utveckling	2 675	3 336	2 693	0	-1
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1 670	1 797	1 986	206	205
UO 21 Energi	1 196	1 914	1 729	-245	199
UO 22 Kommunikationer	25 260	24 674	25 001	-1 339	-915
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	12 725	13 203	13 222	-429	35
UO 24 Näringsliv	3 011	2 945	2 903	174	-21
UO 25 Allmänna bidrag till kommunerna	102 217	104 697	106 317	-2 870	-2 570
UO 26 Statsskuldsräntor m.m.	77 405	73 089	52 917	405	909
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	19 435	21 454	22 269	-1 921	-647
Minskning av anslagsbehållningar	8 500	5 000	3 000	4 500	2 000
Summa utgiftsområden	695 357	698 994	679 548	4 216	7 692
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor	617 952	625 905	626 631	3 811	6 783
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	139 464	144 035	149 696	-950	-2 398
Takbegränsade utgifter	757 416	769 940	776 327	2 860	4 385
Budgeringsmarginal	3 584	16 060	33 673	-2 860	-4 385
Utgiftstak för staten	761 000	786 000	810 000	0	0

Det är flera faktorer som leder till reviderade utgiftsområdesramar jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999. De nya satsningar som regeringen redovisar i denna proposition är medräknade. För att undvika ett överskridande av utgiftstaket för år 2000 och för att målet om ett finansiellt sparande i offentlig sektor på 2 procent av BNP år 2000 skall klaras, måste vissa

utgiftsreduktioner och senareläggningar av planerade projekt m.m. genomföras. I förslaget till preliminära utgiftsramar har avdrag gjorts för de utgiftsbegränsningar som presenteras i denna proposition. Utgiftsramarna har även ändrats till följd av reviderade makroekonomiska förutsättningar, förändrade antaganden om den demografiska utvecklingen och vissa andra volym-

faktorer samt reviderad pris- och löneomräkning. I tabell 7.2 har förändringen av de takbegränsade utgifterna för åren 2000 och 2001 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999 delats upp på dessa faktorer.

Tabell 7.2 Förändring av takbegränsade utgifter mellan Budgetpropositionen för 1999 och 1999 års ekonomiska vårproposition till följd av förändrade förutsättningar, volymfaktorer m.m.

Miljarder kronor

	2000	2001
Takbegränsade utg. i budgetprop. för 1999	754,6	765,6
Utgiftsreformer	2,4	7,8
Utgiftsminskningar p.g.a. regeländringar	-12,4	-11,2
Makroekonomiska förändringar	1,8	2,6
Slutlig pris- och löneomräkning	-2,0	-2,1
Volymeffekter inom Socialdep. områden	8,6	7,4
Minskning av anslagsbehållningar	4,5	2,0
Övrigt	-0,1	-2,2
Takbegränsade utgifter i vårprop. 1999	757,4	769,9

Nya satsningar och besparingar

Av redovisningen i avsnitt 4.3 framgår det att de nya satsningar och besparingar m.m. som föreslås för åren 2000–2001 sammantaget beräknas minska de takbegränsade utgifterna med ca 8,0 miljarder kronor år 2000 och med ca 1,3 miljarder kronor år 2001. År 2002 innebär förändringarna i stället att de takbegränsade utgifterna ökar med ca 11,0 miljarder kronor i förhållande till de utgiftsnivåer som följer av befintliga regler. De föreslagna satsningarna leder till utgiftsökningar på 2,4 miljarder kronor, brutto, år 2000 och 7,8 miljarder kronor, brutto, år 2001.

Utöver effekterna på de takbegränsade utgifterna av de redovisade besparingarna kommer regeringens förslag till förändring av utjämningsystemet för kommuner och landsting att medföra att de takbegränsade utgifterna minskar med ca 2,1 miljarder kronor per år. Eftersom utjämningsavgiften och utjämningsbidraget minskar i samma omfattning är förändringen statsfinansiellt neutral.

De föreslagna besparingsåtgärderna och förslaget om förändring i nuvarande utjämningsystem för kommuner och landsting leder sammantaget till utgiftsminskningar på 12,4 miljarder kronor, brutto, år 2000 och 11,2 miljarder kronor, brutto, år 2001.

För åren 2000 och 2001 leder regelförändringar till förändrade preliminära utgiftsramar för främst följande utgiftsområden:

- Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg: besparing på läkemedelsförmånen och satsning på bland annat handikappade,
- Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp: besparing genom bl.a. förändrade regler för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och förändrad antagandepoängsberäkning,
- Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn: besparing på underhållsstöd och nya regler för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst,
- Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv: minskade utgifter för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, delvis till följd av förslaget om anställningsstöd för arbetslösa med långa inskrivningstider vid arbetsförmedlingen, som leder till ett minskat behov av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, samt satsning på lönebidrag och platsförmedling år 2000,
- Utgiftsområde 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning: besparing på Kungskapslyftet 2000–2001 genom att kungskapslyftet i stort ligger kvar på samma nivå som 1999 resten av perioden fram till och med första halvåret 2002, vilket innebär att den tidigare planerade utbyggnaden inte kan komma till stånd. Satsning på högskoleplatser, forskning, maxtaxa för barnomsorg, allmän förskola och nytt studiestödssystem m.m. ,
- Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande: besparing på bl.a. räntebidrag och lokala investeringsprogram samt satsning på byggforskning,
- Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård: satsningar inom framtidsområdet Hållbara Sverige,
- Utgiftsområde 22 Kommunikationer: besparing på bl.a. väghållning,
- Utgiftsramen för utgiftsområde 25 påverkas dels av den föreslagna höjningen av det generella statsbidraget fr.o.m. år 2001, dels av att regeringens förslag till förändring i utjämningsystemet för kommuner och landsting minskar utgiftsramen. Utrymme skapas för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

En beskrivning av förslagen till satsningar och besparingar för åren 2000–2002 ges under respektive utgiftsområde i avsnitt 7.4.

Makroekonomiska förändringar

I förslaget till utgiftsramar har hänsyn även tagits till förändrade makroekonomiska förutsättningar jämfört med vad som antogs i budgetpropositionen för 1999. Totalt medför ändrade makroekonomiska förutsättningar att de takbegränsade utgifterna ökar med ca 1,8 miljarder kronor år 2000 och med ca 2,6 miljarder kronor år 2001 jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen för 1999 (se tabell 7.2).

Den öppna arbetslösheten beräknas nu bli 1,0 procentenheter högre år 2000 och 1,1 procentenheter högre år 2001 jämfört med vad som antogs i budgetpropositionen. Av främst denna anledning beräknas utgifterna för utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet bli ca 5 miljarder kronor högre år 2000 och ca 6 miljarder kronor högre år 2001.

Effekten på de takbegränsade utgifterna av högre arbetslöshet motverkas delvis av bl.a. följande makroekonomiska faktorer.

Utgifterna för basbeloppsanknutna transferringar inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och inom ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten beräknas nu sammantaget bli ca 1 miljarder kronor lägre år 2000 och ca 2,5 miljarder kronor lägre år 2001 till följd av att prisbasbeloppet för dessa år antas bli lägre jämfört med vad som antogs i budgetpropositionen för 1999.

Avgiften till Europeiska gemenskapen minskar kraftigt år 2000 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999. Större delen av denna minskning beror på att Sverige år 2000 förväntas erhålla en kompensation för det högre avgiftsuttag år 1999 som beror på att kronan vid årsskiftet 1998/99 blev svagare än tidigare beräknat.

Slutligen beräknas bruttonationalinkomsten åren 2000–2001 uppgå till ett lägre belopp i förhållande till vad som angavs i budgetpropositionen för 1999. Detta medför att utgiftsramen för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd blir lägre.

Slutlig pris- och löneomräkning

Slutlig pris- och löneomräkning av förvaltningskostnadsanslagen för år 2000 baserar sig på pris- och löneutvecklingen mellan 1997 och 1998 inom den konkurrensutsatta sektorn. Löneutveck-

lingen har beräknats med utgångspunkt i löneutvecklingen inom tillverkningsindustrin. Den slutliga pris- och löneomräkningen har medfört en viss nedjustering av flertalet utgiftsområden jämfört med de beräknade nivåer för åren 2000 och 2001 som presenterades i budgetpropositionen för 1999. För åren 2001 och 2002 görs en preliminär beräkning av löne- och prisökningen på anslagen för förvaltningsändamål. Den slutliga pris- och löneomräkningen minskar anslagsnivåerna med ca 2 miljarder kronor per år i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 1999. Nedrevideringarna av anslagen har framför allt skett inom löneintensiva utgiftsområden.

Volymeffekter

Ändrade antaganden om den demografiska utvecklingen och andra volymfaktorer inom Socialdepartementets områden innebär att utgiftsramarna sammantaget ökar med ca 8,6 miljarder kronor år 2000 och med 7,4 miljarder kronor år 2001.

I förhållande till vad som angavs i budgetpropositionen för 1999 beräknas utgifterna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg bli ca 1,7 miljarder kronor högre år 2000 och ca 2,5 miljarder kronor högre år 2001, främst till följd att utgifterna för läkemedelsförmånen förväntas bli högre på grund av större volymer och dyrare läkemedel. Effekten på utgiftsramen av dessa förändringar motverkas delvis av den föreslagna besparingen på läkemedelsförmånen.

Förändrade volymer inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp medför att utgiftsramen höjs med ca 6,1 miljarder kronor år 2000 och med ca 4,4 miljarder kronor år 2001, främst på grund av ökad sjukfrånvaro.

Utgiftsramarna påverkas också av att vissa tidigare icke preciserade besparingar föreslås genomföras med mindre belopp än planerat. Detta gäller t.ex. inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn där besparingen på underhållsstödet nu föreslås uppgå till ett lägre belopp än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1999.

Minskning av anslagsbehållningar

För att ta hänsyn till den möjlighet som myndigheter och regeringen har att föra över medel till kommande budgetår ingår posten Minskning av anslagsbehållningar under utgiftstaket. Denna post är en prognos på användningen av tidigare anslagna men ännu ej förbrukade medel. Myn-

digheternas förbrukning av anslagsbehållningar är en osäker faktor i utgiftsberäkningen. Minskningen av anslagsbehållningarna bedöms bli ca 8,5 miljarder kronor år 2000, 5 miljarder kronor år 2001 och 3 miljarder kronor år 2002. De angivna beloppen avser skillnaden mellan användningen av sparade medel från tidigare budgetår och uppbyggandet av nytt anslagssparande. Eventuellt utnyttjande av anslagskredit ingår också i de angivna beloppen för respektive år.

I budgetpropositionen för 1999 beräknades minskningen av anslagsbehållningarna till 4 miljarder kronor år 2000 och till 3 miljarder kronor år 2001. Anledningen till att posten Minskning av anslagsbehållningar nu revideras upp är bl.a. att användningen av begränsningsbelopp för utgifterna på vissa anslag år 1999 kan leda till en senareläggning av anslagsförbrukningen (se avsnitt 5.3.1).

Förslaget till utgiftsramar och beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och av förbrukningen av anslagsbehållningarna innebär att de takbegränsade utgifterna beräknas uppgå till 757,4 miljarder kronor år 2000, 769,9 miljarder kronor år 2001 och 776,3 miljarder kronor år 2002. För år 2000 beräknas de takbegränsade utgifterna vara ca 2,9 miljarder kronor högre jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999. För år 2001 beräknas de takbegränsade utgifterna nu vara ca 4,4 miljarder kronor högre.

7.3 Budgeteringsmarginal, utnyttjande av saldoutrymme och utgiftstak för offentlig sektor

7.3.1 Budgeteringsmarginalen och saldoutrymmet

Den makroekonomiska utvecklingen och de ekonomiska konsekvenserna av befintliga eller beslutade regler kan bli annorlunda än de som antas när ett utgiftstak fastställs. Eftersom utgiftstaket är nominellt och inte skall ändras till följd av förändrade tillväxtförutsättningar skall budgeteringsmarginalen utgöra en buffert mot bl.a. högre prisnivå, lägre tillväxt och högre arbetslöshet. Budgeteringsmarginalen skall också utgöra en buffert mot den osäkerhet som följer av systemet med möjlighet till anslagssparande och utnyttjande av anslagskredit. Budgeteringsmarginalen för det kommande budgetåret skall rymma denna osäkerhet. Vad gäller de därpå föl-

jande budgetåren skall budgeteringsmarginalen även omfatta utrymmen för framtida reformer på budgetens utgiftssida. Budgeteringsmarginalen får inte innebära att respekten för målen för finansiellt sparande i offentlig sektor minskar, utan skall i första hand ge flexibilitet och därmed förhindra revideringar av utgiftstaket. Budgeteringsmarginalen ingår inte i de tidigare redovisade saldobräkningarna för staten och den offentliga sektorn. Ett ianspråktagande av budgeteringsmarginalen försämrar därmed statens och den offentliga sektorns finanser.

Budgeteringsmarginalen för år 1999 beräknas uppgå till 1,2 miljarder kronor efter det att hänsyn har tagits till föreslagna besparingsåtgärder och beslutade begränsningsbelopp för vissa anslag (se avsnitt 5.3). Budgeteringsmarginalen för år 2000 beräknas uppgå till ca 3,6 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen för år 2000 beräknas därmed vara 2,9 miljarder kronor mindre än vad som angavs i budgetpropositionen för 1999. Regeringen kommer att mycket noga följa utgiftsutvecklingen under åren 1999 och 2000 och kommer att återkomma med åtgärder om dessa marginaler inte visar sig vara tillräckliga.

För år 2001 är budgeteringsmarginalen betydande stor. Budgeteringsmarginalen beräknas uppgå till 16,1 miljarder kronor, vilket är en minskning med ca 4,4 miljarder kronor jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999. Förslaget till utgiftstak för år 2002 i avsnitt 7.1 innebär att budgeteringsmarginalen för år 2002 beräknas uppgå till ca 34 miljarder kronor.

Ju längre fram i tiden det aktuella budgetåret ligger desto större är osäkerheten rörande såväl den makroekonomiska utvecklingen som effekterna av redan fattade beslut. Osäkerheten i beräkningarna ökar därför över tiden. Den budgeteringsmarginal som krävs för att hantera osäkerhet måste därför vara större längre fram i tiden. Denna bedömning gjordes även i 1996 års ekonomiska vårproposition där principerna för budgeteringsmarginalen redovisades.

Regeringen har nyligen beslutat att tillkalla en särskild utredare med uppgift att bedöma om den nya budgetprocessens mål och intentioner har infriats. I utredningsuppdraget ingår bl.a. att bedöma om utgiftstakets nuvarande konstruktion erbjuder tillräcklig flexibilitet inom och mellan åren. Utredaren skall vidare analysera hur olika former av osäkerhet och risker har hanterats inom utgiftstaket och därvid belysa hur budgeteringsmarginalen har använts. I detta arbete ryms bl.a. att föreslå riktlinjer för den nivå på budgete-

ringsmarginalerna för de kommande tre åren som krävs för att nämnda osäkerheter skall kunna hanteras. Betydande prognosfel kan förekomma även under ett pågående budgetår, bl.a. till följd av myndigheternas möjlighet att utnyttja anslagssparande och anslagskredit. En riktlinje för budgeteringsmarginalens minsta nivå under det pågående budgetåret, som innebär att utgiftstaket med stor sannolikhet kan klaras utan att besparingsåtgärder behöver vidtas, bör därför också tas fram.

Utöver målet att statens och ålderspensions-systemets utgifter skall rymmas inom fastlagda utgiftstak är målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn centralt. De mål som riksdagen tidigare fastställt för åren 1999–2001 är ett finansiellt sparande i den offentliga sektorn på 0,5 procent av BNP år 1999 och 2,0 procent av BNP åren 2000 och 2001. Av redogörelsen i avsnitt 4.1.2 framgår att målet föreslås uppgå till 2,0 procent av BNP för år 2002.

Vid oförändrade skatteregler kan den offentliga sektorns skatteintäkter i stora drag förväntas följa bruttonationalproduktens utveckling under de kommande åren. Samtidigt innebär förslaget till utgiftsramar i avsnitt 7.2 att de offentliga utgifterna kommer att utvecklas långsammare än BNP, trots att den offentliga konsumtionen ökar reallt. Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn och den del av överskottet som överträffar målsatta överskott - det s.k. saldoutrymmet - kan därför förväntas öka successivt över tiden. Beräkningarna i avsnitt 4.7 visar att ett saldoutrymme i princip saknas för år 2000. Eftersom saldoutrymmet för detta år är av samma storlek som budgeteringsmarginalen torde saldoutrymmet och utgiftstaket sätta en ungefär lika stram restriktion för utgifterna. Från och med år 2001 beräknas emellertid överskottet i de offentliga finanserna överstiga det målsatta överskottet. Som framgår av redovisningen i avsnitt 4.7 förväntas det finansiella sparandet i offentliga sektorn öka till ca 62 miljarder kronor år 2001 och till ca 83 miljarder kronor år 2002. Saldoutrymmet beräknas uppgå till ca 22 miljarder kronor år 2001 och ca 41 miljarder kronor år 2002. Saldoutrymmet för åren 2001–2002 antas i denna proposition beräkningstekniskt tillföras hushållssektorn.

7.3.2 Beräkning av utgifterna för den offentliga sektorn

Regeringens förslag: De offentliga utgifterna beräknas till 1 077 miljarder kronor år 2000, 1 114 miljarder kronor år 2001 och 1 152 miljarder kronor år 2002.

Utgiftstaket för den offentliga sektorn beräknas som summan av det statliga utgiftstaket och de beräknade kommunala utgifterna med avdrag för interna transaktioner mellan staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. De interna transaktionerna består huvudsakligen av olika former av statsbidrag till kommunsektorn och av de statliga ålderspensionsavgifter som förs från staten till ålderspensionsystemet fr.o.m. år 1999. Att riksdagen skall godkänna ett tak för hela den offentliga sektorn motiveras bl.a. med att det är de offentliga utgifterna som på sikt är avgörande för skatteuttagets nivå.

Utgiftstaket har en annan innebörd för den kommunala sektorn än för staten. Eftersom kommunernas utgifter inte fastställs av riksdagen kan riksdagen inte direkt påverka storleken på dessa utgifter. I det statliga utgiftstaket ingår dock statens bidrag till kommunerna, vilket innebär att riksdagen indirekt påverkar de kommunala utgifternas storlek.

Riksdagen fastställde under hösten 1998 beräkningen av den offentliga sektorns utgifter till 1 050 miljarder kronor för år 1999, 1 075 miljarder kronor för år 2000 och 1 113 miljarder kronor för år 2001. Utgiftstaket för den offentliga sektorn revideras nu i förhållande till de beräkningar som gjordes i budgetpropositionen för 1999 till följd av en reviderad beräkning av kommunal konsumtion och interna transaktioner. Av posten interna transaktioner år 1999 på 178 miljarder kronor utgörs 159 miljarder kronor av transaktioner mellan staten och den kommunsektorn och ca 19 miljarder kronor av transaktioner mellan statsbudgeten och ålderspensions-systemet vid sidan av statsbudgeten. Utgiftstaket för den offentliga sektorn åren 1999–2002 beräknas till 1 051, 1 077, 1 114 respektive 1 152 miljarder kronor.

Tabell 7.3 Utgiftstak för den offentliga sektorn

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Staten inkl. ålders- pensionssystemet	720	753	761	786	810
Kommunerna	466	476	492	510	526
Interna transaktioner	151	178	175	182	184
Summa	1 035	1 051	1 077	1 114	1 152
Procent av BNP	57,4	56,9	56,3	56,0	55,6

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

7.4 Beskrivning av utgiftsområde 1–27

Utgiftsområde 1: Rikets styrelse

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
4 328	4 180	4 730	4 215	4 483	4 629

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna statschefen, riksdagen och dess myndigheter, regeringen, centrala myndigheter samt mediefrågor. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till ca 4,2 miljarder kronor, varav 2,4 miljarder kronor till regeringen m.m., 0,9 miljarder kronor till riksdagen och dess myndigheter samt 0,7 miljarder kronor till mediefrågor.

Utgiftsområdesramen är beräknad med hänsyn till Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd år 2001.

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
1 981	1 705	1 743	1 489	1 528	1 579

Utgiftsområdet omfattar ett flertal myndigheter som Riksrevisionsverket, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet, Finansinspektionen m.fl. Vidare ingår vissa administrativa kostnader för statsskuldens upplåning och låneförvaltning, vis-

sa tidsbegränsade åtaganden samt Riksdagens revisorer. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 1,7 miljarder kronor, varav 1,6 miljarder kronor till centrala myndigheter och nämnder.

Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
5 864	5 811	6 025	5 770	5 837	5 919

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket, skattemyndigheterna och Tullverket. För 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till ca 5,8 miljarder kronor, varav ca 4,7 miljarder kronor till skatteförvaltningen.

Riksskatteverket har i anslutning till budgetunderlaget i en fördjupad resursanalys bl.a. tagit upp det långsiktiga resursbehovet för kontrollverksamheten. Samtidigt har Riksrevisionsverket i flera projekt behandlat skattekontrollen och dess effekter och en granskning har även gjorts av Riksdagens revisorer. Det finns således ett omfattande material att ta ställning till vad gäller skattekontrollens inriktning och omfattning och regeringen avser att redovisa sin bedömning i budgetpropositionen för år 2000.

Under våren 1999 kommer Tullverket att omorganiseras. Myndigheten förändras från att bestå av Generaltullstyrelsen och tolv regionala myndigheter till att vara en myndighet med en central ledning och sex tullregioner. Organisationen har utformats för att ge bättre förutsättningar för en enhetlig tillämpning av regelverk och rutiner. Den kommer även att innebära en effektivisering av arbetet i och med att fler personer kommer att arbeta i den operativa verksamheten och färre inom administrationen. Resurserna kommer att koncentreras till de områden där trafiken är som mest intensiv. Sammantaget bör detta enligt regeringen bl.a. resultera i en effektivare kontrollverksamhet.

Inom Tullverket pågår ett utvecklings- och effektiviseringsarbete bl.a. inom det s.k. RISK-projektet. Projektet vidareutvecklas nu inom Tullverket vilket bör ge en ännu effektivare tullhantering i framtiden och därmed även en ökad kvalitet och träffsäkerhet i kontrollarbetet.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
21 413	21 919	22 365	22 143	22 377	22 707

Utgiftsområdet omfattar polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, rättshjälpen, kriminalvården, exekutionsväsendet, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Rättsmedicinalverket och Gentekniknämnden. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 21,9 miljarder kronor, varav polisväsendet svarar för ca 12 miljarder kronor.

Från år 2000 tillförs rättsväsendet ytterligare 150 miljoner kronor för fortsatt modernisering av rättsväsendet. En viktig fråga i detta sammanhang, inte minst när det gäller arbetet inom åklagarväsendet, är att utveckla bekämpningen av ekonomisk brottslighet, inklusive miljöbrottslighet. Avvecklingen av de allmänna advokatbyråerna medför engångsvisa kostnader för domstolsväsendet.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen när det gäller de medel för åren 2001 och 2002 som behövs för att fullfölja statsmakternas intentioner i fråga om utvecklingen av rättsväsendet.

Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
2 638	2 871	3 011	2 828	2 858	2 889

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak utrikesförvaltningen, dvs. Utrikesdepartementet och de 102 utlandsmyndigheterna, bidrag till vissa internationella organisationer, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor, information om Sverige i utlandet samt Europainformation. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 2,9 miljarder kronor, varav anslaget till utrikesförvaltningen uppgår till 1,7 miljarder kronor och bidragen till internationella organisationer till 1 miljard kronor.

Utgiftsområdet beräknas minska med 50 miljoner kronor från år 2000 på grund av en besparing på bidrag till vissa internationella organisationer.

Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
42 409	44 108	45 609	44 857	44 527	43 538

Utgiftsområdet omfattar verksamheter inom det militära och civila försvaret, Kustbevakningen, nämnder samt stödverksamhet till det militära och det civila försvaret. I utgiftsområdet ingår även internationell fredsfrämjande verksamhet med svensk militär trupp utomlands. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 44,1 miljarder kronor, varav 39,8 miljarder kronor till det militära försvaret, 2,5 miljarder kronor till det civila försvaret och 1,8 miljarder kronor till övrig verksamhet.

Regeringen beslutade den 8 mars 1999 om prop. 1998/99:74 Förändrad omvärld - omdanat försvar. I propositionen föreslår regeringen att nästa försvarsbeslut skall omfatta åren 2002 - 2004. Regeringen lägger vidare fram förslag till säkerhetspolitiska mål och till försvarspolitikens inriktning. Regeringen lägger också fram förslag till inriktning avseende den ekonomiska ramen för utgiftsområdet, som för varje år under perioden 2002-2004 skall vara 4 miljarder kronor mindre än ramen för år 2001 samt att ett omställningsbidrag anslås med 3 miljarder kronor år 2002 och med 1 miljard kronor år 2003. Vidare föreslås att den s.k. teknikfaktorn avskaffas fr.o.m. år 2000.

Förslagen i nämnda proposition innebär inga förändringar av de ekonomiska ramarna för utgiftsområdet för innevarande försvarsbeslutsperiod. Däremot anger regeringen att åtgärder bör vidtas redan fr.o.m. innevarande budgetår, dels för att möjliggöra minskningen av den ekonomiska ramen under nästa försvarsbeslutsperiod, dels för att kunna hantera problemen under innevarande försvarsbeslutsperiod, vilka har medfört att den planerade verksamheten inte ryms inom de beslutade ekonomiska ramarna.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
11 479	11 900	11 985	12 458	13 298	13 164

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna internationellt utvecklingssamarbete samt samarbete med Central- och Östeuropa. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 11,9 miljarder kronor, varav 11,1 miljarder kronor till utvecklingssamarbete med utvecklingsländer och 0,8 miljarder till samarbete med Central- och Östeuropa.

Den totala biståndsramen 1999 (inklusive utgifter som redovisas under andra utgiftsområden) uppgår till 12,8 miljarder kronor motsvarande 0,705 procent av bruttonationalinkomsten (BNI). Ramen för år 2000 beräknas till 0,72 procent av BNI, vilket motsvarar 13,4 miljarder kronor. Ramen ökas år 2001 till 0,73 procent av BNI och år 2002 till 0,74 procent av BNI.

Från biståndsramen avräknas vissa asylkostnader, medel för EU:s gemensamma bistånd samt administration m.m. Avräkningens storlek för åren 2001 och 2002 beräknas utifrån vid budgeteringstillfället tillgängligt prognosunderlag.

Regeringen kommer under året att föra en bedömning av de kort- och långsiktiga konsekvenserna av utgiftsbegränsningen för innevarande år.

Ett program för samarbetet med Central- och Östeuropa har beslutats av riksdagen för perioden 1999 - 2001 som totalt omfattar 2,4 miljarder kronor.

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
4 186	4 324	4 436	4 217	4 431	3 885

Utgiftsområdet omfattar statlig migrations- och integrationspolitik. I området ingår även delar av storstadspolitiken. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 4,3 miljarder kronor, varav 1,8 miljarder kronor till migra-

tionspolitiken och 2,5 miljarder kronor till integrationspolitiken.

I förhållande till tidigare antaganden i budgetpropositionen för 1999 bedöms nu att fler asylsökande än beräknat kommer att erhålla uppehållstillstånd. Antalet asylsökande från Irak och före detta Jugoslavien fortsätter att ligga på samma höga nivå som redovisades i budgetpropositionen för 1999. Det har emellertid visat sig att fler personer från dessa länder har skyddsbehov och att färre avvisningar kommer att kunna genomföras än vad som då antogs. Den senaste utvecklingen i Förbundsrepubliken Jugoslavien ger dessutom anledning till stor oro. Sverige har åtagit sig att ge tillfälligt skydd för upp till 5 000 personer av de fördrivna från Kosovo som idag befinner sig i dess närområde. Antalet registrerade i Statens invandrarverks mottagandesystem kan därför också komma att bli högre än vad som tidigare beräknats för innevarande år. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen inom området vad gäller prognoser och utgifter samt vid behov återkomma i budgetpropositionen för 2000.

I betänkandena Ökad rättsäkerhet i asylärenden NIPU (SOU 1999:16) och Upphållstillstånd på grund av anknytning (SOU 1997:142) behandlas den s.k. tvåårsregeln för misshandlade kvinnor. Den s.k. tvåårsregeln innebär i regel att den utländska parten inte har rätt till uppehållstillstånd i Sverige om förhållandet upphör innan två år har gått. Betänkandena kommer under våren 1999 att remitteras.

Satsningen på Ett Sverige för alla fortsätter att vara ett prioriterat område (avsnitt 1.4.3) och regeringen har beräknat anslag för utvecklingsinsatser i storstädernas utsatta bostadsområden även för år 2002.

Från och med år 2000 beräknas 10 miljoner kronor per år för kostnader till följd av regeringens aviserade proposition om en samlad minoritetspolitik med inriktning på skydd för de nationella minoriteterna och de historiska minoritetspråken. Medlen bör enligt regeringens bedömning tills vidare ligga under utgiftsområde 8. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2000 med förslag till hur de anvisade medlen skall fördelas mellan de utgiftsområden och anslag som berörs av minoritetspolitiken.

Från och med år 2000 minskas anslaget A3 *Migrationspolitiska åtgärder*, anslagspost 3 Återvändningsinsatser m.m. och B3 *Integrationsåtgärder* med 10 miljoner kronor vardera.

Utgiftsområde 9

Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2002
1998	1999	1999	2000	2001	2002
23 124	24 012	24 574	25 351	26 271	26 299

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna hälsovård, sjukvård och social omsorg. För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 24 miljarder kronor, varav 16,9 miljarder kronor avser hälsovård och sjukvård, 6,6 miljarder kronor avser social omsorg och 0,5 miljarder kronor avser Socialstyrelsen samt stöd till forskning.

Statens utgifter för utgiftsområdet utgör en mindre del av de samlade offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård och social omsorg. Huvudmannskapet för dessa verksamheter ligger huvudsakligen hos kommuner och landsting. Statens stöd till den kommunala sektorn utgår främst från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Den 1 januari 1999 omstrukturerades ersättningssystemet för vuxentandvården. Det är enligt regeringens uppfattning mycket angeläget att effekterna av det reformerade systemet noga följs och utvärderas. Regeringen har därför gett Riksförsäkringsverket (RFV) i uppdrag att följa och analysera effekterna av det reformerade tandvårdsstödet. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 april 2000.

Riksdagen har gett regeringen tillkänna (bet. 1998/99:SoU1, rskr. 1998/99:104) att överväga om rätten till personlig assistans kan utvidgas så att den som erhållit assistans före 65 års ålder får behålla den även efter 65-årsdagen. De ekonomiska konsekvenserna har utretts. Beroende på hur reglerna utformas och vilka antaganden som görs av bl.a. hjälpbehov och antalet personer, skulle den ackumulerade kostnadsökningen för den statliga assistansersättningen till följd av en utvidgning av rätten till personlig assistans komma att uppgå till 1,3–1,9 miljarder kronor fullt genomförd. Enligt regeringens bedömning torde således de ekonomiska konsekvenserna av en sådan utvidgning av reformerna bli betydande. Med tanke på utvidgningens omfattning och osäkerhet i kostnadsberäkningarna krävs ytterligare beredning innan något ställningstagande kan göras. Regeringen vill dock erinra om vad som sägs i propositionen Stöd och service till vissa funktionshindrade (1992/93:159) att det ofta kan

vara lämpligt att kommunen fortsätter att ge insatser i former som liknar personlig assistans.

Prognoser för det nuvarande anslaget för statlig assistansersättning tyder på att det finns risk för utgiftsökningar under den kommande treårsperioden. Mot bakgrund av den osäkerhet som föreligger angående utvecklingen av både antalet personer och hjälpbehov, gör regeringen bedömningen att de volymantaganden som låg till grund för de beräknade nivåerna i budgetpropositionen för 1999 tills vidare bör kvarstå som utgångspunkt för de beräknade utgiftsnivåerna för perioden 2000 - 2002. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

Regeringen har idag i propositionen Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m. (1998/99:106) föreslagit att beloppsgränsen för högkostnadsskyddet inom läkemedelsförmånen skall höjas med 500 kronor från 1 300 till 1 800 kronor. Ändringen skall gälla fr.o.m. den 1 juni 1999 och beräknas innebära en kostnadsreduktion om 1,4 miljarder kronor på helårsbasis.

Även med beaktande av den föreslagna besparingsåtgärden tyder nuvarande prognoser på att det finns risk för ytterligare utgiftsökningar under den kommande treårsperioden. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

Regeringen föreslår vidare på tilläggsbudget att ett nytt anslag förs upp på statsbudgeten år 1999. Medlen avser ersättning till personer som steriliserats mot sin vilja under perioden 1935 - 1975. Regeringen bedömer att de sammanlagda utgifterna för denna ersättning kommer att uppgå till ca 180 miljoner kronor under åren 1999 - 2001, vilket har beaktats i förslaget till utgiftsområdesram.

Inom den ram som beräknats för utgiftsområdet för perioden 2000–2002 avser regeringen föreslå att 55 miljoner kronor årligen fördelas till handikappområdet för kompetensutveckling, forskning, verksamhets- och teknikutveckling, förstärkt tillsyn samt ytterligare medel till handikapporganisationerna. Vidare har 90 miljoner kronor årligen avsatts inom ramen för införande av personliga ombud för psykiskt funktionshindrade.

Ytterligare medel har beräknats för bilstöd till handikappade för åren 2000 och 2001. För närvarande pågår en översyn av regelverket för bilstödet.

I förslaget till ram ingår ytterligare medel till Smittskyddsinstitutet från och med år 2000. Medel har även avsatts för bidraget till hälso- och sjukvården under år 2000 för avveckling av Häl-

so- och sjukvårdens utvecklingsinstitut, SPRI, samt fr.o.m. år 2001 för fortsatta utvecklingsinsatser inom hälso- och sjukvården.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1999	2000	2001
1998	1999	1999	2000	2001	2002
39 685	80 503	84 893	86 878	86 936	88 006

Utgiftsområdet omfattar socialförsäkringsförmåner som lämnas vid ohälsa. Från och med i år ingår även arbetsskadeförsäkringen och ersättning för statligt personskadeskydd i utgiftsområdet. Utgifterna för allmän tilläggspension (ATP) i form av förtidspension redovisas fr.o.m. år 1999 under anslaget förtidspensioner. Utgiftsområdet omfattar även administrationskostnaderna för socialförsäkringen, dvs. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 80,5 miljarder kronor, varav ca 75,1 miljarder kronor avser förmåner vid ohälsa och 5,4 miljarder kronor avser socialförsäkringsadministrationen.

På grund av den kraftigt ökade sjukfrånvaron kommer utgifterna för sjukförsäkringen för 1999 att öka i förhållande till tidigare beviljade medel. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i samband med budgetpropositionen för 2000.

Den ökade sjukfrånvaron leder även till att de beräknade utgiftsnivåerna i sjukförsäkringen i budgetpropositionen för år 1999 ligger lägre än de prognostiserade utgifterna för perioden 2000 - 2002. Regeringen avser därför föreslå att ytterligare resurser för åren 2000 - 2002 tillförs. Vidare avser regeringen att inom kort tillsätta en utredning för att dels analysera orsakerna till den kraftiga utgiftsutvecklingen, dels föreslå åtgärder för att dämpa densamma. Regeringen avser att återkomma med förslag till åtgärder senast i den ekonomiska vårpropositionen år 2000.

Förslaget till beräknad utgiftsområdesram åren 2001-2002 innebär att den prognostiserade utgiftsutvecklingen avseende sjukförsäkring och förtidspensioner måste brytas för att balans skall uppnås mellan förväntade utgifter och beräknade ramar.

Förslag om ny och förändrad beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) kommer att föreläggas riksdagen senare i år. Förändringen kommer att leda till vissa utgiftsminskningar för sjukförsäkringen fr.o.m. år 2000.

Ytterligare utgiftsreducerande åtgärder föreslås genomföras för att dämpa utgiftstrycket inom utgiftsområdet. En sänkning av medlen för rehabiliteringsinsatser med 50 miljoner kronor per år är inkluderad i förslaget till utgiftsområdesram fr.o.m. år 2000.

I samband med avvecklingen av Riksförsäkringsverkets sjukhus och ombildningen av verksamheten till Försäkringsmedicinskt centrum minskar utgiftsbehovet med 20 miljoner kronor år 2000 och 50 miljoner kronor från och med år 2001. Effekten av förändringen har beaktats i förslaget till ram från och med år 2000.

Förändrade regler för beräkning av antagandepoäng i samband med beslut om förtidspension föreslås träda i kraft år 2000. Åtgärden har beaktats vid beräkningen av utgiftsområdesramen och bedöms leda till utgiftsminskningar med ca 70 miljoner kronor år 2000, ca 200 miljoner kronor år 2001 och ca 320 miljoner kronor år 2002. Vidare föreslås s.k. vilande förtidspension införas fr.o.m. år 2000. Förslaget innebär rätt att under en period få möjlighet att pröva sin arbetsförmåga samtidigt som rätten till beviljad förtidspension kvarstår. Regeringen bedömer att åtgärden kommer att leda till minskade utgifter för förtidspensionsförmåner med ca 90 miljoner kronor per år vilket även är beaktat vid beräkningen av utgiftsområdesramen. Regeringen återkommer med detaljerade förslag på dessa båda punkter i budgetpropositionen för 2000.

Regeringen avser också att tillsätta en intern arbetsgrupp som skall utreda utgiftsutvecklingen inom förtidspensionerna och lämna konkreta förslag till åtgärder. Arbetsgruppen skall vara klar i sådan tid att regeringen kan lämna förslag i 2000 års ekonomiska vårproposition. Arbetslinjen skall vara en övergripande utgångspunkt för förslagen.

Utgiftsområde 11

Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
62 684	34 315	34 332	33 445	32 632	32 042

Utgiftsområdet omfattar dels folkpension för de ålderspensionärer som saknar ATP, dels pensionstillskott i form av ålderspension. Vidare ingår såväl ATP som folkpension i form av efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till pensionärer samt delpension. För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 34,3 miljarder kronor. Därav svarar ålderspensionerna för ca 11,5 miljarder kronor, efterlevandepensionen till vuxna för ca 12,7 miljarder kronor samt bostadstillägget till pensionärer för ca 9,8 miljarder kronor.

Jämfört med 1999 års anslagsnivå beräknas utgifterna för år 2000 och framöver minska något, främst på grund av att andelen pensionärer med ATP ökar och att färre pensionärer därmed är berättigade till pensionstillskott. Av samma anledning minskar även utgifterna för bostadstillägg till pensionärer.

I samband med att beslutet togs att införa ett nytt ålderspensionssystem, beslutades även att delpensionen skall avvecklas. I och med att ålderspension enligt de nya reglerna kommer att utbetalas från och med år 2001 skall inga nya delpensioner beviljas.

För att kompensera ekonomiskt utsatta grupper för den höjning av högkostnadsskyddet i läkemedelsförmånen, som regeringen idag föreslagit i propositionen Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m. (prop. 1998/99:106), lämnas i samma proposition förslag om att höja pensionstillskottet med 1,4 procentenheter, vilket innebär en höjning med 509 kronor om året för en pensionär med fullt pensionstillskott. Förslaget påverkar även anslag under utgiftsområde 10.

Utgiftsområde 12

Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
35 910	39 896	41 081	43 468	46 208	46 715

Utgiftsområdet omfattar statens ekonomiska stöd till barnfamiljer. Stödet utgörs av allmänna barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, folkpension och ATP i form av barnpension och vårdbidrag till familjer med handikappade barn.

För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 39,9 miljarder kronor.

Regeringen avser att föreslå ett nytt system för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Förslaget innebär att större vikt läggs vid att beräkna den förväntade inkomsten.

Förslag till nytt system för underhållsstöd lämnas i regeringens proposition 1998/99:78 Beräkning av återbetalningsskyldighet för underhållsstöd till barn med särlevande föräldrar m.m. Förslaget innebär en höjning av grundavdraget till 72 000 kronor samt en justering av procentsatserna för fastställande av återbetalningsbelopp. Regeringen avser vidare att föreslå ändrade regler för utfyllnadsbidrag vid växelvis boende.

Regeringen avser vidare att tillsätta en särskild utredare för att utreda utgiftsutvecklingen inom underhållsstödet och lämna förslag till utgiftsbe-gränsande åtgärder. Härvid bör även frågan om inkomstunderlag för underhållsskyldiga prövas. Utredningen bör ske i ett samlat familjepolitiskt perspektiv och förslag till konkreta utgiftsminskande åtgärder skall kunna lämnas senast i den ekonomiska vårproposition år 2000.

Regeringen avser att höja barnbidragen. En första höjning sker år 2000 med 100 kronor per barn och månad och med ytterligare 100 kronor år 2001. Flerbarnstillägget höjs i motsvarande mån.

Utgiftsområde 13

Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
37 331	33 789	33 544	31 917	30 276	29 569

Utgiftsområdet omfattar bidrag till arbetslöshetsersättning och lönegarantiersättning. Inom utgiftsområdet finansieras inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning, grundbelopp, utjämningsbidrag, ersättning till dem som får tillfällig avgångsersättning och generationsväxling samt den s.k. aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen. Vidare finansieras utbetalning av ersättning till arbetstagare för lönefordringar vid konkurs. För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till ca 33,8 miljarder kronor, varav ca 32,8 miljarder kronor utgörs av bidrag till arbetslöshetsersättning och åtgärderna ovan och ca 1 miljard kronor utgörs av bidrag till lönegarantiersättning.

Nya antaganden om den ekonomiska utvecklingen och arbetslösheten, jämfört med dem som gjordes i budgetpropositionen för 1999, leder till att utgifterna inom utgiftsområdet beräknas öka.

Genom riksdagens beslut med anledning av propositionen om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring (prop. 1996/97:107, bet. 1996/97:AU13, rskr. 1996/97:236) lades grunden för en långsiktigt stabil arbetslöshetsförsäkring. I vissa av frågorna som berördes i propositionen avser regeringen att återkomma till riksdagen. År 1998 tillsattes en utredning som fick i uppdrag att bl.a. se över frågan om deltidsbegränsningen i arbetslöshetsförsäkringen. Utredningen har lämnat sitt slutbetänkande, DELTA Utredningen om deltidsarbete, tillfälliga jobb och arbetslöshetsersättning (SOU 1999:27). År 1998 tillsattes dessutom en arbetsgrupp för att utreda frågan om en indexering av dagpenningbeloppets högsta och lägsta nivå. Arbetsgruppen har lämnat en rapport, Indexering av högsta och lägsta dagpenningnivå i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 1999:10). Förslagen från utredningen och arbetsgruppen kommer att remissbehandlas.

Eftersom arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring har den stor betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt, inte minst i en uppåtgående konjunktur. Näringsdepartementet har tillsatt en arbetsgrupp för att se över regeltillämpningen m.m. inom arbetslöshetsför-

säkringen vad gäller kraven på omställning. Översynen skall ta sikte på att förbättra försäkringens samverkan med arbetsmarknadspolitiken i övrigt. Arbetsgruppen skall mot bakgrund av det grundläggande kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande, som ställs för rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, lämna förslag på preciseringsåtgärder vad gäller pendlingsavstånd, byte av yrkesområde, byte av bostadsort och acceptabel lönenivå etc. Syftet skall vara att inom ramen för ekonomisk trygghet och rätts-säkerhet för den enskilde stimulera de arbetslösa att snabbare få arbeten med nya yrkespositioner och på så sätt underlätta och främja omställningen på arbetsmarknaden. Arbetsgruppen skall vidare analysera arbetsförmedlingarnas kontrollfunktion och föreslå de förbättringar som kan behövas. I uppdraget ingår också att se över hur tillsynen bör organiseras. Arbetsgruppen skall redovisa uppdraget senast den 15 september 1999.

Förmånsrättskommittén har genom tilläggsdirektiv (dir. 1997:2) haft i uppdrag att lämna förslag till hur statens kostnader för lönegarantin skall minska med 300 miljoner kronor på årsbasis. Förmånsrättskommittén har i sitt betänkande Nya förmånsrättsregler (SOU 1999:1) i februari 1999 lämnat förslag som nu är föremål för remissbehandling. Förslagen beräknas kunna träda i kraft senast den 1 juli år 2000. Av den anledningen bedömer regeringen att prognosen för förbrukningen av anslaget för innevarande år blir ca 1 miljard kronor. Därför bör besparingen på 150 miljoner kronor återföras till anslaget. Detta finansieras från utgiftsområdet 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Utgiftsområde 14

Arbetsmarknad och arbetsliv

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
47 668	48 274	47 553	45 473	45 609	45 930

Utgiftsområdet omfattar till största delen arbetsmarknadspolitiska åtgärder, Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och arbetslivsfrågor, samt Europeiska socialfonden. Vidare ingår tillsynsmyndigheter och forskningsmyndigheter inom arbetslivsområdet, Arbetsdomstolen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk ut-

värdering m.fl. myndigheter samt de av staten helägda bolagen Samhall AB och AmuGruppen AB. Under utgiftsområdet återfinns också utgifter för jämställdhetspolitiska åtgärder samt statliga arbetsgivarfrågor. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till ca 48,3 miljarder kronor, varav utgifterna för konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder svarar för ca 22 miljarder kronor. Jämfört med de preliminära utgiftsområdesramarna som redovisades i budgetpropositionen för 1999 minskas utgiftsområdet med 3 408 miljoner kronor år 2000 och 1 798 miljoner kronor år 2001. Skillnaden förklaras huvudsakligen av minskad omfattning av arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt de förändringar i anställningsstödet som regeringen föreslår på tilläggsbudget.

Omläggningen till en mer tillväxtinriktad arbetsmarknadspolitik fortsätter med tyngdpunkt på platsförmedling och yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning för att motverka uppkomsten av s.k. flaskhalsar. Regeringen kommer vidare att satsa särskilt på utsatta grupper. Vidare fortsätter arbetet med att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Det är viktigt att arbetsmarknadsutbildningen fortsätter att utvecklas för att i högre grad bidra till en effektiv matchning mellan efterfrågan och utbud av arbetskraft. Regeringen tillsätter därför en utredning med uppgift att snarast se över arbetsmarknadsutbildningens organisation och effektivitet samt den framtida arbetsmarknadsutbildningen. I uppdraget ingår även att tydliggöra gränsdragningen mellan reguljär utbildning och arbetsmarknadsutbildning samt att se över möjligheterna till samplanering för att undvika dubbleringar och för att uppnå ett bättre resursutnyttjande. Utgångspunkten är att den reguljära utbildning som bedrivs inom ramen för arbetsmarknadsutbildning, i likhet med idag, enbart ges till utsatta grupper. Mot denna bakgrund är det angeläget att arbetsförmedlingarna fortsättningsvis prioriterar långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna vad gäller deltagande i t.ex. arbetsmarknadspolitiska åtgärder, så att inte regel-förenklingar och minskade åtgärdsvolymen leder till ökad utförsäkring. Vidare kommer regeringen att föreslå en ettårig försöksverksamhet med bristyrkesutbildning för redan anställda inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen.

Regering avser vidare att under våren 1999 förhandla med SwIT-yrkesutbildning (ideell förening bildad av Industriförbundet och IT-företagen) om att utöka antalet elevplatser inom

ramen för det nationella programmet för IT-utbildning. Regeringen avser även att göra det möjligt för statliga anordnare av arbetspraktik inom natur-, skogs- och kulturmiljövårdsområdet att erhålla ersättning för kringkostnader.

För att säkerställa att de regionala kompetensråden skyndsamt kan börja fungera väl i rådande uppgång på arbetsmarknaden skall deras roll och uppgifter förtydligas.

Det arbetsmarknadspolitiska regelverket skall reduceras väsentligt samt fokuseras på arbetsmarknadspolitikens huvuduppgifter. Regelverket skall säkerställa konkurrensneutralitet samt minimera undanträngnings- och inlåsnings effekter. Regeringen avser att återkomma om detta i budgetpropositionen för 2000.

Under budgetåret 1999 kan Arbetsmarknadsverket (AMV) använda sammantaget 850 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2000 föreslå riksdagen att AMV under år 2000 fortsatt får använda 700 miljoner kronor till personalförstärkningar inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Av detta belopp skall 100 miljoner kronor användas för att särskilt stärka invandrades ställning på arbetsmarknaden. De extra personalresurser som tillförs möjliggör för AMV att i samarbete med kommunerna förbättra tillgången på praktikplatser i samband med sfi-utbildningen (svenska för invandrare).

Regeringen avser vidare att under hösten initiera en försöksverksamhet med inriktning på att pröva nya metoder och aktörer i syfte att finna effektivare former för att förmedla arbeten till arbetslösa invandrare samt i övrigt öppna nya vägar till arbete. För att öka möjligheten för utsatta grupper att komma in på arbetsmarknaden föreslår regeringen på tilläggsbudget att anställningsstödet bör förstärkas och förlängas när det gäller anställning av arbetslösa med särskilt långa inskrivningstider på arbetsförmedlingen. Vidare skall anställningsstödet omformas från ett kontantbidrag till en kreditering av skattekontot för arbetsgivare som anställer en person med anställningsstöd.

Regeringen återkommer också med ett förslag om inrättandet av valideringsorgan för utländsk yrkeskompetens och gymnasieutbildning för att förbättra invandrades möjligheter till inträde på den svenska arbetsmarknaden. Regeringen kommer att ge AMV i uppdrag att genomföra pilotprojekt under hösten 1999. Utgångspunkten för förslaget är betänkandet Validering av utländsk yrkeskompetens (SOU 1998:165).

För att förbättra möjligheterna för funktionshindrade att få arbete avser regeringen att föreslå riksdagen att tillföra anslaget för särskilda åtgärder för arbetshandikappade ytterligare 30 miljoner kronor från och med år 2000 utöver de 90 miljoner kronor som regeringen föreslår på tilläggsbudget. Därutöver avser regeringen att göra en översyn av de stödformer inom arbetsmarknadspolitiken som riktas till arbetshandikappade i syfte att öka träffsäkerheten och kvaliteten i dessa insatser.

Regeringen ser allvarligt på problemen med de stora rekryteringsbehoven inom vården och omsorgen. För att se över problematiken har regeringen tillsatt Kommissionen för rekrytering till vård och omsorg. Kommissionen har till uppgift att kartlägga rekryteringsbehoven samt föreslå åtgärder för att underlätta rekrytering av personal till vård- och omsorgssektorn. Kommissionens arbete skall vara slutfört den 31 juli 1999.

Regeringen avser att föreslå att en satsning på kompetensutveckling för anställda genomförs åren 2000-2002. Kompetensutveckling är i första hand ett ansvar för parterna på arbetsmarknaden. Utgångspunkten för satsningen skall vara det förslag som arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet lämnade i höstas. Finansiering och genomförande avses ske inom ramen för Europeiska socialfondens nya mål 3. Hälften av satsningen bör utgöras av medel från socialfonden och hälften av statlig medfinansiering. Satsningen bör uppgå till totalt 400 miljoner kronor år 2000 och 1000 miljoner kronor år 2001 respektive år 2002. I enlighet med arbetsgruppens förslag förutsätter stimulansen en medfinansiering från arbetsgivarna inom ramen för trepartssamverkan.

Förberedelser för nästa programperiod inom EG:s strukturfonder, vilken omfattar åren 2000-2006, pågår för närvarande på såväl unionsnivå som nationell nivå. En överenskommelse om Agenda 2000 träffades helt nyligen mellan medlemsstaterna. Kommissionen kommer nu att utarbeta riktlinjer för programarbetet och fastställa budgetramar för bl.a. mål 3 och gemenskapsinitiativet Equal. En särskild utredare för det nya mål 3 m.m. har den 25 februari 1999 avlämnat betänkandet Utveckling av mänskliga resurser i arbetslivet - Förslag till inriktning av nya mål 3 inom EG:s strukturfonder (SOU 1999:23). Med hänsyn till den tidsplan som gäller inom EU planerar regeringen att under våren 1999 lämna uppdrag för programarbetet. Vidare kommer regeringen att ange de organisatoriska formerna

för programmen. Regeringen har för avsikt att i budgetpropositionen för 2000 återkomma till riksdagen med en redovisning av bl.a. mål 3-programmets innehåll och de budgetmässiga konsekvenserna. Riksdagsbehandlingen kommer dock inte vara avslutad vid den tidpunkten då Sverige måste överlämna förslag till program till EG-kommissionen. Regeringen avser därför att överlämna programförslagen till kommissionen under förutsättning att riksdagen senare godkänner medelstillelningen.

Utredningen om ett förstärkt förlikningsmannainstitut lämnade sitt slutbetänkande den 30 november 1998 (SOU 1998:141 Medling och lönebildning). Utredningen har föreslagit ett antal åtgärder som syftar till att förbättra lönebildningen, bl.a. att ett nytt medlingsinstitut bör inrättas.

Den s.k. samsynsgruppen har haft i uppdrag att utreda möjligheten för arbetsmarknadens parter att komma överens om spelreglerna kring lönebildningen och andra frågor. Utredningens betänkande och samsynsgruppens rapport bereds nu inom Regeringskansliet. Regeringen avser att under hösten 1999 lämna en proposition till riksdagen om de förändringar i ramarna för lönebildningen som behöver vidtas för att det skall vara möjligt att uppnå målet om 80 procent samsättningsgrad år 2004. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för år 2000 med förslag om medel till det nya medlingsinstitutet.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
21 919	22 447	21 051	22 136	24 161	24 509

Utgiftsområdet omfattar statens utgifter för studiefinansiering för studier på gymnasienivå, vuxenstudier samt högskola. För år 1999 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till ca 22 miljarder kronor, varav 2,0 miljarder kronor avser studiehjälp till gymnasieungdomar, 9,6 miljarder kronor avser vuxenstudiestöd och 9,9 miljarder kronor avser studiemedel.

År 1997 inleddes den femåriga satsningen på vuxenutbildning, kunskapslyftet. Under 1998 och 1999 har antalet platser successivt ökat. Regeringen föreslår att kunskapslyftet i stort ligger

kvar på samma nivå som år 1999 fram till och med första halvåret 2002, vilket innebär att den tidigare planerade utbyggnaden inte kan komma till stånd. Satsningen fortsätter därefter på en lägre nivå andra halvåret år 2002. Regeringen avser att under år 2000 återkomma till riksdagen, efter det att underlag inhämtats av den parlamentariska kunskapslyftskommittén, beträffande perioden efter år 2002. Regeringens förslag innebär att besparingar uppgående till 1,25 miljarder kronor genomförs år 2000 samt 1,5 miljarder kronor år 2001. Besparingarna tas ut inom utgiftsområde 15 Studiestöd vad avser studiestödskostnaderna samt inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning vad avser utbildningskostnaderna.

Genom att den tidigare planerade utbyggnaden av kunskapslyftet inte kommer till stånd kan den tidigare beslutade besparingen om 1,1 miljarder kronor inom Utbildningsdepartementets område tas ut delvis inom utgiftsområde 15 Studiestöd och delvis inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Regeringen har tidigare aviserat en proposition om ett reformerat studiestödssystem. Medel har beräknats under utgiftsområdet för detta ändamål med avsikten att införa ett reformerat studiestödssystem med början under år 2001.

Utbyggnaden av grundutbildningen vid universitet och högskolor som beslutats avseende perioden 1997–2000 bör fortsätta. Regeringen har beräknat medel för studiestödskostnader motsvarande 10 000 nya högskoleplatser fr.o.m. 1 juli 2001 samt ytterligare 10 000 platser fr.o.m. 1 juli 2002.

Under utgiftsområde 12 redovisas att regeringen avser att höja barnbidraget. En första höjning sker år 2000 med 100 kronor per barn och månad och med ytterligare 100 kronor år 2001. Som en följd av detta avser regeringen även att höja studiebidraget med motsvarande belopp för respektive år.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
27 737	29 031	29 986	30 824	34 777	37 041

Utgiftsområdet omfattar skola och barnomsorg, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning samt centrala myndigheter inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde. För år 1999 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till ca 29 miljarder kronor, varav 6,8 miljarder kronor avser barnomsorg, skola och vuxenutbildning, 19,5 miljarder kronor avser utbildning och forskning vid universitet och högskolor samt 2,2 miljarder kronor avser forskning.

1997 inleddes den femåriga satsningen på vuxenutbildning, kunskapslyftet. Satsningen har inneburit stora möjligheter till utbildning för många vuxna som annars inte skulle ha studerat. Under 1998 och 1999 har antalet platser successivt ökat. Många vuxna har genom kunskapslyftet förbättrat sina allmänna kunskaper och möjligheter att påverka samhället och sin egen situation samt skaffat sig behörighet till högskolestudier. Regeringen föreslår att kunskapslyftet i stort ligger kvar på samma nivå som år 1999 fram till och med första halvåret 2002, vilket innebär att den tidigare planerade utbyggnaden inte kan komma till stånd. Vuxenutbildningssatsningen fortsätter därefter på en lägre nivå under andra halvåret år 2002. Samtidigt föreslås ytterligare högskoleplatser. Regeringen avser att under år 2000 återkomma till riksdagen, efter det att underlag inhämtats av den parlamentariska kunskapslyftskommittén, beträffande perioden efter år 2002. Regeringens förslag innebär att besparingar uppgående till 1,25 miljarder kronor genomförs år 2000 samt 1,5 miljarder kronor år 2001. Besparingarna tas ut inom utgiftsområde 15 Studiestöd vad avser studiestödskostnaderna samt inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning vad avser utbildningskostnaderna.

I syfte att stärka utsatta grupper position på arbetsmarknaden avser regeringen att vidta åtgärder för att öka dels kombinationen yrkes- och kärnämnen, dels andelen lågutbildade män och invandrare inom kunskapslyftet.

Regeringen prioriterar fortsatt arbete med kvalitet och likvärdighet i skolan. Elever i behov av särskilt stöd, såväl i grund- som gymnasieskolan måste ges förutsättningar att nå målen. Lärares kompetensutveckling uppmärksammas särskilt. För att bl.a. stärka måluppfyllelsen i skolan tillförs mer resurser de kommande åren. Regeringen avser att genomföra en översyn av högskolans möjligheter att i ökad utsträckning ge kompletterande utbildning till arbetslösa med utländsk högskolekompetens samt därvid även öka möjligheterna till utbildning för lärarbehörighet för högskoleutbildade med utländsk bakgrund genom individuellt anpassad kompletterande högskoleutbildning.

Genom att den tidigare planerade utbyggnaden av kunskapslyftet inte kommer till stånd kan den tidigare beslutade besparingen om 1,1 miljarder kronor inom Utbildningsdepartementets område tas ut delvis inom utgiftsområde 15 Studiestöd och delvis inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

I 1998 års vårproposition presenterade regeringen ett tiopunktsprogram för kvalitet och likvärdighet i skolan. Medel avsattes för åren 1999–2001. Vissa delar av dessa satsningar förlängs så att de pågår även år 2002.

I samband med propositionen Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet (prop. 1997/98:165) beräknades medel för treårsperioden 1 juli 1999–1 juli 2002. Medlen fördelas till ett antal kommuner för att bl.a. underlätta för dessa att erbjuda förskola från tre års ålder till barn i storstädernas utsatta bostadsområden. Syftet är att förbättra barns integrationsmöjligheter i samhället. Regeringen föreslår att medel avsätts även för andra halvåret år 2002 för detta ändamål. I syfte att främja integrationen för de som studerar svenska för invandrare (sfi) avser regeringen att förtydliga att arbetsplatsförlagd praktik bör ingå i undervisningen. De extra personalresurserna som tillförs Arbetsmarknadsverket inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv möjliggör för Arbetsmarknadsverket att i samarbete med kommunerna förbättra tillgången på praktikplatser.

Regeringen angav i budgetpropositionen för 1999 sin avsikt att när det parlamentariska läget så medger införa en maxtaxa för barnomsorg så att barnomsorgsavgifterna sänks. Utrymme skapas nu för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

Utbyggnaden av grundutbildningen vid universitet och högskolor som beslutats avseende

perioden 1997–2000 bör fortsätta. Regeringen har beräknat medel för 10 000 nya högskoleplatser fr.o.m. 1 juli 2001 samt ytterligare 10 000 platser fr.o.m. 1 juli 2002. Regeringen avser att senare återkomma till fördelningen av de nya högskoleplatserna.

Regeringen avser att föreslå att anslagen för forskning och forskarutbildning tillförs ytterligare medel. För år 2000 har beräknats 70 miljoner kronor som främst avses tilldelas de nya universiteten i Karlstad, Växjö samt Örebro.

Åren 2001 och 2002 har 470 miljoner kronor respektive 779 miljoner kronor beräknats för förstärkning av anslagen för grundforskning och forskarutbildning inom utgiftsområde 16.

I statsbudgeten för 1999 finns beräknat medel avseende momsmerkostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Avtalet mellan staten och berörda stiftelsehögskolor reglerar bl.a. kompensation för mervärdesskatt. Kompensationen beräknas öka bl.a. till följd av att kostnader för lokalhyror stiger i samband med nybyggnationer. Regeringen föreslår därför att medel tillförs utgiftsområdet för åren 2001 och 2002 för att täcka utgifterna.

Regeringen avser att inom ramen för utgiftsområdet avsätta 3 miljoner kronor till Humanistisk-Samhällsvetenskapliga forskningsrådet för att finansiera forskning om kommunistiska regimer, särskilt med inriktning mot dessa regimers brott mot mänskliga rättigheter. Forskningsinsatsen har varit föremål för överläggningar mellan partiledarna.

Utgiftsområde 17

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2002
7 342	7 452	7 492	7 524	7 626	7 806

Utgiftsområdet omfattar kulturverksamheten, dvs. frågor om teater, dans, musik, bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter, bild och form, konsthantverk, ersättningar och bidrag till konstnärer, film, arkiv, kulturmiljö, arkitektur, formgivning och design, museer och utställningar, medier samt stöd till trossamfund. Vidare omfattar utgiftsområdet folkbildningen, dvs. bidrag till folkhögskolorna och studieförbunden, bidrag till

kontakttolkutbildningen samt vissa handikapp-åtgärder. Slutligen omfattar utgiftsområdet ungdoms-, folkrörelse-, friluft- och idrottsfrågor. För år 1999 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till 7,4 miljarder kronor, varav 4,2 miljarder kronor hänförs till kulturområdet.

Svensk film har stor kulturpolitisk betydelse. Förhandlingar pågår för närvarande med parter på filmområdet om ett nytt avtal för produktion och distribution av film. Under våren 1999 avser regeringen att lägga fram förslag om en ny offensiv filmpolitik. Förslaget kommer att innebära att filmområdet från år 2000 tillförs ökade statliga medel.

Regeringen kommer på olika sätt att lyfta fram de möjligheter till ökad sysselsättning, regional utveckling och ökad välfärd som satsningar på kulturområdet ger. Det finns för närvarande många intressanta lokala och regionala initiativ där kulturen har en roll för att stärka regioners attraktivitet, den lokala och regionala identiteten och människors kreativitet. Ett sådant exempel är Vandalorum i Värnamo, som är tänkt att bli ett museum för samtida nordisk konst samt ett centrum för design med inriktning mot små och medelstora företag.

Arbetet med att förverkliga ett museum och kunskapscentrum om Förintelsen och dess följder ska prioriteras i regeringens fortsatta arbete. Målet skall vara att verka för demokrati och humanistiska värden.

Med anledning av besparingar på kulturområdet minskar utgiftsområdet med 20 miljoner kronor år 2000 och 20 miljoner kronor år 2001. Därutöver ökar utgiftsområdet med 3,4 miljoner kronor år 2000 då anslaget C3 Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet, flyttas över från utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2002
1998	1999	1999	2000	2001	2002
22 371	20 463	19 519	16 270	13 049	11 283

Utgiftsområdet består främst av plan-, bygg- och bostadsväsendet, länsstyrelserna, lantmäteriverk-

samhet samt stöd till ekologisk omställning och utveckling. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 20,5 miljarder kronor.

Utgifterna för räntebidragen minskar med 248 miljoner kronor år 2000 respektive 272 miljoner kronor år 2001 jämfört med budgetpropositionen för 1999. Minskningen beror dels på ett antagande om en lägre räntenivå, dels på ett lägre antagande om byggvolymen vad gäller antalet påbörjade lägenheter.

Regeringen har för avsikt att i budgetpropositionen för 2000 återkomma med ett förslag som innebär att införandet av det av riksdagen beslutade bidraget till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet (prop. 1997/98:119, bet. 1997/98:BoU10, rskr. 1997/98:306) senareläggs med ett år till år 2001. Senareläggningen skall ses i kombination med föreslagen utsträckning av lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet med ett år. Senareläggningen är beaktad i ramen för år 2000.

En besparing på 112 miljoner görs på det statliga räntestödet för reparation och underhåll (RBF-stöd) år 2000. Besparingen är beaktad i ramen för år 2000.

Ytterligare ca 40 kommuner kommer under våren 1999 att få statsbidrag inom ramen för regeringens satsningar på lokala investeringsprogram. De insatser som ges stöd bedöms medföra påtagliga effekter på miljön och dessutom leda till nya arbetstillfällen, framför allt i bygg- och anläggningssektorn. Enligt uppskattningar från kommunerna skapas brutto totalt ca 11 000 årsarbeten åren 1998–2001 genom de beslut som hittills fattats.

Regeringen anser att tidsperioden för de lokala investeringsprogrammen bör utsträckas genom att medlen för perioden 1999–2001 förskjuts med sammanlagt 1,2 miljarder kronor till år 2002. En besparing görs även år 2000 med 37 miljoner kronor. Därmed beräknas ca 40 kommuner per år få stöd för lokala investeringsprogram. Stöd till lokala investeringsprogram skall även kunna innefatta investeringar som förbättrar inomhusmiljön genom minskning av hälsofarliga och allergiframkallande ämnen och material. Stödet bör även kunna användas för att främja en miljöinriktad näringslivsutveckling. Beredningsprocessen preciseras och förtydligas avseende krav på ekonomiska kalkyler och analyser av miljö- och sysselsättningseffekter samt på slutredovisning av projekt.

Byggandet och förvaltningen av byggnader skall utvecklas för ökad resurseffektivitet och

kretsloppslösningar. Byggeforskningen förstärks därför med 50 miljoner kronor per år under treårsperioden genom en motsvarande neddragning på anslaget lokala investeringsprogram.

Medlen till länsstyrelsernas miljötillsyn har ökat för perioden 1999–2001. Motsvarande resurser, 15 miljoner kronor, kommer att tillföras även år 2002 för denna verksamhet. Anslaget för länsstyrelserna minskas med 10 miljoner kronor från och med år 2000 som en besparing. Omstruktureringsarbetet inom lantmäteriverksamheten innebär besparingar med 25 miljoner kronor år 2000 och med 30 miljoner kronor fr.o.m. år 2001.

Arbetet med att öka tillförlitligheten i Statens bostadskreditnämnds prognoser avseende utgifterna för infrianden av kreditgarantier har påbörjats. Den utvecklade prognosmodellen beräknas kunnas användas fullt ut under hösten 1999. Regeringen avser att redovisa resultaten av översynen i budgetpropositionen för 2000.

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
3 437	2 743	3 905	2 675	3 336	2 693

Utgiftsområdet omfattar främst utgifter för olika former av företagsstöd och regionala utvecklingsinsatser samt medel från EG:s regionalfond. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 2,7 miljarder kronor, varav 0,95 miljarder kronor avser anslaget för allmänna regionalpolitiska åtgärder, 0,9 miljarder kronor avser olika former av företagsstöd och 0,8 miljarder kronor Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Det samlade återflödet av medel för de regionalpolitiskt inriktade strukturfondsprogrammen beräknas under perioden 1995-1999 till ca 5,8 miljarder kronor. Utgiftsområdet brukar benämnas den "lilla" regionalpolitiken.

Utgiftsprognosen för år 1999 uppgår till ca 1,2 miljarder kronor mer än vad som anvisats enligt statsbudgeten. Till största delen beror avvikelserna på att vissa åtaganden skall täckas av anslagsbehållningar på s.k. äldreanslag (se närmare avsnitt 5.3.2).

Förberedelserna för nästa programperiod, åren 2000-2006, inom EG:s strukturfonder pågår. En

särskild utredare för de geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen har nyligen kommit med förslag till hur de nya strukturfondsprogrammen skall tas fram och organiseras (SOU 1999:24). Med anledning av dessa förslag kan principerna komma att ändras för den genomförandeorganisation som angavs i propositionen om budgeteffekter av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen m.m. (prop. 1994/95:40).

Med hänsyn till den tidsplan som gäller inom EU kommer regeringen att under våren 1999 lämna uppdrag för programarbetet. Vidare kommer regeringen att ange de organisatoriska formerna för hanteringen av de nya geografiska programmen inom mål 1 och 2 samt gemenskapssininitiativen. Regeringen har för avsikt att i budgetpropositionen för 2000 återkomma till riksdagen med information om programmets innehåll. Vid den tidpunkt Sverige måste överlämna förslag till program till EG-kommissionen kommer riksdagsbehandlingen dock inte vara avslutad. Regeringen avser således att överlämna programförslagen till kommissionen under förutsättning att riksdagen senare godkänner meddelstilldelningen.

Vad gäller de nationella stödområdena måste Sverige överlämna förslag till EG-kommissionen innan riksdagsbehandlingen avslutats. Regeringen avser att överlämna förslagen till kommissionen under förutsättning att riksdagen senare godkänner dessa.

Vid Europeiska rådets möte den 24-26 mars 1999 nåddes en övergripande överenskommelse om Agenda 2000. Slutförhandlingarna om reformering av strukturfonderna kommer att ske under våren 1999. Återflödet i nästa strukturfondsperiod åren 2000–2006 är beroende av utfallet i slutförhandlingarna. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan om medelnivån för den nya programperioden på anslaget för Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Regeringen har tillsatt en parlamentarisk utredning (dir. 1999:2) som skall lämna förslag om den framtida inriktningen och utformningen av den svenska regionalpolitiken. Utredningen skall bl.a. utarbeta en strategi för regional balans. Uppdraget skall redovisas senast den 31 augusti år 2000.

Utgiftsområde 20

Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1999	2000	2001
1998	1999	1999	2000	2001	2002
1 372	1 549	1 593	1 670	1 797	1 986

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljö- och kretsloppsforskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 1,5 miljarder kronor, varav 1,3 miljarder kronor avser allmän miljö- och naturvård och 0,2 miljarder kronor avser strålskydd och kärnsäkerhet.

Införandet av miljöbalken och arbetet med att uppnå de nya föreslagna miljö kvalitetsmålen (prop. 1997/98:145, Svenska miljömål – Miljöpolitik för ett hållbart Sverige) och målen för ekologiskt hållbar utveckling har hög prioritet i arbetet inom hela Regeringskansliet och på myndigheterna. De övergripande målen för ett ekologiskt hållbart samhälle är att skydda miljön och människors hälsa, att använda jordens resurser effektivt och att nå en tryggad försörjning.

Regeringen avser att successivt förstärka forskningen avseende främst miljöeffektforskning och miljötoxikologi med medel som bör fördelas av Naturvårdsverket. För miljöforskning beräknas sammanlagt 250 miljoner kronor under treårsperioden.

Behovet av sanering och återställning av förorenade områden är omfattande och regeringen beräknar nu ytterligare 385 miljoner kronor under treårsperioden för denna verksamhet.

Regeringen bedömer också att behoven av medel för markinköp fortfarande är stora, varför regeringen beräknar att förstärkningen enligt vad som föreslogs i 1998 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 1999 om ca 370 miljoner kronor förlängs till att omfatta även år 2002. Även förstärkningen av miljöövervakning förlängs till år 2002.

För att uppnå en bättre balans mellan insatserna för biotopskydd i skog och insatserna för skogsreservat beräknas en ökning under perioden av anslaget till biotopskydd med 75 miljoner kronor år 2001 samt med 100 miljoner kronor år 2002, vilket innebär att totalt 300 miljoner kro-

nor avsätts under perioden 2000–2002. Nämnade åtgärder kommer innebära att ramen för utgiftsområde 23 ökar dessa år.

Ramen förstärks vidare med 30 miljoner kronor per år under treårsperioden för att bevara den biologiska mångfalden genom upprätthållande av en tillräcklig nivå på verksamheten med kalkning av försurade sjöar och vattendrag.

Den s.k. kretsloppsmiljarden anvisades budgetåret 1995/96 för investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning under en femårsperiod. Stödet minskas under år 1999 genom att en del av anslaget dras in som en besparing. För år 2000 behöver dock anslaget åter föras upp på statsbudgeten för utbetalning av redan beviljade bidrag.

Utgiftsområde 21

Energi

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1999	2000	2001
1998	1999	1999	2000	2001	2002
867	1 681	1 115	1 196	1 914	1 729

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna energi forskning och energiteknisk utveckling, investeringsbidrag till utbyggnad av el- och värmeproduktion samt ekonomiskt stöd för eleffektivisering och minskad elanvändning. Utgiftsområdet omfattar också ett program för energieffektivisering m.m. i bland annat Baltikum och Östeuropa, vilket utgör en viktig del av den svenska klimatpolitiken. För år 1999 uppgår de totala anslagen till 1,7 miljarder kronor, varav 0,1 miljarder kronor avser förvaltningskostnader och 1,6 miljarder kronor avser omställning och utveckling av energisystemet.

Riksdagen har fastslagit riktlinjer för energipolitiken (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). I samband med beslutet tillstyrkte riksdagen inriktningen och omfattningen av ett i propositionen redovisat program för omställning av energisystemet om totalt drygt 9 miljarder kronor. Riksdagen har därefter beslutat om omställningsprogrammets finansiering och anvisat medel för de ingående verksamheterna för år 1998 (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284 och prop. 1997/97:1 utgiftsområde 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133). Det energipolitiska programmets huvudinriktning är en kraftfull lång-

siktig satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik. Målet är att under de närmaste 10-15 åren kraftigt öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering.

Programmet omfattar även åtgärder som syftar till att på ett kostnadseffektivt sätt minska användningen av el för uppvärmning, utnyttja det befintliga elsystemet effektivare och öka tillförseln av el från förnybara energikällor.

Hittills gjorda uppföljningar tyder på att vissa av de åtgärder som ingår i det energipolitiska programmet inte leder till den måluppfyllelse som avsetts. Detta gäller främst de eleffektminskande åtgärderna inom ramen för bidrag till minskad elanvändning. Regeringen avser därför att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2000 med detaljerade förslag till förändringar inom ramen för det energipolitiska programmet, efter att en utvärdering av effekterna under programmets första år har genomförts.

Regeringen anser att det är av vikt att tekniken kring termisk solenergi kan utvecklas i Sverige. Sådan utveckling kan stödjas inom ramen för energiforskningsprogrammet. Det finns därutöver skäl som talar för att komplettering bör göras när det gäller stöd till investeringar. Regeringen avser att inför budgetpropositionen för 2000 analysera formerna för ett sådant stöd. En utgångspunkt är därvid att ett tidsbegränsat stöd skall kunna införas om det bedöms ändamålsenligt med hänsyn till målen för energipolitiken.

För utgiftsområdet finns neddragningar på sammanlagt 240 miljoner för år 2000. Neddragningarna innebär i detta perspektiv en möjlighet att under år 2000 kunna genomföra viss metodutveckling för ett effektivare genomförande av programmet på längre sikt. I detta perspektiv ter det sig även naturligt att programmet som helhet ges en något längre genomförandetid. De neddragningar som görs år 2000 är att betrakta som en omfördelning av anslagsbelopp över tiden. Anslagsbeloppet ökar därför med 210 miljoner kronor åren 2001 och 2002 jämfört med de belopp som fastställts i det energipolitiska programmet.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
27 386	25 501	25 042	25 260	24 674	25 001

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna investeringar i samt drift och underhåll av vägar och järnvägar samt även sjöfart, luftfart, post, telekommunikationer, forskning och övergripande informationsteknikfrågor. För 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 25,5 miljarder kronor, varav ca 22,2 miljarder kronor till väg och järnväg.

Regeringen har vid beräkningar av utgiftsområdesramarna förutsatt vissa utgiftsminskningar åren 2000–2002 vad gäller väghållning, upphandlingar av interregional trafik, övrigt kommunikationer, forskning m.m.

Anvisade medel för genomförandet av de åtgärder som ingår i nationell väghållningsplan, i stomnätplan för järnvägar och i länsplaner för regional transportinfrastruktur har under år 1998 helt förbrukats. Därigenom har tidigare anslagssparanden inom utgiftsområdet, som härrör från förseningar i utbyggnadstakten av vägar och järnvägar, helt förbrukats. Regeringens förslag till ramar innebär emellertid att vissa planerade åtgärder i de fastställda investeringsplanerna inte kommer att kunna genomföras under perioden. Det är dock regeringens ambition att upprätthålla en fortsatt god väg- och järnvägsstandard genom att anvisa en hög nivå på drift- och underhållsinsatser under perioden.

Till följd av att det hittillsvarande arbetet med ökad trafiksäkerhet på vägnätet inte medfört avsedda effekter måste kraftfulla åtgärder vidtas som snabbt ger effekt. Medel kommer de närmaste åren att omprioriteras från byggande av stamvägar till åtgärder på vägnätet som ger ökad trafiksäkerhet. Denna särskilda satsning på fysiska trafiksäkerhetsåtgärder medför därför att ett antal vägbyggnadsprojekt på det nationella stamvägnätet kommer att senareläggas. Detta räcker emellertid inte för att trafiksäkerhetsmålen för år 2000 och år 2007 skall nås. Ytterligare omprioriteringar måste göras. Detta får dock inte drabba andra prioriterade områden såsom ombyggnadsåtgärder på det regionala vägnätet eller satsningen på åtgärder för ökad tillgänglighet för funktionshindrade i kollektivtrafiksystemet. Rege-

ringen bedömer att det finns möjligheter till andra omprioriteringar inom ramen för Vägverkets verksamhet. Vägverkets interna administration kan effektiviseras och verkets arbete med sektorsuppgifter kan begränsas främst till sådana åtgärder som har stor och säker effekt på miljö och trafiksäkerhet. En långsiktig kostnadsänkning kommer att påbörjas redan under år 2000. Det därigenom skapade medelsutrymmet kan istället användas för fysiska trafiksäkerhetsåtgärder på hela det statliga vägnätet i syfte att nå uppsatta trafiksäkerhetsmål inom vägtrafiken.

Med de utgiftsbegränsande åtgärderna under 1999 och de utgiftsnivåer som regeringen föreslår för åren 2000–2002 bedöms vidmakthållandet av befintliga järnvägar kunna genomföras på en nivå som motsvarar dagens. Däremot kommer inte samtliga planerade åtgärder i de fastställda investeringsplanerna att kunna genomföras under perioden.

Inom ramen för regeringens IT-satsningar finns åtgärder och initiativ inom flera områden i syfte att stimulera användning av och kunskap om IT i hela landet. Utbyggnaden av avancerad infrastruktur och höjning av IT-kompetensen är viktiga områden för att den nya tekniken skall bli mer tillgänglig för alla i hela landet. Den inhemska IT- och elektronikbranschen bör ges förutsättningar att snabbt växa i bredd och volym och därigenom skapa nödvändiga tillväxtförutsättningar för hela det svenska näringslivet. Regeringen utökar 2000-delegationens budget med ytterligare 10 miljoner kronor för att fortsätta att driva arbetet med 2000-omställningen i samhället.

Inom ramen för det transportpolitiska beslutet (prop. 1997/98:56) beslutade riksdagen att godkänna principerna för att tillskapa en ny myndighetsfunktion för rikstrafikfrågor - Rikstrafiken - med huvuduppgift att verka för samordning och upphandling av viss interregional trafik. Ett delbetänkande om Rikstrafiken har lämnats den 30 november 1998. Slutbetänkandet, som skall redovisas senast den 1 maj 1999, kommer att vara betydelsefullt för bildandet av myndigheten. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2000 med ytterligare information. Regeringen beslutade den 18 mars 1999 att Rikstrafiken skall lokaliseras till Sundsvall.

I den transportpolitiska propositionen (prop. 1997/98:56) förordade regeringen utvecklingen av en trafikslagsövergripande godstransportstrategi i samarbete mellan staten och godstransport-

systemets övriga aktörer, såväl transportköpare som transportörer. Godstransportdelegationen (K1998:06), som nu tillsatts och arbetar fram till 30 juni 2001, skall följa utvecklingen på godsområdet samt utveckla ett trafikslagsövergripande synsätt med syftet att effektivisera godstransportsystemet och göra det säkert och ekologiskt hållbart.

Utgiftsområde 23

Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
11 836	11 974	11 637	12 725	13 203	13 222

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna jordbruk, fiske, trädgårdsnäring, rennäring, djurskydd, djurhälsovård, livsmedelsfrågor, skogsnäring samt högre utbildning och forskning som rör vård och nyttjande av biologiska naturresurser.

För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 12 miljarder kronor, varav ca 60 procent av beloppet finansieras av EG-budgeten. Merparten av EG-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealstöd, djurbidrag, intervention och exportbidrag, vilka helt finansieras av EG-budgeten. Därtill kommer delfinansierade stöd såsom miljöersättningar, stöd till mindre gynnade områden och strukturstöd. För att erhålla dessa stöd fordras nationell medfinansiering i storleksordningen 2 miljarder kronor. Anslagen till forskning och utbildning uppgår till närmare 1,3 miljarder kronor.

Regeringen har vid beräkningen av utgiftsområdesramen utgått från att anslagen för de EG-finansierade utgifterna för kompletterande åtgärder inom jordbruket, intervention och exportbidrag samt det nationellt finansierade anslaget för kompletterande åtgärder inom jordbruket kan minska engångsvis med ca 400 miljoner kronor år 2000. Betydande anslagsbehållningar har skapats inom utgiftsområdet framför allt på grund av att utgifter, som finansieras av EG, har över-skattats. På motsvarande sätt har regeringen för 1999 beslutat om en engångsvis minskning på totalt 470 miljoner kronor av ovanstående anslag.

Riksdagen har lagt fast riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken

inom EU (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). Parallellt med arbetet med 1999 års ekonomiska vårproposition har förhandlingar förts inom EU bl.a. om jordbruksdelen i Agenda 2000. Vid Europeiska rådets möte den 24-26 mars 1999 nåddes en övergripande överenskommelse om Agenda 2000. Slutförhandlingarna om förordningstexterna som rör den gemensamma jordbrukspolitiken kommer att ske under våren 1999, varefter besluten avses genomföras successivt under perioden 2000 - 2006. Utgifterna på statsbudgeten för jordbruksstöd kommer sannolikt att påverkas. Regeringen återkommer till riksdagen med eventuella förslag till anpassning av berörda anslag för åren 2000, 2001 och 2002 när beslut väl fattats i frågan.

För de medfinansierade stöden innebär EG-kommissionens förslag till landsbygdsförordning inom ramen för Agenda 2000 att regelverken för nuvarande mål 5a- och mål 5b-åtgärderna samt de kompletterande åtgärderna integreras i ett gemensamt regelverk. Ett förslag till tillämpning av dessa åtgärder inom ramen för ett svenskt landsbygdsprogram för perioden 2000-2006 skall överlämnas till EG-kommissionen för godkännande senast sex månader efter att förslaget till landsbygdsförordning har trätt i kraft. Av tidsskäl har regeringen påbörjat förberedelsearbetet enligt de förutsättningar som anges i förslaget till landsbygdsförordning. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen i fråga om programmets närmare innehåll och utformning i budgetpropositionen för 2000. Riksdagsbeslut om budgetpropositionen kommer inte att föreligga vid tidpunkten då Sverige måste överlämna ett förslag till landsbygdsprogram till EG-kommissionen. Regeringen har därför för avsikt att överlämna förslaget till kommissionen under förutsättning att riksdagen slutligt godkänner medelstilledelningen. I annat fall kan införandet av det nya landsbygdsprogrammet komma att försenas.

Agenda 2000 omfattar även de medfinansierade stöden inom fiskerisektorn. En tillämpningsförordning som reglerar stödsberättigande åtgärder samt villkor för stöd är för närvarande under diskussion och förväntas bli antagen av EU i juni 1999.

För att uppnå en bättre balans mellan insatserna för biotopskydd i skog och insatserna för skogsreservat beräknas en ökning under perioden av anslaget till biotopskydd med 75 miljoner kronor år 2001 samt med 100 miljoner kronor år

2002, vilket innebär att totalt 300 miljoner kronor avsätts under perioden 2000-2002. Nämnade åtgärder kommer innebära att ramen för utgiftsområde 23 ökar dessa år.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
2 777	2 898	3 439	3 011	2 945	2 903

Utgiftsområdet omfattar näringspolitik, teknologisk infrastruktur, konkurrensfrågor, teknisk forskning och utveckling, utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande samt konsumentfrågor. För år 1999 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till 2,9 miljarder kronor, varav ca 0,8 miljarder kronor till näringspolitik, 0,2 miljarder kronor till teknologisk infrastruktur, bl.a. patentfrågor, teknisk provning och kontroll, 0,1 miljarder kronor till konkurrensfrågor, 0,7 miljarder kronor till teknisk forskning och utveckling, 0,6 miljarder kronor rymdverksamhet, samt 0,4 miljarder kronor till utrikeshandel, exportfrämjande och investeringsfrämjande och 0,1 miljarder kronor till konsumentfrågor.

Inom utgiftsområdet avsätts resurser för att säkerställa och utveckla tillgången på teknik- och kunskapsöverföring från bl.a. högskolorna till små- och medelstora företag. Vidare fortsätter det tidigare aviserade programmet för småföretagsutveckling (prop. 1995/96:222) genom att 180 miljoner kronor överförs till år 2000.

Regeringen kommer att påbörja ett omfattande utrednings- och analysarbete som skall ligga till grund för utformningen av statliga åtgärder för att främja nyföretagande och företagsutveckling bl.a. vad gäller samordning och effektivitet i det statliga stödet riskkapitalförsörjning. I detta sammanhang kommer möjligheterna att ställa krav på miljöcertifiering vid företagsstöd och olika former av regionala stöd att prövas. Regeringen kommer också att undersöka hur småföretagens möjlighet att hävda sin rätt skulle kunna stärkas genom att införa en patentinträngsförsäkring. Arbetet med att undanröja hinder för konkurrens i gränslandet mellan offentlig och privat verksamhet intensifieras. Den kooperativa företagsformen kommer särskilt att uppmärks-

sammas. Ytterligare 3,5 miljoner kronor beräknas årligen under perioden 2000–2002 inom näringsdepartementets utgiftsramar.

I oktober 1996 tillkallades Småföretagsdelegationen för att identifiera problem och föreslå åtgärder för att undanröja hinder för företagsetablering och tillväxt i småföretag. En arbetsgrupp har tillsatts inom regeringskansliet med uppgift att bereda förslagen och redovisa sitt arbete den 31 mars 1999.

Sammantaget har regeringen enligt arbetsgruppens bedömning fattat beslut eller tagit avgörande initiativ som berör ca en tredjedel av Småföretagsdelegationens förslag. Flera av de övriga förslagen täcks i stor utsträckning in av befintliga tjänster och åtgärder.

Regeringen fattade den 22 december 1998 ett antal beslut som syftar till att underlätta för mindre företag och förbättra myndigheternas service. Bland annat introducerades ett system för effektivare konsekvensanalyser av reglers effekter på små företags villkor. Vidare fattades beslut om förenkling av företagens uppgiftslämnande till myndigheter, bättre service och information från myndigheter, kortare handläggningstider, förstärkt rådgivning till invandrare som vill starta företag och klarare spelregler mellan kommuner, landsting och småföretag. Den 22 februari 1999 preciserade regeringen vissa av dessa åtgärder. Bland annat formerades företagspanelen, Nybyggarna, som skall verka som rådgivare regeringen.

Riksdagen har den 26 mars 1999 fattat beslut om att ge regeringen i uppdrag att lämna en årlig redogörelse till riksdagen om regelförenklingsarbetet. En första redovisning bör göras i budgetpropositionen för 2000. Då bör ett mål för regelförenklingsarbetet formuleras och en avstämning mot Småföretagsdelegationens samtliga förslag göras. Regeringen avser därför att återkomma med en redovisning i höst.

Regeringen avser att återkomma med förslag som ger ökad konkurrens och stärker konsumentens ställning.

Regeringen anser att det är viktigt att en ekonomisk tillväxt kan förenas med en god miljö. Tillväxtpotentialen som kan finnas i omställningen till hållbar utveckling bör också tas tillvara.

Miljöteknikdelegationen tilldelas 10 miljoner kronor år 2000 för att fortsätta sitt arbete.

Regeringen har också avsatt medel för exportfrämjande insatser för miljöexport. Denna satsning kommer att fortsätta.

Utgiftsområde 25

Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
96 784	103 565	102 733	102 217	104 697	106 317

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens bidrag till kommuner och landsting. För år 1999 uppgår anslagen enligt statsbudgeten till 103,5 miljarder kronor, varav 78,7 miljarder kronor till generellt statsbidrag, 21,3 miljarder kronor till statligt utjämningsbidrag och 1 miljard kronor till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

Målet för utgiftsområdet är att bidra till att skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommunerna och landstingen att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter. De höjda statsbidragen syftar till att ge kommunerna och landstingen förbättrade förutsättningar att satsa på en utvecklad och förbättrad skola, att minska väntetiderna i hälso- och sjukvården, att vidta betydande förbättringar inom äldreomsorgen och att samtidigt uppnå ekonomisk balans från år 2000.

Riksdagen har beslutat om tillskott till kommuner och landsting under åren 1997 till 1999 om sammanlagt 16 miljarder kronor. Regeringen har för år 2000 aviserat att det generella statsbidraget skall öka med 4 miljarder kronor.

Riksdagen beslutade efter förslag i budgetpropositionen för 1999 att den statliga skatt på 200-kronor som utgår för skattskyldiga med förvärvsinkomster 1999 skall utgöra kommunal inkomstskatt. Regeringen föreslår i denna proposition att detta förlängs att gälla även år 2000.

I budgetpropositionen för 1999 aviserade regeringen en ytterligare höjning av det generella statsbidraget med 2 miljarder kronor för år 2001. I samband med detta uttalade regeringen att ett flertal kommunalekonomiska frågor är aktuella under kommande år, t.ex. utjämningsystemet för kommuner och landsting, generella statsbidrag och en sänkning av avgifter i barnomsorgen, till vilken denna resursökning kan utgöra en delfinansiering.

Enligt regeringens uppfattning bör detta tillskott användas för att bl.a. underlätta införandet av förändringar i utjämningsystemet samt bidra till finansiering för att stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen. Från

detta utgiftsområde överförs därför 1,7 miljarder kronor till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning år 2001 och 1,3 miljarder kronor år 2002.

I denna proposition aviserar regeringen en ytterligare nivåhöjning av det generella statsbidraget med 2 miljarder kronor år 2001. Beräkningen för år 2002 inkluderar att utgiftsområdesramen tillförs ett resurstillskott på 1 miljard kronor till följd av de förändringar som kommer att ske på försvarsområdet.

Beslutade och aviserade tillskott innebär i förhållande till 1996 års nivå således en sammanlagd höjning av statsbidragen till kommuner och landsting med 25 miljarder kronor år 2002. I detta belopp ingår medel som tillförs utgiftsområde 16 för att från och med år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2002
1998	1999	1999	2000	2001	2002
113 405	84 560	92 874	77 405	73 089	52 917

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter och Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet omfattas inte av det statliga utgiftstaket.

För år 1999 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till 84,6 miljarder kronor, varav räntor på statsskulden utgör 84,5 miljarder kronor.

Under perioden beräknas ränteutgifterna minska kraftigt för att år 2002 uppgå till 52,9 miljarder kronor. De kraftigt minskade ränteutgifterna förklaras framför allt av den stora amorteringen på statsskulden till följd av överföringar från AP-fonden i samband med ålderspensionsreformen samt försäljningar av statliga bolag. I avsnitt 4.4.2 ges en mer detaljerad redovisning av statsskuldräntorna.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2002
1998	1999	1999	2000	2001	2002
21 210	21 908	22 631	19 435	21 454	22 269

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till Europeiska unionens allmänna budget (EU-budgeten). För år 1999 beräknas de totala anslagen till 21,9 miljarder kronor. Sverige betalar fr.o.m. 1999 full avgift till EU-budgeten.

EU-budgeten omfattar Europeiska gemenskapernas samtliga förväntade inkomster och utgifter. Budgeten finansieras huvudsakligen av de s.k. egna medlen, vilka utgörs av avgifter från medlemsländerna. Budgeten beslutas årligen inom ramen för ett fastställt flerårigt budgettak, s.k. finansiellt perspektiv. Nivån för det finansiella perspektivet grundas på rådets beslut om gemenskapernas egna medel (94/728/EG, Euroatom), vilket bland annat anger taket för medlemsländernas finansieringsansvar för budgeten. Det nuvarande finansiella perspektivet gäller t.o.m. år 1999.

Inom ramen för Agenda 2000 beslutades vid toppmötet i Berlin i mars 1999 dels ett nytt finansiellt perspektiv, dels att beslutet om egna medel skall ändras så att det nya beslutet kan träda i kraft från och med 2002. Ändringen av beslutet om egna medel innebär att uttaget av mervärdesskattebaserad avgift minskas till 0,75 procent år 2002 och till 0,50 procent år 2004. Samtidigt ökas den nationella ersättningen för uppbörds-kostnader avseende s.k. traditionella egna medel från 10 procent till 25 procent fr.o.m. 2001. Dessutom skall finansieringen av den brittiska budgetrabatten ändras fr.o.m. 2002 så att finansieringsandelen för Sverige, Tyskland, Nederländerna och Österrike minskas med 75 procent i förhållande till nuvarande andel. Förändringen av finansieringsansvaret för den brittiska rabatten beräknas minska den svenska avgiften med cirka 1 miljard kronor år 2002.

Det nya finansiella perspektivet skall gälla år 2000 till år 2006. Det finansiella perspektivet ingår i det interinstitutionella avtalet mellan rådet och parlamentet. Perspektivet är alltså slutligt fastställt först sedan båda institutionerna godkänt det nya avtalet. I förhållande till det nuvarande finansiella perspektivet innebär Europeiska rådets beslut en lägre nivå för EU15 som andel av

bruttonationalinkomsten (BNI). Taket 1,22 procent av BNI för 1999 enligt det nu gällande finansiella perspektivet sänks således till 1,13 procent av BNI för år 2000. Taket för EU15 år 2006 uppgår till 0,97 procent av BNI. Om marginalen för utvidgningen beaktas uppgår dock nivån 2006 till 1,13 procent av BNI.

Finansiella perspektivet för 2000 ligger alltså väsentligt närmare utgiftsnivån för EU-budgeten 1999 (1,10 procent av BNI) än nivån för det nuvarande finansiella perspektivet 1999. Härigenom uppnås ett närmande av finansiella perspektivet till budgetnivån. Det finns dock fortsatt förutsättning för en marginal mellan finansiellt perspektiv och faktiska utgifter i den årliga EU-budgeten.

Den ram som föreslås för utgiftsområde 27 baseras inte på Europeiska rådets beslut, utan på en årlig ökning av EU-budgetens utgifter på 3 procent i nominella termer (1 procent realt) för åren 2000–2002, vilket ungefär motsvarar utvecklingen de senaste åren. Regeringen anser att detta också är ett rimligt antagande om budgetens utveckling. Beräkningen beaktar även förutsedda kurseffekter, utfallskorrigeringar m.m. Härigenom görs en beräkning som är konsistent med hur utgiftsområde 27 tidigare har hanterats. Kommissionens budgetförslag presenteras normalt i maj. Därigenom finns normalt inför budgetpropositionen förutsättningar för att justera beräkningen för utgiftsområdet i enlighet med budgetförslaget. Enligt preliminär tidtabell för det fortsatta arbetet med det interinstitutionella avtalet väntas ett nytt finansiellt perspektiv föreligga under våren. Därmed skulle såväl det finansiella perspektivet som kommissionens budgetförslag för år 2000 kunna beaktas i budgetpropositionen för 2000.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Miljoner kronor

Utfall 1998	Beräknat 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
132 563	135 849	135 823	139 464	144 035	149 696

Utgifterna omfattar ålderspension i form av allmän tilläggspension (ATP) och ålderspension i form av folkpension till pensionärer som även uppbär ATP. Fram t.o.m. 1998 redovisades även utgifter för delpensionen och arbetsskadeförsäkringen som utgifter vid sidan av statsbudgeten. Från och med år 1999 redovisas utgifterna för delpension som anslag under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och utgifterna för arbetsskadeförsäkringen som anslag under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. För år 1999 uppgår de totala utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 135,8 miljarder kronor.

Utgifterna för ATP styrs i huvudsak av antalet pensionärer, deras medelbelopp för ATP samt basbeloppets storlek. Såväl det totala antalet pensionärer som basbeloppets storlek väntas den närmaste treårsperioden öka i mycket liten utsträckning. Den för närvarande mest betydelsefulla utgiftsstyrande faktorn är istället ATP-systemets mognad dvs. äldre pensionärer med låg eller ingen ATP ersätts av nytillkommande pensionärer med avsevärt högre ATP. De senare har i genomsnitt erhållit fler ATP-år och även erhållit högre medelbelopp genom reallöneökningar under ett flertal år. Jämfört med 1999 års utgiftsnivå beräknas utgifterna därför öka år 2000 och framåt.

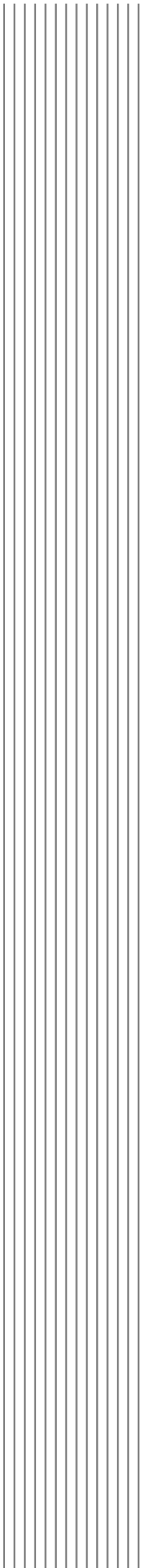
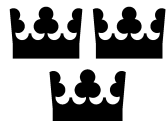
För närvarande pågår arbetet med ett reformerat ålderspensionssystem. Som ett led i detta arbete har den ATP som t.o.m. år 1998 belastade AP-fonden i form av förtidspension, efterlevandepension till vuxna och barnpension, fr.o.m. år 1999 förts över till statsbudgeten. Det reformerade ålderspensionssystemet innebär genomgripande förändringar för såväl statsbudgeten som för AP-fonden och den enskilde. Det reformerade ålderspensionssystemet behandlas i den här propositionen i avsnitt 4.6 Ålderspensionssystemet.

8

Skattefrågor

8 Skattefrågor

8.1 Inledning

Regeringen redovisar i detta kapitel vissa förslag och överväganden på skatteområdet. Först behandlas fastighetsbeskattningsfrågor och därefter några företagsinriktade frågor. Vissa energi- och trafikbeskattningsfrågor tas också upp liksom några frågor med anledning av de förslag som presenterades i budgetpropositionen för år 1999. Avslutningsvis redovisas finansiella effekter av de förslag som läggs fram. Frågan om kreditering av anställningsstöd på skattekonto tas upp i avsnitt 5.4.10.

Ärendet och dess beredning

Lagförslag har upprättats i enlighet med förteckning i kapitel 2, Förslag till riksdagsbeslut. Förslagen har under hand beretts med Riksskatteverket (RSV).

Lagrådet

Den föreslagna lagen om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2001 års taxering, m.m. motsvarar i princip den lag som reglerar samma åtgärd vid 2000 års taxering (SFS 1998:1477). Denna lag granskades av Lagrådet hösten 1998. Det finns därför inte skäl att höra Lagrådet över det nu framlagda förslaget. Lagförslagen i övrigt är av så enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Något yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats.

8.2 Fastighetsbeskattning

8.2.1 Taxeringsvärden och underlag för fastighetsskatt år 2000

Regeringens förslag: Omräkningstalen för 2000 års taxeringsvärden skall för småhusenheter och småhus på lantbruksenheter vara desamma som de som gäller för år 1999. För hyreshus (bostadsdelen) skall omräkningstalet för år 2000 bestämmas till 1,00. Regeringen avser att senare i år återkomma med förslag till ytterligare regler inför 2001 års taxering om hur underlaget för fastighetsskatt för hyreshus (bostadsdelen) skall fastställas. Utgångspunkten för ett sådant förslag är att 2000 års allmänna fastighetstaxering inte bör tillåtas slå igenom i fråga om uttag av fastighetsskatt.

Skälen för regeringens förslag: Allmän fastighetstaxering sker vart sjätte år räknat fr.o.m. år 1988 för hyreshus och industrienheter, år 1990 för småhusenheter och år 1992 för lantbruksenheter. Vid allmän fastighetstaxering bestäms för varje taxeringsenhet ett basvärde som skall motsvara 75 % av dess marknadsvärde. Detta bestäms med hänsyn till det genomsnittliga prisläget under andra året före det år då allmän fastighetstaxering sker. Prisutvecklingen mellan de allmänna fastighetstaxeringarna beaktas genom ett särskilt årligt omräkningsförfarande. Detta innebär att basvärdet omräknas med hjälp av ett omräkningstal som fastställs av RSV med hänsyn till det genomsnittliga prisläget i olika prisutvecklingsområden under tolv månaderspe-

rioden mellan den 1 juli andra året före taxeringsåret och den 30 juni året före taxeringsåret.

I samband med besluten om omräkningstal till 1996 och 1997 års omräkningar uppmärksammade RSV vissa tekniska brister i omräkningsförfarandet. Dessa hade i första hand att göra med det förhållandet att omräkningstalen inte kunde bestämmas med beaktande av andra faktorer än prisutvecklingen för samtliga fastigheter av ett visst slag. När det gällde hyreshus grundades den redovisade prisutvecklingen i vissa områden uteslutande på försäljningar av äldre fastigheter eftersom yngre fastigheter från de s.k. krisårgångarna inte alls hade avyttrats i dessa områden. Ett omräkningstal baserat på dessa uppgifter kunde för yngre fastigheter leda till oriktiga värden. I fråga om småhus innebar RSV:s omräkningsbeslut år 1996 att de redan höga taxeringsvärdenivåerna i vissa attraktiva områden ytterligare skulle höjas.

Det föranledde riksdagen att under hösten 1996 hos regeringen begära en översyn av reglerna om fastighetstaxeringsförfarandet. I avvaktan på utredningens arbete beslöt riksdagen om en begränsning av omräkningstalen för 1997 års taxeringsvärden i vissa fall, bet. 1996/97: SkU14, rskr. 1996/97:134, SFS 1996:1615. I mars 1997 förordnade regeringen en särskild utredare som har till uppgift att se över förfarandet vid fastighetstaxeringen (Fastighetstaxeringsutredningen, dir. 1997:36).

För 1998 års omräkningstal ansåg regeringen att omräkningsförfarandet inte borde leda till några förändringar av taxeringsvärdena för hyreshus (bostadsdelen) eller för småhusenheter. Detta innebar att omräkningstalen för dessa fastighetstyper skulle vara desamma för år 1998 som de som gällde för år 1997. Lagstiftningen trädde i kraft den 1 juli 1997 (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284, SFS 1997:441).

I prop. 1997/98:150 föreslog regeringen en förlängning för år 1999. Lagstiftningen trädde i kraft den 1 juli 1998 (bet. 1997/98:FiU20, rskr.1997/98:318, SFS 1998:525).

När det gäller förhållandena för år 2000 har regeringen gjort följande bedömningar.

I fråga om småhus finns det enligt regeringens mening ingen anledning att nu göra en annan bedömning än den som gjordes förra året och året dessförinnan. Mot bakgrund härav anser regeringen att omräkningsförfarandet inte bör leda till någon förändring av taxeringsvärdena för småhusenheter och för småhus på lantbruksen-

heter för år 2000. Detta innebär att omräkningstalen för dessa typer av fastigheter skall vara desamma för år 2000 som de som gäller för år 1999.

För hyreshus (bostadsdelen) är förhållandena inför år 2000 annorlunda och mer komplicerade än tidigare. Detta beror på att hyreshusen skall göras till föremål för en allmän fastighetstaxering under år 2000. Det finns skäl att anta att den allmänna fastighetstaxeringen för många hyreshus kommer att innebära höjda basvärden. Detta betyder att taxeringsvärdena för hyreshus kommer att höjas, även om omräkningstalen skulle vara oförändrade.

Regeringen anser att den förväntade höjningen av basvärdena avseende hyreshus (bostadsdelen) inte skall tillåtas slå igenom på fastighetsskatteuttaget vid 2001 års taxering och avser att senare i år återkomma med ett förslag med denna inriktning. Som ett led i ett sådant förslag bör omräkningstalet för hyreshus (bostadsdelen) för år 2000 sättas till 1,00. Denna lagstiftningsåtgärd bör av administrativa skäl genomföras redan nu.

8.2.2 Reavinstbeskattning av fastigheter

Övergångsregeln

Fram till och med 1990 års skattereform beräknades reavinsterna på fastigheter enligt en med vissa begränsningar real metod. Detta skedde genom att fastigheternas anskaffningsvärden räknades upp med hänsyn till den allmänna prisutvecklingen fr.o.m. det femte året efter det att fastigheten anskaffats. De nya reglerna däremot bygger på en nominell vinstberäkning (prop. 1989/90:110, bet. 1989/90:SkU30, rskr. 1989/90:356, SFS 1990: 650–696).

Övergången från en real till en nominell vinstberäkning kunde innebära vissa problem. Fastigheter som efter ett långt innehav kunde säljas skattefritt eller med låga skattebelopp omedelbart före reformens genomförande skulle hamna i en helt annan situation därefter. Detta innebar att många fastighetsägare sålde eller övervägde att sälja sina fastigheter till närstående för att därigenom skaffa ett bättre ingångsvärde inför framtida försäljningar. För att sådana situationer skulle undvikas infördes en särskild tidsbegränsad övergångsregel innebärande att för avyttringar fram till och med utgången av år 1999 skall de skattskyldiga vid vinstberäkningen få använda i princip de regler som skulle ha tillämpats om försäljningen i stället skett den sista december 1990.

Bestämmelsen finns i punkt 4 av övergångsbestämmelserna till lagen (1990:651) om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt och upphör att gälla vid utgången av år 1999.

Under den tid övergångsregeln funnits har skatteuttaget vid fastighetsavyttringar avseende privatbostadsfastigheter i princip sänkts från 30 % till 15 % samtidigt som regler om uppskov införts (prop. 1993/94:45, bet. 1993/94:SkU11, rskr. 1993/94: 105, SFS 1993:1469-1474). Att ha i princip dubbla reavinstskatteregler – dels en huvudregel och dels övergångsregler som bygger på bestämmelser som avskaffades för snart tio år sedan – är i längden inte acceptabelt. Regeringens uppfattning är därför att 1990 års beslut bör ligga fast.

Nytt stickår

Huvudregeln innehåller en bestämmelse som tar sikte på fastighetsförvärv före år 1952 (det s.k. stickåret). Bestämmelsen är tillämplig om den skattskyldige själv förvärvat en fastighet före detta år eller om han härleder sin rätt till fastigheten från en person – t.ex. en arvlätare – som förvärvat fastigheten före detta år. Bestämmelsen om hur ingångsvärdet i sådana fall skall beräknas och som finns i 25 § 9 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt avskaffades vid skattereformen men infördes igen samtidigt som reglerna om uppskov. Bestämmelsen i fråga innebär att ingångsvärdet skall bestämmas till 150 % av 1952 års taxeringsvärde om den skattskyldige inte kan visa att den verkliga anskaffningskostnaden är högre. Annars avdragsgilla kostnader för t.ex. om- och tillbyggnad som lagts ned tidigare än det aktuella året får inte dras av. Syftet med regeln är att förenkla vinstberäkningen eftersom det efter hand blir allt svårare att känna till och hålla reda på relevanta uppgifter. Detta gäller särskilt om fastigheten är ärvd eller man fått den i gåva.

Den övergångsregel som i enlighet med vad ovan sagts inte längre kommer att kunna tillämpas efter 1999 års utgång innehåller en regel om att den skattskyldige om han så önskar och fastigheten är förvärvad före år 1970 kan beräkna ingångsvärdet till 133 % av 1970 års taxeringsvärde. Det finns enligt regeringens mening skäl, inte minst förenklingsskäl, som talar för att stickåret bör flyttas framåt i tiden och att ett nytt stickår bör bestämmas. Enligt regeringens mening bör ett år kring 1980 väljas. Detta skulle innebära betydande förenklingar både för enskilda och för myndigheter.

En sådan regel skulle, på samma sätt som dagens stickårsregel, innebära att en viss andel av den aktuella fastighetens taxeringsvärde för det nya stickåret skall utgöra ingångsvärde vid reavinstberäkningen om inte det verkliga anskaffningsvärdet är högre. Det är viktigt att en sådan regel inte utformas så att den utifrån den nuvarande nominella utformningen av 1952-årsregeln leder till ett allmänt sett förändrat skatteuttag. Regeringen avser att till riksdagen under hösten 1999 återkomma med ett lagförslag som innehåller en regel som utformats på det sätt som nu angetts.

8.3 Företagsinriktade åtgärder

Villkoren för realinvesteringar och företagsetableringar i Sverige är generellt sett goda. Företagskattereglerna är bl.a. genom den låga bolagskatten förmånliga i ett internationellt perspektiv. Det finns dock anledning att i vissa särskilda avseenden förbättra villkoren för företagande i Sverige. Regeringen aviserar här ett antal åtgärder som kommer att bidra till detta.

8.3.1 Förvärv av egna aktier

Aktiebolagskommittén har i delbetänkandet Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22) föreslagit att svenska aktiebolag under vissa förutsättningar skall kunna återköpa eller på annat sätt förvärva egna aktier. Förslaget har remissbehandlats och lagstiftningsfrågan bereds nu inom Justitiedepartementet.

Enligt Aktiebolagskommitténs förslag får egna aktier återköpas under förutsättning att det omedelbart efter köpet finns full täckning för det bundna egna kapitalet i balansräkningen.

Publika bolag får endast återköpa aktier via börs eller annan organiserad marknadsplats eller genom ett förvärvserbud som riktas till samtliga aktieägare eller till samtliga ägare av aktier av ett visst slag. Bryter ett publikt bolag mot denna bestämmelse måste bolaget avyttra aktierna senast en månad efter förvärvet. Ett publikt bolag får vid varje given tidpunkt inte inneha mer än 10 % av totalantalet aktier i bolaget.

För privata bolag gäller inte några begränsningar i fråga om tillåtna förvärvsmetoder. För dessa gäller inte heller någon övre gräns för in-

nehav av egna aktier. Det måste dock alltid finnas minst en aktie som inte ägs av bolaget självt.

Aktiebolagskommittén redovisar i betänkandet ett antal argument för en möjlighet för aktiebolag att återköpa egna aktier. Det primära argumentet anser kommittén vara att det skulle förbättra bolagens förutsättningar att föra tillbaka överskottsmedel till aktieägarna och på det sättet bidra till en effektivare kapitalanvändning. Ett annat argument är att det kan underlätta generationsskiften i företag. Remissopinionen är i huvudsak positiv. Regeringen delar kommitténs bedömning och anser det angeläget att en möjlighet till förvärv av egna aktier skapas.

Några särskilda skatteregler för återköp av egna aktier finns – i de delar det behövs – ännu inte. Aktiebolagskommittén har i sitt betänkande inte heller aktualiserat några skattefrågor. Under hösten 1999 kommer därför att presenteras förslag till den skattemässiga behandlingen av återköp. Regeringen har dessutom under hösten 1998 i propositionen Omstrukturering och beskattning (prop. 1998/99:15 s. 267) uttalat att frågan om uttag av kupongskatt för utländska aktieägare i samband med omstruktureringar bör behandlas vid utarbetandet av skatteregler för återköp av egna aktier. Även denna fråga kommer således att ses över inom Finansdepartementet. Den nya lagstiftningen bör, såvitt gäller de publika företagen, kunna tillämpas fr.o.m. taxeringen år 2001 (inkomståret 2000). Frågan om den skattemässiga behandlingen vid återköp i privata bolag, däremot, kommer inte att hinnas med redan till år 2000. Regeringen avser emellertid att så snart det är möjligt återkomma i den frågan.

8.3.2 Kupongskatt på näringsbetingade innehav

Sedan många år tillbaka har det varit svensk policy att vid dubbelbeskattningsförhandlingar föreslå ett ömsesidigt avskaffande av källskatten på utdelning (kupongskatten) på näringsbetingade innehav. Redan före Sveriges inträde i EU hade detta resultat uppnåtts gentemot några europeiska länder. Genom medlemskapet i EU uppnås detta gentemot övriga medlemsstater i och med rådets direktiv (90/435/EEG) av den 23 juli 1990 om ett gemensamt beskattningssystem för moderbolag och dotterbolag hemmahörande i olika medlemsstater.

I dubbelbeskattningsavtal med några viktigare länder utanför EU har också kupongskatten på näringsbetingade innehav avskaffats. Som exempel på detta kan nämnas Norge (SFS 1989:933 och SFS 1996:1512), Schweiz (SFS 1992:856) och i ett protokoll undertecknat den 19 februari 1999 även Japan. Vid omförhandlingarna om dubbelbeskattningsavtalet med USA föreslogs från svensk sida att kupongskatten i denna del ömsesidigt skulle avskaffas. Det är emellertid en fast amerikansk policy att fem procent i kupongskatt skall tas ut på näringsbetingade innehav. USA har inte gentemot något land accepterat att helt slopa kupongskatten på dessa innehav.

Under senare år har källskatten på bl.a. utdelning i många länder och i dubbelbeskattningsavtal kommit att bli allt lägre. Det är önskvärt att sänkningar helst sker ömsesidigt i dubbelbeskattningsavtal. Flera länder har emellertid valt att ensidigt avskaffa kupongskatten. Det senaste exemplet är Danmark som fr.o.m. 1 januari 1999 generellt avskaffat kupongskatten på näringsbetingade innehav. Ett annat europeiskt exempel är Luxemburg som i dubbelbeskattningsavtalet med USA ensidigt valt att avstå från att ta ut kupongskatt.

Det är angeläget att utländska företags investeringar i Sverige inte skattemässigt missgynnas när vinstmedel delas ut från Sverige. Regeringen avser därför att i samband med budgetpropositionen föreslå att kupongskatten på näringsbetingade innehav skall avskaffas fr.o.m. den 1 januari 2000.

8.3.3 Stoppregler

Stoppreglerna är det regelverk som tar sikte på transaktioner mellan fåmansägda företag och deras ägare. Syftet med reglerna är att förhindra att intressegemenskapen mellan företaget och ägaren missbrukas skattemässigt. Stoppregelutredningen har haft till uppgift att se över reglerna för att om möjligt slopa dessa så att beskattningen i stället kan ske enligt allmänna regler. Utredningen föreslår i betänkandet Stoppreglerna (SOU1998:116) mycket omfattande förändringar i regelverket. Utgångspunkten för utredningen är att särregler endast är motiverade då intressegemenskapen mellan företag och ägare kan befara ge ett betydande utrymme för obehöriga skattelättnader. Utredningens förslag innebär bl.a. att stoppreglerna i betydande utsträckning

slopas och att beskattningen i stället skall ske enligt allmänna regler. Betänkandet har just remissbehandlats. Efter ytterligare beredning avser regeringen att i anslutning till budgetpropositionen återkomma till riksdagen med ett förslag.

8.3.4 Beskattning av utländska nyckelpersoner

För att Sverige skall kunna behålla sin position som ett högteknologiskt och kunskapsintensivt land är det angeläget att svenska företag även i framtiden kan anställa utländska företagsledare, experter och forskare med hög kompetens.

Behovet av en lagstiftning som särskilt beaktar de skattemässiga problem som uppkommer vid tillfälliga anställningar av utländsk personal har accentuerats genom att flera europeiska länder, bl.a. två av våra grannländer, har infört sådan lagstiftning. Det kan innebära att dessa länder ter sig mer attraktiva när internationella företag väljer land för nyetableringar. Krav har därför rests på att särskilda skatteregler för sådana internationellt efterfrågade nyckelpersoner också skall införas i Sverige för att därigenom minska företagens lönekostnader.

Finansdepartementet avser att inom kort lägga fram en promemoria med förslag till skattelättnader för utländska nyckelpersoner som vistas i Sverige under en begränsad tid. Syftet med sådana särregler är att ge svenska företag och forskningsinstitutioner möjlighet att konkurrera om högt kvalificerad arbetskraft och att skapa fortsatt goda förutsättningar för utländska företags nyetableringar i Sverige med bistånd av företagens utländska nyckelpersoner.

8.3.5 Utredning om fåmansföretag och generationsskiften

De särskilda reglerna för beskattning av aktiva ägare i fåmansföretag, de s.k. 3:12-reglerna, har nu tillämpats i åtta år. Regelsystemet infördes genom 1990 års skattereform (prop. 1989/90:110 och 1990/91:54). Bestämmelserna finns i 3 § 12 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, SIL.

Alltsedan 3:12-reglerna tillkom har dessa debatterats. Det har ifrågasatts om det är nödvändigt att ha ett särskilt system för beskattning av aktiva fåmansföretagsdelägare. Behovet av särskilda regler för aktiva delägare i fåmansföretag

har sin bakgrund i att kapitalinkomster till skillnad från förvärvsinkomster beskattas proportionellt. Det är därför inte möjligt att ha ett system som tillåter att vissa skattskyldiga kan ta ut sina arbetsinkomster i form av lägre beskattad kapitalinkomst. Någon form av reglering är därför nödvändig.

Reglernas uppbyggnad och då framförallt deras komplexitet har kritiserats. Kunskapen om hur 3:12-reglerna har utnyttjats är emellertid begränsad. Det innebär i sin tur att kunskaperna om reglernas effekter på exempelvis företagens investeringar och deras inverkan på tillväxten är begränsade.

Till bilden hör de möjligheter som finns för att på ett för företaget och dess delägare kostnads effektivt sätt åstadkomma generationsskiften i företaget. Det är av väsentlig betydelse att det inte finns regler som hindrar den fortsatta utvecklingen av företaget när ett generationsskifte väl har skett. Särskilda regler om värdering vid arv och gåva av företag, som bedriver jordbruk och rörelse finns i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt.

Inom Finansdepartementet pågår en översyn av lagen om arvsskatt och gåvoskatt. Avsikten är att åstadkomma en modernare lagstiftning som är bättre anpassad till dagens villkor. Ändrade kapitalbeskattningsregler i kombination med de s.k. 3:12-reglerna gör att förhållandena numera är annorlunda och mer komplicerade än vad som var fallet när de särskilda reglerna i arvs- och gåvoskattelagstiftningen kom till.

Regeringens strävan är att åstadkomma ett än mer småföretagarvänligt och tillväxtfrämjande regelsystem utan att utöka möjligheterna till skatteplanering. Enligt regeringens mening bör därför 3:12-reglerna och de regler som gäller för generationsskiften ses över. Regeringen har för avsikt att så snart som möjligt tillkalla en särskild utredare. I uppdraget skall ingå en utvärdering av de gällande reglerna och att mot bakgrund av den gjorda utvärderingen föreslå nya, förenklade och tillväxtfrämjande skatteregler.

8.4 Energi- och trafikbeskattning

8.4.1 Skatteväxling

Skatteväxlingskommittén angav i sitt betänkande att ekonomiska styrmedel har visat sig vara effektiva för att hejda och minska miljöhot. Den

successivt ökade miljörelateringen av skattesystemet i vårt land under de senaste årtiondena har bidragit till att vi kunnat uppnå viktiga miljömål. Denna utveckling bör fortsätta. Kommittén förutsatte att utrymmet för skatteväxling i ett 15-årsperspektiv var minst lika stort som det som redan hade utnyttjats under 1980- och 1990-talen. Kommittén utgick därvid från att vår omvärld också kommer att röra sig i riktning mot ökad miljörelatering av skatterna.

Regeringen delar Skatteväxlingskommitténs bedömning och anser därför att en fortsatt miljörelatering av skattesystemet är en viktig uppgift i de fortsatta skatteöverläggningarna. Rätt utformade åtgärder som berör alla samhällssektorer kan bidra till en effektiv användning av våra resurser, begränsa olika slag av negativ miljöpåverkan och utgöra en viktig länk i arbetet för ett ekologiskt hållbart samhälle. Ökade intäkter på grund av en miljörelatering kan till stor del användas för att reducera uttaget av andra skatter, i första hand olika former av skatt på arbete i syfte att främja sysselsättningen.

Utformningen av och takten i miljörelateringen får också göras med hänsyn till situationen i vår omvärld. Industrins konkurrenskraft måste säkerställas även i framtiden. Det är viktigt att inte minst den elintensiva industrin satsar på teknisk utveckling. Sverige arbetar på EU-nivå för antagandet av ett nytt direktiv om minimibeskattnings av energi. Framgång i detta arbete kan komma att ytterligare öka Sveriges utrymme för en fortsatt miljörelatering av skattesystemet.

För att stimulera en introduktion av alternativa drivmedel avser regeringen att lämna in en ansökan till kommissionen för att kunna medge skattebefrielse för biodrivmedel, t.ex. etanol och rapsmetylester. Det skattebortfall som blir följden av skattelättnaderna bör kompenseras genom skattehöjningar på fossila bränslen. På sikt bör emellertid alla bränslen vara föremål för beskattning, och därför bör den totala skattebefrielsen vara begränsad till att gälla under ett introduktionsskede. Regeringens bedömning är att energiskatt skall börja tas ut på biodrivmedel från år 2004.

8.4.2 Miljöincitament i trafikbeskattningen

Regeringens förslag: Elbilar och elhybridbilar skall få en femårig fordonsskattebefrielse från den 1 juli 1999. Vidare avser regeringen att under hösten 1999 föreslå att en skattelättnad införs i trafikbeskattningen för lätta fordon som uppfyller EU:s framtida avgaskrav. Inom Regeringskansliet bereds också ett förslag om möjlighet att sätta ned förmånsvärdet för elbilar, elhybridbilar och bilar som drivs med alternativa bränslen.

Skälen för regeringens förslag: Lätta fordon har en femårig fordonsskattebefrielse om de uppfyller kraven för miljöklass 1 enligt 2 a § bilavgaslagen (1986:1386). Fordon som drivs enbart med el från batterier i fordonet (elbilar) och fordon som drivs både med el från batterier och bränsle i en förbränningsmotor (elhybridbilar) omfattas dock inte av någon sådan skattebefrielse trots att dessa bilar får anses vara lika miljövänliga som fordon i miljöklass 1. Skatteutskottet har angett i betänkandet 1998/99:SkU13 att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om att personbilar och andra lätta fordon som drivs med elektricitet bör beskattas på samma sätt som motsvarande fordon i miljöklass 1. Regeringen föreslår därför att även el- och elhybridfordon bör omfattas av den femåriga skattebefrielsen. En sådan skattebefrielse bör dock endast gälla el- och elhybridfordon som blir skattepliktiga från den 1 juli 1999.

EU har beslutat om nya skärpta avgaskrav för lätta fordon, dvs. för personbilar samt bussar och lastbilar med en skattevikt av högst 3 500 kilogram (direktiv 98/69/EG om åtgärder mot luftförorening genom avgaser från motorfordon och om ändring av rådets direktiv 70/220/EEG, EGT L 350, 28.12.1998, s. 1, Celex 398L0069). Regeringens avsikt är att dessa avgaskrav skall genomföras i svensk lagstiftning inom kort genom ändring av bilavgasförordningen (1991:1481). I samband härmed bör också en till de nya avgaskraven knuten skattelättnad införs i trafikbeskattningen för särskilt miljövänliga bilar.

Inom Regeringskansliet bereds även frågan om en möjlighet att fr.o.m. beskattningsåret 1999 jämställa förmånsvärdet för elbilar, elhybridbilar och bilar som drivs med alternativa bränslen med närmast jämförbara bilar av samma märke och årsmodell som drivs med bensin eller

diesel. En bil som drivs med exempelvis gas eller dubblerade bränslesystem har ett väsentligt högre inköpspris än dess med traditionellt bränsle drivna motsvarighet. Med gällande bilförmånsregler medför detta att den alternativt drivna bilen får ett högre förmånsvärde än dess traditionella motsvarighet, vilket försvårar introduktionen av bilar som använder alternativa bränslen.

8.4.3 Jordbrukets beskattning

Regeringen har i regeringsförklaringen den 6 oktober 1998 uttalat sig för att jordbruket skall ges villkor som är likvärdiga med andra näringars. Regeringen anser att det finns anledning att överväga att skattemässigt jämställa jordbruket med industrin. Ett sådant förslag finns i betänkandet En livsmedelsstrategi för Sverige (SOU 1997:167). Det skattebortfall som en ändring medför bör finansieras inom energiskattesystemets ram.

En skatteförändring för jordbruket kan med fördel ske i ett större energipolitiskt sammanhang. Jordbrukets energibeskattnings kan aktualiseras i samband med de pågående överläggningarna om skattepolitikens framtida utformning mellan samtliga riksdagspartier.

8.5 Uppföljning av åtgärder i budgetpropositionen för 1999

8.5.1 Skattelättnad för låg- och medelinkomsttagare

I budgetpropositionen för 1999 bedömdes att det fanns ett utrymme för att sänka skatten på arbetsinkomster. Samtidigt konstaterades att det var för tidigt att utforma permanenta lösningar och att det var nödvändigt med en bred och djup diskussion om den framtida beskattningen av arbetsinkomster. Avvägningen mellan en rättvis fördelning och stimulanser för arbetsmarknadsdeltagande, arbetsutbud, utbildning och kompetensutveckling framhölls som väsentlig.

Sedan budgetpropositionen för 1999 avlämnades har överläggningar mellan riksdagspartierna om skattesystemets framtida utformning inletts. Tyngdpunkten i en skattereform skall ligga på en reformerad beskattning av arbetsinkomster. Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna visar att en mer omfattande skattereform med

denna inriktning kan inledas i och med inkomståret 2001.

För att redan 1999 tillföra låg- och medelinkomsttagarna mer köpkraft föreslogs för inkomståret 1999 en skattereduktion på 1 320 kronor mot pensionsgrundande inkomster upp till 135 000 kronor. Därefter avtrappas reduktionen med 1,2 % av överskjutande inkomst. Det innebär att reduktionen upphör vid en pensionsgrundande inkomst på ca 245 000 kronor.

Enligt de bedömningar regeringen gör av de offentliga finanserna finns det ekonomiskt utrymme att även vid 2001 års taxering medge en skattelättnad för låg- och medelinkomsttagare. Regeringen är dock inte beredd att nu fastställa den exakta utformningen på en sådan skattelättnad. Regeringen avser i stället att återkomma till frågan i budgetpropositionen för 2000. Ett belopp motsvarande kostnaden för årets skattereduktion bör avsättas för år 2000.

8.5.2 Sänkt fastighetsskatt för bostadshyreshus

Regeringens förslag: Sänkningen av fastighets-skattesatsen för hyreshus under år 1999 från 1,5 till 1,3 % förlängs ytterligare ett år.

Skälen för regeringens förslag: För år 1999 sänktes fastighetsskatten på hyreshus till den del som avser bostäder från 1,5 till 1,3 % efter förslag i prop. 1998/99:1. Lagstiftningen trädde ikraft den 1 januari 1999 (bet. 1998/99:FiU1, rskr. 1998/99:38, SFS 1998:1478). Sänkningen gjordes i avvaktan på de ställningstaganden som regering och riksdag kan göra med anledning av de förslag Fastighetsbeskattningskommittén kan komma att lägga fram. Motiven för förslaget redovisades utförligt i propositionen. Regeringen finner inte anledning att göra en annan bedömning i dag och föreslår att den sänkta fastighets-skatten skall gälla även för år 2000.

8.5.3 Det fasta beloppet vid beskattningen av förvärsinkomster

---

Regeringens förslag: Den statliga skatt om 200 kronor som utgår på förvärsinkomster för fysiska personer och som vid 2000 års taxering ut-

gör en kommunal inkomstskatt skall även vid 2001 års taxering utgöra en kommunal inkomstskatt.

Skälen för regeringens förslag: Statlig inkomstskatt för fysiska personer utgår dels med en fast skatt om 200 kronor, dels med 20 % av den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger en nedre skiktgräns om 219 300 kronor samt med 25 % av den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger en övre skiktgräns om 360 000 kronor. Vid 2000 års taxering skall den fasta skatten om 200 kronor utgöra en kommunal skatt enligt lagen (1998:1477) om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering, m.m. Av den sammanlagda inkomstskatt som tillförs kommunsektorn skall 66,5 procent utgöra skatt till kommuner och 33,5 procent skatt till landsting. Överföringen av skatten motiverades med att kommunerna och landstingen under senare tid hade fått kostnader som ledde till att utrymmet för insatser för skola, vård och omsorg minskat.

I budgetpropositionen för 1999 anförde regeringen att den i vårpropositionen skulle ta ställning till en eventuell förlängning av överföringen av skatten från staten till kommunerna. Detta ställningstagande skulle grundas på förnyade bedömningar av den ekonomiska utvecklingen. Regeringen kan nu konstatera att den kommunala sektorn fortfarande är i behov av en ekonomisk förstärkning. Regeringen föreslår därför att det fasta beloppet om 200 kronor även vid 2001 års taxering skall utgöra en kommunal inkomstskatt.

8.6 Finansiella effekter

I detta avsnitt redovisas de finansiella effekterna för statsbudgeten och den konsoliderade offent-

liga sektorn av de olika skatteförslagen. För respektive förslag presenteras bruttoeffekten och den varaktiga effekten för offentlig sektor. Därutöver anges de kassamässiga effekterna för statsbudgeten och den offentliga sektorn för kalenderåren 2000–2002.

Förslagen om oförändrade omräkningstal för småhus och småhus på lantbruksenheter samt aviserade begränsningar vad gäller taxeringsvärdena för hyreshus (bostadsdelen) för år 2000 beräknas inte påverka de offentliga finanserna i förhållande till den redovisning som lämnades i budgetpropositionen för år 1999. Förslagen aviserades i denna proposition och effekterna av förslagen beaktades redan då.

Den offentlig-finansiella effekten av förslaget om en femårig skattebefrielse för el- och elhybridbilar är försumbar.

Förslaget om en skattelättnad för låg- och medelinkomsttagare för år 2000 beräknas ge samma offentlig-finansiella effekter som motsvarande förslag enligt BP99. Även om regeringen återkommer till förslaget exakta utformning i budgetpropositionen för år 2000 antas här utformningen bli sådan att effekterna blir desamma som för den åtgärd som gäller i år.

Förslaget om att förlänga sänkningen av fastighetsskatten för hyreshus till att avse även år 2000 beräknas ge en bruttobudgetförsvagning på 0,87 miljarder kronor (inkl. effekt av omräkning). I kassamässiga termer uppkommer den finansiella belastningen först år 2001 p.g.a. förskjutningar i skatteuppbörden. Den varaktiga effekten för offentlig sektor av denna temporära åtgärd, beräknad som en ränteeffekt på den engångsvisa budgetförsvagningen, uppgår till 20 miljoner kronor.

Det förhållandet att det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster om 200 kronor även skall tillfalla kommunerna för år 2000 beräknas försvaga såväl statsbudget som offentlig sektor med 1,25 miljarder kronor för detta år.

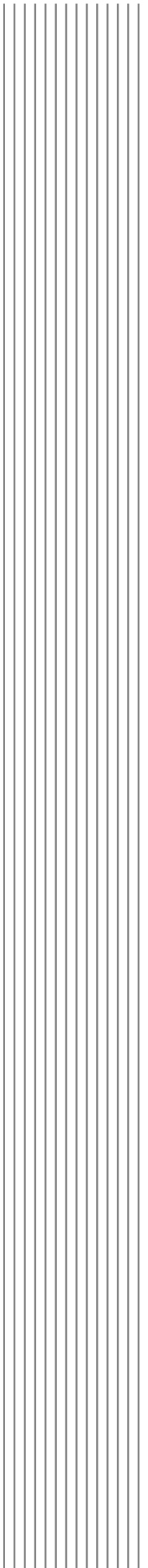
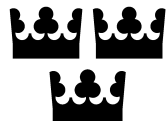
Tabell 8.1 Budgeteffekter av i VÅP99 aktualiserade skatteförslag m.m. Bruttoeffekter, kassamässiga effekter för statsbudgeten och för offentlig sektor åren 1999-2002 samt varaktiga nettoeffekter för offentlig sektor

Miljarder kronor

	Ikraft	Bruttoeffekt	Statsbudget 2000	2001	2002	Offentlig sektor 2000	2001	2002	Varaktig effekt
Förlängd tillfällig skattereduktion	1/1 2000	-3,26	-2,98	-0,28	-0,14	-2,98	-0,28	-0,14	-0,17
Omvandling av 200-krona	1/1 2000	0	-1,25	0	0	-1,25	0	0	0
Sänkt fastighetsskatt hyreshus	1/1 2000	-0,87	0	-0,73	-1	0	-0,64	-1,1	-0,02
<i>Summa</i>		<i>-4,13</i>	<i>-4,23</i>	<i>-1,01</i>	<i>-1,14</i>	<i>-4,23</i>	<i>-0,92</i>	<i>-1,24</i>	<i>-0,19</i>

9

Kommunsektorn

9 Kommunsektorn

9.1 Allmänna utgångspunkter

En väl fungerande kommunal sektor är en viktig förutsättning för välfärdssamhället. En god kvalitet i barnomsorgen, skolan och vården lägger grunden för en ökad tillväxt. Sedan år 1997 har det funnits ett samhällsekonomiskt utrymme att höja statsbidragen till kommuner och landsting. Riksdagen har fram till och med år 1999 beslutat om att höja statsbidragen till kommuner och landsting med 16 miljarder kronor. Regeringen har för år 2000 aviserat att det generella statsbidraget skall höjas med 4 miljarder kronor. Riksdagen beslutade också efter förslag i budgetpropositionen för 1999 att den statliga skatt om 200 kronor som utgår på fysiska personers förvärvsinkomster skall utgöra kommunal inkomstskatt. Förändringen innebär att ca 1,3 miljarder kronor tillförs kommuners och landstings skatteinkomster år 1999. Regeringen föreslår nu att den förändring som gäller för år 1999 skall förlängas att gälla även för år 2000.

Regeringen har i budgetpropositionen för 1999 aviserat en höjning av statsbidragen även för år 2001 med 2 miljarder kronor. I samband med detta uttalade regeringen att ett flertal kommunalekonomiska frågor är aktuella under kommande år varvid denna resursökning kan utgöra en delfinansiering. Det statsfinansiella läget bedöms nu medge en större ökning av bidragen till kommuner och landsting från år 2001. Regeringen avser att föreslå att sammanlagt 4 miljarder kronor tillförs kommuner och landsting från år 2001. Det tidigare aviserade tillskottet för år 2001 skall användas för att bl.a. underlätta införandet av förändringarna i utjämningsystemet samt bidra till finansieringen för att stegvis ge-

nomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen. Från utgiftsområdet överförs därför år 2001 1,7 miljarder kronor till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. År 2002 överförs 1,3 miljarder kronor. Regeringen avser även att föreslå ett resurstillskott på 1 miljard kronor år 2002 till följd av de förändringar som kommer att ske inom försvarsområdet. Beslutade och aviserade höjningar av statsbidragen uppgår då till 25 miljarder kronor år 2002. I detta belopp ingår medel som tillförs utgiftsområde 16 för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

Uppföljningar av den kommunala ekonomin visar att kommuner och landsting har prioriterat skolan, vården och omsorgen framför andra verksamheter år 1997. Det är helt i enlighet med de mål regering och riksdag har haft för de höjda statsbidragen. Skillnaderna i ekonomisk situation mellan enskilda kommuner och landsting är emellertid fortfarande stora. Kravet på en ekonomi i balans från och med år 2000 har för en del kommuner och landsting inneburit fortsatta besparingar i verksamheten. De har emellertid kunnat begränsas tack vare de höjda statsbidragen och den tillfälliga förändringen av den statliga inkomstskatten.

Regeringen överlämnar samtidigt med denna proposition ett förslag till förändringar i utjämningsystemet för kommuner och landsting (prop. 1998/99:89). De förslag till förändringar i utjämningsystemet som presenteras kommer att få betydelse för de enskilda kommunernas och landstingens situation. Syftet med utjämningsystemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner respektive landsting att bedriva sin verksamhet. Det ställer krav på en långtgående utjämning av skatteinkomster och

av strukturellt betingade kostnadsskillnader. Förändringarna i utjämningsystemet innebär såväl bidragsökningar som bidragsminskningar för enskilda kommuner och landsting i förhållande till nu gällande regler. För att ge kommuner och landsting möjlighet att anpassa verksamheten till inkomstförändringarna föreslår regeringen särskilda införanderegler för åren 2000–2004.

De föreslagna och nu aviserade höjningarna av de generella statsbidragen skall bl.a. ses mot bakgrund av behoven av att dels fortsätta utveckla kvaliteten i de kommunala kärnverksamheterna genom att t.ex. minska väntetiderna i hälso- och sjukvården, vidta förbättringar inom äldreomsorgen, och öka målpuppfyllelsen i skolan, dels underlätta införandet av förändringarna i utjämningsystemet. De utökade skatteinkomsterna år 2000 samt höjningarna av de generella statsbidragen bör också ses mot bakgrund av den ökade omslutningen i det kommunala momssystemet.

Regeringens bedömning är att de nu aviserade höjningarna av statsbidragen och de ökade skatteinkomsterna kommer att förbättra det ekonomiska läget för kommuner och landsting.

Regeringen har i flera sammanhang uttalat att utrymmet för generella skattehöjningar är mycket begränsat. Det är regeringens ambition att så snart utrymme ges åstadkomma sänkt skatt på arbetsinkomster. Ett ökat kommunalt skatteuttag skulle motverka denna ambition. Lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting för åren 1997–1999 upphör att gälla vid utgången av år 1999. Mot bakgrund av de ökade resurser som nu tillförs sektorn förutsätter regeringen att kommuner och landsting är mycket restriktiva med att höja sin skattesats de kommande åren.

Regeringen anser att det är av stor vikt att arbetet med omstrukturering och omprioritering av den kommunala verksamheten fortsätter för att kommuner och landsting skall nå en ekonomi i balans och skapa utrymme för de förändrade behov som den demografiska utvecklingen för med sig.

9.2 Utvecklingen i kommuner och landsting de senaste åren

Regeringen överlämnar samtidigt med denna proposition en skrivelse till riksdagen om ut-

vecklingen i den kommunala sektorn (skr. 1998/99:97). Skrivelsen avser att ge underlag för en samlad bedömning av den finansiella utvecklingen i kommuner och landsting av resursutnyttjandet i kommunsektorn och av målpuppfyllelsen i de verksamheter som kommuner och landsting ansvarar för. I avsnitt 9.2.6 ges en sammanfattning och bedömning av utvecklingen fram till och med år 1998 i enlighet med vad som redovisas i skrivelsen.

9.2.1 Kommunsektorns andel av samhällsekonomin

Enligt nationalräkenskaperna motsvarade kommunsektorns utgifter 24,7 procent av BNP år 1998. Kommunsektorns inkomster motsvarade 24,6 procent av BNP, varav kommunalskatter och statsbidrag utgjorde huvuddelen. Kommunalt ägda företag och affärsdrivande verk ingår inte i kommunsektorn, utan räknas till företagssektorn. Kommunerna svarade år 1998 för 67 procent av sektorns utgifter, landstingen för 30 procent och församlingarna tillsammans med kommunalförbunden för 3 procent. När relationerna mellan staten och Svenska kyrkan ändras år 2000 kommer församlingarna inte längre att räknas till kommunsektorn.

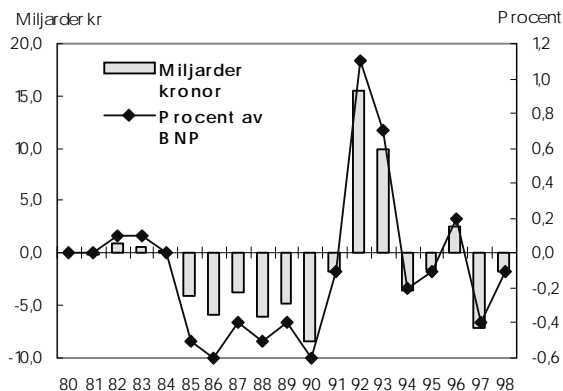
Den kommunala expansionen kulminerade år 1991. Därefter har resurserna minskat med drygt 2 procent t.o.m. år 1997, om bruttoproduktionens utveckling i fasta priser används som ett mått på resursutvecklingen. Den kommunala konsumtionens utveckling i fasta priser används ofta för att beskriva resursutvecklingen. Konsumtionen motsvarar emellertid endast den del av resurserna som finansieras med skattemedel. För att erhålla ett mått som även beaktar försörjningsinkomster och avgifter kan bruttoproduktionen användas. Enligt det preliminära utfallet för år 1998 har bruttoproduktionen ökat med drygt 1 procent från år 1997. Den totala minskningen under åren 1991–1998 uppgår således till knappt 1 procent.

9.2.2 Kommunsektorns betydelse för det offentliga finansiella sparandet

Riksdagen har lagt fast ett mål för budgetpolitiken som innebär att den offentliga sektorn fr.o.m. år 2000 skall uppvisa ett positivt finansiellt sparande motsvarande 2 procent av BNP sett

över en konjunkturcykel. Det finansiella sparandet utgör skillnaden mellan inkomster och utgifter. Eftersom även den kommunala sektorn omfattas av detta mål är det av stor vikt för staten att följa utvecklingen av de kommunala finanserna. På grund av skillnader i redovisningsprinciper kan årets resultat, som det kommunala balanskravet är kopplat till, och det finansiella sparandet skilja sig åt beloppsmässigt. Resultatutvecklingen redovisas i avsnitt 9.2.3. Hur det finansiella sparandet har utvecklats i kommunsektorn åren 1980-1998 framgår av diagram 9.1.

Diagram 9.1 Kommunsektorns finansiella sparande 1980-1998, miljarder kronor och procent av BNP

Källa: Statistiska centralbyrån

Variationerna i kommunsektorns finansiella sparande har inte varit lika stora som variationerna i statens finansiella sparande. Dessutom har utvecklingen ofta gått i motsatt riktning. Som exempel kan nämnas att när underskottet i den offentliga sektorns sammanlagda finansiella sparande var som störst år 1993 (motsvarande 12,3 procent av BNP) uppvisade kommunsektorn ett positivt finansiellt sparande motsvarande 0,7 procent av BNP.

Den tillfälliga förbättringen i det finansiella sparandet i början av 1990-talet berodde främst på att de höga nominella löneökningarna i Sverige de närmast föregående åren fick genomslag på de kommunala skatteinkomsterna med två års fördröjning, samtidigt som pris- och löneökningstakten bromsades upp. Även lågkonjunkturen åren 1991-1993 påverkade kommunsektorns skatteinkomster med ett par års fördröjning. Den tvååriga eftersläpningen vid utbetalningen av kommunalskattemedel upphörde i praktiken år 1995. Numera erhåller kommuner och lands- ting preliminära skattemedel baserade på en

prognos, varefter en avräkning görs när utfallet föreligger.

9.2.3 Den ekonomiska utvecklingen fram till och med år 1998

Ekonomiskt resultat – kommuner

I resultaträkningen redovisas intäkter och kostnader, dvs. de inkomster och utgifter som hör till den aktuella redovisningsperioden. Från och med räkenskapsåret 1998 skall kommuner och lands- ting upprätta redovisningen enligt lagen (1997:614) om kommunal redovisning. Detta innebär bland annat att resultaträkningen skall ställas upp på ett delvis annorlunda sätt än tidigare. En anpassning av uppställningen i resultaträkningen för år 1998 har gjorts i tabell 9.1 för att möjliggöra jämförelser mellan år 1998 och tidigare år. Jämförbarheten påverkas dock i viss mån av förändrade principer för redovisning av pensioner. Fr.o.m. år 1998 skall pensionsförpliktelse redovisas enligt den s.k. blandade modellen, vilket inledningsvis ger något lägre kostnader jämfört med det s.k. fonderade systemet som tillämpats tidigare.

Såväl resultatet efter skatteintäkter och finansnetto som årets resultat förbättrades för kommunerna sammantaget mellan åren 1996 och 1997. Resultatet år 1998 försämrades dock jämfört med år 1997. Enligt preliminära uppgifter för år 1998 redovisar kommunerna ett svagt negativt resultat. Utan extraordinära poster hade kommunerna redovisat ett negativt årets resultat om ca 3 miljarder kronor. Extraordinära intäkter avser exempelvis realisationsvinster i samband med försäljning av företag. Om extraordinära poster exkluderas förbättrades emellertid resultatet med 1,6 miljarder kronor mellan år 1997 och år 1998. En stor del av denna förbättring kan hänföras till den ändrade redovisningen av pensionsförpliktelserna.

Tabell 9.1 Kommunernas resultaträkning åren 1994–1998

Miljarder kronor, löpande priser

År	1994	1995	1996	1997	1998 ¹
Verksamhetens intäkter	81,7	80,1	75,6	74,9	73,7
Verksamhetens kostnader	-269,5	-275,5	-290,8	-297,6	-299,1
Verksamhetens netto-kostnader	-187,8	-195,4	-215,2	-222,7	-225,4
Skatteintäkter	168,8	179,9	192,0	197,2	193,4
Generella statsbidrag	31,3	31,3	32,7	37,4	43,5
Finansnetto	-1,8	-1,0	-0,1	0,3	0,8
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	10,5	14,7	9,3	12,2	12,3
Avskrivningar	-9,3	-10,0	-10,2	-10,7	-10,7
Förändring av pensionsskuld ²	-4,5	-5,3	-5,6	-6,1	-4,6
Extraordinära poster	4,4	3,5	9,0	7,7	2,7
Årets resultat (förändring av eget kapital)	1,1	2,9	2,5	3,1	-0,3
<i>– exkl. extra ordinära poster</i>	<i>-3,3</i>	<i>-0,6</i>	<i>-6,5</i>	<i>-4,6</i>	<i>-3,0</i>

¹ Preliminära uppgifter² Pensionsskuldens förändring för åren 1994–1997. För år 1998 redovisas pensionskostnaderna och ränta på pensionslöften intjänade fr.o.m år 1998 på denna rad för att underlätta jämförelser.

Källa: Statistiska centralbyrån

För de enskilda kommunerna varierade det ekonomiska resultatet i kronor per invånare kraftigt. Andelen kommuner med ett negativt resultat uppgick till ca 75 procent år 1997. Enligt preliminära uppgifter för år 1998 uppgick denna andel till ca 60 procent.

Ekonomiskt resultat – landsting

Landstingens sammantagna ekonomiska resultat har försämrats något mellan åren 1996 och 1997. Enligt preliminära uppgifter försämrades resultatet ytterligare något år 1998. Resultatet påverkas endast marginellt av extraordinära poster.

Tabell 9.2. Landstingens resultaträkning åren 1994–1998

Miljarder kronor, löpande priser

År	1994	1995	1996	1997	1998
Verksamhetens intäkter ¹	23,3	24,0	23,2	22,3	-
Verksamhetens kostnader ¹	-117,2	-115,8	-111,5	-113,0	-
Verksamhetens netto-kostnader	-93,9	-91,8	-88,3	-90,6	-99,2
Skatteintäkter	87,5	87,2	85,7	86,3	91,2
Generella statsbidrag	9,0	8,5	5,8	6,8	9,1
Finansnetto	0,8	1,1	1,2	0,9	0,6
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	3,4	4,9	4,5	3,4	1,6
Avskrivningar	-4,3	-4,4	-4,4	-4,3	-4,6
Förändring av pensionsskuld ²	-4,8	-3,2	-3,6	-3,0	-2,1
Extraordinära poster	0,3	0,0	-0,2	-0,1	-1,0
Årets resultat (förändring av eget kapital)	-5,3	-2,7	-3,7	-4,0	-6,2
<i>– exkl. extraordinära poster</i>	<i>-5,6</i>	<i>-2,7</i>	<i>-3,5</i>	<i>-3,9</i>	<i>-5,2</i>

¹ Fullständiga uppgifter på denna nivå saknas² Pensionsskuldens förändring för åren 1994–1997. För år 1998 redovisades pensionskostnaderna och ränta på pensionslöften intjänade fr.o.m. år 1998 på denna rad för att underlätta jämförelser.

Källor: Statistiska centralbyrån och Landsting sförbundet.

Det ekonomiska resultatet i kronor per invånare varierar mellan olika landsting, dock inte lika mycket som mellan kommunerna. Samtliga landsting utom ett redovisar ett negativt resultat för år 1998. Utfallet för år 1998 innebär, trots budgeterade besparingar, en försämring både jämfört med tidigare år och jämfört med budget. Kostnaderna ökade reallt under år 1998, bl.a. beroende på satsningar för att reducera vårdköer.

9.2.4 De kommunala verksamheterna

De sammanlagda nettokostnaderna för de kommunala verksamheterna uppgick år 1998 till knappt 350 miljarder kronor. Nettokostnaderna för skola, vård och omsorg utgör ca 80 procent av de totala nettokostnaderna. Det innebär således att den kommunala ekonomin är starkt beroende av hur kostnaderna inom dessa verksamheter utvecklas.

Nettokostnaderna har mellan åren 1996 och 1997 ökat framförallt för primärvården, grundskolan och individ- och familjeomsorgen. Det kan finnas olika förklaringar till utvecklingen, bl.a. demografiskt betingade behovförändringar

men också att de utökade statsbidragen kommit dessa verksamheter tillgodo.

Nettokostnaderna påverkas av avgifter och andra försäljningsintäkter. Avgifternas andel av bruttokostnaderna har dock endast förändrats marginellt för de olika verksamheterna mellan åren 1996 och 1997.

Tabell 9.3 Nettokostnader år 1997 samt förändring åren 1996-1997

Miljarder kronor, löpande priser

	Nettokostnad år 1997	Förändring % åren 1996-1997
<i>Kommuner</i>		
Barnomsorg	35,4	0,0
Grundskola	49,7	3,8
Gymnasieskola	19,0	2,6
Individ- och familjeomsorg	21,9	5,2
Äldre- och handikappomsorg	65,3	2,3
Övriga verksamheter	53,5	1,3
<i>Landsting</i>		
Primärvård	17,5	6,1
Läns- och regionsjukvård	63,0	3,0
Tandvård	2,9	-6,1
Övriga verksamheter	14,2	-3,0
Summa	342,5	2,3

Källor: Finansdepartementet, Statistiska centralbyrån och Landstingsförbundet
Anm: I nettokostnaderna i tabellen ingår vissa interna poster.

Barnomsorg, skola och vuxenutbildning

Det råder i princip full behovstäckning i kommunernas barnomsorg i enlighet med gällande lagstiftning. Antalet barn fortsätter att öka inom barnomsorgen, men i långsammare takt än tidigare.

Cirka 91 procent av eleverna i grundskolan uppnådde behörighet till nationellt program. Drygt en procent av eleverna slutade årskurs 9 utan slutbetyg. Det totala antalet elever har ökat årligen sedan år 1993.

Sammanlagt 80 procent av alla elever fullföljer sin gymnasieutbildning inom 4 år. Antalet elever i gymnasieskolan har legat på samma nivå de senaste åren.

Den totala omfattningen av grundläggande vuxenutbildning har varit i det närmaste konstant under de senaste åren. Antalet studerande inom den gymnasiala vuxenutbildningen har i stort sett fördubblats de senaste åren till följd av kunskapslyftet.

Hälso- och sjukvård

Generellt sett är tillståndet i den svenska hälso- och sjukvården gott och befolkningens hälsosituation utvecklas positivt. Samtidigt finns bestående sociala skillnader i befolkningens ohälsa, både vad gäller sjuklighet och dödlighet.

Primärvårdens andel av läkarbesöken har ökat, vilket står i överensstämmelse med riksdagens krav att göra primärvården till basen i sjukvården.

Antalet inkomna ärenden till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) har fördubblats sedan början av 1990-talet. Antalet ärenden som lett till påföljd har dock nästan varit oförändrat, vilket kan tyda på att det snarare är anmälningsbenägenheten än antalet felbehandlingar som ökat.

Äldreomsorg

En ökad efterfrågan på kommunal äldreomsorg samt öppenvård har bl.a. inneburit att kommunerna i allt högre utsträckning prioriterar sina insatser till de allra äldsta med de största hjälpbehoven. Vissa kvalitetsbrister kvarstår, bl.a. finns problem när det gäller läkartillgången i det ordinarie och särskilda boendet och när det gäller vården i livets slutskede.

Andelen av befolkningen som är 65 år eller äldre och som får hjälp i särskilt eller ordinärt boende uppgick år 1997 till drygt 17 procent, vilket är en viss minskning jämfört med året innan. De senaste åren har det totala antalet hjälptimmar minskat marginellt, medan andelen personer över 80 år ökat.

9.2.5 Sysselsättningsutvecklingen i kommuner och landsting fram till år 1998

Den kommunala sektorn i Sverige svarar för ca 25 procent av alla sysselsatta, varav kvinnor utgör ca 80 procent. Som tidigare redovisats i avsnitt 9.2.1 har kommunsektorns resurser, mätt som bruttoproduktionens förändring i fasta priser, minskat med knappt 1 procent åren 1991-1998. Sysselsättningen i kommunsektorn har emellertid minskat betydligt mer. Lönesumman har minskat med ca 9 procent i fasta priser, samtidigt som köp av material och tjänster har ökat med ca 24 procent i fasta priser. En orsak till denna utveckling kan vara att verksamheter som tidigare bedrivits i egen regi har lagts ut på entreprenad. Ytterligare en orsak till att sysselsättningsminskningen blivit så pass kraftig kan vara att perso-

nalminskningarna i stor utsträckning skett bland personalkategorier med en lön som understiger den genomsnittliga. Det krävs då en större minskning av antalet arbetade timmar eller årsarbetare för att åstadkomma en motsvarande utgiftsminskning. Detta har varit särskilt märkbart inom hälso- och sjukvården.

Syftet med de ökade statsbidragen till kommuner och landsting är bl.a. att trygga och förstärka den kommunala sysselsättningen. Effekterna av de ökade statsbidragen till kommuner och landsting har under senare delen av år 1997 fått genomslag på sysselsättningen främst genom att neddragningarna av personal i den kommunala sektorn har avstannat. Preliminära uppgifter för år 1998 visar att antalet anställda ökat med ca 9 000 personer. Att ökningen inte har blivit större kan till viss del bero på orsaker som tidigare nämnts, t.ex. att delar av den kommunala verksamheten lagts på entreprenad utanför sektorn och att allt fler kommuner och landsting erbjuder sina deltidanställda heltidstjänster.

Tabell 9.4 Antalet anställda / anställningar inom kommuner och landsting åren 1993-1998

Tusental personer

År	1993	1994	1995	1996	1997	1998 ¹
Kommuner	726	726	750	759	742	746
Landsting	319	305	273	247	251	256
Summa:	1045	1031	1023	1006	993	1002

¹Uppgifterna för år 1998 är preliminära

Källor: Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Valet av statistikkälla för att följa antalet sysselsatta i kommuner och landsting kan ge skillnader bl. a. vad gäller utvecklingstakten. Regeringen avser att analysera dessa skillnader.

Jämfört med tidigare år har antalet nyanmälda lediga platser inom undervisning samt vård- och omsorgssektorn ökat. Efter en tid med relativt god tillgång på personal och uttalad övertalighet för vissa yrkesgrupper har situationen nu förändrats. De stora pensionsavgångarna i kombination med ökade behov i skolan, vården och omsorgen innebär att det kan uppstå brist på bl.a. lärare, läkare och annan vårdpersonal några år in på 2000-talet. Regeringen har tillsatt en kommission med uppgift att kartlägga utbildningsbehoven samt föreslå åtgärder för att underlätta rekrytering av personal till vård- och omsorgssektorn. Kommissionens arbete skall redovisas under år 1999. Regeringen har också utarbetat ett åtgärdsprogram för läraryrkets utveckling och rekrytering. Dessa åtgärder avses starta under år 1999.

9.2.6 Sammanfattande bedömning av utvecklingen i kommuner och landsting de senaste åren

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att kommunerna och landstingen har klarat de senaste årens behovsökningar som följt av befolkningens förändrade åldersstruktur väl. Det saknas dock underlag för att närmare kunna analysera hur den förändrade åldersstrukturen påverkat den kommunala verksamheten i ett historiskt perspektiv. Det finns fortfarande problem med den ekonomiska resultatutvecklingen. Det senaste året visar att besparingarna har minskat eller helt upphört inom de prioriterade verksamheterna. Med hjälp bl.a. av de ökade generella statsbidragen kommer möjligheterna att utveckla verksamheterna att öka påtagligt.

Regeringen bedömer att kvaliteten i skolan, vården och omsorgen i allt väsentligt är god. Genom den ökade satsningen på uppföljning och utvärdering av den kommunala verksamheten har vissa kvalitetsbrister inom bl.a. äldreomsorgen uppmärksammas och kunnat åtgärdas. De ökade satsningar som sker inom äldreomsorgen med anledning av propositionen Nationell handlingsplan för äldrepolitiken (1997/98:113) tillsammans med de utökade statsbidragen måste ses som ett steg i rätt riktning för att förbättra kvaliteten inom äldreomsorgen. Kommuner och landsting har också överlag blivit bättre på att bedriva försöks- och utvecklingsarbete i syfte att komma tillrätta med kvalitetsbristerna. Redovisningen indikerar även att produktiviteten i den kommunala verksamheten ökat medan produktiviteten i hälso- och sjukvården har varit oförändrad. Även om antalet anställda i kommuner och landsting ännu inte har ökat i någon större utsträckning så har de ökade statsbidragen inneburit att neddragningen av personal i den kommunala sektorn avstannat. Det är troligtvis först när kommuner och landsting uppnått kravet på en ekonomi i balans som en ökning av antalet anställda kan ske.

9.3 Förutsättningar för kommuner och landsting de närmaste åren

9.3.1 Den samhällsekonomiska utvecklingen

Bedömningen av den kommunala sektorns ekonomiska utveckling under de närmaste åren byggs på de förutsättningar som redovisas i bilaga 1.

Under år 1999 beräknas kommunsektorns konsumtion växa med ca 1 procent i fasta priser. Under åren 2000–2002 beräknas ökningen bli i genomsnitt ca 0,8 procent per år. Konsumtionstillväxten beräknas bli något starkare i landstingen än i kommunerna. Konsumtionsökningen möjliggörs genom en gynnsam utveckling av både skatteinkomster och statsbidrag.

Det finansiella sparandet beräknas bli tillräckligt högt för att det ska finnas förutsättningar för kommuner och landsting sammantaget att uppnå kravet på ekonomisk balans fr.o.m. år 2000. Kommunsektorns finansiella utveckling framgår av tabell 9.5.

Tabell 9.5 Kommunsektorns finanser¹

Miljarder kronor					
	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	443,5	457,5	482,4	500,5	511,3
Utgifter	-445,1	-455,4	-473,3	-491,4	-507,1
Finansiellt sparande	-1,6	2,2	9,1	9,1	4,2

¹ Inkomster och utgifter redovisas här exklusive statligt utjämningsbidrag och statlig utjämningsavgift, utjämningsbidraget för år 1999 är fastställt till 20,5 miljarder kronor
Källa: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Skatteuttaget förutsätts vara oförändrat efter år 1999.

9.3.2 Utvecklingen de närmaste åren inom skolan, vården och omsorgen

Regeringen och dess myndigheter har i olika sammanhang följt upp och utvärderat hur kommuner och landsting använt sig av de ökade statsbidragen. Den enkätundersökning som Statistiska centralbyrån (SCB) genomfört på uppdrag av Regeringskansliet har visat att kommuner och landsting följer de mål riksdagen och regeringen har haft för de ökade statsbidragen, dvs. att tillföra skolan, vården och omsorgen resurser för att på så sätt förbättra förutsättningarna för att bibehålla och utveckla kvaliteten i kärnverksamheterna. Enkätsvaren visar också att en stor

del av kommunerna planerar för att anpassa sin verksamhet till de demografiska förändringar som sker. Resurserna till barnomsorgen beräknas minska som en konsekvens av minskat barnafödande. Effekterna av att de stora barnkullarna kommer in i grundskolan har också avspeglat sig i kommunernas framtida prioriteringar. Enkätsvaren visar också att kommunerna bedömer att resurserna inom äldreomsorgen måste öka.

Den ekonomiska utvecklingen de närmaste åren beror till stor del på hur sysselsättningen i övriga sektorer samt utbudet av arbetskraft utvecklas. Behoven av kommunal service följer i stora delar befolkningens utveckling och kommer med stor sannolikhet att öka på längre sikt på grund av de demografiska förändringar som sker. Svenska Kommunförbundet bedömer i sin långtidsutredning (Kommunerna i framtiden) att det finns goda förutsättningar för att kommunerna kommer att ha möjligheter att hantera de anspråk som de kommer att ställas inför under de kommande åren fram till år 2010. Behoven av kommunal verksamhet beräknas inte öka i samma utsträckning som under perioden 1990–1997. Svenska Kommunförbundet menar dock att det finns stora osäkerheter i denna bedömning. Det gäller främst den demografiska utvecklingen enligt förbundet. Förändringar av barnafödandet, medellivslängdens utveckling och de äldres hälsotillstånd påverkar starkt behoven och kostnaderna för barnomsorgen, skolan och äldreomsorgen. Landstingsförbundet menar å andra sidan att det redan på kort sikt krävs ytterligare resurser till hälso- och sjukvården för att höja sjukvårdens standard till den nivå som gällde år 1994, då köerna i stort sett var borta. De problem som Landstingsförbundet lyfter fram kan vara betingade av resursproblem men även av problem av annan karaktär, vilket Socialstyrelsen tar upp i sin rapport Sjukvården i Sverige 1998. Socialstyrelsen menar att det finns en betydande potential för effektivisering inom stora delar av vården. I många fall torde det som upplevs som brist på resurser, enligt Socialstyrelsen, snarare bero på brister vad gäller ledarskap, kompetens och/eller samordning mellan olika vårdgivare.

Bilden av utvecklingen i kommunerna och landstingen är således inte entydig. Behoven inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvården ökar. Även inom skolan ökar behoven till följd av att stora årskullar lämnar barnomsorgen och börjar skolan. Det finns ett antal faktorer som gör att utvecklingen kommer att skilja sig åt mellan olika kommuner respektive landsting,

t.ex. skillnader i befolkningsutvecklingen. En stor del av dessa skillnader fångas emellertid upp av kostnadsutjämningen. Andra faktorer är t.ex. det ekonomiska resultatet i utgångsläget samt kommunernas och landstingens egen förmåga till anpassning av verksamheten efter de ändrade behoven.

9.3.3 Förändringar i utjämningsystemet

Regeringen överlämnar samtidigt med denna proposition förslag till förändringar i utjämningsystemet för kommuner och landsting (prop. 1998/99:89).

Förändringarna i utjämningsystemet avses träda i kraft den 1 januari 2000. Förslagen bygger på de förslag som Kommunala utjämningsutredningen lämnat i betänkandet Kostnadsutjämning för kommuner och landsting – en översyn av statsbidrags- och utjämningsystemet (SOU 1998:151).

Regeringen anser i likhet med utredningen att de grundläggande principerna för utjämningen av ekonomiska förutsättningar mellan kommuner och landsting bör ligga fast. Utgångspunkten för utjämningsystemet är att alla kommuner respektive landsting, genom utjämningen, skall tillförsäkras likvärdiga ekonomiska förutsättningar att bedriva sin verksamhet, oberoende av skattekraft och strukturella kostnadsskillnader. Den enskilda kommunen eller det enskilda landstinget avgör själv, utifrån dessa förutsättningar, nivån på service, effektivitet och avgifter samt skattesats. Ett väl fungerande utjämningsystem är därför av mycket stor betydelse för att alla kommuner och landsting skall ges likvärdiga möjligheter att erbjuda sina invånare en god service.

Jämfört med utredningens förslag innebär regeringens förslag vissa modifieringar, dels i några delar av kostnadsutjämningen, dels i införandereglerna. Inga förändringar föreslås i nuvarande inkomstutjämning.

De största förändringarna i förhållande till nuvarande kostnadsutjämning gäller hälso- och sjukvården, individ- och familjeomsorgen samt kollektivtrafiken. Till skillnad från utredningen föreslår regeringen att kostnadsutjämning för byggkostnader bibehålls och att någon reduktion av kallortstillägget inte skall ske från år 2000. Vidare föreslår regeringen att en kostnadsutjämning för barn och ungdomar med utländsk bakgrund införs. I andra delar av kostnadsut-

jämningen föreslås vissa justeringar och uppdateringar. Det gäller barnomsorg, äldreomsorg, grundskola, gymnasieskola, befolkningsminskning samt näringslivs- och sysselsättningsfrämjande åtgärder. I övrigt föreslås inga förändringar av faktorerna i kostnadsutjämningen.

Regeringen aviserar även ett fortsatt arbete med uppföljning och utveckling av utjämningsystemet.

Regeringen föreslår också att särskilda införanderegler tillämpas för åren 2000-2004. Det innebär dels en förlängning med ett år av införandeperioden för nuvarande utjämningsystem, dels en ytterligare begränsning av den totala bidragsminskning som en kommun eller ett landsting kan få vidkännas för hela perioden 1996-2004. De föreslagna införandereglerna innebär ökade kostnader jämfört med utredningens förslag, vilka finansieras inom utjämningsystemet och leder till vissa omfördelningar inom kommun- respektive landstingskollektivet. Ökade statsbidrag kan underlätta införandet. En närmare redovisning av detta görs i avsnitt 9.4.2.

De förändringar som regeringen föreslår innebär, jämfört med nuvarande utjämning och jämfört med utredningens förslag, vissa omfördelningar mellan kommuner respektive mellan landsting. Statens utgifter för utjämningsystemet för kommuner och landsting kommer att minska till följd av de föreslagna förändringarna i kostnadsutjämningen. Samtidigt minskar de avgifter som kommuner och landsting betalar till systemet i motsvarande omfattning. De föreslagna förändringarna är således neutrala för såväl kommunsektorn som helhet som för statsbudgetens saldo.

9.3.4 Förutsättningar för enskilda kommuner och landsting att uppnå balanskravet

Riksdagen har beslutat att införa ett krav på ekonomisk balans i kommuner och landsting fr.o.m. år 2000 (prop. 1996/97:52, bet. 1996/97:FiU15, rskr. 1996/97:281). Balanskravet regleras i kommunallagen och innebär bl.a. att den budget som antas av fullmäktige skall vara upprättad så att intäkterna överstiger kostnaderna. Skulle resultatet i årsredovisningen ändå bli negativt så skall detta regleras och det egna kapitalet återställas inom två år. Balanskravet tillkom som ett instrument för att dels förhindra en fortlöpande urholkning av kommunernas och landstingens

ekonomi, dels skapa goda förutsättningar för en långsiktigt stabil finansiell utveckling av den kommunala sektorn. För att kravet på god ekonomisk hushållning skall uppfyllas bör resultatet i normalfallet ligga på en nivå som reellt sett åtminstone konsoliderar ekonomin. Det innebär att det i de flesta fall inte räcker med att intäkterna i stort sett bara täcker kostnaderna. Balanskravet kan snarare ses som ett minimikrav för den ekonomiska utvecklingen på kort sikt.

I oktober 1997 utsåg regeringen en särskild utredare med uppdrag att analysera behovet av, förutsättningarna för och konsekvenserna av ett krav på ekonomisk balans som även omfattar den kommunala verksamhet som bedrivs i företagsform. I betänkandet Utvidgat balanskrav – omfattande verksamhet i kommunala företag (SOU 1998:150) föreslår utredaren att det tydliggörs att bestämmelsen i kommunallagen om god ekonomisk hushållning skall gälla den samlade kommunala verksamheten, dvs. även den verksamhet som bedrivs i företagsform, men att balanskravet inte bör utvidgas till att omfatta kommunala företag. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 1999 att ett fördjupat analysarbete av den ekonomiska utvecklingen i kommuner och landsting skulle genomföras under våren 1999. Ett led i detta arbete har varit att ge SCB i uppdrag att genomföra en enkätundersökning i samtliga kommuner och landsting. Enkätundersökningen genomfördes i december 1998 och svaren bygger på kommunernas och landstingens beslut om budget för år 1999 och på de ekonomiska planer som samtidigt togs fram för åren 2000 och 2001.

Enligt enkätsvaren räknar 80 procent av de 225 kommuner som svarat med att uppnå ett positivt resultat för år 2000. Samtliga landsting har besvarat enkäten. Av 20 landsting är det 12 som räknar med att uppnå ett positivt resultat år 2000. Svaren visar således att merparten av kommunerna och över hälften av landstinget räknar med att klara kravet på en ekonomi i balans utifrån hittills fattade beslut.

Ett antal av de kommuner som svarat, och som enligt nuvarande planer uppvisar ett negativt resultat år 2000, skulle genom mindre besparingar klara balanskravet. Några av dem som uppger att de inte klarar balanskravet planerar trots detta för reellt sett ökade verksamhetskostnader jämfört med år 1998. Ett antal kommuner kommer, med utgångspunkt från resultatet för år 1998, att

behöva genomföra större åtgärder för att uppnå ett positivt resultat år 2000. Enkätsvaren visar en tendens mot att mindre kommuner i högre utsträckning än större kommuner räknar med ett negativt resultat år 2000. Däremot framkommer inga skillnader i geografisk spridning när utvecklingen analyseras länsvis.

Enligt en kompletterande undersökning som genomförts av Svenska Kommunförbundet (Kommunernas ekonomiska läge, mars 1999) är det ca 25 procent av alla kommuner som enligt nuvarande planer inte klarar balanskravet år 2000.

När det gäller landstinget visar analysen av enkätsvaren att det framför allt är landstinget i de s.k. skogslänen som enligt nuvarande planer redovisar negativa resultat för år 2000. Även ett par av landstinget i södra Sverige redovisar negativa resultat. Några av landstinget måste genomföra stora besparingar för att klara balanskravet. För landstinget kan problemen att nå balans bl.a. hänföras till att man kommit olika långt i sitt omstruktureringsarbete.

Bland de kommuner och landsting som bedöms kunna få svårigheter att klara balanskravet utan stora besparingar eller ökade intäkter finns kommuner och landsting som under ett flertal år haft negativa resultat till följd av ökade kostnader i verksamheterna och som har uppenbara svårigheter att hålla fastställda budgetar. Här återfinns också kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet, där problemen i stor utsträckning är hänförliga till den omflyttning som sker inom landet och som leder till befolkningsminskningar. Flertalet kommuner och landsting har dock lagt ner ett stort arbete och engagemang i att effektivisera och rationalisera den kommunala verksamheten.

En analys av svaren i SCB:s enkät visar på svårigheterna att få en tydlig bild av dels kommunernas och landstingets förutsättningar, dels deras förmåga att klara balanskravet. Av de kommuner som behöver genomföra störst åtgärder för att komma i balans uppger drygt hälften att de trots allt kommer att klara balanskravet, medan något färre än hälften uppger att de inte kommer att klara en ekonomi i balans.

Sammanfattningsvis kan konstateras att orsakerna till att kommuner och landsting kan ha svårigheter att nå balans varierar. Det kan ha historiska såväl som strukturella orsaker. Demografiska förändringar leder även till förändringar som innebär krav på omställningar som kan vara svåra att genomföra i ett kortare perspektiv. Andra faktorer som påverkar möjligheten att nå

balans är kontinuerliga befolkningsminskningar. Regeringens förslag till ett förändrat utjämnings-system innebär att ett mindre antal av de kommuner som i SCB:s enkät uppgivit att de inte kommer att klara balanskravet år 2000 får ökade bidrag vid omläggningen. Bland de kommuner och landsting som enligt planerna precis klarar balanskravet finns emellertid också ett antal som kommer att få minskade bidrag. Effekterna av omläggningen begränsas dock av de införande-regler som föreslås och som ger möjligheter att under en femårsperiod successivt anpassa kostnaderna. Utjämningsystemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner respektive landsting men beaktar inte de skillnader som finns i utgångsläget.

9.3.5 Särskilda insatser

Sedan år 1996 disponerar regeringen medel för bidrag till särskilda insatser i kommuner och landsting (prop. 1994/95:150, bil. 7 s. 64). Syftet med dessa medel är att skapa möjligheter att i rekonstruktivt syfte tillfälligt bistå kommuner och landsting som på grund av speciella omständigheter kan hamna i en särskilt svår ekonomisk situation. En del av bidraget har också fördelats till flyktingkostnader, till omstruktureringsprojekt och till förebyggande hiv/aids-verksamhet.

Den 1 juli 1998 inrättade regeringen i enlighet med riksdagens beslut Delegationen för stöd till vissa kommuner med bostadsåtaganden (Bostadsdelegationen) för att tillfälligtvis hantera frågor om stöd till kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet (prop. 1997/98:119, bet. 1997/98:BoU10, rskr. 1997/98:306). Besluten om stöd skall i första hand prövas mot kommunens egna ekonomiska förutsättningar. Endast kommuner med en särskilt svår ekonomisk situation kommer därför i fråga för stöd. En ytterligare förutsättning för stöd är att de förhållanden som ligger bakom kommunens svaga ekonomi inte är sådana att de på kort sikt kan påverkas av kommunen själv och att kommunen vidtagit nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med sin ekonomiska situation.

Regeringen har från år 1996 och fram till idag tagit emot 86 ansökningar om bidrag för särskilda insatser från kommunerna och fyra ansökningar från landstingen. Efter prövning av varje enskilt fall har regeringen fattat beslut om bidrag till 13 kommuner. Bostadsdelegationen har tagit emot 62 ansökningar varav 38 ansökningar har

överlämnats från regeringen. Delegationen har hittills fattat beslut om stöd till fyra kommuner. Överläggningar om stöd pågår för närvarande med ytterligare 23 kommuner.

I de fall där beslut om stöd fattats har dessa föregåtts av överläggningar som lett fram till avtal som godkänts av respektive kommunfullmäktige och Bostadsdelegationens styrelse. Kommunerna har därigenom åtagit sig att genomföra rekonstruktionsåtgärder i sina bostadsföretag. Delegationen har även på regeringens uppdrag träffat en överenskommelse med en kommun där avtal senare slöts med regeringen.

De kommuner som regeringen och Bostadsdelegationen beviljat bidrag efter särskild ansökan har en svår ekonomisk situation där ett flertal faktorer ofta samverkar. Flertalet har en hög arbetslöshet som i sin tur ofta inneburit höga kostnader för socialbidrag. Dessa kommuner har även en negativ befolkningsutveckling och har i allmänhet genomfört ett antal åtgärder för att minska underskotten i verksamheten, men ekonomin visar ändå på en negativ utveckling. Flera har tillskjutit stora belopp till bostadsföretagen vilket ytterligare försämrat en redan svag kommunal ekonomi. Bidrag har även lämnats till Trosa kommun som efter jordskredet i Vagnhärad drabbats av mycket stora kostnader, vilket innebar att kommunen av detta skäl kunde få problem med att klara en ekonomi i balans.

Bostadsdelegationen har uppskattat det samlade behovet för en rekonstruktion av de kommunala bostadsföretagen till ca 5 miljarder kronor. Många kommuner har därutöver omfattande borgensåtaganden till förmån för bostadsrättsföreningar. Bostadsdelegationen uppskattar att de samlade åtagandena i samband med sådana rekonstruktioner uppgår till ca 3 miljarder kronor. Flertalet av landets kommuner bör dock klara dessa åtaganden utan särskilt statligt stöd. Delegationen bedömer därför att behovet av statligt stöd kan uppgå till sammanlagt 2,5 miljarder kronor.

9.3.6 Sammanfattande bedömning av förutsättningarna för kommuner och landsting att klara balanskravet

Beslutet om att införa ett krav på ekonomisk balans togs av riksdagen i juni 1997. Kommuner och landsting har därigenom haft tid för att anpassa verksamheten, även om omstrukturerings-

arbetet i utgångsläget kommit olika långt och förutsättningarna i övrigt varit olika.

Utjämningsystemet skall på sikt skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting att kunna erbjuda sina invånare en bra skola, vård och omsorg. Det sker genom en långtgående utjämning av skatteinkomster och strukturellt betingade kostnader. De förslag till förbättringar av kostnadsutjämnningen som nu läggs avses skapa mer likvärdiga ekonomiska förutsättningar.

För de kommuner vars ekonomiska situation påverkats av stora åtaganden för boendet finns möjligheter att få stöd för att överbrygga svårigheterna genom de särskilda medel som avsatts för detta ändamål. Regeringen bedömer att många av de kommuner som har stora ekonomiska problem till följd av åtaganden för bostadsföretag eller borgensåtaganden till förmån för bostadsrättsföreningar kommer att få hjälp av Bostadsdelegationen under åren 1999 och 2000.

Genom att uppnå ekonomisk balans kan kommuner och landsting skapa förutsättningar för att klara av att hantera framtida utmaningar, inte minst mot bakgrund av de växande anspråken inom äldreomsorgen.

Balanskravet ställer stora krav på politiker i kommuner och landsting att göra nödvändiga omstruktureringar och förändringar i verksamheten. Möjligheterna att nå en ekonomi i balans styrs i stor utsträckning av den enskilda kommunen och landstinget. Att på kort sikt prioritera verksamheten på bekostnad av en stabil ekonomi kan leda till stora negativa effekter för verksamheten på längre sikt. Kommuner och landsting skall inte använda sin förmögenhet för att täcka löpande behov och det är inte heller rimligt att skjuta kostnaderna på framtida generationer.

Det är därför viktigt att kommuner och landsting fortsätter det påbörjade arbetet med omstrukturering och omprioriteringar i verksamheten.

Regeringen vill sammanfattningsvis betona vikten av att balanskravet uppnås redan från år 2000. De kommuner och landsting som inte uppnår ett positivt resultat år 2000 kommer annars att få problem att återställa det egna kapitalet senast år 2002. De beslutade och i denna proposition aviserade ökningarna av statsbidragen, de ytterligare skatteinkomster som tillförs sektorn samt en förbättrad samhällsekonomisk utveckling lägger en god grund för kommuner och landsting att klara kravet på en ekonomi i balans

utan att kommunernas och landstingens skatteuttag höjs.

Regeringen avser att även i fortsättningen noga följa utvecklingen och kommer att inleda en dialog med de kommuner och landsting som av någon anledning kan få problem att nå balans i ekonomin, om vilka åtgärder de kan vidta.

9.4 Ökade satsningar på kommuner och landsting

9.4.1 Höjda statsbidrag och ökade skatteinkomster

Regeringens bedömning: För att fortsätta värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen och för att minska behovet av att höja kommunalskatterna, höjs nivån på statsbidragen med 4 000 miljoner kronor från och med år 2000. Utöver den höjning av det generella statsbidraget med 2 000 miljoner kronor år 2001 som aviserades i budgetpropositionen för 1999 bedömer regeringen att en ytterligare nivåhöjning av det generella statsbidragen med 2 000 miljoner kronor kan genomföras redan år 2001.

För år 2002 bedömer regeringen att ett resurstillskott om 1 000 miljoner kronor kan tillföras utgiftsområdet till följd av de förändringar som kommer att ske på försvarsområdet.

För att bidra till finansieringen för att stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen förs medel från detta utgiftsområde till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. År 2001 överförs 1 700 miljoner kronor och år 2002 uppgår överföringen till 1 290 miljoner kronor.

Skälen för regeringens bedömning: I de föregående avsnitten har regeringen redovisat sin syn dels på utvecklingen de närmaste åren inom skolan, vården och omsorgen, dels på förutsättningarna för enskilda kommuner och landsting att uppnå balanskravet. Regeringen överlämnar samtidigt med denna proposition förslag till vissa ändringar i högkostnadsskyddet för läkemedel, förslag om höjning av pensionstillskottet och det särskilda grundavdraget. Därutöver har Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet aktualiserat vissa frågor om finansieringsprincipens tillämpning m.m. Mot denna bak-

grund gör regeringen följande bedömningar av utgiftsområdet för de närmaste åren.

Regeringen bedömer att statsbidragen till kommuner och landsting bör öka med ytterligare 4 000 miljoner kronor år 2000. Dessutom föreslår regeringen att kommuner och landsting tillförs ytterligare skattemedel år 2000 genom att den statliga inkomstskatt om 200 kronor som alla skattskyldiga med förvärvsinkomst betalar tillförs kommuner och landsting även detta år.

Regeringen aviserade i budgetproposition för 1999 att de generella statsbidragen till kommuner och landsting skulle öka med ytterligare 2 000 miljoner kronor år 2001. I samband med detta uttalade regeringen att ett flertal kommunalekonomiska frågor är aktuella under kommande år, t.ex. utjämningsystemet för kommuner och landsting, generella statsbidrag och maxtaxa i barnomsorgen, till vilken denna resursökning kan utgöra en delfinansiering.

Regeringen bedömer att det tidigare aviserade tillskottet skall användas för att bl.a. underlätta införandet av föreslagna förändringar i utjämningsystemet (prop. 1998/99:89) samt att bidra till finansieringen för att stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen. Från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner överförs därför 1 700 miljoner kronor till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning år 2001 och 1 290 miljoner kronor år 2002.

I denna proposition aviserar regeringen en ytterligare nivåhöjning av det generella statsbidraget med 2 000 miljoner kronor år 2001. För år 2002 föreslår regeringen därutöver ett resurstillskott med 1 000 miljoner kronor till följd av de förändringar som kommer att ske på försvarsområdet.

Beslutade och aviserade tillskott innebär i förhållande till 1996 års nivå en sammanlagd höjning av statsbidragen till kommuner och landsting med 25 000 miljoner kronor år 2002. I detta belopp ingår medel som tillförs utgiftsområde 16 för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa inom barnomsorgen, (se tabell 9.6). De höjda statsbidragen bör även fortsättningsvis användas för att förbättra och förstärka kvaliteten i skolan, vården och omsorgen, för att främja sysselsättningen i kommuner och landsting och för att minska behoven av att höja kommunalskatten. De utökade skatteinkomsterna samt höjningarna av de generella statsbidragen bör ses mot bakgrund av den ökade omslutningen i det kommunala moms-systemet.

Regeringen återkommer senast i samband med 2000 års ekonomiska vårproposition om fördelningen av tillskotten mellan kommuner och landsting för år 2001. Fördelningen av de ytterligare skattemedlen år 2000 skall ske på samma sätt som år 1999.

Av ramen för år 2000 avsätts 1 071 miljoner kronor för särskilda insatser. Regeringen bedömer att det även i framtiden kan komma att finnas behov av att ge stöd till kommuner vars ekonomiska situation försvårats av annat än åtaganden för boendet. Regeringen avser att återkomma senast i samband med 2000 års ekonomiska vårproposition när det gäller det fortsatta behovet av medel för särskilda insatser.

Som ett led i regeringens arbete med uppföljning och utvärdering av den kommunala verksamheten och ekonomin kommer regeringen att ta ett initiativ för att underlätta jämförelser mellan kommuner, vilket beskrivs i avsnitt 9.5.1.

Tabell 9.6 Höjda statsbidrag till kommuner och landsting

Miljoner kronor	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Vårbudget 1997	4 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Budgetprop. för 1998			4 000	8 000	8 000	8 000
Vårbudget 1998		4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Budgetprop. för 1999					2 000	2 000
Vårbudget 1999 ¹					2 000	3 000
Ökning jämfört med 1996	4 000	12 000	16 000	20 000	24 000	25 000

¹ Inklusive överföring till Uo 16 med 1 700 miljoner kronor år 2001 och 1 290 miljoner kronor år 2002.

9.4.2 Beräkning av ramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner år 2000

För år 1999 omfattar utgiftsområdet sammanlagt 103 565 miljoner kronor, varav 78 680 miljoner kronor avser generellt statsbidrag till kommuner och landsting, 1 014 miljoner kronor avser bidrag för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting och 21 270 miljoner kronor avser utjämningsbidrag till kommuner och landsting. Utjämningsbidraget motsvaras av en lika stor avgift på statsbudgetens inkomstsida. Under år 1999 finns också ett anslag om 2 600 miljoner kronor som avser bidrag till kommunernas och landstingens skatteinkomster för år 1997. Till detta kommer 0,7 miljoner kronor som avser bidrag till Rådet för kommunal redovisning.

I tabellen nedan redovisas en preliminär beräkning av ramen för åren 2000–2002 med beaktande av de tillskott som regeringen aviserar i denna proposition. Övriga förändringar kommenteras nedan.

Tabell 9.7 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner åren 2000-2002

Miljoner kronor	2000	2001	2002
Ram enl. budgetprop 1999	105 087	107 267	107 477
Tillskott	0	2 000	3 000
Överföring till U016	0	-1 700	-1 290
Utgiftsbegränsning på särskilda insatser	-9	-9	-9
Minskad omslutning i utjämningsystemet till följd av det nya förslaget	-2 849	-2 849	-2 849
<i>Regleringar enligt finansieringsprincipen</i>			
Stat/kyrka reformen	-12	-12	-12
Summa	102 217	104 697	106 317

Ramen för utgiftsområdet höjs med 2 000 miljoner kronor fr.o.m. år 2001. För år 2002 tillförs utgiftsområdet 1 000 miljoner kronor till följd av de förändringar som kommer att ske på försvarsområdet.

Från utgiftsområdet överförs 1 700 miljoner kronor till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning år 2001 och 1 290 miljoner kronor år 2002 för att bidra till finansieringen för att stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

Resterande del av de aviserade tillskotten dvs. 300 miljoner kronor år 2001 och 710 miljoner

kronor år 2002 skall bl.a. underlätta införandet av förändringarna i utjämningsystemet för kommuner och landsting (prop. 1998/99:89).

Regeringens förslag till förändringar i utjämningsystemet för kommuner och landsting leder till att omslutningen i systemet, dvs. både utjämningsbidrag och utjämningsavgifter, minskar. För år 1999 visar den slutliga beräkningen från SCB att utjämningsbidraget blev 744 miljoner kronor lägre än det anvisade anslaget. Omslutningen för år 2000 beräknas med hänsyn till de förslag som läggs preliminärt komma att uppgå till 18 421 miljoner kronor vilket är 2 105 miljoner kronor lägre än under år 1999. Sammanlagt minskar utjämningsbidraget således med 2 849 miljoner kronor jämfört med vad som redovisades i 1998 års ekonomiska vårproposition. Utjämningsavgifterna, vilka redovisas på inkomstsidan, minskar med motsvarande belopp.

Ramen minskar därutöver med 9 miljoner kronor till följd av vissa utgiftsbegränsande åtgärder.

Regleringar enligt finansieringsprincipen

Med anledning av att riksdagen fattat ett principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr 1995/96:84) får kommunerna minskade kostnader till följd av att deras medverkan vid de kyrkliga valen upphör. Med utgångspunkt från betänkandet Stöd, skatter och finansiering (SOU 1997:45) har sänkningen av kostnadsnivån för de borgerliga kommunerna beräknats till ca 12 miljoner kronor. Med anledning härav minskar det generella bidraget till kommunerna från år 2000 med 12 miljoner kronor.

Övrigt

Regeringen föreslog i propositionen Transportpolitik för en hållbar utveckling (prop. 1997/98:56) att fordonskatten för bussar skulle höjas fr.o.m. den 1 januari 1999. För att motverka kostnadsökningar inom lokal och regional busstrafik bör berörda landsting och kommuner kompenseras. Frågan om bl.a. utformningen och höjningen av fordonskatten för bussar har genom tilläggsdirektiv överlämnats till Trafikbeskattningsutredningen (dir 1996:37). Regeringen avser att återkomma angående fordonskatten för bussar under hösten 1999 sedan utredningens förslag remitterats.

9.4.3 Andra satsningar som påverkar kommuner och landsting

Förutom höjningarna av de generella statsbidragen görs flera satsningar inom andra områden som har positiva effekter för kommuner och landsting.

Riksdagen antog i juni 1998 regeringens förslag till Nationell handlingsplan för äldrepolitiken som innehåller åtgärder och resursförstärkningar avseende äldreomsorgen mellan åren 1999 och 2001. Sammanlagt kommer ca 1 000 miljoner kronor att satsas på äldreomsorgen under dessa år.

Regeringen fortsätter prioriteringen av arbetet med att stärka utbildningens kvalitet och har föreslagit ett tiopunktsprogram för kvalitet och likvärdighet i skolan. Under perioden 1999 till 2001 genomförs ett IT-program för skolan till en kostnad av ca 1 500 miljoner kronor. Vissa delar av dessa satsningar kommer att förlängas så att de pågår även år 2002.

I Storstadspolitiska propositionen föreslogs att lokala utvecklingsavtal skall tecknas av stat och kommun för de utsatta bostadsområdena. För åren 1999 till 2001 har ca 1 000 miljoner kronor avsatts för detta ändamål. Som ett led i att förstärka barnomsorg och skola samt vuxenutbildning i storstadsregionerna har sammanlagt 660 miljoner kronor avsatts. Även medel inom andra politikområden har avsatts för detta ändamål. Totalt satsas således ca 2 000 miljoner kronor för insatser i de utsatta bostadsområdena inom storstadsregionerna. Regeringen kommer i budgetpropositionen att föreslå anslag för utvecklingsinsatser i storstädernas utsatta bostadsområden även för år 2002.

För att främja en ekologiskt hållbar utveckling har riksdagen beslutat om medel till lokala investeringsprogram. Totalt beräknas ca 6 500 miljoner kronor gå till lokala investeringsprogram. Regeringen har föreslagit att tidsperioden för de lokala investeringsprogrammen bör utsträckas genom att resurserna för perioden 1999-2001 förskjuts så att bidrag även kan utbetalas under 2002. Därmed beräknas ca 40 kommuner per år få stöd för lokala investeringsprogram.

År 1997 inleddes den femåriga satsningen på vuxenutbildning, kunskapslyftet. Under åren 1998 och 1999 har antalet platser successivt ökat. Regeringen föreslår att kunskapslyftet i stort ligger kvar på samma nivå som år 1999 fram till och med första halvåret 2002, vilket innebär att den tidigare planerade utbyggnaden inte kan komma

till stånd. Satsningen fortsätter därefter på en lägre nivå under andra halvåret år 2002. Regeringen avser att under år 2000 återkomma till riksdagen, efter det att underlag lämnats av den parlamentariska kunskapslyftskommittén, om perioden efter år 2002.

Regeringen tillsatte år 1997 en särskild utredare för att se över den statliga regleringen och tillsynen över kommunal verksamhet. Utredaren lämnade i augusti år 1998 betänkandet Minska regleringen av kommuner och landsting (SOU 1998:105) till regeringen. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Det är regeringens bedömning att ytterligare avregleringar kan underlätta arbetet med omstrukturering och omprioritering.

9.5 Övriga frågor

9.5.1 Uppföljning och utvärdering av kommuner och landsting

Det är av stor betydelse för staten att kunna följa hur den kommunala ekonomin och verksamheten utvecklar sig i förhållande till de av riksdagen beslutade målen för bl.a. skola, vård och omsorg samt kravet på en ekonomi i balans, inte minst mot bakgrund av de ökade statsbidragen. Riksdagen har också vid ett flertal tillfällen betonat vikten av en väl fungerande uppföljning av kommuner och landsting.

Regeringen aviserade i 1998 års ekonomiska vårproposition att arbetet med att förbättra och utveckla uppföljningen och utvärderingen av verksamheten och ekonomin bör intensifieras. Som ett led i detta arbete tillsatte regeringen i maj 1998 en interdepartemental arbetsgrupp med uppgift att utveckla uppföljningen av verksamhet och ekonomi i kommuner och landsting. I uppdraget ingår bl.a. att lämna förslag till åtgärder för att på längre sikt åstadkomma en väl fungerande uppföljning av målluppfyllelse och resursanvändning i den kommunala verksamheten. En slutsatsgruppen dragit är att bristen på relevanta kvalitetsmått inom flera verksamheter är påfallande. Arbetsgruppen har också utarbetat en metod att ur befintlig statistik om enskilda kommuner, väga samman uppgifter om prestationer och kostnader i de prioriterade verksamheterna, skola och omsorg. Resultatet av detta presenteras i regeringens skrivelse Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 1998/99:97).

Inom Regeringskansliet pågår för närvarande flera projekt för att utveckla mål- och resultatstyrningen inom offentlig sektor. I arbetet med att utveckla uppföljningen av den kommunala sektorn ingår bl.a. att vidareutveckla och förtydliga befintliga nationella mål för skola, vård och omsorg och förbättra det statistiska underlaget för att tydligare kunna följa måloppfyllelsen. Hittills har arbetet bl.a. visat att det i vissa fall kan finnas otydigheter om huruvida det är effektmål angivna i lag eller i proposition som är styrande för verksamheten i kommuner och landsting. Regeringen avser att kontinuerligt presentera resultatet av det fortsatta arbetet i kommande års skrivelser om utvecklingen inom den kommunala sektorn.

Utvecklad uppföljning av kommuner och landsting

Uppföljningen av den kommunala verksamheten har blivit bättre. Det finns samtidigt ett ökat behov av en samlad rapportering om utvecklingen i kommunsektorn, inte bara hos riksdagen utan även hos regeringen, hos allmänheten och inte minst kommuner och landsting själva.

Uppföljningen och utvärderingen av den kommunala verksamheten ligger bl.a. till grund för statsmakternas beslut om såväl dimensioneringen av resurser till kommuner och landsting som för ställningstaganden till de ramar och regler som i övrigt styr verksamheten. Bristande kvalitet i underlaget kan leda till en felaktig beskrivning av förhållandena och risken finns att bedömningar och beslut därför inte blir tillräckligt underbyggda. Mot den bakgrunden vill regeringen förespråka en ökad satsning på bredare studier av resursutnyttjande och effektivitet i de system som avser kommunala kärnverksamheter. I detta sammanhang kan som ett exempel på ett kvalitativt välutvecklat underlag nämnas Socialstyrelsens granskning av hälso- och sjukvården som genomfördes under inledningen av år 1999.

Det är också angeläget att utveckla mått som beskriver kvalitet och måloppfyllelse främst i de prioriterade verksamheterna för att kunna göra en bättre bedömning av tillståndet i den kommunala sektorn.

Det är även av stor vikt att både landsting och kommuner samt regeringen snabbt uppmärksammas på eventuella kvalitetsbrister i den kommunala kärnverksamheten.

Utveckling av en kommunal databas förbättrar produktivitet och effektivitet i kommuner och landsting

Enligt regeringens bedömning behövs ett komplement till nuvarande uppföljning som ska underlätta och förbättra både kommunernas, landstingens och statens samlade uppföljning av verksamhet och ekonomi. Om kommunerna och landstingen har tillgång till jämförande statistik av tillförlitlig kvalitet bör detta kunna bli ett medel för dem själva att initiera åtgärder som leder till att verksamheten bedrivs effektivare. Det ligger således ett nationellt intresse i att kommuner och landsting jämför sig med varandra så att det leder till att det samhällsekonomiska utrymmet används på ett mer effektivt sätt. En uppföljning som baseras på aktiva jämförelser inom kommunsektorn bör också kunna stödja de statliga sektorsmyndigheternas arbete med utvärdering av verksamheten i sin sektor.

För att skapa förutsättningar för en bättre samlad uppföljning och aktiva jämförelser bör en kommunal databas successivt byggas upp. En sådan databas kommer enligt regeringens bedömning att ställa krav på ett förbättrat samarbete mellan statistikansvariga myndigheter, enskilda kommuner och landsting samt Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet. I en första fas genomförs en projektverksamhet för att utveckla en provdatabas för kommunerna och deras verksamheter inom skola och omsorg.

Arbetet med en provdatabas kommer att bedrivas i nära samarbete med företrädare för kommuner, berörda statliga myndigheter och Svenska Kommunförbundet. Ett antal kommuner kommer att beredas möjlighet att aktivt delta i och bidra till utvecklingen av underlaget för uppföljning. Arbetet bör primärt utgå från ett sektorsövergripande perspektiv så att en samlad uppföljning av de prioriterade verksamheterna möjliggörs. En viktig del i projektverksamheten är att försöka hitta gemensamma mått som beskriver kvalitet och måloppfyllelse i verksamheterna. En viktig förutsättning för ett bra resultat av projektet är att de kommuner som engageras kan bidra med kunskap om och erfarenheter av uppföljning av de prioriterade verksamheterna. Resultatet av arbetet bör kunna föreligga senast i augusti år 2000.

9.5.2 Systemet för ersättning för viss mervärdesskatt till kommuner och landsting

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för år 1999 att en översyn av det särskilda systemet för ersättning för viss mervärdesskatt skulle göras. Under hösten tillsattes en särskild utredare (dir. 1998:10) med uppgift att analysera olika frågor inom systemet. Utredningen har den 18 mars lämnat ett delbetänkande till Finansdepartementet.

I det följande redovisas i korthet utredningens resultat från det första delbetänkandet. Utredningen har särskilt analyserat den ökade omslutningen på landstingssidan mellan åren 1997 och 1998, då den relativa ökningen varit störst. Utredningen kan sammanlagt förklara ca 990 miljoner kronor av den totala ökningen om ca 1,1 miljarder kronor. Den största enskilda förklaringen är att utbetalningarna avseende mervärdesskatt på investeringar ökade med ca 450 miljoner kronor.

Andra förklaringar är att landstingen fr.o.m. år 1998 har tagit över kostnadsansvaret för läkemedel samt visst kostnadsansvar för förbrukningsartiklar i samband med inkontinens. Detta innebär att utbetalningarna från systemet ökar med ca 300 miljoner kronor. Landstingen har dock

erhållit kompensation för dessa ökade utgifter för mervärdesskatt genom höjda statsbidrag.

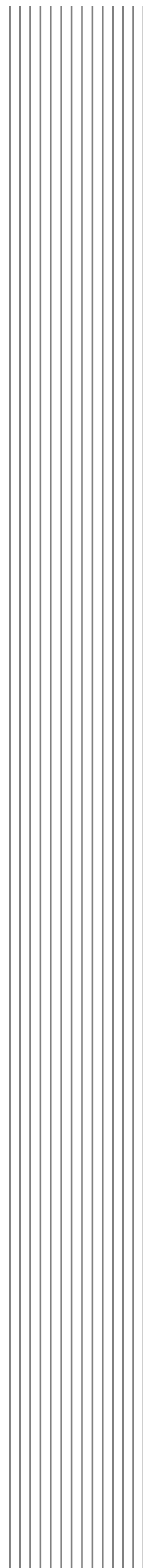
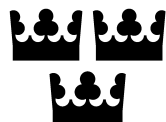
Ytterligare en förklaring är att landstingskontot till följd av huvudmannskapsförändringar har belastats med utbetalningar som normalt sett hade skett från kommunkontot. Med anledning av detta skall efter överenskommelse mellan Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet ca 240 miljoner kronor föras från kommunkontot till landstingskontot.

Över tiden har kommuner och landsting fått täcka den ökade omslutningen genom höjda avgifter till systemet. I propositionen 1995/96:64 Vissa kommunalekonomiska frågor angav dock regeringen att det inte stod i överensstämmelse med ambitionerna att få bättre kontroll över statsfinanserna att behålla den ordning som gällde under år 1995, dvs. att staten finansierade systemet.

Utredaren skall senast den 1 oktober 1999 lämna en slutredovisning av sitt arbete. En av de frågor som skall analyseras är hur väl systemet uppfyller sitt egentliga syfte, dvs. att skapa konkurrensneutralitet vid kommuners och landstings val mellan att utföra verksamhet i egen regi eller upphandla verksamheten från en näringsidkare, och om det finns alternativa sätt att åstadkomma konkurrensneutralitet.

10

Revision av EU-medel

10 Revision av EU-medel

10.1 Bakgrund

Regeringen skall varje år informera riksdagen om hur regeringen agerar med anledning av Europeiska revisionsrättens rapporter (prop. 1994/95:40, rskr. FiU 94/95:67). Regeringen lämnar härmed för tredje året i rad en sådan redovisning.

Revisionsrätten svarar för den externa revisionen inom EU och avger i november varje år en årsrapport i vilken rätten redovisar sina iakttagelser från sin granskning av hur EU-budgeten genomförts. I årsrapporten lämnas också den s.k. revisionsförklaringen om huruvida redovisningen varit rättvisande och om de underliggande transaktionerna varit lagliga och korrekta.

Revisionsrätten kan också närhelst avge s.k. särskilda rapporter. Nytt för verksamhetsåret 1997 var att rätten fattat ett strategiskt beslut om att redovisa en större del av sina granskningar för att därigenom kunna fördjupa iakttagelserna jämfört med de redovisningar som lämnas i årsrapporten. Detta möjliggör också för Europeiska unionens råd (rådet) och Europaparlamentet (parlamentet) att snabbare kunna ta del av rätterns iakttagelser eftersom årsrapporten ej behöver avvaktas. Denna nya strategi ledde till en stor ökning i antalet specialrapporter som presenterades under 1998, från åtta rapporter år 1997 till ca 25 år 1998.

Årsrapporten innehåller iakttagelser rörande finansiell förvaltning inom de olika sektorer som finansierar eller finansieras av EU-budgeten. De presenterade iakttagelserna är inte heltäckande för hela budgeten utan avser resultatet av olika granskningar inom respektive sektor. Nytt för i år är att rätten har indelat sina iakttagelser efter

EU-budgetens olika utgiftskategorier. Årsrapporten innehåller även, under respektive utgiftskategori, sammanfattningar av de viktigaste iakttagelserna i specialrapporterna.

Årsrapporten och specialrapporterna skall, vid sidan av Europeiska kommissionens (kommissionen) ekonomiska redovisning mot budgeten, utgöra underlaget för rådets rekommendation till Europaparlamentet om beviljande av ansvarsfrihet för kommissionen beträffande genomförandet av budgeten (art. 206 i fördraget). Parlamentet kan sedan inför sitt beslut om ansvarsfrihet, till skillnad från rådet, också beakta annat underlag än vad revisionsrätten tagit upp i sina rapporter. Av fördraget följer nämligen att parlamentet också kan begära ytterligare redogörelser från kommissionen om hur utgifterna verkställts och hur det finansiella kontrollsystemet fungerar. Kommissionen har också en uttalad skyldighet att tillmötesgå parlamentets önskemål genom att överlämna alla nödvändiga uppgifter.

Rådets sakberedning av årsrapporten med revisionsförklaringen samt särskilda rapporter avseende beviljande av ansvarsfrihet sker i rådets budgetkommitté och beslutas slutligen av Ekonomi- och finansministerrådet (Ekofin-rådet). För år 1997 behandlades rekommendationen till parlamentet med tillhörande slutsatser i Ekofin-rådet den 15 mars 1999.

Europaparlamentet har ännu ej tagit ställning till rådets rekommendation och det är i dagsläget oklart när så kommer att ske. Ställningstagandet påverkas såvitt kan bedömas av hur parlamentet bedömer att ansvarsfrihetsprövningen för 1997 skall hanteras i ljuset av att man inte beviljat ansvarsfrihet för 1996 och inte heller slutligt tagit ställning till hur det ärendet skall avslutas. En annan påverkansfaktor är den oberoende expert-

grupp som tillsattes av parlamentet i samråd med kommissionen i samband med parlamentets misstroendeomröstning i januari 1999. Expertgruppens första rapport om hantering av interna oegentligheter inom kommissionen presenterades den 15 mars 1999 (efter Ekonomi- och finansministerrådets beslut om rekommendation om ansvarsfrihet). Den kom att leda till att samtliga kommissionsledamöter avgick dagen därpå, den 16 mars. Ytterligare en rapport från expertgruppen väntas i september 1999 som skall handla om hur förvaltningen inom kommissionen har skötts mer i detalj.

Regeringen redovisar i föreliggande proposition de viktigaste iakttagelserna i revisionsrättens rapporter, vilka alltså är de som, enligt fördraget, skall ligga till grund för rådets rekommendation i ansvarsfrihetsprövningen. Vidare redovisas hur regeringen agerat vid behandlingen av revisionsrättens rapporter och regeringens bedömning av iakttagelserna som berör Sverige.

10.2 Utgångspunkter för Sveriges agerande rörande revisionsrättens iakttagelser

En effektiv och korrekt användning av gemenskapsmedlen är en prioriterad fråga för Sverige i EU-samarbetet. Det är av avgörande vikt för legitimiteten i EU:s verksamhet att medlen går till rätt ändamål och inte slösas bort - av EU:s institutioner eller på nationell nivå i EU:s medlemsstater eller i tredje land - på grund av bristande administration och kontroll. Revisionsrätten har därför en viktig roll att fylla genom sina granskningar av den EU-finansierade verksamheten, och regeringen lägger stor vikt vid rättens iakttagelser och hur kommissionen tar till sig dessa. Eftersom 80-85 procent av EU:s medel administreras på nationell nivå är det också avgörande att medlemsstaterna tar till sig de brister som rätten upptäckt i sina granskningar på plats i medlemsstaterna.

10.3 Iakttagelser i rapporterna för 1997 presenterade under 1998 samt svenskt agerande i rådet

Revisionsrättens iakttagelser i årsrapporten för 1997 publicerades i Europeiska gemenskapernas

officiella tidning 98/C 349/01. Sammanfattningar av årets specialrapporter samt en förteckning över dessa lämnas i årsrapporten. Revisionsrätten har även publicerat ett informationsmeddelande som ger en översiktlig information om innehållet i rapporten. De brister i redovisning och förvaltning som redovisas återfinns många gånger även i årsrapporten för 1996, även om åtgärder har vidtagits från såväl kommissionens som medlemsstaternas sida för att förbättra läget.

Regeringen avstår från att göra en närmare beskrivning av iakttagelserna då dessa finns väl beskrivna i de refererade källorna. Sammanfattningsvis kan dock sägas att de främsta problemen som revisionsrätten pekar på är följande. Det saknas tydliga mål för verksamheten vilket försvårar och minskar värdet av uppföljning och utvärdering. Den finansiella kontrollen i kommissionen men särskilt i medlemsstaterna behöver utvecklas, bl.a. vad gäller riskanalys. Även tillämpningen av sanktioner vid oegentligheter måste utvecklas. Här efterlyses klarare riktlinjer och regler för förbättrat genomförande. Revisionsrätten pekar även i år på områden inom vilka onödigt stora bidrag utgår, t.ex. för durumvete och olika exportbidrag. En ny fråga revisionsrätten tar upp är att flerårsprogram hanteras stelbent i budgetarbetet genom att det endast i mycket liten utsträckning tas hänsyn till faktisk effektivitet och absorptionsförmåga. Genomgående för de flesta sektorerna, inte minst vad gäller intern och extern politik, är också avsaknad av ett väl utvecklat samarbete mellan kommissionen och medlemsstaterna.

Några av specialrapporterna är inte knutna till specifika inkomst- och utgiftsområden varför de inte återges i årsrapporten. Rätten har härvidlag avgivit en rapport om gemenskapens bedrägeribekämpning, särskilt kommissionens bedrägeribekämpningsenhet UCLAF. Här kritiseras främst bristande utnyttjande och analys av insamlade data, för hög andel temporär personal och behov av tydligare ansvar i fråga om ansvaret för utredning av interna oegentligheter och bedrägerier. I en annan rapport följer revisionsrätten upp fusket inom Ekonomiska och sociala kommittén (ESK) vad gäller ledamöternas reseersättningar. Revisionsrätten konstaterar att kommittén endast i ringa omfattning återkrävt felaktigt utbetalade belopp och rekommenderar att kommittén går vidare för att driva in så mycket som möjligt av dessa belopp. Rätten bedömer dock de åtgärder som kommittén vidtagit

för att undvika att detta återigen sker verkar adekvata, även om ytterligare åtgärder borde vidtas.

I revisionsförklaringen avstår revisionsrätten även detta år från att avge en positiv förklaring vad gäller lagligheten och korrektheten i de underliggande transaktionerna vad gäller utbetalningar av anslagsmedel. En sådan kan dock lämnas för budgetåtagandena på EU-budgetens utgiftssida, för betalningarna på inkomstsidan liksom för redovisningen mot budgeten.

Utöver dessa rapporter beaktas i ansvarsfrihetsprövningen rapporterna som rätten avgivit avseende den ekonomiska förvaltningen under budgetåret 1997 vid Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (Dublin-fonden) och vid Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning.

Kommissionen har i sitt svar på iakttagelserna reagerat positivt på många av rättens påpekanden. Den medger ofta behov av åtgärder och redovisar många gånger vilka åtgärder man avser att vidta. Detta har dock inte hindrat rådet från att begära en lång rad åtgärder från kommissionen för förbättrad styrning och kontroll inom de olika sektorerna. Ekonomi- och finansministerrådet beslutade den 15 mars 1999 enhälligt att, på grundval av innehållet i revisionsrättens rapporter och under förutsättning att kommissionen vidtar de åtgärder som rådet begär av kommissionen, rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet.

Rådets beslut rörande förslag till rekommendationer stämmer väl överens med den svenska uppfattningen. Innehållet i revisionsrättens rapporter, som enligt fördraget är det som rådets prövning skall grundas på, ger i sig inte grund för att inte bevilja ansvarsfrihet. Detta förhållande betyder inte på något sätt att de brister som revisionsrätten pekar på negligeras. Tvärtom fäster regeringen mycket stor vikt vid rättens iakttagelser och har aktivt verkat för att dessa tas upp i rådets rekommendationer med långtgående krav på åtgärder från kommissionen och i förekommande fall medlemsstaterna. Det är i sammanhanget betryggande att revisionsrätten i rådet uttalat att dessa rekommendationer tar upp rättens iakttagelser på ett mycket bra sätt. Det ankommer nu på kommissionen att vidta erforderliga åtgärder.

Det bör slutligen noteras att rådets beslut att på grundval av revisionsrättens rapporter rekommendera parlamentet att bevilja ansvarsfrihet inte kan tolkas som att rådet därmed tagit ställning till expertkommitténs slutsatser om kommissio-

nens bristande förmåga att hantera kommissionsinterna oegentligheter. Det kan inte heller tolkas som att regeringen anser att kritiken i kommitténs rapport (vilken för övrigt publicerades efter rådets beslut om rekommendationen) inte är mycket grav. Regeringens åsikt är istället att kommissionens beslut att avgå var den logiska följden av den skarpa kritik som riktades mot kommissionen.

10.4 Bedömning av iakttagelser som rör Sverige i årsrapporten

Sedan 1997 (avseende genomförandet av 1995 års budget) omfattas samtliga medlemsstater, i enlighet med ett beslut av Europeiska rådet i december 1996, av en skyldighet att redovisa vilka åtgärder som vidtagits mot brister revisionsrätten uppdatat och som är direkt hänförliga till medlemsstaten i fråga.

I årsrapporten som avsåg 1996 omnämndes Sverige uttryckligen i tre fall. Regeringen redovisade därför till kommissionen och i föregående års redogörelse till riksdagen sin bedömning av dessa fall och vilka åtgärder som i förekommande fall vidtagits.

Årets redogörelse måste med nödvändighet bli annorlunda då revisionsrätten för år 1997, med något enstaka undantag, avstått från att redovisa i vilken eller vilka medlemsstater iakttagelserna har gjorts. Kommissionen har i denna situation bett Sverige kommentera revisionsrättens mer generella bedömningar som antas kunna ha bäring även på svenska förhållanden. Mot denna bakgrund blev årets redogörelse väsentligt mer generell än föregående års. I det följande lämnas en sammanfattning av regeringens bedömning och vidtagna åtgärder.

Egna medel

Revisionsrätten konstaterar bl.a. att medlemsstaterna ofta är sena att tillhandahålla medlen och att förluster uppstår på grund av att fordringar preskriberats efter tre år. Vidare återstår betydande arbete för att säkerställa att ändamålsenliga, effektiva och enhetliga riskanalyssystem används i samtliga medlemsstater. Rätten kritiserar också att det gamla nationalräkenskapssystemet ENS 79 används som grund för att beräkna medlemsstaternas BNI-baserade avgift, och inte den nya standarden ENS 95.

Några betydande förseningar finns inte i de svenska inleveranserna. Det pågår dock en översyn av rutinerna och eventuella brister kommer att åtgärdas. Vad gäller riskanalys inom tullarbetet avser kritiken inte Sverige eftersom Sverige redan är bland de ledande länderna i Europa i och med införandet av ett datoriserat riskanalyssystem. Skälet till att rådet inte tillämpar ENS 95 för beräkning av BNI-avgiften är att det skulle innebära en oavsiktlig men automatisk höjning av det nominella värdet på egna medelstaket (1,27 procent av EU:s samlade BNI) vilket i sin tur skulle kunna leda till en ökning av medlemsstaternas avgifter. Det är inte heller självklart att den nya standarden skulle medföra ett bättre avgiftsunderlag. Rådet beslutade därför med svenskt stöd att ta ställning till tillämpning av den nya nationalräkenskapsstandard vid nästa revidering av det s.k. egna medelsbeslutet.

Den gemensamma jordbrukspolitiken

Revisionsrätten påpekar att kontrollen av de förskott, som betalas till medlemsstaterna, måste ske hos dessa eftersom underlagen finns där. Dessutom noteras att 13 medlemsstater inte överför nödvändiga uppgifter elektroniskt, vilket medför att dessa data måste registreras manuellt. Rätten konstaterar också att betydande utrymme finns för utveckling av riskanalys i arbetet med kontroll av exportbidrag.

Det bör noteras att berörd förordning än så länge anger att rekvisition av förskott måste skickas via fax till kommissionen. Sverige hoppas dock på att rekvisitionerna i framtiden skall kunna sändas elektroniskt. Så länge sänds enbart den månatliga utfallsredovisningen elektroniskt. I fråga om riskanalys delar Sverige till fullo revisionsrättens syn, där en ökad tillämpning som komplement till stickprovsvisa efterkontroller borde leda till mer målinriktade kontroller med ökad effektivitet som följd. Jordbruksverket och Tullverket har tillsammans redan utvecklat ett gemensamt riskanalyssystem för fysiska kontroller i detta syfte vilket accepterats av kommissionen.

Strukturella åtgärder

Revisionsrätten lyfter fram flera generella iakttagelser, där flera redan beaktats av kommissionen inom ramen för Agenda 2000. Det gäller bl.a. behovet av att minska antalet strukturfondsprogram, att åtgärda i tid utdragna revideringar av program, samt att införa harmoniserade kontrollmetoder och finansiella sanktioner rik-

tade mot medlemsstater som inte vidtar åtgärder mot oegentligheter. Revisionsrätten efterlyser ökat samarbete mellan kommissionens finanskontroll och de nationella internrevisorerna. Rätten kritiserar också bl.a. bristen på tydliga urvalskriterier i programmen samt konstaterar stora förseningar i genomförandet. Avslutningsvis konstaterar revisionsrätten att det finns stora risker för att en rad medlemsstater inte kommer klara av att uppfylla additionalitetskravet.

Sverige har givit aktivt stöd till kommissionens arbete inom ramen för programmet SEM 2000, vilket rymt ett antal åtgärder för förbättrad styrning och kontroll av strukturfonderna och som nu med svenskt stöd tas in i reglerna för nästa strukturfondsperiod. Samarbetet mellan de svenska internrevisorerna och kommissionens finanskontroll har institutionaliserats genom samarbetsavtal. När det gäller frågan om urvalskriterier innehåller samtliga svenska programplaneringsdokument urvalskriterier vilka godkänts av kommissionen. I vissa fall är emellertid dessa kriterier otydliga, vilket i huvudsak får hänföras till att detta för vår del är den första programperioden. Sverige har av samma skäl lidit av stora förseningar i genomförandet av programmen. Regeringen är fast besluten att undvika detta för den kommande perioden genom att redan nu aktivt förbereda de nya programmen. En viktig utgångspunkt är därvid den samlade kunskap som nu finns i genomförandeorganisationen och som givetvis måste föras vidare in i den nya perioden.

När det gäller frågan om additionalitet bör det understrykas att revisionsrätten inte baserat sina iakttagelser på granskning utförd i Sverige. Enligt den information regeringen har föreligger för svensk del endast vissa metodmässiga problem vid redovisningen av additionaliteten av Mål 5a. Detta är dock ett problem vi delar med ett flertal andra medlemsstater. För övriga program tyder alla beräkningar idag på att vi mer än väl kommer att klara de additionalitetsåtaganden som det ankommer på oss att uppfylla. Det finns dock anledning att noggrant följa de åtgärder kommissionen avser att vidta med anledning av de problem som vissa länder har på området.

Inre politik

Revisionsrätten konstaterar att även nya projekt inom avloppsvattensektorn, i syfte att genomföra avloppsvattendirektivet, inte överensstämmer med de krav som anges i direktivet. Underlåtelse i byggande av reningsverk medför också

att avloppsslam kan komma att spridas på dåligt skyddade platser eller dumpas. Det skall först konstateras att kommissionen inte funnit anledning att vidta åtgärder gentemot Sverige i denna fråga. Regeringen delar emellertid revisionsrättens analys av situationen. Kommissionen har vid olika tillfällen påbörjat rättsliga åtgärder gentemot medlemsländer som inte införlivat direktivet. Även från ett svenskt perspektiv är det angeläget med ett skyndsamt genomförande av de berörda direktiven i dessa medlemsländer. Ett skäl är att föroreningarna så småningom når svenska kustområden där de orsakar övergödning med följderna bl.a. för nyttjande av inhemska naturresurser som t.ex. fisk.

När det gäller en granskning av genomförandet av det femte åtgärdsprogrammet för miljön konstaterar revisionsrätten att målen i vissa delar eventuellt inte kommer att nås. Detta beror delvis på bristerna i genomförandet av gällande direktiv. Regeringen delar även på denna punkt revisionsrättens syn, men konstaterar samtidigt att både mer preciserade och realistiska mål är under utarbetande inom gemenskapen, bl.a. inom förslaget till ramdirektiv för vatten.

Extern politik

Revisionsrätten konstaterar sammanfattningsvis att det råder stora brister när det gäller samordningen mellan kommissionen och andra internationella biståndsgivare inklusive medlemsstaterna. Detta leder till en inkonsekvent politik och dåligt utnyttjande av de totala resurserna för biståndet.

Regeringen delar revisionsrättens syn och menar att det finns utrymme för betydande förbättringar när det gäller samordningen mellan kommissionen och medlemsländerna. Bristande samordning innebär inte bara att de totala resurserna utnyttjas ineffektivt, utan även att en ökad administrativ börda läggs på mottagarländerna. Sverige verkar därför aktivt för att förbättra samordningen och anordnade bl.a. år 1998 ett seminarium i Stockholm där kommissionen och medlemsländerna diskuterade hur man kunde fördjupa samarbetet när det gäller landstrategiprocessen. Rätten konstaterar att betydande ansträngningar har gjorts från kommissionens sida för att förbättra samordningen. Sverige välkomnar detta, men menar samtidigt att samordningen mellan medlemsländerna och kommissionen ute på fältet försvåras på grund av EU-delegationernas begränsade befogenheter att fatta beslut och i vissa fall bristande kompetens och kapacitet på biståndsområdet.